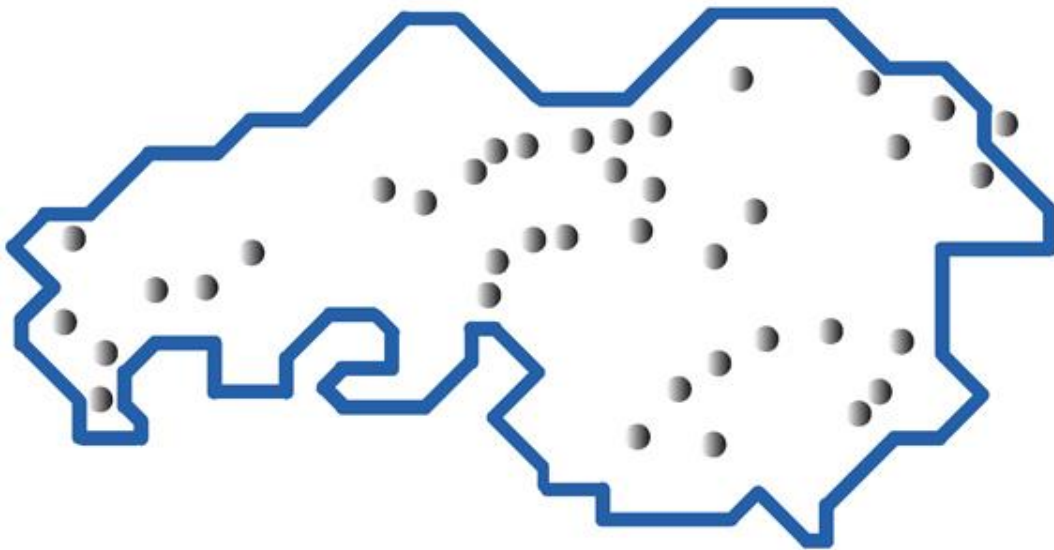

Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs

Jaarverslag 2017

Mei 2018

Contactgegevens

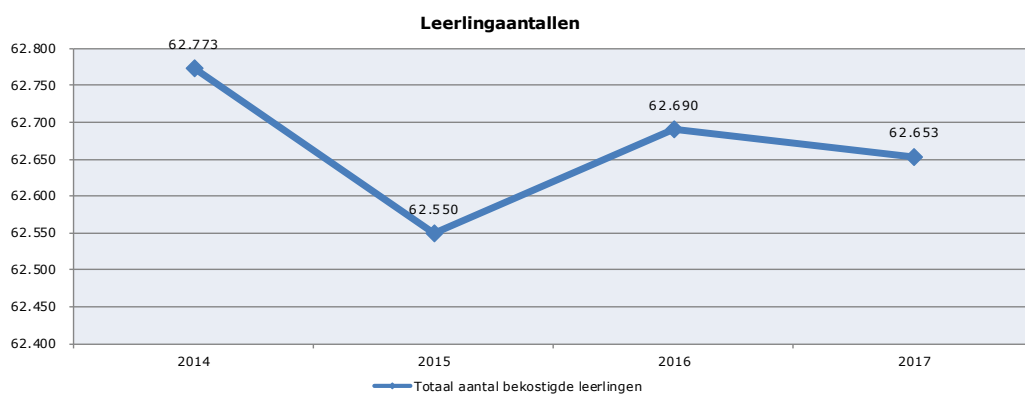
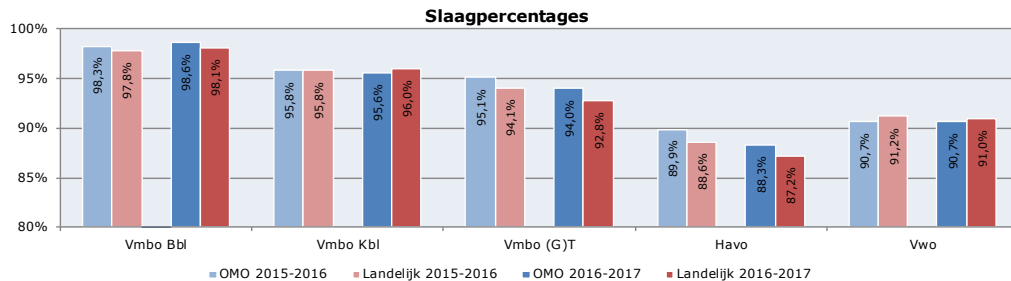
Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs
Postbus 574
5000 AN Tilburg
Spoorlaan 171
5038 CB Tilburg

tel:
e-mail:
website:

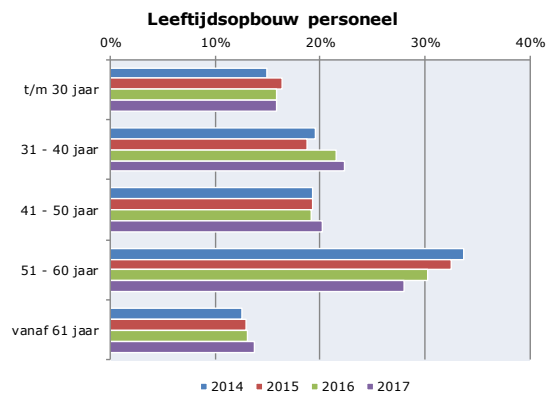
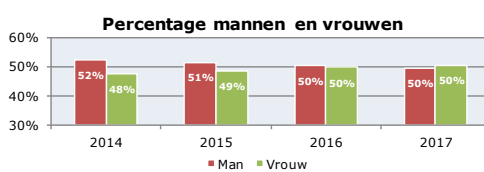
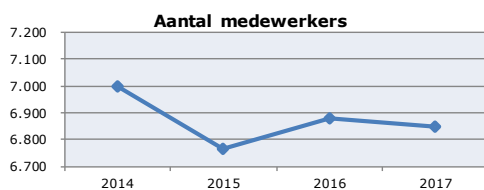
(013) 595 55 00
omo@omo.nl
www.omo.nl / www.omojaarverslag.nl

Kerngegevens Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs

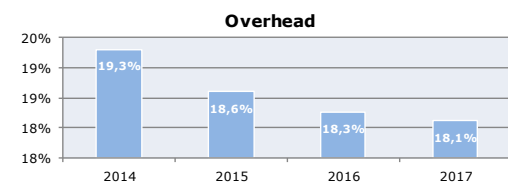
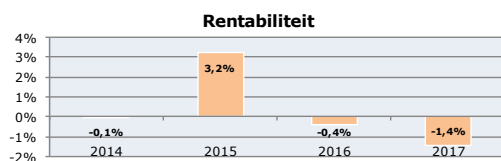
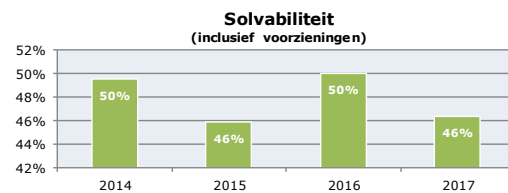
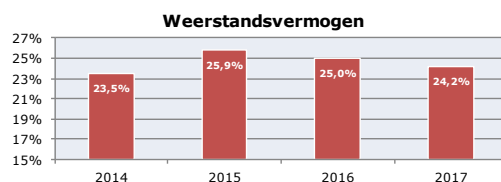
A. Onderwijs

B. Personeel

C. Financiën

Voorwoord

Vrolijk en vernieuwend verder

De vereniging kijkt terug op een jaar waarin veel gebeurd is. We hebben de festiviteiten rondom het 100-jarig bestaan afgesloten en we gaan op volle kracht vooruit met onze nieuwe Koers 2023. Vol vertrouwen zien we de toekomst tegemoet.

100 jaar Onderwijs met Overtuiging

Tijdens schooljaar 2016-2017 vierde vereniging Ons Middelbaar Onderwijs het 100-jarig jubileum. Vanaf september 2016 waren er verschillende activiteiten op school- en verenigingsniveau. In 2017 organiseerden de twee jubilerende 'Mollerscholen' in Bergen op Zoom en Waalwijk nog een bandjes- en zangbattle, een voetbaltoernooi en reünies voor (oud)medewerkers en (oud)leerlingen. Voor alle OMO-medewerkers was er eind maart een groot afsluitend feest. We kijken met grote dankbaarheid terug op alle mooie gebeurtenissen tijdens dit bijzondere jubileumjaar.

Koers 2023

Vanaf januari 2017 is Koers 2023 van kracht, ons strategisch beleidsdocument. Koers 2023 is opgesteld om richting te geven aan de ambities en het handelen van de vereniging, te inspireren en uit te dagen. Kernwaarden zijn 'Goed onderwijs, een goed mens, goed leven en goed handelen'. Het is bemoedigend om te ervaren dat de scholen de uitgangspunten en ambities uit onze gezamenlijke koers omarmen en er voortvarend mee aan de slag gaan.

Kwaliteitsontwikkeling

Om te zorgen dat we goed onderwijs bieden en blijven bieden is kwaliteitsontwikkeling van belang. We voeren voortdurend binnen de vereniging, op alle niveaus, het gesprek over kwaliteit op basis van waarden, visie en doelstellingen. Vragen als 'waartoe doen we wat we doen, wat zijn onze doelen, hebben we bereikt wat we wilden bereiken en/of verdient het proces nog bijsturing' worden regelmatig gesteld. Naast 'harde' gegevens maken we gebruik van het zogenoemde ontwikkelkader. Dat ontwikkelkader is ontworpen op basis van de Koerspijlers uit Koers 2023 en helpt om de dialoog, verantwoording en onderwijsontwikkeling te versterken.

Het is voor scholen belangrijk te weten hoe hun gediplomeerde leerlingen het doen in het vervolgonderwijs. Elk jaar in november brengt het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) per school en onderwijsrichting het Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs uit. Oud-leerlingen worden hierin gedurende vijf schooljaren gevolgd. De scholen krijgen hiermee op gestructureerde wijze informatie over de prestaties van hun leerlingen; ook in vergelijking met leerlingen afkomstig van andere scholen.

Integriteitscode

De vereniging heeft in 2017 een integriteitscode geformuleerd die bindend is voor alle medewerkers op de scholen en het bureau, en alle bestuurlijke organen. De code heeft de titel 'Goed handelen' gekregen en is bewust geen standaardreglement. Onze code bevat basisprincipes die passen bij onze identiteit en hoe we met elkaar omgaan. Die basisprincipes - menselijke waardigheid, algemeen welzijn, solidariteit en gedeelde verantwoordelijkheid - dienen als leidraad om te komen tot een uitspraak om een handeling

als goed of niet goed te typeren. Het basisprincipe van al ons handelen is en blijft vertrouwen.

Demografische ontwikkelingen

Al verscheidene jaren besteden we veel aandacht aan de demografische ontwikkelingen. In het verslagjaar hebben we per regio bekeken welke ontwikkelingen in de leerlingenaantallen we kunnen verwachten en wat dat dan betekent voor het onderwijsaanbod en de onderwijskwaliteit. Daar waar nodig zijn maatregelen genomen door scholen samen te voegen of delen van gebouwen af te stoten. Hierdoor hebben we een piek beleefd in de huisvestingsdossiers. In 2017 is veel tijd en aandacht gegaan naar de gebouwelijke situaties in met name Den Bosch en Roosendaal.

Ontwikkeling van mensen

Als je bij een OMO-school werkt, word je gestimuleerd om je professionaliteit doorlopend verder te ontwikkelen. Dat kan formeel door het volgen van opleidingen en trainingen én informeel door kennis te delen en samen nieuwe kennis te ontwikkelen. De Academische Opleidingsscholen (AOS'en) zijn een flinke aanjager voor doorlopende professionalisering en kennisdeling binnen de vereniging. Alle OMO-scholen zijn aangesloten bij een van de vijf regionaal georganiseerde AOS'en. In het verslagjaar hebben de AOS'en het project Versterking Samenwerking Lerarenopleiding en Scholen (VSL) uitgevoerd. Daarin kwamen thema's aan bod als ouderbetrokkenheid, omgaan met verschillen en tegengaan van pestgedrag. Voor de uitvoering van meerdere leerateliers is een subsidie toegekend. Elke AOS heeft een leeratelier. Ook is er een post-initiële cursus aangeboden bedoeld om pabo-docenten die lesgeven aan vmbo-basis-kader in een verkorte opleiding bevoegd te maken voor de onderbouw.

Gelijke kansen

Goed onderwijs staat centraal bij de voorbereiding op een vervolgonderwijs en een passende plaats in de maatschappij. Onderwijsontwikkelingen zoals passend onderwijs, maatwerk en digitalisering van het onderwijs hebben voortdurend de aandacht. De focus hierbij blijft ongewijzigd: de leerling het onderwijs bieden dat hem of haar de beste toekomstkansen biedt. De kansenongelijkheid lijkt echter steeds meer toe te nemen. Zaak is vast te stellen wat er nu precies aan de hand is zodat we voorkomen dat kinderen buiten de boot vallen? Het is een zoektocht om hier goed vorm aan te geven. Het lijkt dat toenemende sociaal maatschappelijke problematiek in onder andere thuissituaties en psychische problemen bij kinderen de kansenongelijkheid vergroten.

Ook (de hoogte van) de ouderbijdrage vergroot de kloof. De raad van bestuur vindt dit een lastig onderwerp. In 2017 is er een enquête onder de scholen verspreid om de situatie en het beleid over de ouderbijdrage in kaart te brengen. De resultaten zijn breed binnen de vereniging besproken. Als gevolg hiervan proberen we te komen tot algemene uitgangspunten.

Tot slot

De vereniging ziet de toekomst met vertrouwen tegemoet. In 2017 hebben we in gezamenlijkheid aandacht besteed aan onze geschiedenis en hebben we de koers uitgezet tot, in eerste instantie, 2023. De voortvarendheid waarmee iedereen in de vereniging hiermee aan de slag is stemt ons dankbaar.

Raad van bestuur vereniging Ons Middelbaar Onderwijs,

Eugène Bernard en Yvonne Kops

Inhoudsopgave

JAARSTUKKEN 2017

Kerngegevens Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs	3
Voorwoord	4
Deel A: De scholen	10
Deel B: Bestuursverslag	48
1. Gedeelde visie	49
Vooraf.....	49
1.1. Onderwijs met overtuiging	49
1.1.1. Koers 2023 en bestuurlijke cycli	49
1.1.2. Identiteit - Samen leren en leven	50
1.1.3. Integriteit.....	51
1.1.4. Benutten van diversiteit	51
1.2. Leren van en met elkaar	52
1.2.1. Kennis delen	52
1.2.2. Directeuren Netwerk OMO (DNO)	52
1.2.3. OMO ²	53
1.2.4. Meesterlijke Ontmoetingen	53
1.2.5. Script!.....	53
2. Effectief leiderschap binnen de school	55
2.1. De schoolleider	55
2.1.1. HD-programma rectoren/algemeen directeuren.....	55
2.1.2. Managementstatuut.....	56
2.1.3. Gezamenlijk leiderschapsprogramma besturen.....	56
2.1.4. Jaargesprek	56
3. Goed onderwijs binnen een veilige leef- en leergem. ...	58
3.1. De leerling	58
3.1.1. Goed onderwijs bieden	58
3.1.2. Passend onderwijs	58
3.1.3. Leerlingen voorbereiden op de kosmopolitische samenleving	59
3.1.4. OMO-prijzen, een bijzondere motiveringsprijs voor leerlingen	59
3.1.5. Sociale veiligheid.....	61
3.1.6. Kansen(on)gelijkheid	61
3.1.7. Vluchtelingenonderwijs	62
3.1.8. Privacy.....	62

3.2.	Zorg dragen voor kwalificatie	62
3.2.1.	Vernieuwde vmbo-structuur.....	62
3.2.2.	Onderwijstijd	63
3.2.3.	Onderwijs in kerncijfers – slaagpercentages.....	64
3.2.4.	Resultaten praktijkscholen.....	64
3.2.5.	Voortijdig schoolverlaten (VSV)	65
3.2.6.	Vavo-leerlingen	66
3.2.7.	ICT in het onderwijs.....	66
3.2.8.	Onderwijstechnologie in het leermiddelenbeleid.....	67
3.2.9.	OMO ICTOdag	67
4.	Dragend HRM beleid	68
4.1.	De leraar en de onderwijsondersteuner	68
4.1.1.	Strategisch HRM.....	68
4.1.2.	Strategische personeelsplanning	68
4.1.3.	Professionalisering.....	69
4.1.4.	Academische Opleidingsscholen.....	69
4.1.5.	ProMotion – ruimte voor loopbaanontwikkeling.....	72
4.1.6.	Scholingstrajecten	72
4.1.7.	Re-integratie.....	72
4.1.8.	CAO OMO	73
4.1.9.	Lerarenregister	73
4.1.10.	Personeel in kerncijfers	73
5.	Verbeteringsger. vanuit collect. en ind. lerend verm. ...	77
5.1.1.	Kwaliteitsontwikkeling	77
5.1.2.	Toezichtarrangementen.....	78
5.1.3.	Kwaliteitsgelden VO en Prestatiebox	79
6.	Betrokkenheid van en verantw. naar stakeholders.....	80
6.1.	De ouder / verzorger.....	80
6.1.1.	Versterking van betrokkenheid ouders	80
6.1.2.	Afhandeling van klachten	80
6.2.	De school / de regio	81
6.2.1.	Code Goed Onderwijsbestuur	81
6.2.2.	Ledenraad en regiobijeenkomsten raden van advies	81
6.2.3.	Herschikking, samenwerking, fusie en overname.....	82
6.2.4.	Positie in de regionale samenleving	82
7.	Bedrijfsvoering op orde	83
7.1.	Bedrijfsvoering.....	83
7.1.1.	Financiële kerncijfers	83
7.1.2.	Analyse van het resultaat 2017	83
7.1.3.	Financiële verantwoording	86
7.1.4.	Professionele inkoop	91
7.1.5.	Werkkostenregeling	92
7.1.6.	Personeelsinformatiesysteem	92
7.1.7.	Ontwikkelingen op ICT-gebied.....	93

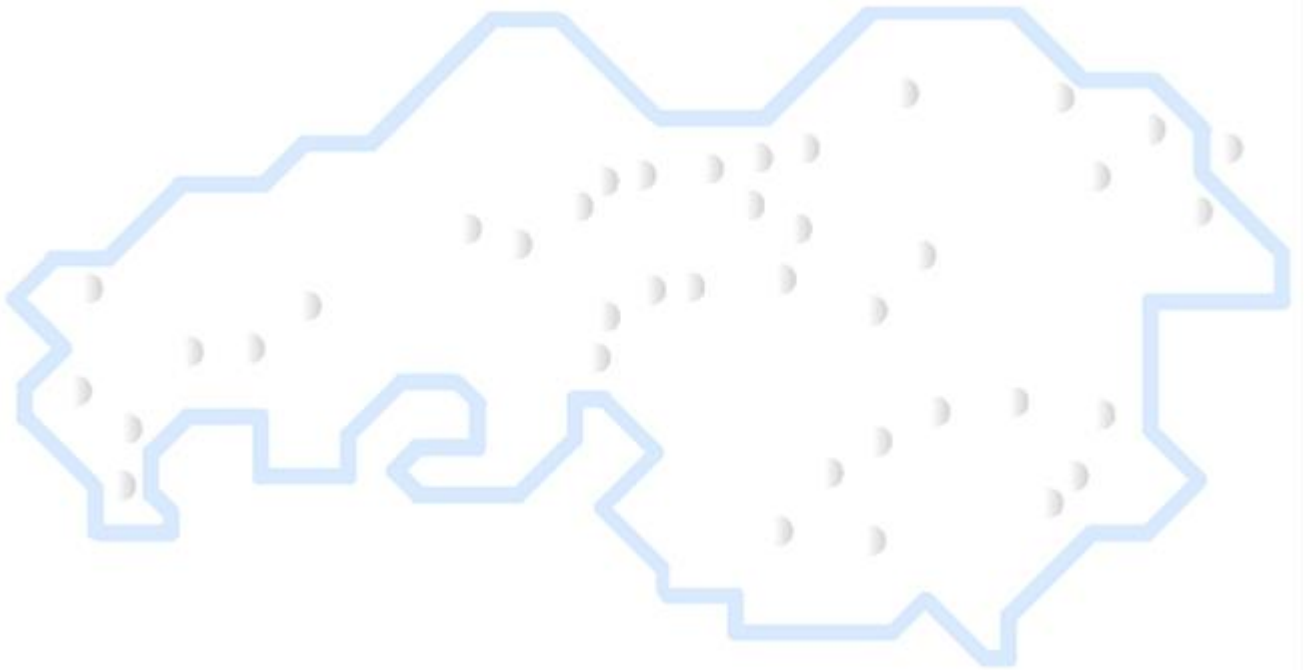

7.1.8.	Managementinformatie	93
7.1.9.	Treasury en schatkistbankieren	93
7.1.10.	Interne beheersing en toezicht	95
7.1.11.	Overhead	95
7.2.	Het schoolgebouw	97
7.2.1.	Inleiding huisvesting	97
7.2.2.	Toekomstbestendige huisvesting	97
7.2.3.	Duurzaamheid	98
7.2.4.	Huisvestingsprojecten	99
8.	Toekomst	100
8.1.	Beleidsvoornemens en accenten 2018-2022	100
8.2.	Continuïteit	101
8.2.1.	Balans 2018-2022	101
8.2.2.	Ontwikkeling financiële kengetallen	102
8.2.3.	Exploitatiebegroting 2018-2022	103
8.2.4.	Aanwezig. en werking van het interne risicobeheersings- en controlesys.	104
8.2.5.	Belangrijkste risico's en onzekerheden	105
9.	Verslag ledenraad	109
10.	Verslag raad van toezicht	111
11.	Verslag Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad	118
12.	Verslag Bureau OMO	120
Deel C: Jaarrekening	122	
Geconsolideerde jaarrekening	123	
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	126	
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening	132	
Staat van baten en lasten	141	
Enkelvoudige jaarrekening	146	
Toelichting enkelvoudige jaarrekening	148	
Resultaatbestemming	156	
Gebeurtenissen na balansdatum	156	
Geormerkte subsidies OCW (model G)	157	
WNT / Bezoldiging van bestuurders en toezichthouders (model H)	159	
Deelnemingen/verbonden partijen (model E)	161	
Honorarium externe accountant	161	
Ondertekening raad van bestuur en raad van toezicht	162	

Deel D: Bijlagen	163
Bijlage 1. Organisatie Ons Middelbaar Onderwijs	164
Bijlage 2: Slaagpercentages 2017	167
Bijlage 3: Toezichtarrangementen onderwijsinspectie	169
Bijlage 4: Personeel in cijfers.....	172
Bijlage 5: Regionale samenwerkingsverbanden passend onderwijs .	179
Bijlage 6: Instellingen voor hoger- en wetenschappelijk onderwijs .	180
Bijlage 7: Zingeving en goed onderwijs.....	182
Bijlage 8: Integriteitscode 'Goed handelen'.....	188
Bijlage 9: Code Goed Onderwijsbestuur	190
Bijlage 10: Begrippenlijst	192
Bijlage 11: Lijst van veelgebruikte afkortingen.....	196
Deel E: Overige gegevens.....	198
Controleverklaring	199

Jaarstukken 2017

Deel A: De scholen

2College

www.2college.nl

rector: Ad Poulisse

opleidingen: vwo, havo, mavo, vmbo

locaties:

- 2College Cobbenhagenlyceum, Tilburg
- 2College Cobbenhagenmavo, Tilburg
- 2College Durendael, Oisterwijk
- 2College EOA Oisterwijk
- 2College Jozefmavo, Tilburg
- 2College Ruivenmavo, Berkel-Enschot

Elke vestiging van 2College werkt aan professionalisering en aan digitalisering.

Professionalisering is gekoppeld aan Strategisch Human Resource Management (SHRM). In 2017

- is de gesprekscyclus intensief uitgevoerd
- is er stevig geïnvesteerd in scholing voor iedereen
- zijn er 23 lerarenbeurzen uitgegeven
- is het aantal onbevoegden leraren teruggedrongen naar (bijna) nul.

Digitalisering zorgt er onder andere voor dat het onderwijs aantrekkelijker wordt. Er is veel geïnvesteerd in de hardware, de wifi, de transitie naar OneDrive op elke werkplek en het beschikbaar stellen van laptops aan elk personeelslid voor gebruik in het arbeidsproces. In de lessen is aandacht voor mediawijsheid.

2College Cobbenhagenlyceum

Op deze vestiging wordt gestart met gepersonaliseerd leren volgens het concept Kunskapsskolan (KED). Daarnaast is er veel aandacht voor de ontwikkeling van sociale vaardigheden van leerlingen en vergroting van ouderbetrokkenheid.

2College Cobbenhagenmavo

Op 2College Cobbenhagenmavo wordt extra aandacht gegeven aan taalonderwijs omdat de leerlingen veelal opgroeien in een anderstalige levenssfeer. Daarnaast is er extra veel aandacht voor ontwikkeling van sociale vaardigheden van leerlingen en vergroting van de ouderbetrokkenheid. De samenwerking met de gemeente Tilburg en met het project 'Ouderkamers' is veelbelovend.

2College Durendael

Op 2College Durendael ligt de nadruk op ondernemerschap en praktijkgericht leren in het vmbo. Aan de lyceumkant ligt het accent op versterkt talenonderwijs (TTO, Cambridge, Goethe en DELF Scolaire) en op academische vaardigheden.

2College EOA Oisterwijk

Deze aparte afdeling voor vluchtelingenonderwijs heeft een eigen locatie op het Asielzoekerscentrum in Oisterwijk. Op deze locatie wordt zeer uitdagend onderwijs gegeven aan nieuwkomers in Nederland. Omdat het aanbod verbreed is van eerste opvang naar schakelonderwijs is het programma aangepast op doorstroom naar regulier onderwijs.

2College Jozefmavo

In de zomer verhuisde de school naar een nieuw gebouw naast het Theresialyceum. Het nieuwe gebouw betekende ook een onderdompeling in een vernieuwd concept van onderwijs. De school werkt met eenheden van 60 minuten en werkvormen die gebruik maken van onderwijsleerpleinen.

2College Ruivenmavo

In augustus 2016 is 2College Ruivenmavo gestart met Kunskapsskolan. Het gepersonaliseerd leren wordt hier met veel enthousiasme ontwikkeld. In 2018 verbreedt de school deze onderwijsvorm naar klas 2.

Baanderherencollege

www.bhc.nl

directeur: Leon Spaan

opleidingen: vmbo, praktijkonderwijs

locatie:

- Boxtel

Aansluiting vervolgonderwijs

De school heeft een doorlopende lijn Loopbaan Oriëntatie en –Begeleiding (LOB) ontwikkeld om leerlingen in een vroeg stadium te laten nadenken over hun ontwikkeling, de doelen die zij zichzelf stellen en de focus op studie en beroep. Hierbij hebben de mentoren een belangrijke rol gekregen, wordt er gedurende de loopbaan van leerlingen aanzienlijk meer aandacht besteed aan LOB en is er intensief contact met het vervolgonderwijs.

Ouderbetrokkenheid

Om te komen tot goede leeropbrengsten is de rol van de ouder die betrokken is bij de schoolvorderingen van zijn kind, van groot belang. Om ouders meer betrokken te krijgen zijn er, naast de bestaande ontmoetingsmogelijkheden zoals de mentoravond, 10 minutengesprekken, kennismakingsavond en voorlichtingsavond, extra gespreksmomenten geïntroduceerd. Deze zijn in eerste instantie voor de ouders van de lwoo-leerlingen. Met een wervingscampagne is het gelukt de ouderraad en de MR weer goed gevuld te krijgen met betrokken ouders. Het is de wens van de directie om per afdeling een klankbordgroep van ouders samen te stellen. Voor het praktijkonderwijs bestaat een afzonderlijke ouderraad en vinden meerdere keren per jaar gesprekken met ouders plaats over de individuele ontwikkelingsplannen.

Identiteit / Sociale innovatie

Leerlingen leren over actuele onderwerpen, risicogedrag en burgerschap op een wijze die aansluit bij hun leefwereld en leeftijd. Binnen het praktijkonderwijs wordt er gewerkt met een methode burgerschap waarbij zelfs toetsing plaatsvindt. Binnen het Vmbo zijn de verplichte onderwerpen ondergebracht bij verschillende vakken en vastgelegd in het beleidsdocument burgerschap.

Maar ook tijdens jaar laag-, school- en mentoractiviteiten krijgt de identiteit van het Baanderherencollege vorm en wordt gewerkt aan sociale vaardigheden.

Bossche Vakschool

www.bosschevakschool.nl

directeur: Fleur Cerini (tot 1 augustus 2017
waarnemend directeur Jos de Ridder)

opleiding: vmbo

locatie:

- 's-Hertogenbosch

Invoering nieuw vmbo

Op de Bossche Vakschool is de start gemaakt met het vernieuwd vmbo met het aanbieden van een aantal nieuwe profielen:

- Horeca Bakkerij Recreatie (HBR)
- Dienstverlening en Producten (D&P)
- Mobiliteit en Transport (M&T)
- Produceren, Installeren, energie (PIE)
- Bouwen, Wonen, Interieur (BWI).

De goede onderdelen van de oude programma's zijn ondergebracht in de vernieuwde profielen. Zodoende blijft praktisch, levensecht en betekenisvol leren gewaarborgd.

Een voorbeeld van good practice is de Vakmanschapsroute binnen de afdeling Techniek. Voor diverse leerlingen wordt hierdoor het zomerlek tussen vmbo en mbo verkleind. Leerlingen volgen een verkort programma na het eindexamen om zo in het mbo een goede doorstart te kunnen maken. Dit is een goed voorbeeld van een intensieve samenwerking tussen vmbo en mbo. Voor de komende jaren moet dit een katalysator worden voor andere afdelingen en profielen.

Kansklas

Er is een intensieve samenwerking gestart van de Bossche Vakschool met VSO Dieze College (voorheen de Rietlanden). Doel hiervan is om leerlingen met gediagnosticeerde gedragsproblematiek te behouden voor het regulier onderwijs of ze vanuit het voortgezet speciaal onderwijs (vso) te laten instromen. In het project van de Kansklas is er voor leerlingen van beide scholen voor wie dit nodig is een veilige en kleinschalige plek op de Bossche Vakschool, met expertise vanuit het Dieze College. Door op maat en met intensieve begeleiding te leren en te ontwikkelen kunnen leerlingen krachtig het reguliere onderwijs instromen.

Bouwplannen

In 2017 is gestart met de plannen nieuwbouw voor de Bossche Vakschool. De teams zijn hard aan het werk gegaan om met elkaar de onderwijsvisie te vertalen naar een Plan van Eisen voor het vormgeven van toekomstbestendig onderwijs in een passend gebouw. Duidelijk is dat diversiteit en flexibiliteit van ruimtes noodzakelijk zijn om het onderwijs beter af te stemmen op het leren van de leerlingen.

Van Maerlant

www.vanmaerlant.nl

directeur: Fleur Cerini (tot 1 augustus 2017
waarnemend directeur Jos de Ridder)

opleiding: mavo, vmbo

locatie:

- 's-Hertogenbosch

Invoering nieuw vmbo

Op Van Maerlant is de start gemaakt met het vernieuwd vmbo binnen de sector 'Dienstverlening en producten'. Er zijn keuzevakken ontwikkeld naast de bestaande onderdelen als Presenteren, Promoten en verkopen, Product maken en verbeteren, Organiseren van een activiteit en Multimediaal product maken. Zo kunnen leerlingen nu ook kiezen voor Gastheerschap, Podium, S&B, Idee-ontwikkeling, Evenementen, Fotografie, Facilitaire dienstverlening/beheer en onderhoud, Ondernemen, Marketing, Tekenen/schilderen/illustreren, en Milieu hergebruik en duurzaamheid.

Om de vakken binnen 'Dienstverlening en producten' bevoegd te kunnen geven, zijn in 2017 meer dan 20 docenten begonnen met een versneld opleidingstraject.

Evenementen door de Van Maerlant leerlingen

Opera Zuid, Theater aan de Parade en Philharmonie Zuidnederland organiseerden voor de tiende maal Opera op de Parade. De televisiebeelden werden verzorgd door leerlingen van Van Maerlant. De leerlingen zonden rechtstreeks de beelden uit voor het publiek dat op het plein en de terrassen op De Parade zat. Werken op zo'n groot evenement is bijzonder leerzaam en een voorbeeld van leren in de praktijk. Een ander voorbeeld van leren in de praktijk is het verzorgen van gastlessen op basisscholen over 'Veilig internet'. De leerlingen van Van Maerlant schrijven zelf de lesplannen en voeren deze lessen zelf ook uit.

Bouwplannen

In 2017 is gestart met de plannen voor verbouw van Van Maerlant. De teams zijn hard aan het werk gegaan om met elkaar de onderwijsvisie te vertalen naar een Plan van Eisen voor het vormgeven van toekomstbestendig onderwijs in een passend gebouw. Duidelijk is dat diversiteit en flexibiliteit van ruimtes noodzakelijk zijn om het onderwijs beter af te stemmen op het leren van de leerlingen.

De Nieuwste School

www.denieuwsteschool.nl

rector: Maria Michels

opleidingen: vwo, havo, mavo

locatie:

- Tilburg

Professionalisering

In de gesprekscyclus wordt aandacht besteed aan de lerende en onderzoekende houding van medewerkers. Voor aanvang van een functioneringsgesprek wordt hen gevraagd om gerichte feedback te vragen en om op hun eigen ontwikkeling te reflecteren.

Om medewerkers hierin te stimuleren is hen gevraagd om bij aanvang van het schooljaar een centrale vraag aan zichzelf te stellen, waarmee ze richting geven aan de ontwikkeling die

zij willen doormaken. In de vorm van een professioneel en een persoonlijk doel geven zij vervolgens inhoudelijk vorm aan deze vraag.

Gedurende het schooljaar werd meerdere keren in kleine groepen het gesprek over deze doelen gevoerd en werden ontwikkelingen gedeeld en voorzag men elkaar van feedback.

Onderzoek doen

De visie op 'het doen van onderzoek' zijn de drie ontwerpprincipes van De Nieuwste School (DNS): "*Verwondering, Eigenaarschap en Het leren zichtbaar maken in een leergemeenschap*".

Experts, mentoren, leerlingen, schoolleiding, onderwijs ondersteunend personeel (OOP), iedereen stelt zich onderzoekend (nieuwsgierig --> *verwonderd*) op, neemt daarin de eigen rol serieus (*eigenaarschap*) en deelt dit met de omgeving (*het leren zichtbaar maken*). De ambitie is om dit in de nabije toekomst steeds meer vorm te laten krijgen in professionele leergemeenschappen (*de leergemeenschap*).

Inmiddels zijn er al meerdere professionele leergemeenschappen ontstaan in de school, allen gericht op onderzoeksmatig handelen.

Ondernemen

Jongeren moeten leren een ondernemende en kritische houding aan te nemen.

Verantwoordelijkheid, vrijheid en vertrouwen zijn sleutelwoorden voor de ontwikkeling van leerlingen als zelfstandige ondernemende individuen.

In mavo 3 en 4 zetten leerlingen een eigen bedrijf op. Hier gaan leerlingen wekelijks mee aan de slag. Zij zijn daarbij gecoacht door een ondernemer. Deze ondernemers komen uit verschillende branches.

Op deze manier ervaren leerlingen niet alleen dat ze zelf heel veel kunnen, maar krijgen ze het vertrouwen en de vrijheid om zelf kritisch om zich heen te kijken, waardoor ze beter in staat zijn om te bedenken waarin ze zich willen ontwikkelen en hoe zij dat kunnen bereiken.

Eckartcollege

www.eckartcollege.nl

rector: Jean Wiertz

opleidingen: vwo, havo, mavo, vmbo

locaties:

- Eckartcollege, Eindhoven
- Pleincollege Nuenen, Nuenen

Leerling

Met de invoering van 'omgekeerde' oudergesprekken geeft het Eckartcollege invulling aan de ontwikkeling van autonomie en eigenaarschap bij leerlingen. De omkering houdt in dat de leerling de regie neemt bij de oudergesprekken door het gesprek goed voor te bereiden aan de hand van verschillende instrumenten van zelfreflectie. Daarbij wordt de leerling geholpen door de LOB-coach of de mentor. Het Pleincollege Nuenen loopt in deze ontwikkeling voorop. Dit schooljaar is gestart met de invoering van deze gesprekken voor alle leerlingen van leerjaar drie. Er zijn jobcoaches aangesteld die een groepje leerlingen begeleiden gedurende hun volledige schoolloopbaan.

Op het Eckart zijn good practices van omgekeerde oudergesprekken gedeeld in de diverse basisteams en wordt momenteel beleid ontwikkeld om dit breder in te voeren.

Er zijn voorbereidingen getroffen om 'peer mediation' in te voeren per volgend schooljaar. Verschillende docenten gaan een train-de-trainer scholing volgen, waarna een groep van ongeveer 12 leerlingen per school opgeleid worden tot peermediator. Deze peermediators gaan onder begeleiding van de opgeleide docenten kleine conflicten tussen leerlingen onderling mediëren.

Hiermee bereidt de school leerlingen goed voor op de maatschappij, als zelfredzame burgers die in dialoog blijven met de ander.

Flexibilisering van onderwijs: pilot Masterclass

In de drie onderbouwklassen van de Masterclass voor hoogbegaafde leerlingen op het Eckartcollege is veel behoefte aan flexibilisering en differentiatie. Het huidige onderwijssysteem wordt daarbij steeds meer als beknellend ervaren. Na onderzoek van verschillende nieuwe concepten is gekozen voor individuele flexibilisering in combinatie met het belang van groepsvorming, de rol van de docent als coach/regisseur en als ontwikkelaar van het onderwijs. Na evaluatie is ingezet op ontwikkeling van expertise bij de mentoren en de betrokken docenten. Het gaat daarbij om planning leerstof, inzet ICT, coaching van de leerlingen en het verzorgen van onderwijs met een team van twee of drie docenten. Doel is om deze ontwikkeling door te trekken naar de gehele vwo-afdeling.

Dragend HRM beleid

Vanuit de gedachte dat je met al het personeel samen de kwaliteit van het onderwijs vormgeeft is er gewerkt aan de versterking van de kwaliteitscultuur en ambitie met ruimte voor autonomie.

- De inzet van het instrument 'Lesson study' leidt tot een diepgaande kwaliteitsverbetering van het onderwijs. Er nemen steeds meer docenten deel aan Lesson Study.
- Het afgelopen jaar is er gedurende een viertal studiemiddagen ruimte geboden voor deelname aan werkgroepen. De onderwerpen zijn deels vanuit docenten, deels door directie bepaald.
- Eén van de resultaten is de invoering van een 'inspiratieweek' volgend schooljaar met als verbindend thema 'wereldburgerschap'. Alle leerlingen werken vanuit verschillende vakken een week lang aan één thema in een authentieke en contextrijke setting.
- Per school heeft ProMotion een aantal reflectiecoaches opgeleid. Zij voeren reflectiegesprekken met medewerkers. Vooralsnog is dit opgezet als een pilot; docenten kunnen op vrijwillige basis gebruik maken van een reflectiecoach. Een verslag van dit gesprek kan ingezet worden als voorbereiding op een functioneringsgesprek.

Elzendaalcollege

www.elzendaalcollege.nl

rector: Jacques Marsmans

opleidingen: vwo, havo, mavo, vmbo

locaties:

- Boxmeer
- Gennep

Cultuurverandering

In de achterliggende jaren is de school gestart met de verandering van de schoolcultuur:

- Van onbewust bekwaam naar beleidgestuurd.
- Van werken vanuit een professioneel gevoel naar werken met een systematische analytische aanpak samen met een professioneel gevoel.
- Van trendvolgend naar consequent (met name inzake preventief groepsgericht werken).

- Van autonomie naar professionele autonomie, die zich bevindt binnen de kaders van het schoolbeleid en wet- en regelgeving. Daarbij hoort dat personeelsleden verantwoordelijk willen zijn, feedback geven en feedback kunnen ontvangen.

Preventief groepsgericht werken

Voor leerlingen met een verhoogd risico op de ontwikkeling van leer- en gedragsproblemen (10-15%), pleegt de school gerichte interventies. Feitelijk betekent dit een verrijking van de basisaanpak. Het gaat om beginnend en/of licht probleemgedrag, dat door tijdelijke, preventieve ondersteuning kan worden bijgestuurd. Leerlingen die intensievere hulp nodig hebben (5%) kunnen een beroep doen op interne specialisten of op professionele hulp buiten de school.

Aan het einde van het schooljaar 2015-2016 heeft de school besloten daadwerkelijk aan de slag te gaan met Preventief Groepsgericht Werken. Voor schooljaar 2016-2017 zijn daartoe de volgende plannen gemaakt:

- Voor elke klas en clustergroep wordt vóór de zomervakantie een klassenanalyse gemaakt.
- De klassenanalyses worden meteen na de zomervakantie door de mentoren besproken met de klassenteams. Tijdens deze bespreking wordt er een groepshandelingsplan opgesteld.
- In de loop van de eerste periode voert de mentor een gesprek met de ouders van alle leerlingen. Hij bespreekt niet alleen de gegevens en eerste vorderingen van de leerlingen, maar ook de wijze waarop hij gedurende het schooljaar met de ouders zal communiceren.
- Na de eerste periode vinden er rapportvergaderingen plaats. Tijdens deze vergaderingen worden de groepshandelingsplannen geëvalueerd en eventueel bijgesteld. Tevens worden afspraken gemaakt over de curatieve zorg voor individuele leerlingen.

Deze doelstellingen zijn allemaal gerealiseerd. Het zijn de eerste stappen op weg naar preventief groepsgericht werken.

Jaarplannen 2017-2018

De schoolleiding heeft de leraren gevraagd mee te denken over de ambities van de school voor het volgend schooljaar. Doordat de ambitie voor het komend schooljaar concreet is vastgelegd, is niet alleen bepaald wat wel maar ook wat (nog) niet gebeurt. Zo kan de werkdruk bewaakt worden. In het schooljaar 2017-2018 is het gesprek gestart met medewerkers, ouders en leerlingen over een nieuw schoolplan.

Fioretti College

www.fioretticollege.nl

algemeen directeur VO Veghel: Anita O'Connor

opleidingen: mavo, vmbo, praktijkonderwijs

locatie:

- Veghel

Goed onderwijs

Het Fioretti College biedt alle leerlingen een passende onderwijsplek binnen de school en biedt hen handvatten waarmee ze zich optimaal kunnen ontwikkelen. In 2017 is de school gestart met een combinatieklas basisberoepsgerichte leerweg/praktijkonderwijs. In deze klas zitten leerlingen die de potentie hebben om door te groeien naar een vmbo-opleiding, maar in het eerste jaar nog de veiligheid, geborgenheid en kleinschaligheid van het praktijk-

onderwijs nodig hebben. Door middel van een intensieve individuele begeleiding en het bieden van maatwerk wordt in de loop van het schooljaar bekeken wat de meest passende vervolgroute is voor de leerling.

Ondernemen samen met de omgeving

Leerlingen werken op het Fioretti College aan de eigentijdse uitrusting die ze nodig hebben om hun ambities waar te maken in het vervolgonderwijs of op de arbeidsmarkt. De school zorgt ervoor dat de leerlingen ondernemend zijn. In de bovenbouw begeleiden plaatselijke ondernemers groepen leerlingen in het opzetten van een fictieve onderneming binnen het project Schoolclass 2 Businessclass. In leerjaar 1 hebben leerlingen met succes het project Ondernemerschap gedraaid. In samenwerking met de lokale cultuuraanbieder leerden zij een product te ontwikkelen van eerste idee tot pitch bij de klant.

Loopbaanoriëntatie

Loopbaanoriëntatie en -begeleiding wordt, in samenwerking met het vervolgonderwijs en het bedrijfsleven, stevig in school verankerd. Binnen het vmbo in het algemeen en het praktijkonderwijs in het bijzonder wordt heel veel werk gemaakt van oriëntatie op een toekomstige baan of op een vervolgopleiding. Bij het praktijkonderwijs gebeurt dat in nauwe samenwerking met (stage)bedrijven waarmee de school een zeer goede relatie heeft opgebouwd. In het vmbo zijn alle mentoren getraind als LOB-begeleider.

Gymnasium Beekvliet

www.gymnasiumbeekvliet.nl

rector: Carla Faassen

opleiding: vwo

locatie:

- Sint-Michielsgestel

Onderwijs

Naast het reguliere onderwijs op Gymnasium Beekvliet wordt er ook steeds meer in projecten gewerkt in het kader van 'vaardigheden voor de 21ste eeuw':

- het afgelopen jaar had de school voor het eerst het poëzieproject;
- het LOB-project samen met het Waterschap en Royal Haskoning was een succes;
- de samenwerking tussen de talen heeft vorm gekregen in een literatuurproject.

In het kader van opbrengstgericht werken doet Gymnasium Beekvliet mee aan het Leerlab2020, met als thema 'differentiëren in een klassikale context'. De focus op opbrengstgericht werken heeft geresulteerd in een hoog slagingspercentage van 93,6%. Ook bij Erasmus+ zijn dit thema's die terugkomen. In 2017 zijn successen behaald bij diverse olympiades, Lego League en het honoursprogramma.

Passend Onderwijs

Grote zorgen zijn er rondom passend onderwijs. De school is vaak nog handelingsverlegen en er wordt een steeds groter beroep gedaan op de zorgcoördinatoren, de mentoren en de afdelingsleiders. De problematiek wordt steeds complexer en de hulpverlening komt niet op gang. Het betreft hier sociaal maatschappelijke problematiek zoals thuissituaties maar ook psychische problemen.

Huisvesting

Het gebouw van Gymnasium Beekvliet is ruim 40 jaar oud en toe aan een grondige renovatie en verbouwing. In de plannen is opgenomen dat er een deel nieuwbouw zal zijn, waarbij rekening wordt gehouden met de krimp in de regio. Het gebouw zal uiteindelijk geschikt zijn voor 760 leerlingen. Op dit moment heeft Gymnasium Beekvliet 820 leerlingen. De voortgang van de plannen is enigszins vertraagd omdat er een nieuw programma van eisen moest worden gemaakt. Inmiddels is dat gereed en zijn het projectmanager, de architecten en de installatieadviseur geselecteerd. Ook is het definitieve budget vastgesteld.

Instelling Voortgezet Onderwijs Deurne

www.ivo-deurne.nl

waarnemend rector: Rutger van Deursen
(tot 1 augustus 2017 Monique van Roosmalen)
opleidingen: vwo, havo, vmbo, praktijkonderwijs
locaties:

- Peellandcollege, Deurne
- Alfrinkcollege, Deurne
- Hub van Doornecollege, Deurne
- De Sprong, Deurne

Instelling Voortgezet Onderwijs Deurne
pro • vmbo • havo • atheneum • gymnasium

De Sprong - Hub van Doornecollege - Alfrinkcollege - Peellandcollege

Peellandcollege

Onderwijsontwikkelingen

In 2017 zijn de volgende werkgroepen opgestart:

- Werkgroep Gepersonaliseerd Leren: welke variant willen de school schoolbreed of vakclusterbreed gaan implementeren? Hoe wordt de leerling meer eigenaar van het leerproces?
- Werkgroep Ontdekkend Leren: welke vormen van ontdekkend leren, die leiden tot dieper leren, kunnen bij de verschillende vakken in het onderwijsleerproces worden opgenomen?
- Werkgroep ICT primair proces: wat is de rol die ICT kan spelen als hulpmiddel in het primaire proces bij bovenstaande twee vormen van leren?
- Werkgroep Leren presenteren. Een vaardigheid die steeds belangrijker wordt op weg naar vervolgonderwijs en werk.

Deze werkgroepen hebben twee schooljaren de tijd om te komen tot een werkplan ter implementatie.

Leerlingbeleiding

Dit schooljaar heeft het Peellandcollege ingezet op versterking van niveau 1: mentoren, intern begeleiders en de coaches studievervaardigheden. Om binnen de school op uitvoeringsniveau krachtiger te worden is er in company een aantal cursussen aangeboden:

- een mentorcursus van Orthoconsult (gestart in 2016 met doorloop in 2017);
- een cursus voor de coaches studievervaardigheden van Remind Learning (start 2016, doorloop in 2017);
- een cursus Mediawijsheid (o.a. social media) voor mentoren leerjaar 2 ter voorbereiding op het geven van een lessenserie.

Loopbaanoriëntatie en –begeleiding (LOB)

In het Peellandcollege werken leerlingen vanaf leerjaar 3 met de module Keuzeweb. Daarin is een leerlijn opgezet voor het totale keuzeprocess. Leerlingen bouwen geleidelijk aan een digitaal portfolio op en worden daarin begeleid door de mentor en de decaan. Ouders kunnen in deze module meekijken en daarmee het keuzeprocess van hun kind volgen/mede begeleiden.

Alfrinkcollege

Dienstverlening en producten

Het vak dienstverlening en producten op het Alfrinkcollege is volop in ontwikkeling. Waar de school vorig jaar de nuance heeft gelegd op de ontwikkeling van de profieldelen 1 en 4 gt lag in 2017 de nadruk op de ontwikkeling van de keuzevakken. Binnen de school worden 4 keuzevakken aangeboden: ondernemen, voeding en beweging, milieu hergebruik en duurzaamheid en de techniekroute. De techniekroute wordt in samenwerking met het Hub van Doornecollege georganiseerd omdat op deze locatie meer faciliteiten aanwezig zijn. Centraal staat de balans tussen enerzijds het zelfstandig/planmatig werken via de module Dubbelklik en anderzijds het aanbieden van uitdagende workshops zoals kookopdrachten, website bouwen, film monteren en andere vaardigheden uit de syllabus van D&P.

Suicide-project STORM

Dit project biedt een integrale aanpak voor depressie- en suïcidepreventie onder jongeren. Mentoren van leerjaar twee zijn getraind om het onderwerp in de klas op een goede manier bespreekbaar te maken. Via een 'Train de trainer' opzet is deze deskundigheid verder de school in gebracht. Leerlingen worden gescreend door de GGD.

Loopbaanoriëntatie en –begeleiding (LOB)

Het Alfrinkcollege heeft met behulp van de decaan en een extern deskundige het hele traject voor LOB opnieuw vormgegeven. Daarbij is, naast de inhoudelijke kant, sterk ingezet op digitaal werken. In leerjaar 1 ligt de focus op het aanleren van ICT-vaardigheden; leerjaar 2 richt zicht meer op het kennismaken met profielen en het opbouwen van een beeld van beroep en bedrijf. Vanaf leerjaar 3 houden leerlingen zich bezig met 'ondernemerschap in je loopbaan'.

Hub van Doornecollege

Pedagogisch klimaat

Al jaren is het pedagogisch klimaat één van de speerpunten op het Hub van Doornecollege. De schoolregels zijn kort maar krachtig omschreven. Er wordt kleinschalig gewerkt in kerngroepen, en door de korte zorglijnen is er goed grip op specifieke doelgroepen. De school staat echter voor de uitdaging om nog meer grip te krijgen op het pedagogisch klimaat. Oorzaken hiervoor zouden kunnen liggen bij de wetgeving rondom passend onderwijs, de maatschappij die aan het veranderen is en/of de zeer ingrijpende wet rondom de bevoegdheden (waardoor de school de visie van minder handen voor de klas niet kan continueren).

Natuur en ondernemen

In schooljaar 2018-2019 gaat het onderwijsarrangement natuur en ondernemen (N&O) op het Hub van Doornecollege een verbeterslag maken. Deze heel brede opleiding, die erop gericht is om leerlingen in ontwikkeling te brengen en ze te laten ervaren waar hun talenten

liggen, wordt nog breder door deze aan te bieden vanuit het profiel dienstverlening en producten (D&P). Dit profiel zal inhoudelijk een groene kleur krijgen. Via lintstages in zowel het 3^e als het 4^e leerjaar krijgen leerlingen de mogelijkheid om ook binnen zeer diverse bedrijfskolommen hun talenten te ontdekken.

Loopbaanoriëntatie en –begeleiding (LOB)

In 2017 is in het Hub van Doornecollege voor alle leerlingen van klas 1, 2 en 3 een digitaal loopbaandossier ingevoerd. In dit dossier vindt borging plaats van antwoorden op belangrijke LOB-vragen (eindtermen van examenprofielen). Alle docenten zijn geschoold in de software die voor dit doel wordt ingezet. Een interne LOB-specialist begeleidde dit proces.

De Sprong (pro)

Diplomerings

Tijdens het verslagjaar is gezocht naar een mogelijkheid om de leerlingen extra uitdaging te bieden en onderwijs af te sluiten met een diploma, certificaat of bekwaamheidsbewijs. Er zijn heftruckdiploma's behaald, drie leerlingen zijn geslaagd voor de MAG-las cursus en één leerling voor het praktijkgedeelte hiervan. Er is een start gemaakt met SVA-certificering (scholing voor arbeid) op het gebied van Groen, Logistiek en Schoonmaak. Er is met 15 leerlingen een voortraject Entree gestart.

Vorming

Bijzonder voor De Sprong is dat op initiatief van leerlingen voorbereidingen zijn gestart voor een eerste buitenlandreis. Met betrekking tot de gezonde, vitale school is mRT (motorische remedial teaching) ingezet in de lessen en zijn voorbereidingen getroffen om voor de gehele Instelling het Vignet Gezonde School te behalen.

Loopbaanoriëntatie en –begeleiding (LOB)

De school werkt volgens de lijn 'Wie ben ik, wat wil ik, wat kan ik'. Iedere leerling gaf aan klasgenoten en ouders een presentatie over deze thema's. Voorafgaand aan deze presentaties was er een diner voor de ouders, geheel verzorgd door leerlingen van klas 3.

Jacob-Roelandslyceum

www.jrl.nl

rector: Leon Spaan

opleidingen: vwo, havo

locatie:

- Boxtel

Aansluiting vervolgonderwijs

Het Jacob-Roelandslyceum (JRL) maakt deel uit van het netwerk vo-hbo Den Bosch. Dit netwerk richt zich op een goede oriëntatie op studie en beroep voor de havo-leerlingen uit de regio Den Bosch. Er worden voor leerlingen, docenten en directieleden bijeenkomsten en workshops georganiseerd die aansluiten bij het keuzeproces van de leerling. Docenten kunnen er terecht om kennis te delen over interessante onderwerpen die met de leerlingbegeleiding of dit keuzeproces te maken hebben.

De loopbaanoriëntatie (en de keuze voor studie en beroep) is volgens het model van de activerende school (model VO-raad) vormgegeven. De rol van de mentor binnen LOB is

aanzienlijk toegenomen evenals het aantal activiteiten dat georganiseerd wordt. Er wordt intensief samengewerkt met het hbo, wo en met het bedrijfsleven om leerlingen een goed beeld te geven van de mogelijkheden.

Identiteit / Sociale innovatie

Actuele onderwerpen, risicogedrag, burgerschap komen via de culturele activiteiten die georganiseerd worden, bij leerlingen onder de aandacht op een wijze die aansluit bij hun leefwereld en leeftijd. Inmiddels maken ook andere activiteiten onderdeel uit van de vormingsaspecten binnen het JRL.

De vakgroep global learning verzorgt in 2017-2018 de lessen global learning tot en met het derde leerjaar. Global learning combineert de vakken levensbeschouwing, maatschappijleer en burgerschapsvorming tot een leerlijn die de komende jaren verder de school in zal groeien.

Ouderbetrokkenheid

Al een aantal schooljaren wordt er actief gewerkt aan de verbetering van de ouderbetrokkenheid. Om te komen tot goede leeropbrengsten is de rol van de ouder die betrokken is bij de schoolvorderingen van zijn kind, van groot belang. De startgesprekken met alle leerlingen en hun ouders dragen hieraan zeker bij. De klankbordgroepen per afdeling zijn ook in 2017 bijeengekomen en hebben bruikbare informatie opgeleverd. Bovendien zijn er klankbordgroepen geformeerd rondom actuele thema's zoals de top- en toetsweken.

Jeroen Bosch College

www.jbc.nl

rector: Marjo van IJendoorn
opleidingen: vwo, havo, vmbo
locatie:

- 's-Hertogenbosch

Onderwijskundige ontwikkeling

Het Jeroen Bosch College wil de onderwijskundige basis verder verstevigen en uitbouwen. Daartoe is het systeem van RTTI ingevoerd, vanuit de gedachte dat dit systeem kan dienen als vliegwiel voor onderwijsontwikkeling en meer maatwerk. In 2016 is het Jeroen Bosch College gestart met een afdeling voor tweetalig onderwijs (TTO). Deze tekent zich af als een sterke afdeling.

Effectief leiderschap

Het Jeroen Bosch College heeft zich als opdracht gesteld: de basis op orde. Dit betekent o.a. dat medewerkers gestimuleerd worden zich te scholen en te ontwikkelen om daarmee de gewenste kwaliteit van het onderwijs te realiseren. Daarnaast is het van belang dat de leidinggevende de docent begeleidt naar de gewenste onderwijskwaliteit door bijvoorbeeld het voeren van functionerings- en beoordelingsgesprekken. Afgelopen jaar is veel tijd en energie gestoken in de kwaliteit van de functionerings- en beoordelingsgesprekken en de gesprekcyclus in het algemeen. In deze gesprekken staan de kwaliteit van de lessen en de rol van de docent centraal. Het uiteindelijke resultaat zal moeten blijken uit de hogere scores die onze leerlingen behalen.

HRM beleid

Vanaf de eerste dag dat een medewerker op de school werkt is er een volwaardig begeleidingsprogramma dat de nieuwe medewerker steun biedt in zijn ontwikkeling naar een volwaardige docent. Elke nieuwe medewerker krijgt een coach die hem of haar begeleidt. Gedurende het schooljaar zijn er maandelijkse bijeenkomsten die het karakter hebben van een intervisie. Bij het vertrek van een medewerker vindt er altijd een afrondend gesprek plaats met de medewerker P&O. Deze informatie is voor de school van belang om eventuele aanpassingen of verbeteringen te kunnen aanbrengen in de manier van werken.

Kwadrant Scholengroep

www.kwadrant-sgr.nl

rector: Titus Frankemölle

opleidingen: vwo, havo, mavo, vmbo

locaties:

- Cambreur College, Dongen
- Hanze College, Oosterhout

Cambreur College

Betrokkenheid van en verantwoording naar stakeholders

Drie kernwaarden: kwaliteit, sfeer, bruisend en actief

Met een nieuwe directeur en wat wisselingen in het managementteam heeft het Cambreur College met nieuw elan vorm gegeven aan zijn drie kernwaarden. Dagelijks begroet de directeur zijn leerlingen aan de poort, een artikel in de glossy 100% Dongen stelde hem voor aan de Dongense gemeenschap, bij diverse netwerken is hij aanwezig. Het Cambreur College zette de deuren open voor basisscholen en voor evenementen in Dongen en heeft een hechte samenwerking met de gemeente Dongen op diverse gebieden.

Intern versterkte een intensieve managementtraining de focus en de samenwerking.

De verticale opbouw in de vier afdelingen is vanaf leerjaar 1 doorgevoerd en het voormalige Junior College werd in de loop van het jaar omgetoverd tot stoer mavogebouw. In- en extern werden de vier afdelingen en hun eigen profilering duidelijk zichtbaar gemaakt, naar een van de adviezen uit het imago-onderzoek.

Gedeelde visie vertaald naar concreet beleid (op de korte en de lange termijn)

Op weg naar een nieuwe school

2020-2021 moet op de plek van het hoofdgebouw een nieuwe school staan. Nadenken over nieuwbouw betekent ook nadenken over de visie op onderwijs in de toekomst. Samen met een ontwikkelgroep en onder deskundige leiding van medewerkers van HEVO ontwikkelde het team nieuwe ideeën; daarbij sterk gestimuleerd door het bezoek aan een tiental andere scholen. Op weg naar de nieuwbouw probeert de school diverse ideeën al tot uitvoer te brengen. Zo kwam bijvoorbeeld de invoering van devices voor brugklasleerlingen in een stroomversnelling.

Effectief leiderschap binnen de school

Versterken van de vwo-afdeling

Het reguliere vwo heeft een aantal jaren wat in de schaduw gestaan van de tweetalige stroom. Voor de Nederlandstalige vwo-afdeling zijn uitdagende explorationprojecten ontworpen, werden denklessen gegeven en is het vak science ingevoerd. De teamleider promootte het vwo bij diverse basisscholen, voor leerlingen uit groep 7 en 8 werden speciale Cambreur Classes aangeboden, er is een vwo-folder ontworpen en de resultaten van de afdeling zijn zichtbaar gemaakt. Het gevolg was dat het Cambreur College voor het eerst kon starten met een homogene vwo-brugklas.

Hanze College

Verbeteringsgerichtheid vanuit collectief en individueel lerend vermogen

Het Hanze College zit met veel jonge docenten in een 'lerende modus'. Tien docenten studeren voor een tweedegraads-bevoegdheid of een nieuwe bevoegdheid (PIE, D&P). De docenten bezoeken netwerkbijeenkomsten.

Tien collega's rondden de opleiding werkplekbegeleider af en het aantal stagiaires groeide. De nieuwe mentoren volgden een mentorentraining. Twee collega's gaven een scrum-voorlichting en in company is een scrumtraining gestart.

Het leergebied wiskunde onderzocht de meerwaarde van de methode Snappet en besloot samen met de schoolleiding tot invoering. Het scholingstraject/ontwikkeltraject 'De vijf rollen van de docent', ondersteund door het CPS, laat docenten focussen op hun eigen ontwikkelkansen en dit leidde tot vier studiemiddagen voor iedere docent op één van de drie onderdelen: klassenmanagement, differentiëren, zelfregulerend leren.

De onderwijsondersteuner op het plein Z&W startte een opleiding onderwijsassistent. Enkele docenten oriënteerden zich via een cursus op een mogelijke nieuwe rol binnen het onderwijs.

Effectief leiderschap binnen de school

De directeur blijft actief betrokken in de academische werkplaats (AWP), sociale opbrengsten en burgerschapsvorming. De kwaliteitszorg werd nog meer cyclisch en er werden schooleigen doelen ontwikkeld. Hierdoor werd effectief binnen en buiten de organisatie verantwoording afgelegd. Bekeken is of het vak wiskunde kan worden vervangen door maatschappijkunde in leerjaar 3 Z&W. De school introduceerde een buitenlandse reis: de Berlijnreis was een succes en er werd een tweede reis voorbereid (Parijs). Met een alternatief thuisblijversprogramma ontstond er zo voor het hele derde leerjaar een reisweek/projectweek. Met de OMO-deelnemers is vanuit de AWP een maatjesmodel (kenniskring) gestart.

Betrokkenheid van en verantwoording naar stakeholders

Met de ouderklankbordgroep is intensief gesproken over de sociale media. De school investeerde verder in de relatie met het primair onderwijs in Oosterhout door voor iedere leerling twee kennismakingsmiddagen (inclusief leswisseling) op het voortgezet onderwijs te organiseren. Op de techniekprojecten, opgezet met de Vrienden van het Hanze College, werd massaal ingetekend. Vanuit de drie O's (Overheid, Onderwijs en Ondernemers) werd een bezoek aan de ontdekfabriek voorbereid voor alle eerstejaarsleerlingen. De leerlingenraad is maandelijks in gesprek met de directeur en bereidde de nieuwe inrichting van de aula mee voor. De buurtbewoners vergaderden in de aula van de school.

Maaslandcollege

www.maaslandcollege.nl

rector: Ivo Vis

opleidingen: vwo, havo, mavo

locatie:

- Oss

Tweetalig onderwijs

Het Maaslandcollege heeft haar tweetalige onderwijs uitgebreid met een afdeling tweetalig mavo. Binnen het bedrijfsleven en ook bij vervolgoopleidingen is er een grote behoefte aan werknemers en studenten die de Engelse taal bovengemiddeld machtig zijn. Daarnaast gelooft de school dat de competenties en de persoonlijke ontwikkeling die gepaard gaan met het volgen van een tweetalige opleiding niet voorbehouden mogen blijven aan enkel onze havo en vwo leerlingen.

Blended learning

Het Maaslandcollege heeft de inzet van iPads uitgerold naar de volledige onderbouw. De iPad is hierbij geen vervanger van boeken maar een hulpmiddel waarmee de school het onderwijs uitdagender en afwisselender maakt. De iPad biedt veel mogelijkheden tot differentiatie zodat het onderwijs steeds beter kan aansluiten bij de individuele behoeften, leerstijlen en ambities van de leerlingen.

Leerlingenparticipatie

Het Maaslandcollege gelooft dat 'we samen school zijn'. Door de inrichting van klassenraden en het vragen van gerichte feedback geeft de school leerlingen een belangrijke stem bij de totstandkoming en uitvoering van het onderwijs. Het luisteren naar de leerlingen is een voorwaarde voor een optimale ontwikkeling van het onderwijs. Daarnaast kan leerlingenparticipatie in hoge mate bijdragen aan eigenaarschap en de motivatie van de leerling om het maximale uit hun opleiding te halen.

Maurick College

www.maurickcollege.nl

rector: Huub van der Linden

opleidingen: vwo, havo, vmbo

locatie:

- Vught

maurick college

Talentontwikkeling

Het Maurick College heeft zich steeds tot doel gesteld een excellente school te zijn. Niet in de begripslijn die formeel door de overheid wordt gehanteerd, maar door te proberen ieders talent optimaal aan te spreken. Ook dit jaar heeft een groot aantal leerlingen (109) een vwo-diploma behaald die niet op een vwo-niveau (55) waren gestart. Dat is meer dan 50% terwijl het slagingspercentage op het vwo gelijk lag met het landelijke cijfer.

Veiligheid, sfeer en plezier

Een verantwoorde houding van de leerlingen naar hun medeleerlingen, docenten en ouders is een noodzakelijke uitgangspositie voor goed onderwijs in een veilige omgeving. De docenten spelen hierbij een cruciale rol. Zij dienen een zelfbewuste positie in te nemen waarin zij enerzijds de grenzen aangeven en anderzijds de helpende hand uitsteken.

Daardoor voelt de leerling zich gekend en gezien. De aspecten sfeer, plezier en veiligheid scoren cijfermatig hoger in de leerlingenmonitor van Kwaliteitsscholen dan de landelijke resultaten.

Verdere verruiming mogelijkheden

De inrichting van het daltononderwijs maakt een groot aanbod aan curriculum- en niet-curriculum- activiteiten mogelijk. Hierdoor kunnen leerlingen hun onderwijs voor een deel zelf organiseren naar inhoud en uitdagingen. Het Maurick College heeft in het afgelopen jaar de onderwijsactiviteiten in de bovenbouw havo en vwo uitgebreid met informatica. In dit vak doen leerlingen ook examens. In alle afdelingen is Robotica ingevoerd als Dalton+-activiteit. De Talent Academy, in eerste instantie gericht op een uitbreiding van het sportprogramma, is nu versterkt met dans en beeldende vakken.

Het Maurickcollege stimuleert projectonderwijs. Dit werkt niet alleen motiverend voor de leerlingen maar ondersteunt ook het probleemoplossend denken en het samenwerken; vaardigheden die steeds meer gevraagd worden door het bedrijfsleven. In het afgelopen jaar zijn met de TU Delft, Deltares en Wetsus concrete afspraken gemaakt om leerlingen projecten te laten uitvoeren onder begeleiding en met materiaal van de betrokken instituten.

Het Maurick College heeft een reeds lange connectie met de Universiteit van Wageningen, waarbij met het succesvolle 'Biking programma' de vakken natuurkunde, scheikunde en biologie geïntegreerd worden. Ook is er nu een samenwerking met de HAS in 's-Hertogenbosch voor het ontwikkelen van een aquaponicsysteem, een gesloten systeem waarbij de uitwerpselen van vissen dienen als voeding voor groentegewassen en deze op hun beurt weer zorgen voor voeding van de vissen.

Merletcollege

www.merletcollege.nl

rector: Paul Metzemaekers

opleidingen: vwo, havo, mavo, vmbo

locaties:

- Grave
- Mill
- Cuijk

Het Merletcollege in Mill kreeg in januari 2017 de waardering 'excellente school'. Reeds drie keer eerder behaalde de school dit resultaat.

Huisvesting

Het Merletcollege heeft in 2017 een nieuw gebouw betrokken in Cuijk. Op de nieuwe locatie is plaats voor het volledige onderwijsaanbod, van vmbo-basisberoepsgericht tot en met vwo. De nieuwe locatie maakt een einde aan de versnippering van het onderwijsaanbod over een havo/vwo- en een vmbo-locatie. Alle leerlingen in de leeftijd van 12 tot 18 kunnen nu onderwijs genieten in hetzelfde gebouw. Op deze wijze komt een groter deel van de beschikbare middelen ten goede aan het primaire proces en wordt de organisatie efficiënter ingericht.

Digitale ondersteuning

De school heeft in 2017 een belangrijke stap gezet op weg naar meer gebruik van digitale ondersteuning van het onderwijs. Na consultatie van alle ouders van de nieuwe brugklassers

is besloten om in alle eerste klassen gebruik te gaan maken van een chromebook. Ouders kunnen voor hun kind een chromebook van school lenen, dan wel er een kopen of huren. Het is de bedoeling dat op termijn alle leerlingen een chromebook kunnen gebruiken ter ondersteuning van hun onderwijs. Zo wil de school inhoud geven aan een aantal speerpunten uit het schoolplan: op maat, uitdagend en betrokken.

Vluchtelingenonderwijs

Het Merletcollege Grave heeft, tegen de verwachting in, het onderwijs aan alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV-leerlingen) kunnen continueren, na de beslissing van het COA om op het AZC in Grave de AMV-populatie te handhaven. Daarnaast groeide het aantal ISK-leerlingen (Internationale Schakelklas) tegen de verwachting in. Het totale aantal leerlingen voor eerste onderwijs aan anderstaligen ligt nu boven de 100.

Mill-Hillcollege

www.mill-hillcollege.nl

rector: Rijk Vlaanderen

(tot 1 maart 2017 Carin Zandbergen)

opleidingen: vwo, havo, mavo

locatie:

- Goirle

Gedeelde visie

De voorbereiding voor de productie van het nieuwe Schoolplan 2018-2022 is zo goed als afgerond. De grote lijnen zijn bekend:

- het belang van een ondersteunend, prikkelend en inspirerend pedagogisch klimaat;
- vernieuwende didactiek waarbij de eigen verantwoordelijkheid van de leerling steviger wordt aangezet;
- een herijking van Mill-Hillcollege als derdewereldschool.

Mill-Hillcollege ziet zich als een schoolgemeenschap en proefsamenleving waar de leerlingen kennis en vaardigheden verwerven en aanleren, waar veel aandacht is voor hun persoonlijke vorming en waarbinnen ze zich kunnen ontwikkelen tot verantwoord levende burgers.

Betrokkenheid en verantwoording naar stakeholders

Mill-Hillcollege beschouwt de ouders van de leerlingen als leden van de schoolgemeenschap. Hun betrokkenheid gaat dan ook verder dan gesprekken over de schoolloopbaan van hun eigen kind(eren). Zij worden actief betrokken bij de bespreking van het beleid van de school en van de afdelingen. Op geregelde basis worden ouderpanels georganiseerd over relevante thema's. Ouders kunnen daar feedback geven op het onderwijs en de begeleiding aan hun kind(eren).

De nieuwe rector van de school heeft in 2017 bezoeken gebracht aan bijna 20 basisscholen. Met als doel om kennis te maken met de collega-schoolleiders, om scherp te krijgen welke ontwikkelingen in het primair onderwijs van belang zijn voor een goede aansluiting po-vo en om te verkennen op welke wijze een nauwere samenwerking gestalte zou kunnen krijgen. Basisscholen, (v)so en Mill-Hillcollege zoeken een vorm om onderwerpen te bespreken die voor het onderwijs in Goirle in brede zin van belang zijn.

Bedrijfsvoering op orde

Mill-Hillcollege is als toehoorder aanwezig bij het overleg van Tilburgse schoolleiders in het kader van het proces naar doordecentralisatie (DDC). In dat overleg wordt ook gesproken

over de profielen van de verschillende scholen en over prognoses met betrekking tot leerlingaantallen en de maximum schoolgrootte qua leerlingen. Voor Mill-Hillcollege geldt dat aan de laatste twee punten veel extra aandacht wordt besteed omdat er ook met de gemeente Goirle gesproken wordt over (ver)bouw van het bestaande schoolgebouw. De gemeente Goirle heeft, met het oog op besluitvorming over (ver)bouw, gevraagd naar een leerlingenprognose voor de periode 2018-2032. Op dit moment wordt uitgegaan van een maximum schoolgrootte van 1450 leerlingen. Op basis van deze prognose worden de besprekingen over (ver)bouw nu verder gevoerd.

Munnikenheide College

www.munnikenheidecollege.nl

directeur: Carina Reuvers

opleidingen: vmbo

locaties:

- Etten-Leur
- Rucphen

Leerlab

Na de start in leerjaar 2015-2016 wordt de succesvolle pilot leerlab steeds verder uitgebreid in de school. In het leerjaar 2017-2018 is de gehele onderbouw op de locatie Rucphen met dit concept gaan werken en is er een pilotgroep gestart op de locatie Etten-Leur. Leerlingen krijgen in dit concept meer eigenaarschap op hun leerproces, o.a. dankzij het effectief inzetten van ICT-ondersteuning. Ze volgen hun eigen planning en gaan daardoor beter presteren. Hoewel de invoering van deze aanpak nog een hele uitdaging is, zijn de resultaten positief en zijn de leerlingen en hun ouders enthousiast.

Didactisch coachen

Als onderdeel van het leerlab is er ook een pilot didactisch coachen gestart. Iedere docent krijgt een tiental leerlingen toegewezen, waaraan hij op individueel niveau ondersteuning aanbiedt op het leren, plannen en ontwikkelen. De betrokken docenten zijn extra geschoold om de leerprestaties van de aan hen toegewezen leerlingen nauwlettend te volgen en te bespreken. In 2018 wordt nader bekeken of deze wijze van didactisch coachen als onderdeel van de mentortak te integreren is.

Nieuwe examenprogramma's

Met de invoering van de nieuwe examenprogramma's is de examinering van de praktijkvakken (leerjaar 3 en 4) ingedeeld in vier profiel- en vier keuzedelen. De profieldelen worden afgesloten met een centraal examen; de keuzedelen worden afzonderlijk afgesloten met een schoolexamen. In 2017 is hard gewerkt aan de herinrichting van het onderwijs in deze structuur. Ruim 85% van de leerlingen maakte gebruik van de verruimde keuzemogelijkheden. De leerlingen zijn meer gemotiveerd en hebben een bredere oriëntatie op het beroepenveld gekregen. Er is ook een groot aantal nieuwe schoolexamens geïmplementeerd om de keuzedelen op een goede manier af te sluiten.

Odulphuslyceum

www.odulphus.nl

rector: Frans Claassens (tot 1 april 2017 Delianne Hoekstra)

opleidingen: vwo, havo

locatie:

- Tilburg

het Odulphus
lyceum

Odulphus goes global!

De school heeft een gedragen visie op internationalisering. Het Odulphuslyceum profileert zich via een breed pakket van internationaliseringsactiviteiten. Dat loopt van uitwisselingen met scholen in zes landen in klas drie via educatieve reizen in leerjaar vier tot deelname aan internationale science fairs voor leerlingen in de laatste leerjaren. Ook het ontwikkelen van een ondersteuningsprogramma voor een school in India valt hieronder, in het kader van mondiale armoedevraagstukken. Zo biedt de school de leerlingen een breed venster op de wereld.

Weg met de versnippering

In de onderbouw van havo en vwo hebben de leerlingen te maken met een groot aantal vakken, waardoor versnippering voor de leerlingen optreedt, de kosten van leermiddelen stijgen en een negatief effect op de werkdruk van docenten optreedt. In het nieuwe schoolplan wordt benadrukt dat het Odulphuslyceum in de onderbouw meer gaat denken vanuit 'domeinen' of 'leergebieden'. Daarmee hoopt de school te komen tot een meer integrale benadering van de leerstof die aan de gesignaleerde problemen tegemoet komt.

Een gezonde financiële basis

De financiële tekorten moesten worden weggewerkt en het weerstandsvermogen van de school moest worden hersteld. De begroting, die in het najaar van 2017 is ingediend, laat een stijgende lijn zien.

OMO scholengroep Bergen op Zoom e.o.

www.sgboz.nl

rector: Marcel van Loo

opleidingen: vwo, havo, mavo, vmbo

locaties:

- Mollerlyceum, Bergen op Zoom
- 't R@velijn, Steenberg
- ZuidWestHoek College, Ossendrecht

OMO scholengroep Bergen op Zoom e.o.

Mollerlyceum

Gedeelde visie vertaald naar concreet beleid

In een dynamische en krimpende onderwijsmarkt heeft de school zich verder ontwikkeld. De herijkte missie en visie uit 2015-2016 zijn omgezet naar een totaal onderwijsconcept waarbij kwaliteit en rendement voorop staan. Vanuit leerdoelen wordt door samenwerking binnen secties en teams eigenaarschap en onderlinge samenwerking tussen en met leerlingen bevorderd. Binnen het concept wordt er gewerkt met versnelde en vertraagde leerroutes. Sterke havoleerlingen kunnen in zes jaar ook hun vwo diploma behalen (2fase vwo). Andere leerlingen worden in de gelegenheid gesteld om binnen vijf jaar een vwo diploma te behalen (versneld vwo).

Goed onderwijs binnen een veilige leef- en leergemeenschap

Er is in 2017, naast de onderwijskundige ontwikkelingen, voor een positioneringsstrategie gekozen waardoor het 'merk' Mollerlyceum wordt versterkt. Uitgangspunt is dat de schooltijd een succesvolle en gelukkige periode is. De hierna volgende thema's worden daarmee nog meer dan nu verknoopt aan het onderwijs. Wereldburgerschap, goed onderwijs, goed mens, goed leven, goed handelen i.c.m. onze Europese leerroute. E-learning en maatwerk door het nog actiever gebruiken van de iPad. Robotisering en automatisering door samenwerking tussen het vak techniek en de TOP-programma's waardoor leerlingen geholpen worden bij hun profielkeuze. Hierbij zal er voor de havo-leerling een meer hybride samenwerking moeten ontstaan met het bedrijfsleven en voor onze vwo-leerling met het wetenschappelijk onderwijs.

Dragend HRM beleid

Het personeelsbeleid is zo ingericht dat onderwijsontwikkeling en HRM hand in hand gaan. De opdracht om maatwerk, samenwerking en eigenaarschap bij leerlingen nadrukkelijker onder de aandacht te brengen geldt ook voor het personeelsbeleid op het Mollerlyceum. Persoonlijke ontwikkeling, eigenaarschap, verantwoordelijkheid dragen en geven zijn naast welbevinden en professionalisering de thema's in onze gesprekscyclus.

Ravelijn en ZuidWestHoek College

Recht op Maatwerk

VO-raad, Ministerie van OCW en Inspectie hebben een pilot mogelijk gemaakt waarin het 'recht op maatwerk' verder wordt verkend en uitgetoet. 't Ravelijn neemt deel aan deze pilot. Dit proces is in volle gang.

De volgende resultaten zijn inmiddels bereikt:

- Het volgen en afronden van één of meer vakken op een hoger niveau.
- Het besteden van meer tijd aan een vak dat de leerling moeilijk vindt door minder tijd te besteden aan een vak waar de leerling goed in is.
- Het voeren van overleg met havo/vmbo over maatwerktrajecten.
- Het volgen en afsluiten van extra vakken.
- Het ontwerp van extra curriculaire leerstofaanbod voor leerlingen die versnellen (brommerrijbewijs, fotografie).
- Het voeren van LOB-gesprekken onder regie van de leerling.

De ontwikkeling draagt bij aan de professionalisering van docenten en assistenten.

Inzet van Virtual Reality op de scholen

De scholen doen onderzoek naar het effect en de meerwaarde van de inzet van Virtual Reality (VR) in het onderwijs. Meer in het bijzonder op het terrein van motivatie van leerlingen en de verbetering van het leerresultaat. Het bieden van een contextrijke omgeving leent zich goed om d.m.v. onderzoek de meerwaarde van inzet van VR aan te tonen. Ontwikkelgroepen in de scholen hebben daarvoor leermateriaal ontwikkeld. Adequaat lesmateriaal is gemaakt en lessencycli met gebruik van VR zijn ingezet. Het uiteindelijke resultaat in een rapportage, film en artikel geeft de school inzicht in het waarom van de wenselijkheid/noodzaak van en het hoe van de implementatie van VR in het onderwijs.

Pilot 'het lokaal van de toekomst'

In 2017 zijn door een schoolbrede onderzoeksgroep ervaringen opgedaan met een leerlab en een training 'design thinking'. Er is een ontwikkelproces doorlopen, van idee tot resultaat.

Een eerste design challenge is daarbij vastgesteld en leerlingen en docenten zijn geïnterviewd. Met behulp hiervan wordt interactief in workshops het lokaal van de toekomst verder vorm gegeven en gevisualiseerd.

OMO Scholengroep De Langstraat

www.sgdelangstraat.nl

rector: Jan van Pelt

opleidingen: vwo, havo, vmbo

locaties:

- d'Oultremontcollege, Drunen
- Dr. Mollercollege, Waalwijk
- Walewyc-mavo, Waalwijk
- Van Haestrechtcollege, Kaatsheuvel

d'Oultremontcollege

Wereldburgerschap

De school heeft een nieuw programma Wereldburgerschap ontwikkeld voor leerlingen uit leerjaar 1 en 2. Hierin werken diverse vakken samen, zoals levensbeschouwing, aardrijkskunde en economie. Doel van het programma is leerlingen bewust te maken van (mondiale) verschillen op het gebied van rijk en arm, kansen en mogelijkheden voor kinderen en milieuproblemen. Het programma bereidt leerlingen voor op het zelfstandig maken van keuzes, waarbij rekening wordt gehouden met het effect van deze keuzes op anderen. Tegelijkertijd stimuleert het programma participatie van leerlingen bij schoolaangelegenheden.

Art, design & media

De school heeft een nieuw vak ontwikkeld voor leerlingen uit leerjaar 1 t/m 3: art, design & media. Hierbij zijn de klassieke vakken tekenen en handvaardigheid vervangen door een totaal nieuwe module, waarbij altijd aansluiting wordt gezocht bij het gebruik van nieuwe media. Leerlingen werken zelfstandig via een zelf ontwikkelde, volledig digitale onderwijsmethode. Het stimuleren van creativiteit, samenwerken en reflecteren zijn belangrijke competenties bij dit vak. Leerlingen leren in een betekenisvolle context waarbij altijd opdrachtgevers van buiten de school zijn betrokken.

Water is life

De school maakt onderdeel uit van het mondiale Water is life-netwerk. In 2017 hebben diverse groepjes leerlingen projectplannen ontwikkeld ter voorbereiding op het congres in juli 2018 in Tokyo, Japan. Met het programma Water is life wil de school duurzaam gedrag van leerlingen stimuleren, hen bewust maken van wereldwijde problematiek ten aanzien van watermanagement en internationale kennisuitwisseling bevorderen. Leerlingen werken samen met docenten in een meester-gezel-constructie.

Dr. Mollercollege

Ouderbetrokkenheid

Aan het begin van het schooljaar is met elke leerling, de ouders en de mentor een kennismakingsgesprek gevoerd waarin de verwachtingen voor het schooljaar zijn verkend. Dit eerste gesprek heeft ertoe bijgedragen dat de lijnen tussen ouders en school korter en duidelijker zijn geworden. De leerling ervaart dat de steun op school en thuis beter

aansluiten op elkaar. Het Dr. Mollercollege streeft ernaar dat ouders zich betrokken weten en voelen. Met de gesprekken bij de start van het schooljaar is er een vliegwiel gevonden om dit stap voor stap te verwezenlijken.

Debatclub

Binnen de gymnasiumafdeling in de Debatclub hebben leerlingen zich gedurende het jaar ontwikkeld tot een geduchte tegenstander in en buiten de school. Resultaten die er mede toe leiden dat het gymnasium zich meer profileert; een van de doelen die de school zich heeft gesteld.

Haco

De school kent twee afdelingen (havo en vwo) die ingezet hebben op een eigen profilering. De havo-afdeling heeft gekozen voor het implementeren van Havisten Competent (Haco): een speciaal ontwikkeld lesprogramma om havo-leerlingen in leerjaar 3, 4 en 5 voor te bereiden op het hbo. In 2017 is Haco in de hele afdeling een feit. De resultaten zijn positief. Het streven is om Haco tot in de 'haarvaten' van de afdeling te krijgen.

Walewyc-mavo

Ruimte bieden om je te ontplooiën: de Olympiaklas

In augustus 2017 is de Walewyc gestart met de Olympiaklas, samen met het Dr. Mollercollege. Leerlingen die de basisschool verlaten met een mavo/havo-advies, wordt een driejarige havo-kansklas geboden, waarbij elk jaar wordt bepaald op welk niveau de leerling zijn leerroute wil vervolgen: mavo, Olympiaklas of havo. De leerlingen krijgen les op havo-niveau van mavo- en havo-docenten. Door de pedagogische aanpak van de docenten, gecombineerd met de havo-didactiek, krijgen leerlingen de ruimte om zich blijvend te ontplooiën.

Inspireer je collega's tot innovatie: de UIL-teams

De Walewyc-mavo heeft jaarlijks zo'n 10 tot 12 professionele leergemeenschappen. De zogenaamde UIL-teams ('uit inspiratie leren') hebben in 2017 onderwerpen onderzocht, passend bij het schoolplan of vakleerplan. De presentaties aan elkaar hebben gezorgd voor diverse innovaties en van en met elkaar leren op het gebied van beloningsbeleid voor leerlingen, herstelgesprekken, differentiatie in lessen, ict-mogelijkheden in de lessen en taal- en rekenbeleid.

Kwaliteit: inspectieoordeel goed

Door de inzet van zelf ontwikkelde instrumenten heeft het opbrengstgericht werken in 2017 geleid tot het oordeel 'goed' van de Inspectie van Onderwijs. De Walewyc-mavo heeft hoog gescoord op diverse indicatoren van het nieuwe toezichtskader van 2017.

Van Haestrechtcollege

POP UP store: Leren is doen

Het Van Haestrechtcollege heeft voor het keuzevak Ondernemen voor de vierde klas van vmbo-b/k gekozen voor het oprichten van een Pop Up Store in het centrum van Kaatsheuvel. Alle aspecten van een ondernemingsplan komen aan de orde. Het verschil met vroeger is dat het ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd met echte producten, echte klanten en echte omzet. Leerlingen zijn bij alle aspecten betrokken en krijgen de kans om hun specifieke talenten zichtbaar te maken. Dit zorgt voor grote betrokkenheid.

What's up the Kets?

De leerlingen van het Van Haestrechtcollege zullen in veel gevallen blijven wonen in de gemeente Loon op Zand. De school voelt zich dan ook verantwoordelijk om de betrokkenheid van de leerlingen bij de lokale samenleving te vergroten. Hiertoe is bijvoorbeeld een politieke jongerendag georganiseerd in samenwerking met de lokale politiek, de gemeente, politie en jongerenwerk. Leerlingen hebben zelf onderzoek gedaan in de gemeente om situaties te bekijken en in contact te komen met bewoners. De bevindingen zijn gepresenteerd aan een vertegenwoordiging van de betrokken partijen in de vorm van een debat.

Scrum in de klas

Een aantal docenten is bezig met het vergroten van de betrokkenheid van leerlingen bij het leren. Eén van de manieren om dat te doen is het inzetten van 'scrum' bij onderzoeksprojecten. Bij scrum in de klas wordt een groot project of een lessenserie opgedeeld in kleine stukjes (sprints). Leerlingenteams werken stap voor stap de prioriteitenlijst af, houden de voortgang bij en kunnen periodiek hun prioriteitenlijst bijstellen. Leerlingen uit klas 1 en 2 krijgen daarbij een grote mate van verantwoordelijkheid en fouten maken mag. De resultaten zijn positief en met aanvullende scholing van docenten wordt scrum in de toekomst breder ingezet.

OMO Scholengroep Helmond

www.omoscholengroephelmond.nl

rector: Hans Schapenk

opleidingen: vwo, havo, mavo, vmbo

locaties:

- Praktijkschool Helmond, Helmond
- Vakcollege Helmond, Helmond
- Carolus Borromeus College (ivo-mavo), Helmond
- Dr.-Knippenbergcollege, Helmond

Domeinonderwijs

Nadat gesprekken met basisschool Mondomijn over verdergaande samenwerking niet het gewenste resultaat opleverden, heeft OMO Scholengroep Helmond besloten zelf een pilot domeinonderwijs in het leven te roepen vanaf augustus 2018. Het wordt een leerlab van drie deelscholen waarin vanuit leergebieden gewerkt gaat worden. De concepten van waaruit gewerkt wordt in deze havo-/vwo-klas zijn onderzoekend leren, samenwerkend leren en gepersonaliseerd leren. De leerlingen worden pas op een havo- of vwo-afdeling geplaatst in klas 3. Het rooster van deze groep zal geordend worden via een flexrooster, zodat de school ervaring op kan doen met deze manier van lesorganisatie.

Vakcollege Helmond en Praktijkschool Helmond

Cultuurprogramma

Na een succesvol basis Cultuurprogramma voor alle leerlingen uit leerjaar 1 t/m 3 van het Vakcollege Helmond in 2016-2017 zijn we in het schooljaar 2017-2018 gestart met een Cultuurpilot voor de Praktijkschool Helmond. Het basis Cultuurprogramma voor de Praktijkschool Helmond is ontwikkeld voor de leerlingen van fase 1 t/m 4. Structureel komen de leerlingen van beide deelscholen nu in aanraking met diverse kunstdisciplines. In het Cultuurprogramma staat het beleven, ontdekken en verwonderen bij de leerling centraal. Ervaringen worden verwerkt in het in 2017 ontwikkelde digitale Cultuurdossier (Volution).

Talentontwikkelingsprogramma CRESCO

Met een toegekende subsidie vanuit het Fonds voor Cultuurparticipatie is, in samenwerking met het Kunstkwartier Helmond, het talentontwikkelingsprogramma CRESCO in het leven geroepen. CRESCO staat voor 'Ik groei, verbreed en ontluik'. Leerlingen van het Vakcollege Helmond en Praktijkschool Helmond kunnen gedurende drie schooljaren, onder schooltijd en of naschools, volledig gesubsidieerd hun talenten ontdekken bij verschillende kunstdisciplines. In het schooljaar 2017-2018 is het Ready to Rock muziekproject van start gegaan, met 25 enthousiaste leerlingen en professionele muzikanten. In de volgende schooljaren komen de kunstdisciplines, dans en film & media als leerlijnen aan bod. CRESCO heeft, naast dat het leuk mag zijn, een sterk sociaal maatschappelijk karakter.

Carolus Borromeus College

Xs klas, onderwijs aan hoogbegaafden.

Het Carolus Borromeus College is in het schooljaar 2017-2018 gestart met de Xs klas. Deze klas biedt onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen, die instromen voordat zij de reguliere leeftijd voor het vo hebben bereikt. Veelal hebben zij de basisschool versneld doorlopen en lopen ze tegen de grenzen aan van het onderwijsaanbod in het reguliere po.

Het Carolus Borromeus College biedt een onderwijsprogramma op maat. Het streven is om deze leerlingen in drie jaar tijd voor te bereiden op de bovenbouw van het vwo. Naast het vakinhoudelijke aanbod is er veel aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van deze kinderen.

De Xs klas dient ook als proeftuin voor onderwijsontwikkeling omdat differentiatie, gepersonaliseerd leren en vakoverstijgend onderwijs ingezet moeten worden om deze leerlingen op maat te bedienen. Docenten die lesgeven aan deze klas hebben expliciet de opdracht om hun opgedane kennis en vaardigheden te delen met collega's uit bijvoorbeeld hun sectie.

Dr.-Knippenbergcollege

Het Dr.-Knippenbergcollege is een school van kansen. Het breed scala aan onderwijsactiviteiten verrijkt de schoolloopbaan; leerlingen krijgen onvergetelijke ervaringen binnen de talentgebieden van de school, te weten Vorm & Media, Technologie en Sport.

Samenwerking met Helmond Sport

In het schooljaar 2017-2018 is een duurzame samenwerking tot stand gekomen met Helmond Sport, waarvan een gezamenlijke nieuwe jeugdopleiding de vrucht is. Er ontstaat een volwaardige dagopleiding op de nieuwe sport- en beleefcampus, waar nieuwbouw wordt ontwikkeld voor het Dr.-Knippenbergcollege en de Praktijkschool Helmond. Een geïntegreerd aanbod van trainingen, wedstrijden en educatie. De deelnemers zijn om vijf uur helemaal klaar. Nieuwe doelgroepen kiezen nu al bewust voor dit traject binnen onze school.

Technasium

Om jongeren de maatschappelijke rol van techniek en technologie te onderzoeken, nam het Dr.-Knippenbergcollege al jaren deel aan de FIRST Lego League. Tijdens het schooljaar 2017-2018 kwam daar de FIRST Robotics Competition bij. Acht zorgvuldig geselecteerde talenten bouwden samen met mechatronica-studenten van Fontys Hogescholen in acht weken een robot, waarmee in San Diego uitstekend werd gepresteerd op een internationaal toernooi. De robot wordt nu ingezet om in de eigen regio nieuwe scholieren te inspireren.

OMO scholengroep Tongerlo

www.sgtongerlo.nl

rector: Marijke Broodbakker

opleidingen: vwo, havo, mavo, vmbo, praktijkonderwijs

locaties:

- Da Vinci College, Roosendaal
- Gertrudiscollege, Roosendaal
- Norbertuscollege, Roosendaal

Arbeidstoeleiding leerlingen Da Vinci College

De school werkt intensief samen met het leerwerkbedrijf WVS Schoonmaak. In november is er een nieuw convenant gesloten tussen WVS Schoonmaak, het praktijkonderwijs en de wethouder. Leerlingen krijgen hier mogelijkheden om hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Ze krijgen de kans om op een veilige manier en met de juiste begeleiding te groeien. Bij goed functioneren kunnen leerlingen een vaste baan krijgen.

Onderwijsontwikkelingen

Het Norbertus Gertrudis Lyceum is opnieuw voor vier jaar geaccrediteerd als Begaafdheidsprofielschool (BPSchool). De leerlingen in de beoordelingscommissie van de landelijke vereniging rapporteerden mondeling aan de school.

Mentoraat nieuwe stijl: in 2017 hebben de mentoren van het eerste leerjaar voor het eerst zogenaamde startgesprekken gehouden met de mentorleerlingen en hun ouder(s). In dat startgesprek vertellen de leerlingen aan hun ouders en hun mentor wat zij in het komende jaar aan voornemens hebben. Ze denken na over de resultaten die ze willen behalen, en over wat hen motiveert om die resultaten te behalen en hoe ze dat in een goede studiehouding kunnen bereiken.

De leerlijn voor de profielwerkstukken is opnieuw opgezet. De vijfde en zesde klas werken aan levensechte opdrachten. Daarbij gebruiken ze een onderzoekslijn die in 2017 is ingevoerd.

Nieuwbouw

Het gebouw van de mavo wordt grondig ver(nieuw)bouwd. Docenten en leerlingen werken aan het ontwerp van de school. Vanuit het onderwijsconcept gaat de architect aan de slag. De opening is in januari 2020.

Rodenborch-College

www.rodenborch.nl

rector: Marjo van IJzendoorn

opleidingen: vwo, havo, mavo

locatie:

- Rosmalen

Schoolplan

Het Rodenborch-College geeft uitvoering aan Koers 2023 door daadwerkelijk invulling te geven aan de missie van het schoolplan 2016-2020. De school wil haar opdracht realiseren door betekenisvol en hoogwaardig onderwijs te geven met aandacht voor één ieder, ruimte voor elk talent en oog voor elkaar. Hier zijn de kernwaarden goed onderwijs, goed leven en goed handelen in terug te vinden en wordt de leerling gezien als een uniek persoon.

Onderwijsinnovatie

Om de leerlingen tot hun recht te laten komen is ingezet op optimalisering van ICT als didactisch hulpmiddel, waarbij de deelname aan het leerlab ICT van meerwaarde is en een beroep doet op het innovatief vermogen van docenten. Voor docenten is een schoolbreed scholingsprogramma ingezet waar leerdoel denken, gebruik van ICT en het maken van goede vakoverstijgende projecten deel van uitmaken. Ook de deelname van de school aan de academische werkplaats voor burgerschap is belangrijk voor het realiseren van het doel om leerlingen bewust te maken van hun verantwoordelijkheid voor de maatschappij.

Pilots die bijdragen aan de innovatie en de verdiepingsslag die de school nu maakt zijn:

- mediawijsheid;
- diepgaand leren en onderzoekend leren;
- uitbreiding talenttraject;
- individuele leerplannen voor leerlingen;
- werken met portfolio;
- vakoverstijgende projecten.

Veilige leer- en leefgemeenschap

Centraal in deze beweging staat het samen leren en samen ontwikkelen. Op die manier wil het Rodenborch-College een veilige leer- en leefgemeenschap zijn. Uit het medewerkerstevredenheidsonderzoek en uit de enquêtes die bij leerlingen en ouders worden afgenomen blijkt dat de school daarin ook grotendeels slaagt.

Roncalli Scholengemeenschap

roncalli.mwp.nl

rector: Ludo Heesters

opleidingen: vwo, havo, mavo

locatie:

- Bergen op Zoom

roncalli!

Leerlingbegeleiding

In 2017 is de leerlingbegeleiding op Roncalli geëvalueerd. Doel hiervan is het stroomlijnen van de totale zorg zodat een leerling minimaal op het ingangsniveau blijft. Door de toenemende vraag naar steeds specifiekere hulp en de daarmee samenhangende tijds- en werkdruk dreigt het rendement van de begeleiding terug te lopen. Binnen de mogelijkheden op financieel- en kennisgebied is een onderzoek gestart: wordt een leerling met een ondersteuningsbehoefte optimaal begeleid en is de communicatie en verantwoording in balans?

Naast onderzoek onder mentoren, zorgcoördinatoren, remedial teachers, vertrouwenspersonen, docenten en coördinatoren, is een bezoek gebracht aan een vo-school waar de begeleiding optimaal is. Na de voorjaarsvakantie is schoolbreed een studiedag geweest over de wisselwerking tussen docent en mentor. Onderzocht werd wat een leerling in de mentorlessen moet leren om onderwijs succesvol te volgen.

Opbrengsten

De verschillende kaartopbrengsten laten verschillen zien. De school analyseert de gegevens. De afstroom wordt geminimaliseerd. De analyses, evaluatie en de opvolgactie naar aanleiding van de analyses van opbrengsten is schoolbreed gemeengoed.

Het toetsbeleid op basis van OBIT (Onthouden – Begrijpen – Integreren – Toepassen) wordt door alle vakgroepen gevolgd. De didactiek naar aanleiding van de OBIT-opbrengsten wordt schoolbreed aangepakt. De rol van de clusterleiders wordt in dit onderdeel versterkt zodat, vakoverstijgend, best-practices kunnen worden ingevoerd.

Kwaliteitszorg

In 2017 is de Roncalli-Onderwijs-Analyse, gebaseerd op de prioriteiten genoemd in het schoolplan, uitgevoerd. De ROA geeft in een oogopslag weer waar Roncalli staat in de ontwikkeling van de ambities. Daarnaast hebben de vakgroepen een beoordeling over de ontwikkelingen binnen hun vakgroep uitgevoerd. Door het beeld van bovenaf (ROA) én het beeld van onderaf (vakgroepbeoordeling) te vergelijken, wordt verbeteringsgericht gestuurd: wat zijn de hiaten en hoe kunnen we dit oppakken? De structurele, compacte en heldere communicatie via Roncalli-Q, de werkgroep die zich bezighoudt met het invoeren van kwaliteitsdenken op Roncalli, ligt hieraan ten grondslag.

Rythovius College

www.rythoviuscollege.nl

rector: Marleen van den Hurk
(tot 22 februari 2017 Frans Claassens)

opleidingen: vwo, havo, mavo

locatie:

- Eersel

De visie van het Rythovius College

Het Rythovius College heeft in het Schoolplan 2014-2018 de missie Accent op jouw talent! neergelegd. Deze missie is terug te vinden in het onderwijsaanbod van de school. De demografische ontwikkeling zorgt ervoor dat het leerlingenaanbod gaat dalen. Dit noodzaakt tot een bezinning op de vraag welk onderwijsaanbod de school overeind kan houden en in welke vorm. Deze discussie is in 2017 gestart met het ontwikkelen van een nieuwe visie. De visie vormt de basis voor de ontwikkeling van het nieuwe schoolplan (2019-2023).

iPad in het onderwijs

In 2015 is de school gestart met de pilot 'iPad in het onderwijs'. Belangrijk uitgangspunt daarbij is dat de iPad voor het Rythovius College geen doel op zich is, maar een hulpmiddel. In 2017 is het besluit genomen om de iPad definitief te introduceren vanaf schooljaar 2018-2019. Alle medewerkers zijn in 2016 geschoold in het omgaan met de iPad. In schooljaar 2017-2018 wordt extra scholing en intervisie (intern en extern) ingezet om het gebruik van de iPad in de les te bevorderen.

Organisatiestructuur

De organisatiestructuur van het Rythovius College wijzigt vanaf schooljaar 2018-2019. De school is nu opgebouwd uit vier sectoren, dit worden drie (verticale) afdelingen. De school gaat van vier adjunct-sectordirecteuren, naar drie afdelingsleiders, ondersteund door leerlingcoördinatoren. De uitgangspunten voor deze wijziging zijn: meer aandacht voor de onderwijskundige ontwikkeling, meer aandacht voor de onderwijskwaliteit en het verbeteren van het personeelsbeleid.

Scholengemeenschap Were Di

www.weredi.nl

rector: Edward de Gier

opleidingen: vwo, havo, vmbo

locatie:

- Valkenswaard

were di } toekomst
in
uitvoering

Schoolplan

'Toekomst in uitvoering' is de slogan van Were Di. De school is voortdurend bezig om in te spelen op ontwikkelingen die zich in de toekomst zullen voordoen. In 2017 is een nieuw schoolplan voorbereid voor de komende vier jaar. Veel mensen werden hierbij betrokken: medewerkers, ouders, het bedrijfsleven, het onderwijs, de gemeente en natuurlijk ook leerlingen spraken over de 'toekomst in uitvoering'. Persoonlijke wensen leidden tot een gezamenlijk gedragen schoolambitie. In de ontmoeting tussen de verschillende groepen ontstond een duidelijk beeld van wat er leeft binnen en buiten de school en wat de kernthema's voor de nieuwe beleidsperiode moeten zijn:

- Persoonlijke ontwikkeling;
- Anticiperen op de toekomst;
- Inspirerend onderwijs;
- Gepersonaliseerd leren.

Een paar voorbeelden uit de dagelijkse praktijk

- Een leerling van vmbo g/t 3 is gestart met het volgen van natuurkundelessen op havo-4.
- Een dove leerlinge volgt, met behulp van een schrijftolk, de reguliere lessen.
- Expansio maakt deel uit van het nieuwe gymnasium. Iedere week zijn leerlingen drie uur achter elkaar bezig met ontdekken en onderzoeken. Leerlingen beginnen in de eerste klas allemaal aan hetzelfde onderwerp, maar kunnen een opdracht op verschillende manieren afsluiten. Het is de bedoeling dat leerlingen steeds meer losgelaten worden en zelf kunnen aangeven wat ze willen onderzoeken.

Laptops

Alle leerjaren beschikken inmiddels over een laptop maar de overgang naar meer werken met digitale methoden/content is een traag proces. Zowel de uitgevers als de verschillende vaksecties en de mogelijkheden van de organisatie zijn hierin een vertragende factor. Het werken met laptops gaat in het algemeen goed, maar het vraagt veel van de docenten en van de afdeling ICT.

Scholengroep Het Plein

www.sghetplein.nl

rector: Corinne Sebregts

opleidingen: vwo, havo, mavo, vmbo en praktijkonderwijs

locaties:

- Antoon Schellens College, Eindhoven
- Aloysius De Roosten, Eindhoven
- Helder havo/vwo
- Praktijkschool Eindhoven, Eindhoven
- Sint-Joriscollege, Eindhoven
- Vakcollege Eindhoven, Eindhoven

Scholengroep Het Plein

Scholengroep Het Plein

Het verhaal van SHP

Scholengroep Het Plein (SHP) bestaat uit zes zelfstandige vestigingen, die ook met elkaar verbonden zijn. De scholengroep vertegenwoordigt een gezamenlijke identiteit, een SHP-specifieke invulling van de kernwaarden van Koers 2023. Deze identiteit wordt beschreven in 'Het verhaal van SHP'. Dit verhaal komt tot stand met input van medewerkers, schoolleiding en ouders en leerlingen. Ten aanzien van 'verbinding' worden ook schoolbrede activiteiten ontwikkeld, die de opmaat vormen voor verdere verbinding tussen de vestigingen. De MR wordt hier nauw bij betrokken.

Gesprekkencyclus

SHP heeft in 2017 een nieuwe aanpak van de gesprekkencyclus ontwikkeld door middel van co-creatie-sessies met circa vijftig medewerkers, leidinggevenden en de P&O-adviseurs. Centraal in de nieuwe gesprekkencyclus staat 'het goede gesprek'. Een goed gesprek geeft energie en is gericht op de ontwikkeling van de medewerker. Eind 2017 is gestart met scholing van de directie en teamleiders; die is gericht op feedbackvaardigheden, instrumenten voor gespreksvoering en het delen van ervaringen.

Gemeenschappelijke visie op onderwijs

Voor de uitwerking van ICT-ondersteund onderwijs is door de schoolleiding van SHP in 2017 een gemeenschappelijke visie op onderwijs ontwikkeld en is het gewenste onderwijs als volgt geformuleerd: 'het onderwijs is een blend van leeraanbod met volop keuzemogelijkheden voor de leerlingen en hun ouders; doel is het enthousiasmeren van leerlingen en ouders en het motiveren van docenten'.

SHP zorgt dat ICT dit faciliteert door te werken aan de technische infrastructuur voor internet, applicatiebeleid en -beheer, devices/audiovisuele apparatuur, bescherming van persoonsgegevens en onderwijsontwikkeling. De komende 2 tot 3 jaar zal hieraan verder gewerkt worden.

Antoon Schellens College

't Antoon (Schellenscollege) is al langer bezig met onderwijsvernieuwing op verschillende terreinen. Binnen passend onderwijs wordt er gewerkt met een aanpak waarbij de aandacht per leerling wordt afgestemd op zijn persoonlijke behoefte. Hierbij wordt een bewuste afweging gemaakt tussen groepsgerichte en individuele ondersteuning. Het streven is de resultaten van het onderwijs- en begeleidingsaanbod zichtbaar en meetbaar te maken. Een systematiek om dit te doen, is in basis ontwikkeld en wordt geïmplementeerd. Na evaluatie zal het al dan niet nog verder ontwikkeld worden.

De school is gestart met een werkwijze van leren leren van elkaar binnen het team. Er is een scholingstraject gestart voor docenten door docenten gericht op het gebruik van ICT, er wordt deelgenomen aan het project Leerling 2020, de school heeft een leerlab professionalisering van docenten en werkt met stichting Leerkracht.

Aloysius De Roosten

Inmiddels is Aloysius De Roosten een jaar aan de slag in haar nieuwe gebouw. De vormgeving van het gebouw blijkt in praktijk het onderwijsconcept Inspirion goed te ondersteunen. Docenten zijn hier blij mee en zijn bezig om gezamenlijk het concept nog verder uit te werken en neer te zetten. Binnen Inspirion wordt gewerkt met vier inspiratielabs: Mens en Maatschappij, Mens en Natuur, Kunst en Cultuur en Talen. De vakken Nederlands en wiskunde zijn ondersteunend aan de labs. In de school zijn veel initiatieven gaande met betrekking tot het inbedden van competenties in het onderwijsproces. In de lab-plannen staat de ontwikkeling van diverse competenties centraal. De ambitie van de school

is het verkrijgen van zelfinzicht van leerlingen in de ontwikkeling van de competenties. De leerlingen zijn verantwoordelijk voor eigen groei en verzamelen bewijzen van hun groei in een portfolio.

Helder havo/vwo

Helder is door het Samenwerkingsverband Eindhoven Kempenland aangemerkt als Bovenschoolse Ondersteunings-Voorziening (BOV). Helder biedt passend onderwijs voor leerlingen met een vorm van ASS/ADHD en/of een vergelijkbare ondersteuningsbehoefte. Het betreft leerlingen die door andere vo-scholen niet goed genoeg kunnen worden begeleid. Onderwijsvernieuwing heeft op Helder afgelopen jaar volledig in het teken gestaan van het verbetertraject dat, naar aanleiding van het inspectiebezoek, opgestart is. Hierdoor wordt een kwaliteitsslag gemaakt op het gebied van planmatig werken en het borgen van processen. Door de inzet van een zogenaamde LOF (LerarenOntwikkelfonds) subsidie is een onderzoek opgestart om leerlingen beter voor te kunnen bereiden op de overstap van Helder naar hbo of universiteit. De uitkomsten van dit onderzoek worden gebruikt om leerlingen en docenten concrete handreikingen te geven voor een succesvolle overstap naar het vervolgonderwijs.

Praktijkschool Eindhoven

Praktijkschool Eindhoven is bezig met het herschrijven en herijken van het curriculum. Van het werken in losse vakken wordt overgeschakeld naar het werken in domeinvakken (wonen, vrijetijd, burgerschap en werken), gecombineerd met werken in sectoren. Dit betekent een herordening van het onderwijsaanbod in domeinvakken en sectoren. Deze onderwijsontwikkeling is gestart om leerlingen zich beter bewust te laten worden van de keuzes die ze hebben, en van de consequenties ervan. Het LOB-programma is hiervoor aangepast. Omdat de praktijkschool te maken heeft met een dalend leerlingenaantal (minder aanmeldingen) is aan communicatie, in brede zin, extra aandacht besteed. Praktijkschool Eindhoven vindt dat de school beter zichtbaar mag zijn, daarom is onder meer de website aangepast, is er een promotievideo gemaakt en is er een banner geplaatst op het schoolgebouw.

Sint-Joriscollege

Voor het Sint-Joriscollege was 2017 een turbulent jaar. Op de eerste plaats is het 100-jarig bestaan van de school met een reeks succesvolle activiteiten gevierd (symposium, reünie, leerlingenfeest). Er is veel aandacht uitgegaan naar de kwaliteit van het rooster. Het rooster voor het tweede semester van 2017-2018 is in het algemeen positief ontvangen. Verder heeft de school veel tijd en aandacht gestoken in innovatie van het onderwijs. Hiervoor is een Stuurgroep Onderwijsinnovatie, bestaande uit medewerkers uit alle afdelingen van de school, opgericht. In september 2017 heeft de Stuurgroep Onderwijsinnovatie de opdracht gekregen om vóór 1 mei 2018 op basis van de uitkomsten van het traject Kwaliteit en Innovatie een concreet onderwijsconcept en een implementatieplan op te stellen. Om maximaal draagvlak te creëren worden deze documenten gedeeld met de schoolleiding en alle medewerkers van het Sint-Joriscollege.

Vakcollege Eindhoven

De invoering van het Vakcollege-concept is een doorlopend proces. In dit proces is het van groot belang om samen met de omgeving de inhoud en de vorm van het concept te bepalen en in te richten. Het concept van de vakscholen is afgelopen jaar verder uitgerold en er vinden verschillende activiteiten plaats binnen de branchenetwerkorganisaties. In het organisatie- en onderwijsontwikkelingstraject is er binnen verschillende werkgroepen gewerkt aan de volgende vier thema's; mentoraat, toetsbeleid, intervisie en ontwerpprincipes.

Ook wordt binnen Vakcollege Eindhoven de Makersklas vormgegeven. Zoals de naam aangeeft, gaat het om het stimuleren van 'maken'. Leerlingen worden uitgedaagd om materialen en technieken te verkennen om producten of resultaten die zij tot stand willen brengen door creativiteit en inzicht ook werkelijk te maken. In het kader van de Makersklas is -samen met de gemeente Eindhoven- een activiteit opgepakt om leerlingen van de basisschool in contact te brengen met techniek.

Sint-Janslyceum

www.sjl.nl

waarnemend rector: Jan van de Rijdt

opleidingen: vwo, havo, mavo

locatie:

- 's-Hertogenbosch

Identiteit en burgerschap

Schoolleiding, leraren, medewerkers en leerlingen gaan zorgzaam om met elkaar, met de schoolomgeving en met het milieu. De oriëntatiepunten uit het OMO-identiteitsdocument ziet de school hierbij als een leidraad. Op de jaarlijkse Sint-Jansdag staan leerlingen en personeelsleden heel bewust stil bij het leren en leven met elkaar en bij de wereld om ons heen. Dit jaar was het thema 'Sint-Janslyceum Respectzone'. Ook is er actief beleid rond burgerschapsvorming.

Professionele en lerende organisatie

Het Sint-Janslyceum wil een professionele en lerende organisatie zijn. Hiertoe worden leraren ondersteund om te handelen vanuit de beroepswaarden, zoals geformuleerd in Koers 2023 en het OMO-identiteitsdocument. Leraren(teams) evalueren hun handelwijze binnen en buiten de les met lesobservaties (peer review), leerlingentevredenheidsenquêtes, leerlingen panels, oudergesprekken en ouderenquêtes. Sinds het begin van het schooljaar worden in driehoeksgesprekken (mentor-leerling-ouder) betrokkenheid, motivatie en prestaties vergroot. Ook is de systematiek van lesson-study ingevoerd, die in de toekomst verder uitgerold zal worden in de school. Er ligt een sterke nadruk op leren van elkaar en leren binnen netwerken.

Kwaliteitsontwikkeling

Het Sint-Janslyceum benadert kwaliteitszorg op een integrale manier vanuit het besef dat iedereen verantwoordelijk is voor de kwaliteit van de school en dat men elkaar daarop kan aanspreken. Het nieuwe schoolplan, Koers 2023 en het nieuwe onderzoekskader vormen daarbij het referentiekader. Er worden systematisch lesbezoeken gedaan ('flitsbezoeken'). Er zijn concrete kwaliteitsnormen opgesteld ten aanzien van de opbrengsten. Resultaten worden door de vakgroepen geanalyseerd en waar nodig wordt een plan van aanpak opgesteld om te komen tot verbetering. Het toets- en beoordelingsbeleid is meer in lijn gebracht met de in het schoolplan opgenomen uitgangspunten. Het aantal diagnostische en formatieve toetsen is toegenomen ten opzichte van het aantal summatieve toetsen, een beweging die in de toekomst verder zal worden doorgevoerd. Het interne team EFOS (Effectief Onderwijs) wordt ingezet bij het verbeteren van het didactisch handelen. De uitgangspunten van EFOS hebben de basis gevormd voor de kijkwijzer die bij lesbezoeken wordt gehanteerd.

Sondervick College

www.sondervick.nl

rector: Monique van Roosmalen (tot 16 februari 2017 Nol van Beurden)

opleidingen: vwo, havo, mavo, vmbo

locatie:

- Veldhoven

TTO havo en vwo

Ruim 10 jaar geleden is het Sondervick College gestart met tweetalig onderwijs (TTO) in vwo met als doel het vwo te onderscheiden en een aantrekkelijke school te zijn voor getalenteerde studenten. Deze doelstelling is gehaald. Het aantal leerlingen dat kiest voor TTO groeit nog steeds. Om in de behoefte voor havo-leerlingen te voorzien is de school twee jaar geleden ook gestart met een havo TTO. Ook de mavo en het vmbo hebben voorbereidingen voor TTO gestart onder de noemer van 'versterkt Engels'. De doelstellingen van TTO zijn:

- vergroten van de algemene ontwikkeling;
- verbreden van de horizon;
- algemene taalontwikkeling;
- betere aansluiting bij vervolgonderwijs;
- betere aansluiting bij de internationale arbeidsmarkt.

Voor het Sondervick College heeft TTO een enorme onderwijskundige kwaliteitsverbetering in gang gezet. Het docententeam is en wordt jaarlijks geschoold in hun Engelse taalvaardigheden maar ook op didactisch terrein genaamd CLIL (Content and Language Integrated Learning). Dit heeft zijn weerslag op de niet TTO docenten om mee te gaan in de ontwikkeling. Verder is door TTO het thema van internationalisering in alle opleidingen in ontwikkeling.

AOS Sondervick College breed

Het Sondervick College is drie jaar geleden gestart met academisch opleiden in de school. De doelstelling is het opleiden van toekomstige leraren primair in de school door praktijkervaring op te doen en door Algemene Praktische Vaardigheden (APV) op te doen. Het Sondervick College ziet de AOS als een belangrijke katalysator in de schoolontwikkeling. Docenten worden gestimuleerd om zich als werkplekbegeleider bij te scholen en daardoor op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen. Andere docenten worden opgeleid tot onderzoeksdocent om de onderzoekende houding bij leerlingen en bij collega's te stimuleren. Weer anderen ontwikkelen coachingsvaardigheden die worden ingezet bij het project Begeleiden Startende Leraren (BSL) in samenwerking met de Fontys en ESOE.

De academisering krijgt vooral inhoud door:

- het aanleren van een onderzoekende houding breed in de school. Er wordt onderzoek gedaan door de student op de onderwijspraktijk in de school -> praktijk gericht onderzoek.
- onderzoeksdocenten waardoor de onderzoekende houding ook gerealiseerd wordt bij zittende docenten
- wetenschappelijk onderzoek van masterstudenten en leerlingen.

In samenwerking met ESOE, Radboud Universiteit en Tilburg University wordt een leeratelier uitgevoerd: Leergemeenschap van masterstudenten en docenten 1e graads waarbij het leren in de praktijk centraal staat.

Doordat AOS-activiteiten breed in de school plaatsvinden zorgt dit tevens voor verbinding tussen de opleidingen.

Onderwijs buiten de school

Het vmbo-team heeft voor de doelgroep vmbo basis een praktijkgericht onderwijsconcept ontwikkeld vooral gericht op 'leren door te zien, te ervaren, te onderzoeken en door te maken'. De meerwaarde van deze aanpak is dat de leerling zich ontwikkelt in zelfredzaamheid, in sociale vaardigheden en ook leert te reflecteren op eigen gedrag en handelen. Deze methodiek komt het best tot zijn recht door te leren buiten de school. In de naaste omgeving van de school en in Veldhoven worden deze 21ste eeuwse vaardigheden geleerd in bedrijven, instellingen en musea. Aan de hand van werkopdrachten gaan leerlingen in groepsverband er op uit om de lesdoelstellingen te halen. Voorbeelden van opdrachten zijn Scapetown - het creëren van een scapehouse - en LOB activiteiten bij bedrijven en instellingen. Juist deze afwisseling van theorie en praktijk maakt dat deze doelgroep erg enthousiast is over deze aanpak.

Theresialyceum

www.theresialyceum.nl

rector: Tomas Oudejans

opleidingen: vwo, havo

locatie:

- Theresialyceum, Tilburg
- Frater van Gemertschool, Tilburg

European Parliament Ambassador School

Het Theresialyceum is afgelopen november geaccrediteerd tot 'European Parliament Ambassador School'. Scholen die geaccrediteerd zijn, nemen deel aan dit grote Europese project en vormen een netwerk dat sterk gericht is op samenwerking op het gebied van internationalisering.

Het EPAS-project bestaat er op het Theresialyceum uit dat bovenbouwleerlingen die de lesmodule Europese Eenwording volgen, de rol van 'Junior Parliament Ambassador' krijgen. Zij zorgen voor meer kennis over de Europese Unie onder leeftijdsgenoten en bemannen een EU-Infopoint. Leerlingparticipatie is een belangrijk speerpunt in het Schoolplan 2016-2020. De titel van Junior Ambassador wordt bij het voltooien van de module vastgelegd in het 'Theresia Testimonium'. Ook ontvangt de deelnemende leerling een officieel certificaat van het Europees Parlement.

Hoogbegaafden programma

In maart 2017 is het Theresialyceum gevisiteerd door de vereniging Begaafdheidsprofiel-scholen. De visitatiecommissie was zeer tevreden over het aanbod voor de hoogbegaafde leerlingen en heeft een aantal aanbevelingen gedaan die de Traject op Maat commissie helemaal kan onderschrijven en die in lijn van het schoolplan liggen. Traject Op Maat moet de komende jaren nog meer onderdeel van de vaklessen en de mentorbegeleiding gaan worden. In schooljaar 2017-2018 is een studiewijzer ontwikkeld, die met ingang van komend schooljaar schoolbreed wordt ingezet.

LHBT

De school heeft het vignet Gezonde School op het thema seksualiteit en relaties. Dit komt onder andere door een actieve GSA: Gay Straight Alliantie. Deze LHBT-werkgroep van ongeveer 20 jongeren organiseert de Paarse Vrijdag en is ook door het jaar zichtbaar in de school en bevordert de acceptatie van de LHBT-jongeren.

Van Maerlantlyceum

www.vanmaerlantlyceum.nl

rector: Emmeken van der Heijden

opleidingen: vwo, havo

locatie:

- Eindhoven

Leerlingen stellen zich voor

'Denken aan de wereld van morgen', dat is waar het Van Maerlantlyceum (VML) voor staat. Leerlingen *stellen zich voor* en ontdekken op het Van Maerlantlyceum wie ze zijn. Leerlingen *stellen zich voor* op het Van Maerlantlyceum en formuleren hun dromen en idealen. Door te experimenteren, fouten te maken, vragen te stellen en samen te leren, leren ze wat ze kunnen en wat ze willen. In 2017 heeft de school verder vorm gegeven aan deze missie vanuit de overtuiging dat:

- een leerling wil leren;
 - leren plaatsvindt door positieve stimulans;
 - leren plaatsvindt in een sociale context;
 - de docent een voorbeeldfunctie vervult.
- (uit: Onderwijskundige uitgangspunten VML 2017 en Eindprofiel van de VML-leerling)

Onderwijskundige uitgangspunten

Het Van Maerlantlyceum werkte het afgelopen jaar aan het expliciteren en formuleren van de onderwijskundige uitgangspunten van de school en stelde daarbij ook het eindprofiel van de Van Maerlantleerling op. Het Van Maerlantlyceum leidt niet alleen op tot een diploma, maar leert leerlingen vragen te stellen bij de opgedane kennis, leert leerlingen samen na te denken over de toepassing van de opgedane kennis, en leert leerlingen als een creatieveling, een onderzoeker of een vrijdenker met nieuwe thema's om te gaan.

Onderwijsontwikkelingen in 2017

- Ontwikkeling van een leerlijn onderzoeksvaardigheden om structureel en in samenhang het onderzoekend vermogen van leerlingen te ontwikkelen met het profielwerkstuk als een proeve van bekwaamheid.
 - Invoering van laptops voor docenten en voorbereiding van laptops voor leerlingen met ingang van 2018-2019 om meer gedifferentieerd, interactief en adaptief onderwijs te kunnen aanbieden met oog voor de diverse ontwikkelingsfasen van leerlingen.
 - Verdere ontwikkeling van de academische opleidingsschool door intensivering van intercollegiale consultatie.
 - Start van een onderzoek naar afnemende leesvaardigheid onder leerlingen in het nieuwe leeratelier.
 - Versterking van het studieklimaat door de invoering van huiswerkuren en inrichting van een stilleruimte voor docenten en leerlingen.
 - Participatie in projecten met de omgeving Brainport, zoals het internationale Sensus-project over bio-sensoren.
-

Varendonck College

www.varendonck.nl

rector: Irma van Nieuwenhuijsen

opleidingen: vwo, havo, vmbo, praktijkonderwijs

locaties:

- Asten
- Someren

Schoolplan

2017 was voor het Varendonck College het eerste uitvoeringsjaar van het nieuwe schoolplan 2017-2021. De pijlers die in het plan zijn vastgelegd: de leerling centraal in beeld, Bildung, professionele cultuur en omgeving zijn vanaf nu de basis waar vanuit de school onderwijs vormgeeft en de school inricht. 2017 was ook het jaar waarin de aanmeldingen echt tegenvielen. Nadere analyse liet zien dat met name vmbo-leerlingen die in Asten wonen kiezen voor Deurne. Deze tegenvaller heeft direct consequenties voor de leerlingenaantallen, FTE's en nodige vierkante meters. De school is hierdoor nog intensiever bezig met de meerjarenramingen op deze drie procesindicatoren.

Onderwijs

De examenprogramma's voor het vernieuwde vmbo zijn in 2017 ontwikkeld en worden nu stap voor stap uitgevoerd. Kernbegrippen: uitgestelde keuze, brede vorming door combinatie van theorie en praktijk, ontwikkelen van talenten.

Het praktijkonderwijs is opnieuw bekeken en vanaf augustus 2017 worden de plannen om ook dit onderwijs anders aan te pakken uitgevoerd. Deze plannen richten zich op voorbereiding op deelnemen aan leven en maatschappij. Kernbegrippen: werken, wonen, burgerschap, vrije tijd.

Op havo/vwo is de school aan de slag met het onderwijs van de 21^e eeuw. Een nieuwe visie op (de organisatie van) het onderwijs wordt ontwikkeld. Kernbegrippen zijn: keuzes voor leerlingen, meer verantwoordelijkheid voor de leerling, maatwerk, en LOB/talentontwikkeling. ICT is een belangrijke factor bij de vormgeving hiervan. Met de pas geselecteerde architect voor de verbouwing en mensen uit de school wil de school in samenspraak komen tot een gebouw dat het onderwijs van de toekomst maximaal ondersteunt. Mede door het feit dat alle docenten een laptop tot hun beschikking hebben, is in Asten de beslissing genomen om vanaf augustus 2018 in het eerste en het vierde leerjaar te gaan werken met BYOD (Bring Your Own Device) voor leerlingen. Natuurlijk zijn ook de nieuwe onderwijsplannen en de geplande verbouwing in Asten debet aan het denken over ICT. De school werkt nauw samen in een werkgroep ICT met de OMO-scholen in Deurne en Helmond waardoor expertise over dergelijke processen gedeeld worden. De vakgroepen zijn een belangrijke factor bij de vormgeving van het onderwijs. Zij formuleren hun vakgroepplan. Daarin vraagt de school een visie op maatwerk en het gebruik van ICT zoals in het schoolplan aangekondigd.

Omgeving

De ontwikkeling van de AOS gaat gestaag. Er zijn wat wisselingen (geweest) op de sleutelposities binnen de school. Het begeleidingsprogramma voor de studenten wordt stap voor stap ontwikkeld en het onderzoek komt langzaam maar zeker de school in. Het Varendonck College is Brainportschool geworden. Na de audit in het najaar van 2016 is de school een waardevolle aanwinst gebleken voor het netwerk van Brainportscholen. Voor het Varendonck College is het daarmee ontsloten netwerk van belang, met name voor de

docenten. Inmiddels is Brainport niet meer strikt voorbehouden aan havo/vwo-scholen, ook vmbo-afdelingen kunnen gaan profiteren van dit netwerk.

De afdeling basis is bezocht in het kader van het onderwijsverslag. Het oordeel was positief, al zijn er wel aandachtspunten benoemd. Met name de link tussen zorg en onderwijs is niet altijd zichtbaar. De opbrengstgerichtheid van de docenten vraagt ook aandacht.

In Asten is de TTO-afdeling gevisiteerd met een heel goed resultaat: het Varendonck College is nu TTO seniorschool.

Gebouwen

In het voorjaar van 2017 is, met oog op de leerlingenaantallen, een onderzoek gedaan naar de gebouwelijke situatie van de school in Someren in de toekomst. Het gesprek met de gemeente Someren is gestart. Uitgangspunt is dat het vmbo in Someren moet blijven; het wordt door alle partijen van waarde geacht. Dit betekent dat er echter wel wat aan de gebouwelijke situatie moet veranderen. Het aantal overtollige vierkante meters groeit en daarmee ook de kosten.

In Asten gaat de ontwikkeling van het ontwerp van het nieuwe gebouw hand in hand met de onderwijsontwikkeling. Naast ICT is daar ook flexibiliteit in het gebouw een vraagstuk. De school wil onderwijs van de toekomst vormgeven en dat stelt eisen aan de ruimte. Onderwijs dat de leerling centraal stelt vindt niet altijd plaats in lokalen. In het nieuwe gebouw is ook in leerpleinen voorzien.

Zwijsen College

www.zwijsencollege.nl

algemeen directeur VO Veghel: Anita O'Connor

opleidingen: vwo, havo

locatie:

- Veghel

Lerende organisatie

Op het Zwijzen College wordt van elkaar geleerd. De vakgroepvoorzitters en de teamleiders presenteren jaarlijks hun doelstellingen en cijferanalyse aan de directie, waarbij de nadruk ligt op zaken waar men trots op is en waar men verbeteringen nodig acht. Ook de onderzoekers presenteren hun onderzoeksvoorstellen aan de schoolleiding en halen feedback op over de relevantie van hun onderzoek.

Goed en eigentijds onderwijs

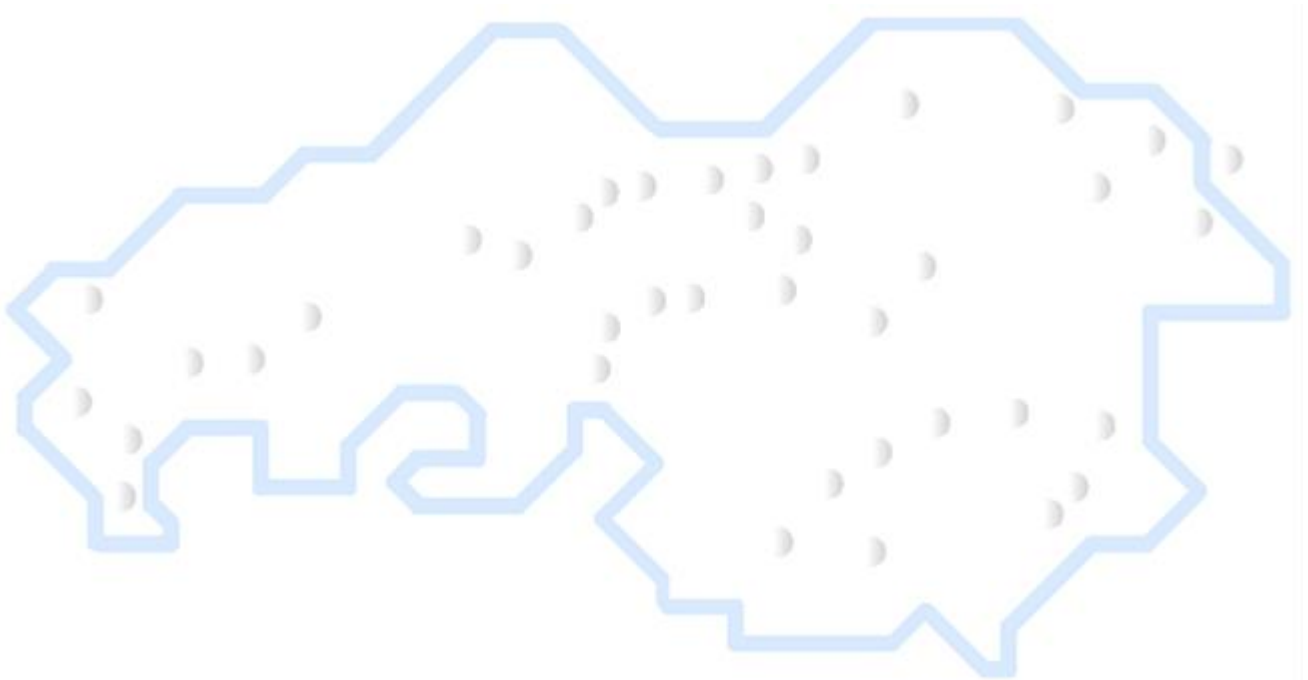
Het Zwijzen College verzorgt gedifferentieerd en eigentijds onderwijs. Een beslisgroep heeft het lesaanbod, de lessentabel en de invulling van het type les onder de loep genomen en opnieuw gedefinieerd. Het doel was om een lesaanbod te creëren waardoor leerlingen meer keuzes kunnen maken, dat toekomstbestendig is en waarbij ruimte is voor onderwijs op maat. Nieuwe lessen met programmeervaardigheden, mediawijsheid en O&O (onderzoeken en ondernemen) worden aangeboden. De vakken zetten gemiddeld 15% van hun reguliere klassikale lestijd om in zogenaamde bijlessen waar leerlingen voor kiezen als ze extra instructie nodig hebben om te versnellen, te verdiepen of te herhalen.

Bèta

De focus op bèta met als speciale doelgroep de meisjes krijgt vorm. In de onderbouw maken alle leerlingen kennis met de werelden van techniek, waarbij ze onderzoeken en ontwerpen voor echte opdrachtgevers. In opdracht van de Jumbo wordt bijv. gezond

broodbeleg ontwikkeld. Leerlingen komen in de brugklas al in aanraking met het programmeren van simpele robots. Deze robotica-leerlijn loopt door tot in de bovenbouw, waarbij intensief samengewerkt wordt met de Fontys Hogeschool. Alle exacte vakken, inclusief informatica en aardrijkskunde, nemen al drie jaren deel aan olympiades waardoor we in 2017 het keurmerk olympiadeschool hebben aangevraagd.

Deel B: Bestuursverslag

1. Gedeelde visie

Vooraf

In dit jaarverslag over 2017 wordt ingegaan op het gevoerde beleid, langs de lijnen van de zeven pijlers van de Koerswijzer uit Koers 2023, het strategisch beleidsplan van vereniging Ons Middelbaar Onderwijs.

1.1. Onderwijs met overtuiging

1.1.1. Koers 2023 en bestuurlijke cycli

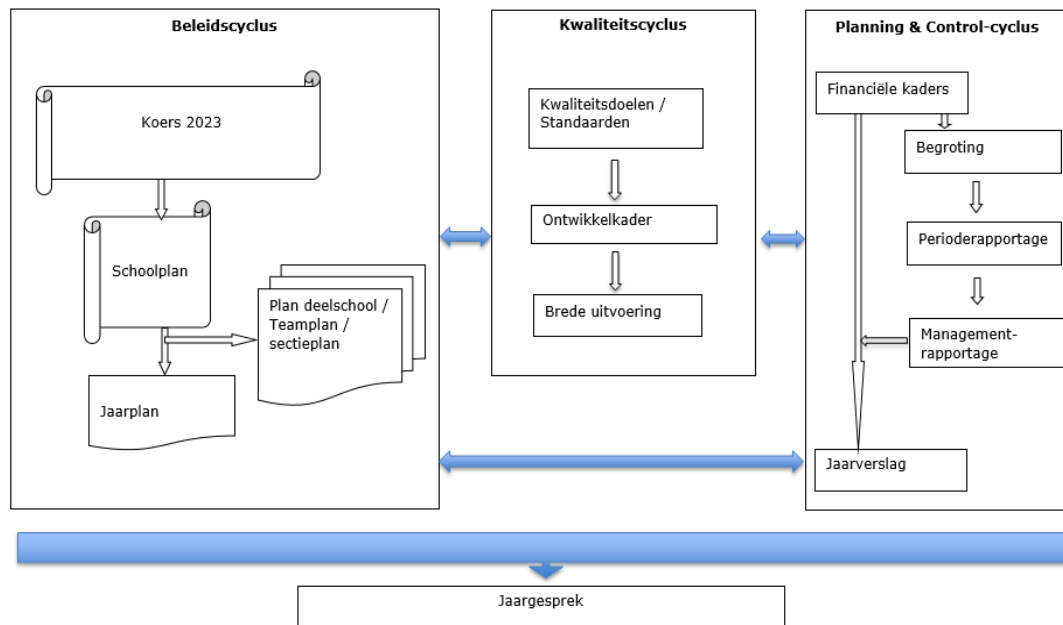
In januari 2017 is Koers 2023 gepresenteerd. Koers 2023 is de opvolger van Koers 2016 en tot stand gekomen vanuit een brede dialoog met collega's, leerlingen, ouders en stakeholders. Koers 2023 is opgesteld om richting te geven aan de ambities en het handelen van de vereniging, te inspireren en uit te dagen. De rode draad in Koers 2023 is 'leren van en met elkaar':

'Om jezelf te ontwikkelen heb je elkaar nodig. Je komt verder als je van en met elkaar leert en als je elkaar ruimte geeft om goed samen te leven. Vaardigheden als samenwerken, kritisch denken en problemen oplossen zijn hiervoor nodig. Belangrijk is om andere opvattingen en culturen te leren begrijpen en te benutten. We geven hier invulling aan door vorming van de leerling vanuit de kernwaarden: goed onderwijs, goed mens, goed leven en goed handelen.'

Bij Koers 2023 is een Koerswijzer opgesteld. Deze Koerswijzer biedt scholen, raad van bestuur en het OMO-bureau een houvast bij het vertalen van de ambities uit Koers 2023 in het eigen schoolplan, de beleidsagenda van de vereniging en het bureauplan. Langs zeven pijlers worden de bestemming en ambities uit Koers 2023 weergegeven. De centrale vragen helpen bij het voeren van de dialoog en het vertalen van de ambities. De Koerswijzer fungeert tevens als 'toetsingskader' bij het beoordelen van schoolplannen.

Voor het proces van totstandkoming van een schoolplan is in het verslagjaar een procedure vastgesteld. Aangezien het schoolplan een cruciale rol speelt in het kwaliteitsbeleid van de school en, in het nieuwe inspectiekader, een nog prominentere rol krijgt toebedeeld, vindt de dialoog tussen bestuur en schoolleider frequenter plaats dan tot nog toe het geval was.

Binnen alle geledingen is de dialoog gevoerd over de besturingsfilosofie en de bestuurlijke cycli.

De bestuurlijke cycli zijn in samenhang met elkaar beschreven. De drie cycli vormen de borging van onze professionele kwaliteitscultuur en laten zien op welke wijze en op welke momenten het gesprek hierover gevoerd wordt.

1.1.2. Identiteit - Samen leren en leven

In het document 'Zingeving en goed onderwijs' ([bijlage 7](#)) wordt de identiteit van vereniging Ons Middelbaar Onderwijs in drie basisbegrippen beschreven: goed onderwijs, een goed mens en goed leven. Het document is in 2013 opgesteld met de wens dat onze identiteit terug is te zien in gedragingen van zowel docenten als leerlingen. Identiteit, of anders gezegd: waardengedreven onderwijs, stijgt uit boven een strategisch beleidsdocument, en ook boven de urentabel van het vak levensbeschouwing. Zingeving in de vorm van waardengedreven onderwijs is merkbaar in de inhoud van een les, de houding van de docent ten opzichte van de leerling, het pedagogisch klimaat, de organisatie van de school, het personeelsbeleid en de ouderparticipatie.

Waardengedreven onderwijs draagt bij aan de persoonsvorming en de sociale en de maatschappelijke vorming van leerlingen. De docenten levensbeschouwing staan hierin niet alleen; dit is een taak van de hele school samen. Sinds begin 2016 zoekt de werkgroep identiteit, bestaande uit een zestal rectoren en de bestuursvoorzitter, in nauw overleg met collega's uit de scholen naar manieren om schoolbreed invulling te geven aan waardengedreven onderwijs.

Bij de start van schooljaar 2017/2018 kwam via een van de leerateliers (zie [academische opleidingsscholen](#)) een kansrijk voorstel voor waardengedreven onderwijs onder de aandacht van de werkgroep identiteit. De deelnemers aan leeratelier Noord-Oost ontwikkelden tijdens schooljaar 2016-2017 een voorstel om in dialoogvorm vakoverstijgend morele vraagstukken ter sprake te brengen aan de hand van burgerschapskunde. In dat voorstel wordt een moreel/ethisch dilemma in de vorm van een estafette besproken binnen de school, en van vak op vak doorgegeven. Besloten is om dit voorstel in 2018 verder uit te werken.

1.1.3. Integriteit

Integriteitscode 'Goed handelen'

Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs heeft in 2017 een [integriteitscode](#) opgesteld die bindend is voor alle medewerkers op de scholen en het bureau, en alle bestuurlijke organen. De integriteitscode versterkt de ambities van de vereniging uit Koers 2023. Het basisprincipe van al ons handelen is vertrouwen; dat loopt als een rode draad door de tekst. Bij het opstellen van de integriteitscode is de identiteitsnotitie van de vereniging als uitgangspunt genomen. De kern van die identiteitsnotitie (goed onderwijs, goed mens, goed leven) is in de integriteitscode aangevuld met 'goed handelen'.

Vier basisprincipes voor goed handelen

De vereniging heeft bewust niet gekozen voor een standaardreglement, maar voor een eigen integriteitscode. Een code die bij ons past, bij hoe we met elkaar omgaan. Hiervoor is gekozen omdat een reglement nooit alle menselijke gedragingen kan benoemen. Gedrag is nu eenmaal niet altijd eenduidig als goed of als niet goed te typeren. Alles afdichten met regelingen is dan ook onmogelijk, en het past niet bij ons. Daarom is besloten om vier basisprincipes te benoemen die helpen om, indien nodig, iemands handelen te kunnen beoordelen, met elkaar in gesprek te gaan en elkaar hierop aan te kunnen spreken:

- menselijke waardigheid: ieder mens telt
- algemeen welzijn: niemand leeft voor zichzelf
- solidariteit: zorg voor elkaar
- gedeelde verantwoordelijkheid: meebouwen vanuit eigen kracht.

1.1.4. Benutten van diversiteit

Diversiteit binnen de vereniging

De vereniging stimuleert het benutten van diversiteit en inclusie. Zoveel mensen, zoveel verschillen, zoveel talenten. Juist deze verscheidenheid leidt bij samenwerking tot creatievere oplossingen, ideeën en inzichten. Diversiteit bevordert de inzet van een goede mix van talenten in de organisatie. Inclusie zorgt voor de manier waarop met deze mix wordt omgaan. De personeelsleden op de scholen hebben een voorbeeldfunctie voor de leerlingen. Rolmodellen kunnen het verschil maken in de keuzes die een leerling maakt op zijn levensweg. Diversiteit gaat binnen de vereniging niet alleen over mannen en vrouwen maar bijvoorbeeld ook over jong en oud, mate van inzetbaarheid, migratieachtergrond en geaardheid.

Ontwikkelingen 2017

- In maart bezocht een groep middenmanagers een bijeenkomst met als thema diversiteit en leiderschap.
- Als ondertekenaar van het charter 'Talent naar de Top' neemt de vereniging voor het tweede jaar deel aan het cross-mentoring programma. Via dit intersectorale programma worden leiders uit de top gekoppeld aan vrouwen uit de subtop.
- Er ontstonden mooie initiatieven op de scholen zoals bijvoorbeeld de oprichting van een academisch genootschap waar jonge meiden bewust bezig zijn met hun ambitie.
- Medewerkers van verschillende scholen zijn betrokken bij de voorbereidingen voor een grote bijeenkomst in 2018 over 'inclusie'. Dit programma richt zich op diversiteit en inclusie in brede zin.
- Via schoolplannen, interne nieuwsbrieven, website en jaarverslag wordt in- en extern het belang van diversiteit en inclusie onder de aandacht van de medewerkers gebracht.

Resultaten 2017

Nieuwe benoemingen in de raad van toezicht hebben geleid tot een verlaging van het percentage vrouwen (25%) in de raad van toezicht. De uitvoering van het m/v diversiteitsbeleid voor de vereniging ligt voor de top op koers met 41,1% vrouwen (40,3% in 2016). En laat tevens groei zien van 35,7% vrouwen in 2016 naar 37,5% vrouwen in 2017 in de subtop.

1.2. Leren van en met elkaar

1.2.1. Kennis delen

De in 2012 geformuleerde ambitie ten aanzien van kennisdelen is nog onveranderd van kracht. Binnen de vereniging wordt op verschillende manieren kennis gedeeld. De interesse om kennis te delen is evident en er zijn de afgelopen jaren diverse netwerken en leergemeenschappen ontstaan. De [academische opleidingsscholen](#) vormen een kansrijke omgeving voor samen werken en leren.

Er zijn zeker ook nog stappen te zetten. Naast de tot nu toe gehanteerde aanpak van 'verleiden en masseren', met als onveranderd (nog altijd valide) uitgangspunt de intrinsieke motivatie van de docenten bij het delen en samen ontwikkelen van kennis, is er meer nodig om de ambities zoals geformuleerd in Koers 2023 te realiseren. Ook ontstaat de vraag hoe de bij docenten beschikbare kennis en/of samen ontwikkelde kennis het beste ontsloten kan worden voor andere docenten. Uit onderzoek en eigen ervaringen blijkt dat vormen van georganiseerd samenwerken en leren in bijvoorbeeld professionele leergemeenschappen een positieve invloed lijken te hebben op kennisdelen. Buiten deze gestructureerde vormen verloopt het ontsluiten van kennis nog moeizaam.

In 2017 is besloten om voor de komende jaren de verdere ontwikkeling van netwerken en initiatieven tot kennisdeling te blijven stimuleren en praktisch te ondersteunen waar gewenst, onder andere door het beschikbaar stellen van overlegruimtes en een jaarbudget voor onkosten. Collegiaal leren en werkplekleren worden blijvend gestimuleerd via onder meer de academische opleidingsscholen en Meesterlijke Ontmoetingen. Verder gaan alle scholen zelf actief op zoek naar manieren om ruimte en tijd voor met en van elkaar leren in te passen in het dagelijks werk en de organisatie van het onderwijs. De ervaringen over wat wel en niet werkt hierbij worden verzameld en periodiek onderling gedeeld. En tot slot worden scholen uitgenodigd om ambassadeur te worden voor het verenigingsbreed ontsluiten van kennis rondom een vak of thema, met waar van toepassing verbinding met landelijke netwerken. Zij worden hierbij ondersteund door diverse verenigingsbrede initiatieven, waaronder een te ontwikkelen app voor het eenvoudig en 24/7 ontsluiten van kennis.

1.2.2. Directeuren Netwerk OMO (DNO)

DNO is een netwerk van zo'n 80 directeuren en directieleden binnen de vereniging. Dit netwerk organiseert jaarlijks een aantal inspirerende studiedagen. Deze studiedagen bieden gelegenheid om actuele kennis rondom een bepaald thema op te doen en collega's te ontmoeten. In 2017 zijn drie studiedagen georganiseerd over de onderwerpen regeldruk, games in het onderwijs en moed en leiderschap. Dit laatste onderwerp is aangeboden in samenwerking met het middenmanagementnetwerk [OMO²](#). Deelnemers ervaren het netwerk als waardevol. Collega's weten elkaar te vinden om vraagstukken en ervaringen te delen. Wel blijft het een uitdaging om tijd vrij te maken om deel te nemen aan de bijeenkomsten.

1.2.3. OMO²

OMO² is een netwerk voor het middenmanagement binnen de vereniging. Binnen dit netwerk wisselen zo'n 200 leidinggevenden kennis en ervaringen uit met als doel: leren van en met elkaar. In 2017 stonden onder andere de thema's 'Verzilveren van talent' en 'Moed en leiderschap op het programma'. Dit laatste onderwerp is aangeboden in samenwerking met DNO. Daarnaast werden een aantal kleinere bijeenkomsten en trainingen over verandermanagement en financieel management georganiseerd.

1.2.4. Meesterlijke Ontmoetingen

De Meesterlijke Ontmoetingen hebben tot doel kennisdeling binnen de vereniging te bevorderen. Ze dragen bij aan de ambitie van de vereniging om de blijvende professionalisering van docenten en andere medewerkers te stimuleren en bieden collega's van verschillende scholen de gelegenheid om met elkaar in contact te komen. De Meesterlijke Ontmoetingen zijn gevalideerd door Registerleraar; deelname geeft betrokkenen de mogelijkheid zes registeruren (RU) aan het dossier toe te voegen.

Een organisatiecomité van enthousiaste docenten uit de scholen, met ondersteuning van het OMO-bureau en onder aanvoering van een directielid, neemt de organisatie op zich van deze vakgerichte netwerkbijeenkomsten. Naast 'niet te missen sprekers' uit de wetenschap of het bedrijfsleven bestaat het programma uit een praktisch gedeelte. Doel van deze bijeenkomsten: intellectueel gefêteerd worden, inspiratie opdoen, kennismaken, het nut van kennisdeling ervaren en de basis leggen voor de verdere kennisdeling door het jaar heen onder regie van de aanvoerder(s).

In 2017 hebben de volgende Meesterlijke Ontmoetingen plaatsgevonden:

- 9 februari 'Weet jij uit welke hoek de wind waait?' over de relatie tussen leerling en docent voor docenten van het praktijkonderwijs en het vmbo – 73 deelnemers.
- 19 april 'Vertaal je taal' over taal en interculturele communicatie voor docenten moderne vreemde talen – 58 deelnemers.
- 28 september 'Brainmatters' over brein en zintuigen voor docenten dans, drama, muziek, beeldende vorming en CKV – 73 deelnemers.

De deelnemers hebben de Meesterlijke Ontmoetingen gemiddeld beoordeeld met een 8,3.

1.2.5. Script!

Koers 2023 besteedt aandacht aan leren van en met elkaar, waarvoor kennisdeling onmisbaar is. Dat geldt ook voor het delen van praktijkonderzoek. Om kennisdeling rond dit type onderzoek mogelijk te maken, is in 2014 er een web-based platform in het leven geroepen: [Script!](#). Script! biedt ruimte aan docenten en onderzoekers van de lerarenopleiding van de academische opleidingsscholen om te publiceren. Ook leerlingen kunnen hun onderzoek delen met de wereld via Script! Student Talks. Het gaat dan vooral om leerlingen die door de scholen zijn voorgedragen voor de OMO-profielwerkstukprijs. Script! speelt zo in op de ontwikkeling van onderzoekslinies voor leerlingen.

Vier publicatievormen en voorbeelden daarvan zijn:

- Script! Publicaties: Online artikelen naar aanleiding van praktijkrelevant onderzoek.
 - [Gelijkheid in ongelijkheid: Fortis in fide](#)
- Script! Dialoog voor opinievorming
 - [Perspectief op een nieuw model lerarenopleiding](#)
- Script! Talks: Video's van acht minuten over schoolgebonden onderzoek
 - [Vijf inzichten om onderzoek aan onderwijs te verbinden](#)
- Script! Student Talks: leerlingen en onderzoek
 - [Duurzaam waterbeheer in Bromani, Kenia](#)

Tijdens dit verslagjaar is de website vernieuwd; deze is gebruiksvriendelijker gemaakt waardoor de vindbaarheid van de artikelen is verbeterd. De inhoudelijke begeleiding van de Script! Talks is opnieuw opgezet. Er zijn masterscripties van studenten van de Eindhoven School of Education (ESoE) verschenen in de vorm van een [Script! Themabundel](#): Bèta-onderwijs in de praktijk.

Script! blijft goed bezocht en is zelfs in vergelijking met 2016 beter bezocht:

Jaar	Sessies	Gebruikers	Pagina- weergave
2016	5.573	4.329	12.815
2017	6.353	5.002	13.777

Bron: *google-analytics*

In het begin van verslagjaar daalde het aantal bezoekers. Na de aanpassing van de website nam het aantal bezoekers toe.

2. Effectief leiderschap binnen de school

2.1. De schoolleider

2.1.1. HD-programma rectoren/algemeen directeuren

Sinds enkele jaren wordt door de rectoren/algemeen directeuren van de vereniging een Human Developmentprogramma (HD-programma) gevolgd. Basis van het HD-programma is de beschrijving van de ideale OMO rector. In een vastgesteld archetype is gekeken naar de kwaliteiten waarover elke rector zou moeten beschikken. De kwaliteiten van een OMO rector zijn gedefinieerd in zes dimensies.

Een rector is een:

- (onderwijskundig) visionair;
- authentiek leider;
- ambassadeur van de school;
- ondernemer;
- mensenmens;
- goede collega.

In een woordenschilderij zijn de zes dimensies weergegeven.

In alle functieprofielen voor nieuwe rectoren/directeuren wordt deze beschrijving voor de rector/directeur meegenomen. In 2017 zijn drie vacatures voor de functie van rector/directeur ingevuld door externen. Daarnaast zijn er vier zittende rectoren/directeuren benoemd op een andere OMO-school.

In 2017 is voor acht personen van de zittende populatie van rectoren/directeuren het HD-programma geëvalueerd. In gesprekken van de raad van bestuur met de schooldirectie en een delegatie van de medezeggenschapsraad is teruggekeken op het functioneren van de rector/directeur. Vooruitkijkend zijn prioriteiten voor de komende jaren aan de orde geweest en de te verwachten rol hierin van de rector/directeur. Samen met de zelfevaluatie is hieruit de persoonlijke agenda voor de komende jaren vastgesteld.

2.1.2. Managementstatuut

Alle scholen binnen Ons Middelbaar Onderwijs maken deel uit van de rechtspersoon vereniging Ons Middelbaar Onderwijs. Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs vormt het bevoegd gezag. De scholen vormen geen zelfstandige juridische entiteiten. Via het managementstatuut wordt een groot aantal taken en bevoegdheden van de raad van bestuur gemandateerd aan de rector/algemeen directeur.

Het managementstatuut regelt de verhouding tussen de raad van bestuur en de rectoren/algemeen directeuren. In 2017 is het managementstatuut herzien. Het nieuwe managementstatuut heeft een andere opbouw en onderwerpen als inkoop en privacy zijn (nadrukkelijker) opgenomen.

Het nieuwe managementstatuut krijgt een vertaling naar de scholen in een nieuw model schoolmanagementstatuut. De verwachting is dat de modellen schoolmanagementstatuut in het voorjaar van 2018 gereed zijn.

2.1.3. Gezamenlijk leiderschapsprogramma besturen

Vereniging OMO en Orion delen de ambitie ten aanzien van goed gekwalificeerd en breed geschoold management. Dit heeft in 2017 geleid tot verkenning van een gezamenlijk leiderschapsprogramma dat deze ambitie kan ondersteunen, met daarin aandacht voor actuele wetenschappelijke kennis, persoonlijke leiderschapsontwikkeling, onderwijskundig leiderschap en het ontwikkelen van een onderzoekende en lerende houding. Het doel van het gezamenlijk te ontwikkelen leiderschapsprogramma is om een breed leerlandschap te creëren en daarmee een pool van onderwijsprofessionals te laten ontstaan met brede ervaring en inzetbaarheid, die elkaar kunnen versterken en van elkaar kunnen leren.

Na de eerste oriënterende gesprekken worden de wensen en eisen begin 2018 verder uitgewerkt in overleg met betrokkenen binnen beide besturen. Daarnaast worden bestaande scholingsmogelijkheden onderzocht. Op basis van deze inventarisatie wordt begin 2018 een uitgebreider voorstel voorgelegd aan de besturen inclusief begroting en planning.

2.1.4. Jaargesprek

In het jaargesprek van de raad van bestuur met de scholen wordt stilgestaan bij de onderwijsontwikkeling van de school en aandachtspunten vanuit de beleidscyclus, de kwaliteitscyclus en de planning- en controlcyclus. Het doel van het jaargesprek is tweeledig:

1. De schoolleider legt in het formele deel verantwoording af aan de raad van bestuur over het afgelopen jaar.
2. De school presenteert in een informeel deel een aantal ontwikkelingen/projecten aan de raad van bestuur. De vorm van de presentatie en de samenstelling van de delegatie vanuit de school is aan de school.

De agenda van elk jaargesprek wordt opgesteld langs de zeven kwaliteitspijlers uit het [ontwikkeldkader](#). De schoolleider stelt tevens een kort portret op waarbij, vanuit het ontwikkelkader, ingegaan wordt op:

- de voortgang van het schoolplan (vanuit pijler 1);
- het pedagogisch-didactisch handelen van de leraren (pijler 3);
- de kwaliteitsontwikkeling op minimaal twee andere pijlers.

3. Goed onderwijs binnen een veilige leef- en leergemeenschap

3.1. De leerling

3.1.1. Goed onderwijs bieden

Samen zorgen voor kwalitatief hoogwaardig onderwijs. Dat is de belangrijkste taak van de vereniging en de scholen, eenieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. Daarbij wordt Koers 2023 gebruikt als kompas op verenigingsniveau. De schoolplannen vormen de leidraad per school.

Goed onderwijs staat centraal bij de voorbereiding op een vervolgopleiding en een passende plaats in de maatschappij. Onderwijsontwikkelingen zoals passend onderwijs en digitalisering hebben voortdurend de aandacht. De blijvende professionele ontwikkeling van docenten speelt hierbij een belangrijke rol. De focus hierbij blijft ongewijzigd: de leerling het onderwijs bieden dat hem of haar de beste toekomstkansen biedt.

Om te zorgen dat we goed onderwijs bieden en blijven bieden is kwaliteitsontwikkeling van belang. We voeren voortdurend binnen de vereniging, op alle niveaus, het gesprek over kwaliteit op basis van waarden, visie en doelstellingen. Vragen als 'waartoe doen we wat we doen, wat zijn onze doelen, hebben we bereikt wat we wilden bereiken en/of verdient het proces nog bijsturing' worden regelmatig gesteld. Zo blijven we scherp. Voor het voeren van dit gesprek maken we gebruik van onderwijsgegevens, zoals onderwijsresultaten, maar ook resultaten van tevredenheidsonderzoeken. Daarnaast is een ontwikkelkader ontworpen op basis van de pijlers uit Koers 2023 om de dialoog, verantwoording en onderwijsontwikkeling te versterken.

Het ontwikkelkader, samen met de ruim beschikbare kwantitatieve informatie, gaat ons de komende jaren helpen bij het werken aan en doorlopend verder verbeteren van de onderwijskwaliteit.

3.1.2. Passend onderwijs

De Wet Passend Onderwijs is per 1 augustus 2014 in werking getreden. De scholen van de vereniging zijn vertegenwoordigd in tien regionale samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs (zie [bijlage 5](#)). Scholen binnen een samenwerkingsverband zorgen gezamenlijk voor een aansluitend onderwijsaanbod waarbinnen voor ieder kind een passende plek is.

Scholen en samenwerkingsverbanden hebben de afgelopen periode flinke stappen gezet om passend onderwijs vorm te geven, zowel in organisatorisch als in onderwijskundig opzicht. De schoolbesturen zijn 'eigenaar' van de samenwerkingsverbanden. De vereniging heeft per samenwerkingsverband een rector/algemeen directeur benoemd tot bestuurder. Deze vertegenwoordigt Ons Middelbaar Onderwijs in het samenwerkingsverband. Dit staat beschreven in het managementstatuut van de vereniging.

Kwaliteits- en verantwoordingsvraagstukken komen aan de orde in de adviesgroep Passend Onderwijs. Hierin zitten de tien rectoren/algemeen directeuren van de vereniging die zitting hebben in het bestuur van een samenwerkingsverband. Kennis wordt gedeeld en men

vervult naar elkaar toe de rol van 'critical friend'. Passend onderwijs komt daarnaast terug in de gesprekken over onderwijskwaliteit tussen de scholen en de raad van bestuur.

Er is hard gewerkt aan passend onderwijs vanuit een positief kritische houding van de vele betrokken partners. Er gebeurt rondom dit onderwerp veel goeds.

Om nog beter zicht te krijgen op het passend onderwijs binnen de vereniging is in 2016 gestart met een onderzoek. Dit heeft geleid tot 'portretten' van de verschillende samenwerkingsverbanden. Zo is er, in aanvulling op de jaarverslagen, een goed beeld van de situatie van de verschillende samenwerkingsverbanden.

3.1.3. Leerlingen voorbereiden op de kosmopolitische samenleving

Leerlingen hebben zowel in het vervolgonderwijs als bij het uitoefenen van een beroep steeds vaker te maken met de gevolgen van globalisering. De scholen van de vereniging bereiden de leerlingen voor op burgerschap in een kosmopolitische samenleving. Dit gebeurt bijvoorbeeld door (inter-)nationale uitwisselingen en deelname aan projecten ter bevordering van maatschappelijke betrokkenheid.

Zes scholen van de vereniging maken deel uit van het Elos-netwerk dat bestaat uit circa 250 scholen in 22 landen. Scholen die Elos aanbieden zorgen voor inbedding van Europese en Internationale Oriëntatie in hun curriculum. Zij geven leerlingen bovendien de mogelijkheid twee talen op hoog niveau te leren en zich optimaal voor te bereiden op de internationale samenleving.

Binnen projecten van Comenius geeft een aantal OMO-scholen invulling aan burgerschap met internationale oriëntatie. De projecten binnen Comenius geven leerlingen en docenten in diverse landen de mogelijkheid om samen te werken aan een of meerdere onderwerpen waarvoor wederzijdse belangstelling bestaat.

Daarnaast verzorgen negen OMO-scholen Tweektalig Onderwijs (TTO).

3.1.4. OMO-prijzen, een bijzondere motiveringsprijs voor leerlingen

Elk jaar reikt de vereniging motiveringsprijzen uit aan leerlingen die een bijzonder praktijk- of profielwerkstuk hebben gemaakt. De jury, waarin docenten en rectoren van de scholen vertegenwoordigd zijn, beoordeelt welke stukken er genomineerd worden. Nieuw in 2017 was dat het aantal inzendingen voor de profielwerkstukprijs havo en vwo onbeperkt is.

De leerlingen die in de prijzen vallen krijgen na de prijsuitreiking de kans om hun bijzondere werkstuk of onderzoek te presenteren in een [Script! Student Talk](#). Een leuke en leerzame ervaring.

Elke opleiding heeft zijn eigen prijs: de OMO-praktijkwerkstukprijs voor leerlingen van het praktijkonderwijs, vmbo-b en vmbo-k, en de OMO-profielwerkstukprijzen voor de opleidingen vmbo-g/t en mavo, voor de opleiding havo en voor de opleiding vwo.

In de categorie OMO-praktijkwerkstuk vielen dit jaar vijf werkstukken in de prijzen. De vorm en inhoud van het ingezonden werk zijn vrij. Het kan een praktische opdracht, werkstuk of project zijn maar ook een verslag van de manier waarop een leerling of een groep leerlingen samenwerkt en daarbij vakmanschap of burgerschap toont.

OMO-praktijkwerkstukprijs

In 2017 heeft Thijs van Vugt, leerling van het Fioretti College in Veghel, de eerste prijs gewonnen. Met zijn werkstuk, 'Oscillating Steam Engine (persluchtmotor)' liet Thijs zijn vakmanschap en technisch talent zien.

Een groep leerlingen van het Baanderherencollege in Boxtel heeft gewerkt aan de renovatie van de Sint-Petrusbasiliek in Boxtel. Hiervoor ontvingen zij een tweede prijs. Zenne Bakens en alle leerlingen van leerjaar twee van het Varendonck College wonnen eveneens een tweede prijs met een modeshow.

Nick Tilburgs van Praktijkschool Eindhoven, mocht met zijn werkstuk 'Website Draaiorgels' een derde prijs in ontvangst nemen. Een derde prijs ging eveneens naar Eefje Jansen voor het werkstuk, 'Bossche Vakschool 2017'. Eefje geeft met dit stuk een kijkje in haar leven en carrière als musicalster.

OMO-profielwerkstukprijs vmbo-g/t, mavo

Voor leerlingen van de afdelingen vmbo-g/t en mavo is er een prijs voor het beste profielwerkstuk. Dit werkstuk is vakoverstijgend en binnen de opleiding een passend onderdeel van het schoolexamen. Hierbij is zowel het eindproduct als het proces onderwerp van beoordeling.

De OMO-profielwerkstukprijs vmbo g/t - mavo 2017 is gewonnen door Merel van der Heijdt, Fleur Watzeels en Ronald Gijsen, leerlingen van Munnikenheide College uit Etten Leur. Zij mochten de eerste prijs in ontvangst nemen voor hun werkstuk 'Cyberpesten'.

De twee tweede plaatsen waren dit jaar voor Wouter van Empel van het Fioretti College en Veerle Rutten van het Varendonck College. Wouter schreef over 'De geschiedenis van de grafische vormgeving'. Veerle ontving een tweede prijs voor haar stuk over 'Vrijheid van meningsuiting in de journalistiek'.

OMO-profielwerkstukprijs havo en vwo

Het profielwerkstuk havo en vwo is een werkstuk van eindexamenkandidaten waarin zij verworven kennis, inzicht en vaardigheden van tenminste één vak binnen hun profiel op een hoog niveau toepassen. Daarnaast laat het profielwerkstuk samenhang en integratie van leerstofonderdelen binnen een profiel zien.

Rick van Drunen en Tom van Kasteren van Jacob-Roelandslyceum Boxtel sleepten de OMO-profielwerkstukprijs havo in de wacht. De leerlingen schreven hun werkstuk over de 'Technische automatisering van een winkelwagentje' en complementeerden dit met een werkend prototype.

Estelle Jilissen van Zwijsen College Veghel won in de categorie vwo. Ze kreeg de eerste prijs voor haar werkstuk met de titel: 'Van Salafist tot Syriëganger'.

De tweede plaats in de categorie havo was dit jaar voor Bart Artz, Kevin Nguyen en Friso de Jong van het Sondervick College in Veldhoven en voor Marieke Nielen van De Nieuwste School in Tilburg. Bart, Kevin en Friso onderzochten de invloed van bandenkeuze bij veldrijden. Marieke deed onderzoek naar de kunst van de column dat resulteerde in een creatief eindproduct.

In de categorie vwo ging de tweede prijs naar Sophie van de Loo van Gymnasium Beekvliet in Sint-Michiëlsgestel voor haar onderzoek naar inductief en deductief grammaticaonderwijs binnen Latijn. Ook Jöran Klink van het Mill-Hillcollege in Goirle behaalde een tweede plaats. Hij deed onderzoek naar 'Geurstoffen bij Paphiopedilum spicerianum'.

De uitreiking van de OMO-prijzen is voor deze leerlingen maar ook voor de begeleidend docenten een bijzonder moment. De waardering voor beiden is enorm. Veel enthousiaste

rectoren en collega's, ouders en familieleden zijn bij de prijsuitreiking aanwezig. Alle deelnemende leerlingen ontvangen een aardigheidje. De winnaars krijgen een noemenswaardig geldbedrag.

3.1.5. Sociale veiligheid

Scholen in het primair en voortgezet onderwijs zijn sinds 1 augustus 2015 wettelijk verplicht zorg te dragen voor een veilige school. De inspectie ziet hierop toe vanaf schooljaar 2016-2017. Hieronder valt een jaarlijkse monitoring van de sociale veiligheid. In 2017 zijn de scholen binnen de vereniging, na een succesvolle pilot, gestart met Kwaliteitscholen. Hiermee wordt jaarlijks de tevredenheid, veiligheid en sociaal welbevinden van leerlingen gemonitord. Voor 2018 ligt er tevens de ambitie, in het kader van integraal monitoren, om Kwaliteitscholen te koppelen aan de gegevens uit de leerling administratiesystemen van de scholen.

In het kader van de wet (Sociale) veiligheid wordt scholen gevraagd om zicht te hebben op de sociale veiligheid. Hiertoe dient er beleid te zijn en ook een anti-pestcoördinator per school te zijn aangesteld. Een van de actieve kennisnetwerken binnen de vereniging is het kennisnetwerk Anti-pestcoördinatoren. Voorzitter van dit kennisnetwerk is Joris Arts, docent lichamelijke opvoeding verbonden aan het Fioretti College. Dit kennisnetwerk is in 2017 drie keer bijeengekomen:

- 25 januari 2017, agenda: presentatie en actieve sessie verzorgd door docenten ecologische pedagogiek.
- 28 juni 2017, agenda: presentatie van de app 'Qundai' een digitaal middel voor scholen om het sociaal gedrag van leerlingen makkelijk en gericht in beeld te brengen. Daarnaast is gesproken over de positie en het takenpakket van de anti-pestcoördinator binnen de scholen.
- 11 oktober 2017, agenda: presentatie door twee leerlingen over hun rol als mini-mentor op het Varendonck College en een presentatie over de faalangstraining 'Rots en Water'.

Het kennisnetwerk Anti-pestcoördinatoren is in 2017 succesvol aangemeld bij Registerleraar. Deze aanvraag is medio dit jaar gevalideerd, wat wil zeggen dat deelnemers van het kennisnetwerk deelname aan bijeenkomsten kunnen registreren binnen het lerarenregister.

3.1.6. Kansen(on)gelijkheid

De gemeente Tilburg is een initiatief gestart onder de naam 'Agenda Sociaal 013'. Vele partijen in de stad zetten met elkaar de schouders onder vier gekozen thema's: 'een goede start', 'ruimte om te leven', 'optimale kansen' en 'wereld die mij ziet'. Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs heeft zich in het bijzonder aan het thema 'een goede start' verbonden.

Binnen dit thema komen betrokken professionals van binnen en buiten het onderwijs regelmatig bij elkaar om te onderzoeken hoe zij met elkaar en met de bestaande middelen meer kunnen bereiken voor kinderen die dat nodig hebben. Dat doen ze door concreet en kleinschalig aan de slag te gaan. De focus in het gesprek is gericht op de ononderbroken ontwikkeling van het kind dat hulp nodig heeft.

Ervaringen en resultaten worden gedeeld binnen de vereniging zodat alle leerlingen daarvan kunnen profiteren.

3.1.7. Vluchtelingenonderwijs

In 2017 is het aantal vluchtelingen in Nederland afgenomen. Dit heeft effect op het onderwijs aan de leerplichtige kinderen van deze nieuwkomers. De onderwijsvraag is kleiner geworden. Op het AZC in Oisterwijk, waar 2College al sinds de jaren negentig onderwijs geeft aan alleenstaande minderjarige vluchtelingen (AMV'ers) is het aanbod juist uitgebreid. Naast de kortdurende opvang van AMV'ers wordt nu ook onderwijs aangeboden aan jongeren uit nieuwkomersgezinnen die op het AZC wonen en aan kinderen van statushouders die een huis hebben gekregen in Oisterwijk. Gevolgde vakken zijn onder meer NT2, burgerschap, food and facility en bewegingsonderwijs. Dit onderwijs is gericht op de eerste periode van opvang, vaak twee tot vijf maanden. In deze periode wordt over de status besloten: blijven in Nederland of terugkeer naar land van herkomst. Is blijven aan de orde, dan volgt een overplaatsing naar een internationale schakelklas (ISK) met daarna een vervolg in het reguliere onderwijs. Ook de Bossche Vakschool en het Merletcollege in Grave verzorgen, in een ISK, onderwijs aan vluchtelingen die mogen blijven.

Het personeel op deze scholen gaat de grote uitdaging aan om voor al deze jongeren niet alleen goed onderwijs te verzorgen, maar om de leerlingen ook een warm welkom te bieden als tegenhanger van de vaak traumatische ervaringen in de voorafgaande periode.

3.1.8. Privacy

Binnen de vereniging zijn we ons bewust van het feit dat er persoonsgegevens worden uitgewisseld van een kwetsbare groep, namelijk onze leerlingen. De vereniging heeft een privacyreglement en verschillende aanverwante regelingen. Ook is er een functionaris gegevensbescherming die de interne toezichthouder is op de omgang met persoonsgegevens.

In het verslagjaar is gestart met een herziening van de huidige regelingen om deze af te stemmen op de nieuwe Algemene Verordening Gegevensbescherming.

3.2. Zorg dragen voor kwalificatie

3.2.1. Vernieuwde vmbo-structuur

De meeste van de leerlingen in het voortgezet onderwijs gaan naar het vmbo. In schooljaar 2016-2017 zijn onze vmbo-scholen gestart met de invoering van het vernieuwd vmbo met tien beroepsgerichte examenprogramma's. Per 1 augustus 2017 hebben alle vmbo-scholen de overstap naar de nieuwe profielstructuur gemaakt.

De beroepsgerichte programma's van de vmbo-sectoren techniek, economie en zorg en welzijn zijn vereenvoudigd, verduidelijkt en geactualiseerd.

De nieuwe programma's sluiten aan op actuele ontwikkelingen in de (beroeps)werkelijkheid en de vervolgopleidingen in het mbo. Ze houden rekening met leerroutes van leerlingen en ze dragen bij aan een betere organiseerbaarheid van het onderwijs, ook bij dalende leerlingenaantallen.

In de nieuwe programmastructuur kiezen vmbo-leerlingen één profiel, bestaande uit vier profieldelen die centraal worden geëxamineerd en vier keuzedelen die met een schoolexamen worden afgesloten. Deze keuzedelen kunnen ook van andere profielen afkomstig zijn. Voor elk profiel komen minimaal vijf keuzedelen beschikbaar. De school

bepaalt zelf welke keuzedelen zij aanbiedt en welke keuzemogelijkheden zij de leerlingen biedt. In 2017 zijn de eerste beroepsgerichte vmbo-examens nieuwe-stijl afgelegd.

De tien profieldelen zijn:

- Bouwen, wonen en interieur
- Dienstverlening en producten
- Economie en ondernemen
- Groen
- Horeca, bakkerij en recreatie
- Maritiem en techniek
- Media, vormgeving en ICT
- Mobiliteit en transport
- Produceren, installeren en energie
- Zorg en welzijn

OMO-breed zijn alle examenprofielen binnen het totaal van onze vmbo-scholen vertegenwoordigd met uitzondering van 'maritiem en techniek'. De profieldelen 'zorg en welzijn', 'economie en ondernemen', 'dienstverlening en producten' en 'produceren, installeren en energie' worden het meest aangeboden binnen de scholen. De profieldelen 'groen' en 'media, vormgeving en ICT' worden respectievelijk door twee en vier scholen aangeboden.

In 2016 is vanuit de scholen de vraag geuit om niet ieder voor zich 'het wiel uit te vinden' maar de kennis met elkaar te delen. Binnen het kennisnetwerk 'Vernieuwingen vmbo' ontmoeten docenten en afdelingsleiders van verschillende scholen elkaar met het gezamenlijke doel om met elkaar kennis te delen over de vormgeving van de nieuwe programma's.

Ook in 2017 hebben er vanuit het kennisnetwerk 'Vernieuwingen vmbo' een tweetal bijeenkomsten plaatsgevonden (2 februari en op 15 november). Deze bijeenkomsten hadden als insteek medewerkers binnen de profielen met elkaar te laten kennismaken en aan te laten geven welke thema's er leven op de scholen in het kader van de vmbo-vernieuwing. Daarnaast is in het najaar ingezoomd op de wijze waarop scholen vorm kunnen geven aan LOB.

Ook binnen de profielen hebben medewerkers van scholen contact gelegd om op elkaars scholen een kijkje te nemen en van elkaar te leren.

3.2.2. Onderwijstijd

Scholen beslissen zelf over de invulling van de onderwijstijd. Sinds het schooljaar 2015-2016 hebben ze hiertoe ruimte gekregen op basis van nieuw beleid dat tegemoetkomt aan de afspraken in het Nationaal Onderwijsakkoord 'De route naar geweldig onderwijs' (2013). Dit biedt ruimte aan de modernisering van de onderwijstijd. Per 1 augustus 2015 wordt uitgegaan van de, over alle leerjaren in dat schooljaar, cumulatief geprogrammeerde en gerealiseerde onderwijstijd (3700/4700/5700 klokuren voor respectievelijk vmbo, havo en vwo en 1000 klokuren voor praktijkonderwijs per leerjaar). De onderwijstijd wordt gemeten over de gehele schoolloopbaan in plaats per schooljaar, waardoor er meer flexibiliteit is om het onderwijs te organiseren met ruimte voor differentiatie en maatwerk voor leerlingen.

Elke vo-school moet per jaar minimaal 189 dagen onderwijs geven. Door de vakantiespreiding hebben bepaalde regio's vijf dagen minder beschikbaar dan 189. Dit is toegestaan.

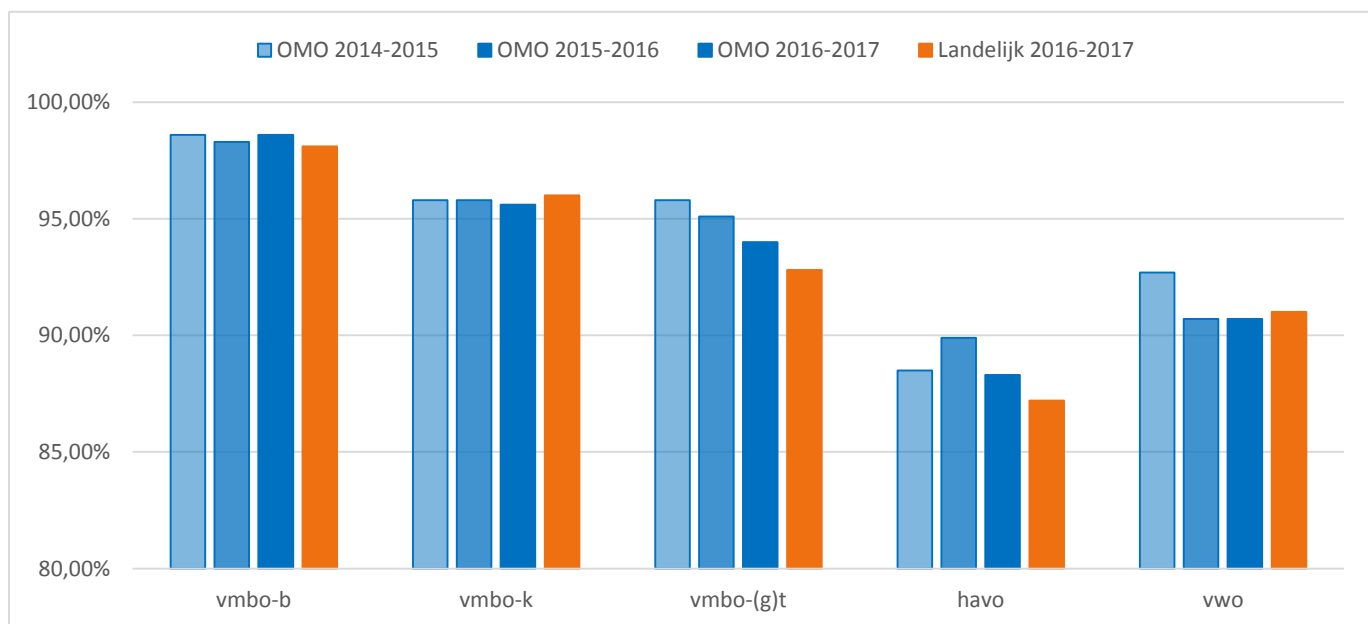
De medezeggenschapsraad op school moet vooraf instemmen met de planning van de dagen waarop er geen onderwijs is. Op schoolniveau wordt vanuit een onderwijskundige visie bepaald welke activiteiten meetellen als onderwijstijd. Dit gebeurt met instemming van de medezeggenschapsraad.

Onze scholen leggen verantwoording af over de gerealiseerde onderwijstijd in Vensters voor Verantwoording. De resultaten per school zijn terug te vinden via www.scholenopdekaart.nl.

3.2.3. Onderwijs in kerncijfers – slaagpercentages

Het (gewogen) gemiddelde slaagpercentage van alle scholen binnen vereniging Ons Middelbaar Onderwijs ligt bij vmbo-b, vmbo(g)t en havo in 2016/2017 boven het landelijke gemiddelde. Vmbo-k en vwo scoren licht onder het landelijke gemiddelde. Ondanks dit minimale verschil blijft dit onder de aandacht bij de vereniging. De scores per individuele OMO-school blijven van belang. Elke school verbindt, na evaluatie, conclusies aan de resultaten van de eigen opleidingen.

In [bijlage 2](#) zijn de slaagpercentages van alle scholen en opleidingen weergegeven.

Grafiek 1: Gemiddelde slaagpercentages OMO-scholen (Bron: Vensters.nl, definitieve slaagpercentages 2016/2017)

3.2.4. Resultaten praktijkscholen

Het praktijkonderwijs heeft als pedagogische missie en als wettelijke opdracht leerlingen voor te bereiden op actieve deelname aan de maatschappij en aan het arbeidsproces. De vereniging telt zeven scholen voor praktijkonderwijs; praktijkschool Helmond, het Baanderherencollege Praktijkonderwijs in Boxtel, Fioretti College afdeling Praktijkonderwijs in Veghel, Praktijkschool Eindhoven, de Sprong, deelschool van

IVO-Deurne in Deurne, Varendonck College afdeling Praktijkonderwijs in Someren en het Da Vinci College, afdeling praktijkonderwijs in Roosendaal.

'Wat heb jij nodig, wij gaan het geven'

Het Praktijkonderwijs bereidt leerlingen voor op werk of een vervolgopleiding (niveau 1, heel soms niveau 2 in het mbo). Daarnaast wordt de leerling voorbereid op de maatschappij: wonen, burgerschap, leren en vrije tijd zijn de belangrijkste thema's daarbij. Leerlingen leren binnen deze thema's zo goed en zo zelfstandig mogelijk te functioneren binnen de school en in de maatschappij.

De focus ligt op de individuele leerling: 'Wat kun jij, wat vind je moeilijk en wat kan school voor jou doen om uit jou te halen wat erin zit?' Dat vraagt telkens weer om een individuele aanpak. Het ontwikkelingsperspectief van de leerling, zijn of haar motivatie, potentieel en leer- en ondersteuningsvraag vormen de maat. Alle scholen binnen de vereniging bieden dat maatwerk. Om dit gericht te kunnen doen hebben de scholen de afgelopen tijd fors geïnvesteerd in het gebruik van leerlingvolgsystemen. Om vorderingen te zien, maar ook om te kijken of uit de leerlingen komt wat erin zit. De scholen zetten zich in voor blijvende kwaliteit in het onderwijs aan deze doelgroep.

In verbinding met de omgeving

Afhankelijk van de mogelijkheden van de leerling en de omgeving wordt steeds meer maatwerk geleverd. Om de kansen op passende arbeid zo groot mogelijk te maken zijn er veel en goede contacten met het bedrijfsleven en het roc. Scholen bereiden leerlingen optimaal voor op passend werk of passende dagbesteding. Ze bieden leerlingen mogelijkheden voor het behalen van branchecertificaten, bereiden leerlingen bij wie dat past voor op het roc of halen de entree-opleiding van het roc in eigen huis zodat het integraal onderdeel kan worden van de praktijkschoolopleiding. Op sommige scholen krijgen leerlingen, bij wie dat past, via schakelklassen de kans op te stromen naar het vmbo.

Samen werken aan (nog) beter onderwijs

De praktijkscholen werken nauw samen met andere scholen voor praktijkonderwijs in Brabant en elders in Nederland. Samen werken ze aan kwaliteitsverbetering en doen ze aan intervisie. Uit de recente uitstroomonmonitor voor de provincie Noord-Brabant blijkt dat de leerlingen na de praktijkschool vaak hun vervolgweg vinden in aanvullend onderwijs en/of werk.

3.2.5. Voortijdig schoolverlaten (VSV)

De Rijksoverheid wil dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie halen. In 2015-2016 vielen 22.948 jongeren uit. In 2002 waren dit er nog 71.000. In 2021 mogen in Nederland maximaal 20.000 nieuwe scholieren uitvallen zonder diploma. De overheid, scholen en gemeenten werken samen om schooluitval tegen te gaan. Hiervoor zetten zij verschillende maatregelen in. Leerplichtambtenaren en medewerkers van het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) begeleiden jongeren die spijbelen, of helemaal van school (willen) gaan. In elke regio is de situatie weer anders. Dat vraagt om een aanpak op maat. Daarom bekijken scholen en gemeenten binnen hun eigen regio welke aanvullende maatregelen zij inzetten. Een startkwalificatie in het vo is een havo- of vwo-diploma.

Alle scholen van vereniging Ons Middelbaar Onderwijs hebben met de ondertekening van een regionaal VSV-convenant aangegeven zich in te zetten voor het terugdringen van schooluitval. Per regio zijn verbetermaatregelen vastgelegd. De scholen nemen in hun schoolplan en/of schoolgids op welke aanvullende maatregelen zij treffen om vroegtijdig

schoolverlaten tegen te gaan.

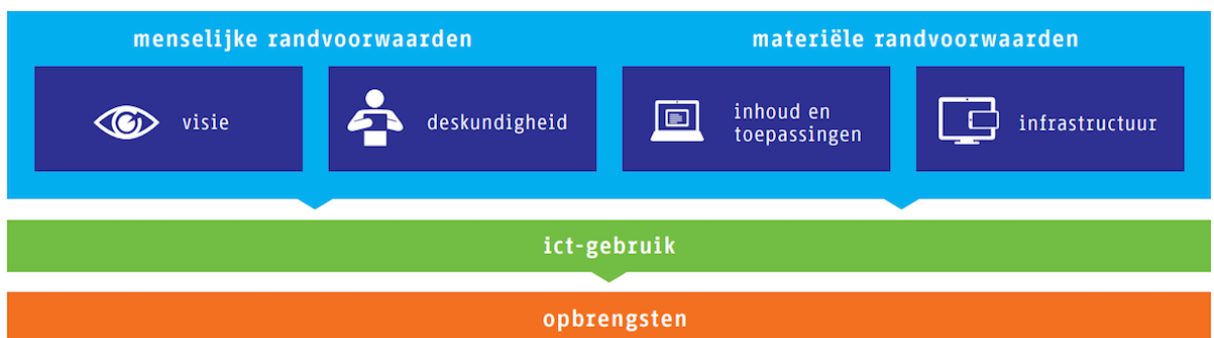
Gemeten aan de landelijk gestelde prestatienormen scoren de scholen binnen de vereniging goed. Scholen worden beoordeeld op het percentage en aantal vsv'ers in de onderbouw, bovenbouw vmbo, bovenbouw havo en bovenbouw vwo (indien aanwezig). Een enkele school voldoet (nog) niet aan de steeds strengere normen. Dit door de grote (percentuele) invloed van een enkele vroegtijdig schoolverlater op een kleine school of een school met een erg specifieke doelgroep. In het laatste geval wordt er echter extra aandacht besteed aan het voorkomen van voortijdig schoolverlaten.

3.2.6. Vavo-leerlingen

Op 1 oktober 2017 bedroeg het aantal vavo-leerlingen 293, waarvan 201 reguliere vavo-leerlingen en 92 teruggekeerde gezakte vavo-leerlingen.

3.2.7. ICT in het onderwijs

ICT wordt op de verschillende scholen op diverse manieren ingezet in het onderwijs. Net zoals in schooljaar 2015-2016 is er ook in schooljaar 2016-2017 een uitgebreide inventarisatie gedaan om zicht te hebben op de vraag hoe ver de verschillende scholen hiermee zijn. De inventarisatie bestond uit een digitale enquête en gesprekken met de betrokkenen op de scholen. Deze inventarisatie is in het laatste kwartaal van 2017 afgerond en wordt in principe jaarlijks herhaald. Daarbij wordt uitgegaan van het 'Vier in balans-model' van Kennisnet met de vier randvoorwaarden: visie, deskundigheid, inhoud en toepassingen en infrastructuur.

Het Vier in balans-model met de vier randvoorwaarden

Uit de inventarisatie blijkt dat de trend doorzet dat steeds meer scholen op basis van een ontwikkelde onderwijsvisie kiezen voor ICT-middelen om daarmee persoonlijk en gedifferentieerd leren op maat beter mogelijk te maken. Deze ambitie vraagt om adequate ICT-faciliteiten, zoals een goede ICT-infrastructuur en kwalitatief hoogwaardig digitaal leermateriaal.

Begin 2017 is er een bijeenkomst 'Van visie op onderwijs naar visie op ICT' georganiseerd vanuit het bureau. Tijdens deze druk bezochte bijeenkomst konden scholen aan de hand van kaarten (gebaseerd op de ICT-puzzel van Kennisnet) aan de slag gaan met het ontwikkelen van hun visie. Daarbij was het (huidige) schoolplan leidend en werden aspecten uit Koers 2023 en het nieuwe inspectiekader meegenomen.

3.2.8. Onderwijstechnologie in het leermiddelenbeleid

Steeds meer scholen kiezen op basis van een ontwikkelde onderwijsvisie voor ICT-middelen. Niet alleen aanvullend op boeken, maar ook vervangend. Dit maakt persoonlijk en gedifferentieerd leren op maat beter mogelijk. Ieder jaar gaan meer leerlingen met persoonlijke devices werken. De inzet van digitale leermiddelen heeft gevolgen voor het distributieproces en de rol van de distributeurs. Aan de distributie van foliomateriaal worden andere eisen gesteld dan aan de toegang tot digitaal leermateriaal.

In 2016 en 2017 is een Europese aanbesteding leermiddelen doorlopen om te komen tot collectieve contracten voor leermiddelen voor alle OMO-scholen. In de aanbesteding is meegenomen dat er tussen de verschillende scholen een grote diversiteit bestaat aan ICT-kennis, ICT-middelen en ICT-beleidskeuzes.

Er zijn structurele contacten met o.a. Kennisnet, de VO-raad en andere grote besturen om kennis en ervaringen rondom leermiddelenbeleid en het aanbesteden van leermiddelen te delen.

3.2.9. OMO ICTOdag

Na een brainstormsessie met een grote groep docenten en ICT-coördinatoren is besloten een aantal veranderingen door te voeren in de opzet van de jaarlijkse OMO ICTOdag.

Veranderingen die zijn doorgevoerd voor de OMO ICTOdag 2017 zijn:

- Koppelen van de OMO ICTOdag aan Koers 2023.
- De keuze voor een, binnen de vereniging, actueel thema.
- Het geven van meer workshops en presentaties door collega's van OMO-scholen.
- Minder commerciële partijen uitnodigen. In verband met het thema zijn wel uitgeverijen uitgenodigd. Ook de leveranciersmarkt is gehandhaafd.
- Leerlingen aan het woord laten. Dit is via gefilmde interviews met leerlingen gerealiseerd.
- Meer specifiek gericht op docenten.
- Een programma met presentaties van 45 minuten en hands-on workshops van 90 minuten.
- Iedere OMO-medewerker persoonlijk per mail uitnodigen.

De OMO ICTOdag vond plaats op 16 maart 2017. Het thema was 'digitaal leermateriaal' en er werd toegespitst op het delen van 'good practices' tussen de scholen. Er zijn 16 presentaties en 14 workshops gegeven.

Uit de evaluatie van de OMO ICTOdag 2017 blijkt dat de doorgevoerde veranderingen positief zijn ontvangen. De OMO ICTOdag 2018, gepland op 1 november, wordt op dezelfde manier georganiseerd.

4. Dragend HRM beleid

4.1. De leraar en de onderwijsondersteuner

4.1.1. Strategisch HRM

Strategisch Human Resource Management (SHRM) is een doorontwikkeling van het personeelsbeleid dat al in de scholen gevoerd wordt, passend bij de ambities van de school. De gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het onderwijs en de ontwikkeling van medewerkers staat centraal binnen Strategisch HRM. In het verslagjaar is een pilot voorbereid en gestart waarbij collega's van vijf scholen samen leren, werken en onderzoeken vanuit leer- en onderzoeksvragen. De pilot is vormgegeven samen met experts op het gebied van SHRM en professionele ruimte van de Universiteit Utrecht (UU) en de Radboud Docenten Academie (RDA). Het primaire perspectief van de pilot is het leveren van een bijdrage aan het leren en de vorming van de leerlingen, in interactie met de versterking van de professionaliteit van de leraren en het ondersteunend personeel. In de pilot wordt tevens de verbinding gemaakt tussen het SHRM-beleid in de school en de activiteiten van de [academische opleidingsscholen](#) als netwerk voor doorlopende professionalisering.

4.1.2. Strategische personeelsplanning

Meerjaren strategische personeelsplanning vindt nu vooral plaats per school op hoofdlijnen langs de lijn van de begroting. Er is behoefte aan een meerjaren strategisch personeelsplan op verenigingsniveau als basis voor het gesprek tussen scholen en in de regio. Dit plan kan tevens als input gebruikt worden voor het lokaal cao overleg. In 2017 is een werkgroep gestart met het uitwerken van kaders en een aanpak voor strategische personeelsplanning op verenigings- en schoolniveau. Er zijn gegevens verzameld die de basis kunnen vormen voor de ontwikkeling van een instrument dat op verschillende niveaus gebruikt kan worden.

In 2016 is een start gemaakt met intensievere samenwerking tussen scholen bij het opstellen van de formatie en het vormgeven van een regionale arbeidsmarkt. Na een succesvolle pilot 'samenwerking regionale arbeidsmarkt Eindhoven-de Kempen' is deze samenwerking in 2017 in alle regio's opgestart. De regionale samenwerking heeft tot doel binnen een regio actief te werken aan het bevorderen van uitwisseling van personeel door scholen in deze regio's. Hiervoor delen scholen samen de wensen en mogelijkheden van interne kandidaten en vacatures met elkaar. Betrokkenen (bijvoorbeeld P&O-ers, leidinggevenden, rectoren) van deze groep scholen komen tussen februari en oktober periodiek bij elkaar. Zij bespreken mogelijkheden van interne kandidaten en matchen deze met vacatures voor het komende schooljaar en de jaren hierop volgend. Vertrekpunten zijn:

- uitgaan van kansen benutten
- goed werkgeverschap
- van elkaar leren.

Deze regionale samenwerking is succesvol gebleken en heeft tot een flink aantal matches geleid. De resultaten zijn geëvalueerd en de bevindingen kunnen de regio's in het vervolg inzetten. De focus wordt daarbij steeds meer op de lange termijn gericht, gebruik makend van strategische personeelsplanning.

4.1.3. Professionalisering

In de CAO OMO zijn de uitgangspunten voor ons professionaliseringsbeleid beschreven:

- Er is sprake van doorlopende professionalisering.
- Professionalisering is betekenisvol, wat betekent dat het uiteindelijk moet bijdragen aan het leren van de leerlingen.
- Professionalisering is in goede balans verbonden met het persoonlijk ontwikkelingsplan, met de doelstellingen vanuit het schoolplan, de sectie en/of het team.
- Professionalisering is maatwerk en activiteiten sluiten aan bij de levensfase, functieniveau en leerstijl van de medewerker.
- Professionalisering is een gezamenlijke verantwoordelijkheid en inspanning van medewerker en werkgever.
- De school wordt gezien als een 'lerende' organisatie waarin de verbinding tussen theorie en praktijk 'vice versa' gelegd wordt. Er wordt aangesloten bij de infrastructuur van academische opleidingsscholen.
- Professionalisering is geen aparte taak maar behoort tot de reguliere werkzaamheden van iedere medewerker.

Aan iedere medewerker worden, conform de CAO OMO, faciliteiten geboden voor professionalisering in de vorm van een persoonlijk budget, tijd voor deskundigheidsbevordering, professionaliseringsvergoeding en professionaliseringsverlof. Tevens wordt volop gebruik gemaakt van beschikbare beurzen en subsidies zoals de lerarenbeurs, de promotiebeurs, het lerarenontwikkelingsfonds en subsidies voor opscholings- en bijscholingstrajecten voor het vmbo. Totaal werd in 2017 ruim 6 miljoen euro besteed aan professionalisering (exclusief inzet van subsidies/beurzen, de inzet van deskundigheidsbevordering en professionaliseringsverlof).

Te zien is dat professionalisering steeds meer doorloopt binnen de academische opleidingsscholen vanuit de initiële opleiding. Gekozen wordt voor vormen van professionalisering die hand in hand gaan met onderwijsontwikkeling en onderzoek. Zo leren en werken docenten in professionele leergemeenschappen, docent-ontwikkelteams en via Lesson Study.

4.1.4. Academische Opleidingsscholen

Een academische opleidingsschool (AOS) is een door het ministerie van OCW erkend netwerk van scholen en opleidingen. Samen leiden zij aankomende leraren op. OMO is hoofdaanvrager van vijf AOS'en. Alle OMO-scholen zijn aangesloten bij een van deze vijf AOS'en:

- AOS-West-Brabant, penvoerder Marijke Broodbakker, programmadirecteur Eveline van Hoppe;
- AOS-Midden-Brabant-Den Bosch, penvoerder Marjo van IJzendoorn, programmadirecteur Thea Prinsen;
- AOS-Midden-Brabant-Tilburg, penvoerder Maria Michels, programmadirecteur Thea Prinsen;
- AOS-Noordoost-Brabant, penvoerder Jean Wiertz, programmadirecteur Corry Kocken;
- AOS-Zuidoost-Brabant, penvoerder Irma van Nieuwenhuijsen, programmadirecteur Corry Kocken.

Partnerschappen

De OMO-scholen onderhouden intensieve contacten met lerarenopleidingen die in hun regio van oudsher partner zijn. Deze samenwerking is via samenwerkingscontracten geformaliseerd waardoor deze lerarenopleidingen partners zijn van de AOS'en. Alle samenwerkingsovereenkomsten zijn in het verslagjaar aangepast naar onbepaalde tijd. De

diverse partnerschappen en hun specifieke verbondenheid met de AOS'en is in onderstaande tabel aangegeven.

	Lerarenopleiding	West	Midden-Brabant Tilburg	Midden-Brabant Den Bosch	Noordoost	Zuidoost
1	Hogeschool Rotterdam	+	-	-	-	-
2	Hogeschool Arnhem Nijmegen	-	-	-	+	-
3	Fontys Lerarenopleiding Tilburg	+	+	+	+	+
4	Fontys Sport Hogeschool	+	+	+	+	+
5	Hogeschool voor de Kunsten	kandidaat	kandidaat	kandidaat	kandidaat	kandidaat
6	Eindhoven School of Education	+	+	+	+	+
7	Radboud Docenten Academie	+	+	+	+	+
8	Universitaire Lerarenopleiding Tilburg	+	+	+	+	+
9	TU/Delft	kandidaat				

Tabel 1: Partnerschappen AOS

Doelen van de AOS

- stimuleren van praktijkonderzoek, gericht op de eigen schoolontwikkeling;
- stimuleren van doorlopende professionalisering;
- de ontwikkeling van de lerarenopleiding.

In een academische opleidingsschool wordt 40% van het curriculum van de lerarenopleiding ontwikkeld en uitgevoerd door de school in samenspraak met de opleiding. Op iedere school werken gecertificeerde schoolopleiders en werkplekbegeleiders. Zij werken samen met instituutsopleiders. Ook doen docenten en studenten onderzoek naar de lespraktijk van hun eigen onderwijs (zie [Script!](#)). En een AOS doet nog meer: scholen begeleiden beginnende docenten en dragen bij aan de doorlopende professionalisering van meer ervaren collega's. Onderzoek richt zich op schoolinnovatie vanuit een schooleigen onderzoeksagenda.

De AOS'en plaatsten in 2016-2017 de volgende aantallen studenten (die in aanmerking komen voor subsidie):

AOS	Aantal studenten
Noordoost	418
Zuidoost	243
Midden-Brabant Tilburg Midden-Brabant Den Bosch	377
West	267
Totaal	1305

Tabel 2: studentenaantallen AOS

Deze aantallen geven recht op een subsidie van ruim 1,7 miljoen euro. Daarnaast investeert de vereniging jaarlijks bijna 1 miljoen euro in de academische opleidingsscholen.

Onderstaande tabel geeft een beeld van de aantallen docenten die begeleiden en/of onderzoeken:

Aantallen per AOS	West	Midden-Brabant-Tilburg	Midden-Brabant Den Bosch	Noordoost	Zuidoost
Schoolopleiders	14	14	16	17	18
Werkplekbegeleiders	250	225	165	328	200
Onderzoekscoördinatoren	1	5	5	5	7
Aantal docenten die onderzoek doen	18	20	± 10	± 10	14

Tabel 3: aantallen AOS

Projecten

De AOS'en voerden in het verslagjaar binnen de kaders van hun samenwerkingsverband specifieke projecten uit. Het gaat om projecten die soms rechtstreeks onder het penvoerderschap vallen van de vereniging:

- Versterking Samenwerking Lerarenopleiding en Scholen (VSLS) richt zich op thema's als ouderbetrokkenheid, opbrengstgericht werken, omgaan met verschillen, tegengaan pestgedrag en begeleiding van beginnende docenten na afstuderen. Dit project is in dit verslagjaar afgesloten.
- Leerateliers, een nieuwe vorm van opleiden en professionaliseren, waarin lerarenopleidingen intensief samenwerken en over de muren van de opleidingen heen studenten opleiden en docenten professionaliseren met een gerichtheid op het leren van leerlingen. Iedere AOS heeft een leeratelier. De ateliers vormen een onderzoekswerkplaats voor een NRO-onderzoek.
- Opscholingscursus van HAN, FLOT en OMO voor groepsleerkracht onderbouw vmbo-basis-kader. Deze opscholingscursus is bedoeld om pabo-docenten die lesgeven aan vmbo-basis-kader in een verkorte opleiding bevoegd te maken voor de onderbouw.

Er zijn ook pilots die niet rechtstreeks onder de penvoerder vallen, maar die wel gelieerd zijn aan de AOS:

- De pilot [Strategisch Human Resource Management \(SHRM\)](#).
- Begeleiding Startende Leraren (BSL). Het doel van dit project is dat beginnende leraren door intensieve coaching en begeleiding hun professionaliteit vergroten, waardoor vroegtijdige uitval wordt voorkomen.
- Professionele Leergemeenschappen (PLG). Dit project wil docenten stimuleren om met collega's hun eigen vakonderwijs te verbeteren of een relevant probleem voor hun onderwijs aan te pakken.

Bij de laatste twee pilots berust de leiding bij de universitaire lerarenopleidingen.

Er zijn in het kader van de AOS ook promovendi met een OMO-beurs. Zeven promovendi studeerden met ondersteuning van de AOS.

4.1.5. ProMotion – ruimte voor loopbaanontwikkeling

Medewerkers en leidinggevenden kunnen bij ProMotion, het interne loopbaancentrum van de vereniging, terecht voor advies en ondersteuning op het gebied van loopbaanontwikkeling. ProMotion biedt zowel individuele trajecten als groepsgerichte trainingen.

In 2017 hebben 169 medewerkers een individueel traject bij ProMotion doorlopen. Dit is een stijging van 9% ten opzichte van 2016. De verhouding tussen OP en OOP bij individuele trajecten is grofweg 7:3. Dit is ongeveer gelijk aan 2016. Er hebben 150 medewerkers aan de trainingen en workshops (open inschrijving) deelgenomen.

Naast de trainingen en workshops op open inschrijving vinden er in toenemende mate maatwerktrainingen plaats op aanvraag van de scholen. In 2017 hebben 177 medewerkers gebruik gemaakt van deze maatwerktrajecten op locatie. In 2017 hebben ProMotion en de management consultants personeel de handen ineen geslagen om een opleidingsaanbod voor leidinggevenden te ontwikkelen. Dit heeft geresulteerd in een gezamenlijk aanbod van een vijftal trainingen.

De achtste editie van de Loopbaan4daagse, in november 2017, was wederom succesvol. In totaal hebben bijna 400 deelnemers zich ingeschreven voor één van de activiteiten uit het uitgebreide aanbod. In het loopbaancafé vooraf en tijdens de pauze met buffet was er ruimte om verder met elkaar kennis te maken en te netwerken. De meeloopactiviteiten vonden dit jaar wederom niet alleen binnen de vereniging plaats; het was ook mogelijk om bij andere bedrijven of instanties mee te lopen.

De dienstverlening van ProMotion wordt beoordeeld met gemiddeld een 8,0. Voor meer informatie over ProMotion zie: promotion-loopbaanontwikkeling.nl.

4.1.6. Scholingstrajecten

In 2017 hebben zowel de managementconsulenten personeel als ProMotion van bureau OMO diverse scholingstrajecten, trainingen en workshops verzorgd op de scholen, voor leidinggevenden en medewerkers. Ook zijn diverse scholingen/trainingen op maat verzorgd, al dan niet in coproductie, op diverse OMO-scholen. De inhoud hiervan is heel divers geweest. Zo is er aandacht geweest voor de gesprekscyclus, inhoud geven aan goed werkgeverschap, visie op verzuim, rechtspositie, solliciteren 2.0, mindful aan het werk en samenwerken.

4.1.7. Re-integratie

Re-integratiebeleid omvat alle activiteiten van werkgever, medewerker en derden gericht op het voorkomen van (dreigende) werkloosheid of langdurig ziekteverzuim en behoud of terugkeer van de medewerker in het arbeidsproces. De aanpak van re-integratie bij de vereniging gaat uit van goed onderwijs en goed werkgeverschap. Als uitgangspunten gelden het toepassen van de kracht van één werkgever en het benutten van de regionale samenwerking met ruimte voor maatwerk binnen de geldende kaders en regelgeving.

Mensen werken langer door. Het is belangrijk om duurzaam vitaal en gezond te kunnen werken. Demografische ontwikkelingen, zoals dalende leerlingaantallen, zorgen voor de bewustwording om medewerkers werkzekerheid te bieden. Samenwerking in regionale

arbeidsmarkten en het uitwerken van strategische personeelsplanning dragen hieraan bij. De vereniging motiveert haar medewerkers maximaal inzetbaar te zijn en te blijven.

De vereniging stuurt bij re-integratie aan op herplaatsing en scholing van medewerkers. Re-integratie begeleiding vindt in principe plaats op schoolniveau. In 2017 is aan een groep uitkeringsgerechtigden tijdelijk extra re-integratiebegeleiding geboden. Dit is gedaan door de inzet van een interne re-integratiedeskundige en door intensieve re-integratie begeleiding via een extern bureau. Ook is hierbij gebruik gemaakt van de faciliteiten van ons loopbaancentrum ProMotion. Ervaringen en inzichten uit deze trajecten worden meegenomen bij de verdere ontwikkeling van plannen hoe re-integratie verder positief te beïnvloeden.

4.1.8. CAO OMO

Helaas is het ook in 2017 niet gelukt om tot overeenstemming te komen over een nieuwe CAO OMO als opvolger van de CAO OMO 2014-2015. De onderhandelingen zijn in 2017 onveranderd gevoerd langs de thema's 'professionalisering', 'loopbanen van het Ondersteunend Personeel' en 'werkgelegenheid en arbeidsmarkt'. De huidige CAO OMO is stilzwijgend verlengd sinds 1 augustus 2015 en blijft daarmee van toepassing.

Door wetwijzigingen is de huidige CAO OMO echter op een aantal punten niet meer actueel. Wettelijke bepalingen gelden boven afspraken in de ondernemings-cao. Het gaat om wijzigingen in het kader van de Wet Werk en Zekerheid, de Wet modernisering regelingen verlof en arbeidstijden en de Wet Flexibel werken. Daarom zijn in 2016 op een aantal punten afspraken gemaakt met de vakcentrales in een addendum op de CAO OMO 2014-2015.

4.1.9. Lerarenregister

In 2016 heeft de Tweede Kamer ingestemd met het wetsvoorstel 'Beroep leraar en lerarenregister'. Hiermee wordt geregeld dat de registratie en nascholing van leraren in de wet is verankerd, in combinatie met het omschrijven van het beroep van leraar en vaststellen van de professionele ruimte van de leraar.

Het lerarenregister wordt geleidelijk ingevoerd. In het startjaar (schooljaar 2018-2019) worden alle bevoegde leraren in het register opgenomen. Na vier jaar (2023) wordt gecontroleerd of een leraar heeft voldaan aan het bekwaamheidsonderhoud. Leraren die dit onvoldoende hebben aangetoond krijgen een aantekening. Op dat moment blijft dit nog zonder consequenties. Na nog eens vier jaar (2027) is het beroepsregister volledig van kracht. Indien dan nog niet aan de herregistratiecriteria is voldaan, mogen geen lessen meer worden gegeven tot het benodigde onderhoud heeft plaatsgevonden. Werkgevers worden geacht leraren in staat te stellen hieraan te werken.

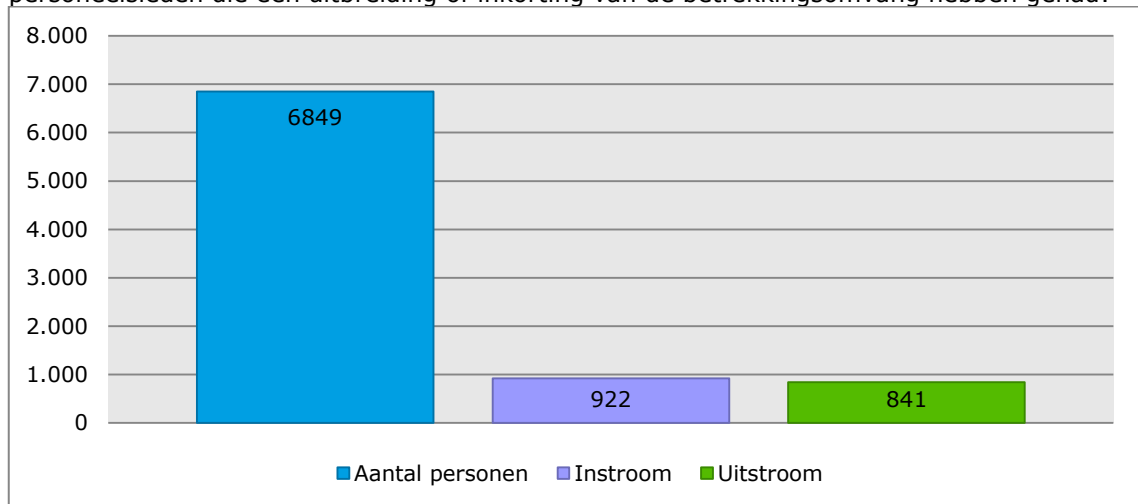
In 2017 is het validatieproces vormgegeven. Ook is de validatie voor onze interne activiteiten gestandaardiseerd. Verder hebben voorbereidende werkzaamheden plaatsgevonden voor een pilot gegevensaanlevering. Een tweetal OMO-scholen nam deel aan de pilot. In januari 2018 is de aanlevering aan het lerarenregister van de algemene gegevens van de docenten van deze twee scholen succesvol verlopen.

4.1.10. Personeel in kerncijfers

Deze paragraaf bevat de grafische weergave van een aantal personele kengetallen die betrekking hebben op het kalenderjaar 2017.

Omvang personeelsbestand

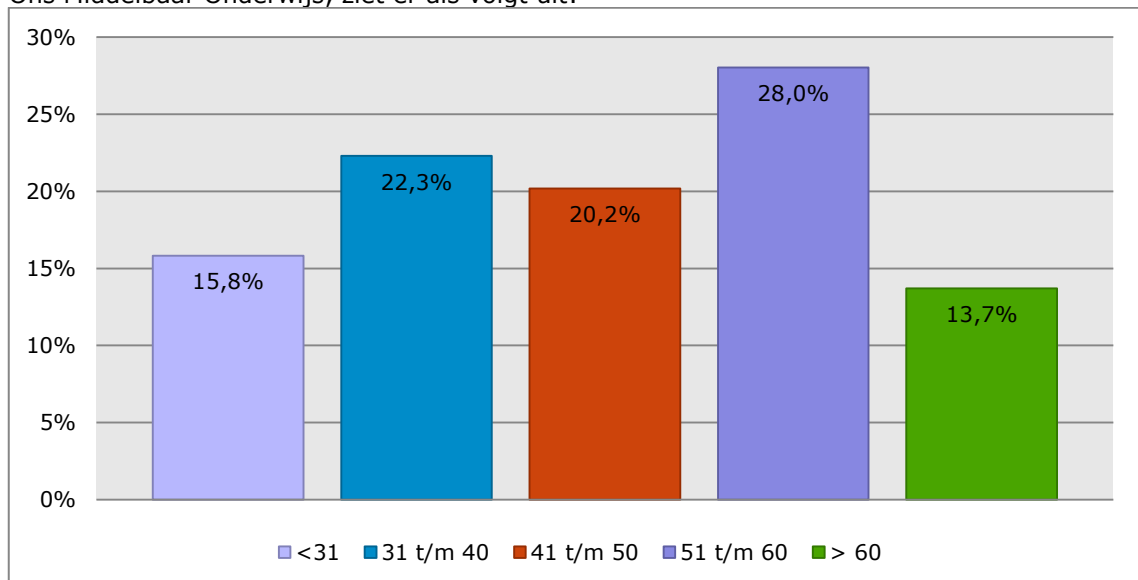
Het totale personeelsbestand van de scholen en het OMO-bureau in 2017 bedraagt 6.849 personeelsleden (circa 5.523 fte, peilmoment december 2017). De respectievelijke in- en uitstroom bedraagt in totaal 922 en 841 personen. Dat betreft het aantal personeelsleden dat in dienst is gekomen of uit dienst is gegaan gedurende het kalenderjaar en de personeelsleden die een uitbreiding of inkorting van de betrekkingsomvang hebben gehad.

Grafiek 2: Omvang personeelsbestand

Leeftijdsverdeling personeelsbestand

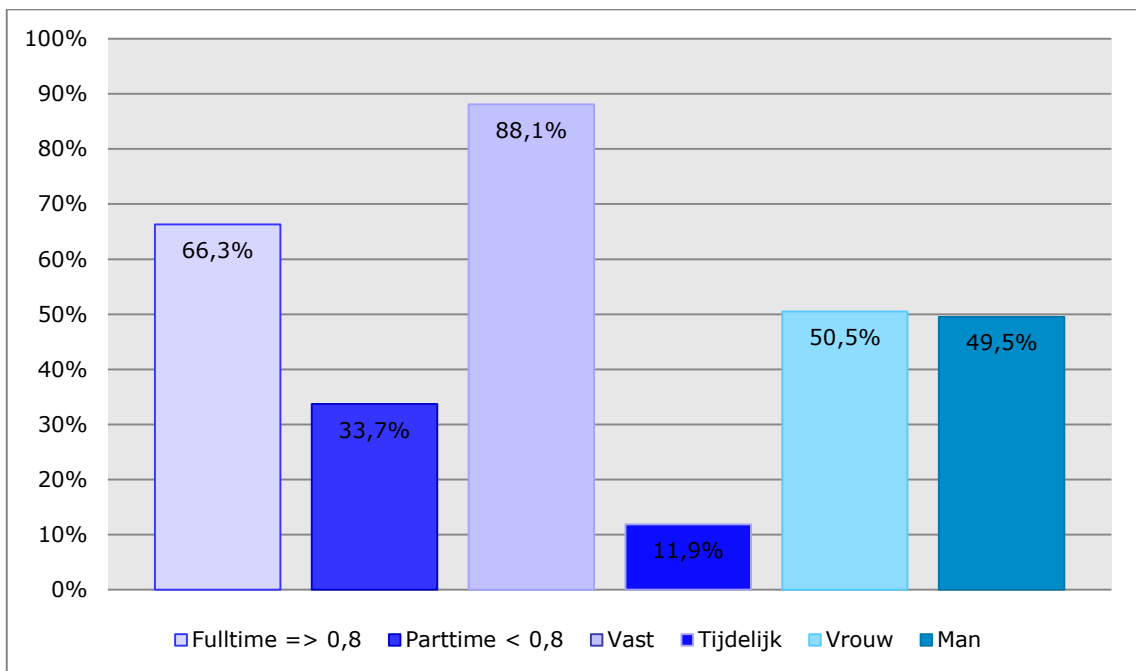
De verdeling van alle personeelsleden, over alle personeelscategorieën in 2017 werkzaam bij Ons Middelbaar Onderwijs, ziet er als volgt uit:

Grafiek 3: Leeftijdsverdeling personeelsbestand

Onderverdeling personeelsbestand

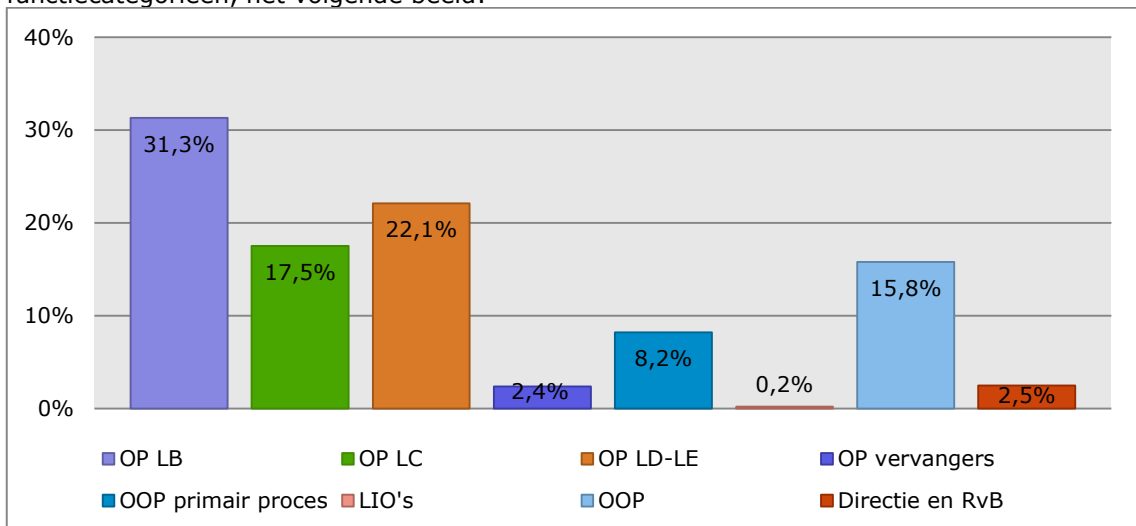
De verdeling van het personeelsbestand naar fulltime-parttime, soort dienstverband (vast-tijdelijk) en verhouding vrouw-man is als volgt:

Grafiek 4: Onderverdeling personeelsbestand

Verdeling functiecategorieën

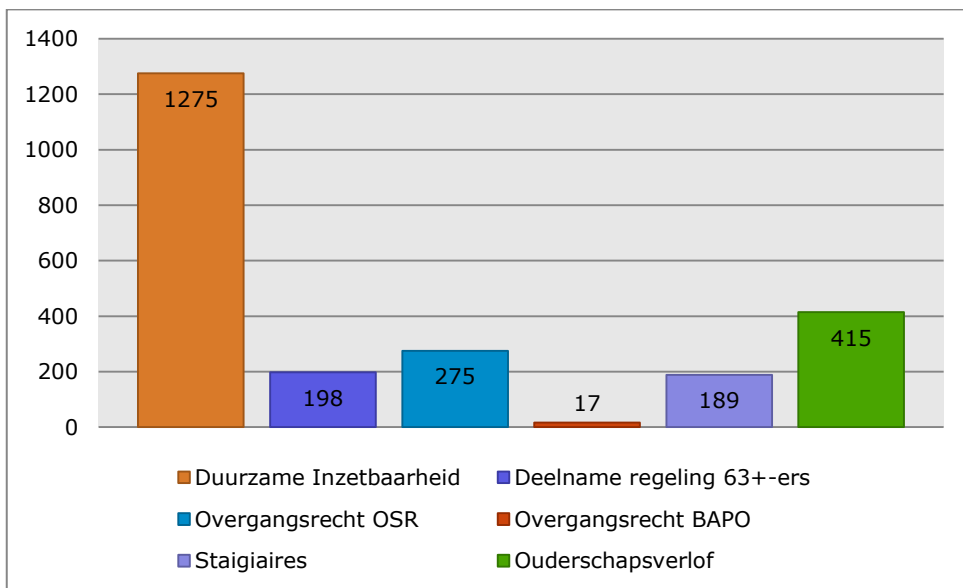
De totale omvang van 5.523 werktijdfactor (fte) geeft, procentueel verdeeld over de diverse functiecategorieën, het volgende beeld:

Grafiek 5: Verdeling personeel naar functiecategorieën

Deelnemers Duurzame Inzetbaarheid, 63+-regeling, overgangsregeling OSR en BAPO, LIO's en stagiaires, ouderschapsverlof

Het aantal deelnemers aan de regeling Duurzame Inzetbaarheid, de 63+-regeling en deelnemers met overgangsrecht OMO Seniorenregeling, overgangsrecht Besluit Arbeidsparticipatie Onderwijs (BAPO), deelnemers aan de regeling betaald ouderschapsverlof en het aantal LIO'ers/stagiaires in 2017 bedraagt:

Grafiek 6: Deelnemers Duurzame Inzetbaarheid, 63+-regeling, overgangsregeling OSR en BAPO, LIO's en stagiaires, ouderschapsverlof

In [bijlage 4](#) wordt uitgebreider ingegaan op de samenstelling van het personeelsbestand, ook in meerjarenperspectief.

5. Verbeteringsgerichtheid vanuit collectief en individueel lerend vermogen

5.1.1. Kwaliteitsontwikkeling

Alle scholen van de vereniging werken permanent aan de ontwikkeling van kwaliteit vanuit de ambitie om [goed onderwijs](#) te bieden. Dit gebeurt door de kwaliteit te onderzoeken, te verbeteren en te borgen in het schoolbeleid. Daarnaast delen scholen kennis en ervaringen met elkaar om van elkaar te leren (zie [kennis delen](#)). Binnen de vereniging is er een actief netwerk voor en door kwaliteitszorgmedewerkers. In het jaarlijkse gesprek tussen de raad van bestuur en de individuele scholen is 'goed onderwijs' ook altijd een speerpunt. Zo krijgt onderwijsontwikkeling op alle niveaus van de vereniging de aandacht die het vraagt.

Uit onderzoek van Hobéon dat in 2015 plaatsvond is gebleken dat de scholen van de vereniging op een goede manier bezig zijn met kwaliteitszorg. Ze brengen op een professionele manier de kwaliteit in beeld, maken afspraken naar aanleiding van de resultaten en verantwoordelijkheden worden helder belegd. Een deel van de scholen gaat een stap verder en gebruikt kwaliteitsinformatie proactief en zet het gericht in voor innovatie. Deze scholen hebben niet alleen de kwaliteitszorg op orde; zij gebruiken de verkregen informatie om continue te blijven groeien en ontwikkelen.

Verschillende instrumenten worden ingezet om de kwaliteit te bewaken en te verbeteren. Het schoolplan dient als kader voor de onderwijsontwikkeling op schoolniveau. Koers 2023 en het document 'Zingeving en goed onderwijs' dienen als leidraad op verenigingsniveau. Daarnaast maken alle scholen gebruik van het MMP (Magister Management Platform), een systeem dat met behulp van de gegevens uit Magister vorderingen en opbrengsten laat zien. Dit stelt scholen in staat de resultaten af te zetten tegen de normen van de inspectie en de resultaten tot op docentniveau te analyseren. MMP wordt ook gebruikt door het bestuur om zicht te houden op de resultaten van de scholen. Via Vensters VO wordt alle cijfermatige informatie over scholen in één systeem verzameld. Vensters VO brengt in beeld hoe scholen presteren. Waar mogelijk worden resultaten vergeleken met het landelijk gemiddelde. Vensters VO wordt door de scholen en door het bestuur gebruikt om verantwoording af te leggen over wat er is bereikt én om het gesprek aan te gaan, met elkaar, met de raad van toezicht, de raden van advies, de medezeggenschapsraden en met alle andere stakeholders.

Om te bezien of leerlingen en medewerkers tevreden zijn met de diverse aspecten van hun school worden op alle scholen leerling- en werktevredenheidsonderzoeken afgenomen. De medewerkerstevredenheid wordt voor heel de vereniging gezamenlijk gemeten, zodat zaken op de diverse niveaus (afdeling, locatie, school, vereniging) en in samenhang kunnen worden bekeken. Deze meting vindt tweejaarlijks plaats.

Ook op verenigingsniveau wordt gewerkt aan kwaliteitsontwikkeling. Het gesprek over kwaliteit op basis van onze waarden, visie en doelstellingen wordt binnen de vereniging gevoerd op alle niveaus. Vragen als 'waartoe doen we wat we doen, wat zijn onze doelen, hebben we bereikt wat we wilden bereiken en/of verdient het proces nog bijsturing' worden steeds weer gesteld. Voor het voeren van dit gesprek maken we gebruik van onderwijsgegevens, zoals de onderwijsresultaten, maar ook de resultaten uit tevredenheidsonderzoeken.

Ontwikkelkader

Om het gesprek binnen de vereniging Ons Middelbaar Onderwijs meer focus te geven en verder te versterken is in 2016/2017 'het ontwikkelkader' ontwikkeld.

Dit is een instrument waarmee we de kwaliteitsontwikkeling gericht kunnen volgen, we ons kunnen verantwoorden en onze ervaringen nog beter kunnen delen om van elkaar te leren. Het ontwikkelkader bevat de belangrijkste kwaliteitspijlars voor goed onderwijs volgens de vereniging. Het instrument wordt gebruikt als handreiking bij het maken van de schoolplannen en het dient als analyse-instrument om te kijken hoe de scholen werken aan de verschillende kwaliteitspijlars. Tot slot vormt het de gespreksleidraad voor het jaargesprek van de raad van bestuur met de individuele scholen. Het ontwikkelkader sluit naadloos aan bij Koers 2023 en het bevat de hoofdelementen uit het onderzoekskader 2017 van de Inspectie van het Onderwijs.

Om de dialoog over onderwijskwaliteit op de scholen te ondersteunen heeft de werkgroep kwaliteitsontwikkeling eind 2017 het initiatief genomen een animatie te laten ontwikkelen waarin de cyclische processen van de vereniging worden toegelicht. De animatie laat alle medewerkers, zowel onderwijs als onderwijsondersteunend personeel, inzien wat het werken op basis van de cycli uiteindelijk oplevert. Hierdoor wordt het voor iedereen duidelijk dat alle medewerkers een belangrijke bijdrage leveren aan kwaliteitsontwikkeling. In de eerste helft van 2018 wordt deze animatie gedeeld met alle medewerkers.

5.1.2. Toezichtarrangementen

Het toezicht van de Inspectie van het Onderwijs is veranderd. De wet waarop het onderzoekskader 2017 is gebaseerd is formeel per 1 augustus 2017 van kracht. Voorheen bezocht de Inspectie van het Onderwijs elke opleiding van elke school ten minste eens per vier jaar voor het vaststellen van een toezichtarrangement. De inspectie blijft scholen (dus niet afdelingen) zeker eens per vier jaar bezoeken, maar dit kan ook gebeuren vanuit een stelselonderzoek zonder dat daar een oordeel uit voortkomt. De Inspectie doet jaarlijks een risicoanalyse. Dit onderzoek kan aanleiding geven tot uitvoering van een nader onderzoek naar de onderwijskwaliteit.

Opleidingen ontvangen een basisarrangement als de inspectie geen aanwijzingen heeft voor belangrijke tekortkomingen in de kwaliteit van het onderwijs en/of de naleving van de wet- en regelgeving. Opleidingen waarbij wel sprake is van tekortkomingen ontvangen een aangepast arrangement en vallen onder verscherpt toezicht van de inspectie. De schoolleiding start in deze gevallen een verbetertraject om het onderwijs weer op voldoende niveau te krijgen. De raad van bestuur is hierbij nauw betrokken, ook in het kader van het verder ontwikkelen van een kwaliteitscultuur binnen de vereniging.

Een school kan zich opgeven om het predicaat 'Excellente school' te ontvangen. Voorwaarde voor dit predicaat is dat scholen die meedoen in dit traject met 'Goed' beoordeeld worden door de inspectie.

Daarnaast kunnen scholen zich bij een vierjaarlijks bestuursgericht onderzoek door de inspectie door het bestuur laten voordragen voor een onderzoek gericht op het ontvangen van het oordeel 'Goed'.

Het volgende overzicht geeft het aantal toezichtarrangementen weer die gelden op 31 december 2017:

	pro	vmbo-b	vmbo-k	vmbo-g/t	havo	vwo	totaal
Totaal goed	0	0	0	2	0	0	2
Totaal basis	7	26	27	41	35	33	169
Totaal zwak (per 1/8/2017 onvoldoende)	0	0	0	0	0	1	1
Totaal zeer zwak	0	0	0	0	0	0	0
Totaal opleidingen	7	26	27	43	35	34	172

Tabel 4: overzicht toezichtarrangementen per 31 december 2017

Het is goed om te zien dat de aandacht voor kwaliteitsontwikkeling resultaat boekt en dat bijna alle opleidingen van de vereniging volgens de inspectienormen van voldoende kwaliteit zijn. In [bijlage 3](#) is een overzicht opgenomen waarin voor elke school per opleiding staat aangegeven welk toezichtarrangement op 31 december 2017 geldend was.

5.1.3. Kwaliteitsgelden VO en Prestatiebox

Alle scholen ontvangen via de Regeling Prestatiebox Voortgezet Onderwijs 2015-2018 aanvullende middelen om invulling te geven aan de prioriteiten uit het Sectorakkoord voor de komende periode. Scholen hebben de ruimte om binnen de landelijke prioriteiten van het Sectorakkoord VO en de Regeling Prestatiebox Voortgezet Onderwijs 2015-2018 de prestatieboxmiddelen naar eigen inzicht te besteden.

In het Sectorakkoord VO is afgesproken dat scholen de schoolspecifieke uitwerking en uitvoering van de gezamenlijke ambities vastleggen in hun schoolplan. Zo is de schoolontwikkeling in het kader van dit Sectorakkoord VO ingebed in de reguliere kwaliteitsontwikkeling van een school en wordt bij de bestaande systematiek aangesloten. De monitoring van het sectorakkoord op schoolniveau doet op die manier recht aan de eigen keuzes en accenten van scholen.

De beschikbare middelen uit de Prestatiebox worden jaarlijks verstrekt aan alle scholen op basis van een bedrag per leerling. Voor 2017 is het bedrag per leerling vastgesteld op € 270. Als peildatum wordt het aantal leerlingen genomen dat op 1 oktober van het voorafgaande jaar staat ingeschreven bij de school. Scholen leggen over de besteding van de middelen uit de Prestatiebox jaarlijks verantwoording af conform de reguliere systematiek van jaarrekening en jaarverslag.

6. Betrokkenheid van en verantwoording naar stakeholders

6.1. De ouder / verzorger

6.1.1. Versterking van betrokkenheid ouders

Actieve betrokkenheid van ouders is sinds jaar en dag een factor van belang op de scholen binnen de vereniging. De steun en invloed van ouders, zo blijkt uit onderzoek, heeft een positieve invloed op de leerprestaties en schoolloopbanen van leerlingen. 'Een krachtige interactie met ouders en verzorgers' is dan ook een expliciet onderdeel van één van de kernwaarden van de vereniging. Ouderbetrokkenheid is eerst en vooral een zaak van de school. De kennis en ervaringen van scholen rondom het thema [ouderbetrokkenheid](#) worden binnen de vereniging met elkaar gedeeld.

6.1.2. Afhandeling van klachten

Klachtencommissie

Ons Middelbaar Onderwijs kent een algemene klachtenregeling, waarin is opgenomen dat klachtbehandeling primair op schoolniveau moet plaatsvinden. Indien het niet lukt om de zaak op school op te lossen dan kan de klager besluiten om de klachtencommissie van vereniging Ons Middelbaar Onderwijs in te schakelen. De klachtencommissie neemt een algemene klacht in behandeling nadat de voorfase op schoolniveau is afgerond.

Klachten met betrekking tot de persoonlijke integriteit, zoals seksuele intimidatie, agressie, geweld (waaronder pesten) en discriminatie, zijn zodanig van aard dat zij niet afgehandeld worden via die voorfase op school maar rechtstreeks naar de klachtencommissie van vereniging Ons Middelbaar Onderwijs gaan.

De klachtencommissie organiseert een hoorzitting waarin de klager en de aangeklaagde in de gelegenheid worden gesteld hun verhaal te doen. De klachtencommissie geeft in elke zaak die zij behandelt een advies aan het bestuur, met daarin een gemotiveerd oordeel over de gegrondheid van de klacht. De commissie kan in haar advies ook een aanbeveling doen over de maatregelen die het bestuur en de school zouden kunnen treffen. Paul Zoontjes is voorzitter van de klachtencommissie en Frank de Hommel is plaatsvervangend voorzitter.

In de afgelopen periode zijn er veel klachten op school afgehandeld, waardoor er weinig klachten bij de klachtencommissie zijn terechtgekomen. In 2017 zijn er in totaal 25 klachten ingediend bij de klachtencommissie. De commissie heeft één klacht niet-ontvankelijk verklaard en negen klachten, waarvan zeven algemene klachten en twee klachten over persoonlijke integriteit in behandeling genomen. De overige klachten zijn terugverwezen naar de scholen voor de voorfase klachtbehandeling op schoolniveau of in geval van leerlingenzaken doorverwezen naar de regionale beroepscommissies. Een regionale beroepscommissie bestaat uit drie rectoren/algemeen directeuren van scholen uit de regio die klachten over toelating, bevordering, schorsing en verwijdering van leerlingen en examenzaken behandelt.

Van de klachten die de klachtencommissie heeft behandeld, zijn er vier ongegrond verklaard, twee gegrond en drie (op onderdeel) gegrond. Over één klacht heeft de klachtencommissie zich niet uitgesproken omdat deze buiten de werkingssfeer van de klachtenregeling viel. Het

oordeel en advies van de klachtencommissie is door de raad van bestuur in zeven klachten gevolgd.

Klokkenluidersregeling

Naast de bovengenoemde algemene klachtenregeling en de regeling ter voorkoming van seksuele intimidatie kent vereniging Ons Middelbaar Onderwijs ook een klokkenluidersregeling. Deze is op 1 januari 2009 in werking getreden. De regeling richt zich op ouders/leerlingen en medewerkers van de vereniging die een misstand vermoeden en deze melden, met als doel de misstand op te lossen. Gedacht kan worden aan feiten of situaties waarbij een zwaarwegend maatschappelijk belang in het geding is, zoals een gevaar voor de volksgezondheid, de veiligheid of het milieu, een strafbaar feit of schending van de wetgeving.

Een vermoeden van een misstand kan gemeld worden bij de voorzitter van de raad van bestuur of bij de vertrouwenspersoon integriteit. Piet de Kroon is aangesteld als vertrouwenspersoon integriteit. In het verslagjaar 2017 heeft geen melding en onderzoek van een vermoeden van een misstand bij de commissie integriteitsvraagstukken plaatsgevonden.

6.2. De school / de regio

6.2.1. Code Goed Onderwijsbestuur

Het voortgezet onderwijs kent een code voor goed bestuur, opgesteld door de VO-raad. Deze in 2015 vernieuwde 'Code Goed Onderwijsbestuur VO' bevat zes lidmaatschapseisen voor aansluiting bij de VO-raad. De eisen hebben betrekking op verantwoording, medezeggenschap en het tegengaan van belangenverstrengeling. Zo moeten het jaarverslag, de klachtenregeling, de integriteitscode en de klokkenluidersregeling worden gepubliceerd. Daarnaast moet de aanpak van de horizontale dialoog met externe stakeholders worden geformaliseerd, verankerd, onderhouden en vermeld in het jaarverslag. Al dan niet betaalde (neven)functies van bestuurders en toezichthouders moeten openbaar gemaakt worden. Naast de lidmaatschapseisen kent de code 47 richtlijnen voor goed onderwijsbestuur, waarvoor het 'pas toe of leg uit'- principe geldt.

Het beleid en werkwijze van de vereniging is gericht op goed onderwijs. Goed onderwijsbestuur is een voorwaarde voor goed onderwijs. De vereniging werkt en handelt conform de geest van de Code Goed onderwijsbestuur VO, zo blijkt ook uit het strategisch beleidsdocument Koers 2023. In het licht van de code heeft de vereniging in 2017 een [integriteitscode](#) vastgesteld. Met deze integriteitscode geeft de vereniging een eigen invulling aan een van de lidmaatschapseisen van de Code goed onderwijsbestuur VO. Er is bewust niet gekozen voor een standaardreglement, maar voor een eigen waardengedreven code, passend bij de identiteit van de vereniging. Daarnaast worden de reglementen van de vereniging geactualiseerd, waarbij de uitgangspunten van de Code goed onderwijsbestuur VO worden meegenomen. In [bijlage 9](#) is een overzicht opgenomen van de lidmaatschapseisen met daarbij een verwijzing naar het onderdeel in het jaarverslag.

6.2.2. Ledenraad en regiobijeenkomsten raden van advies

Ons Middelbaar Onderwijs heeft doelbewust de vereniging als rechtsvorm. Via de ledenraad heeft de samenleving een plek gekregen in de formele besluitvorming en is binnen de

vereniging de mogelijkheid tot tegenspraak gecreëerd. De raad van toezicht heeft met de ledenraad een sterke gesprekspartner waaraan het beleid en het gevoerde toezicht verantwoord wordt. De ledenraad beslist over de benoeming en het ontslag van de leden van de raad van toezicht en keurt de jaarrekening en het jaarverslag goed. Nadat het jaarverslag alle eigen gremia is gepasseerd wordt het toegezonden aan OCW. De ledenraad bestaat uit afgevaardigden van de raden van advies en ouders die lid zijn van de vereniging. De raad van bestuur organiseert jaarlijks een tweetal informatieavonden voor de raden van advies om met elkaar de stand van zaken binnen de vereniging te bespreken. Daarnaast worden enkele thema's inhoudelijk uitgediept.

6.2.3. Herschikking, samenwerking, fusie en overname

Roosendaal

De krimp in de regio Roosendaal heeft een terugloop van het aantal havo- en vwo-leerlingen tot gevolg. Naar aanleiding daarvan is OMO scholengroep Tongerlo met de betrokken partijen een traject gestart om te komen tot het samengaan van de afdelingen havo en vwo (inclusief gymnasium) van het Gertrudiscollege en het Norbertuscollege. De instemming van de Medezeggenschapsraad is in 2016 verkregen. In 2017 is dit traject verder uitgewerkt en zal resulteren in het Norbertus Gertrudis Lyceum aan de Lyceumlaan en de Norbertus Gertrudis Mavo aan de Vincentiusstraat.

's-Hertogenbosch

Na het onderzoeken van verschillende opties is eind 2016 duidelijk geworden dat het Jeroen Bosch College op termijn samen met het Rodenborch-College op één locatie nieuwbouw gaat betrekken, aan de Groote Vliet in Rosmalen. In 2017 zijn deze plannen verder uitgewerkt.

Ook voor het vmbo worden in de stad gesprekken gevoerd om een breed en bestendig aanbod in de stad voor de toekomst te blijven behouden.

Overige

In het verslagjaar zijn alle regio's onderzocht. Per regio is bekeken welke ontwikkelingen in de leerlingenaantallen we kunnen verwachten en wat dat dan betekent voor het onderwijsaanbod en de onderwijskwaliteit.

In de regio's Land van Cuijk en Bergen op Zoom worden gesprekken gevoerd en afspraken gemaakt met schoolbesturen en plaatselijke overheden.

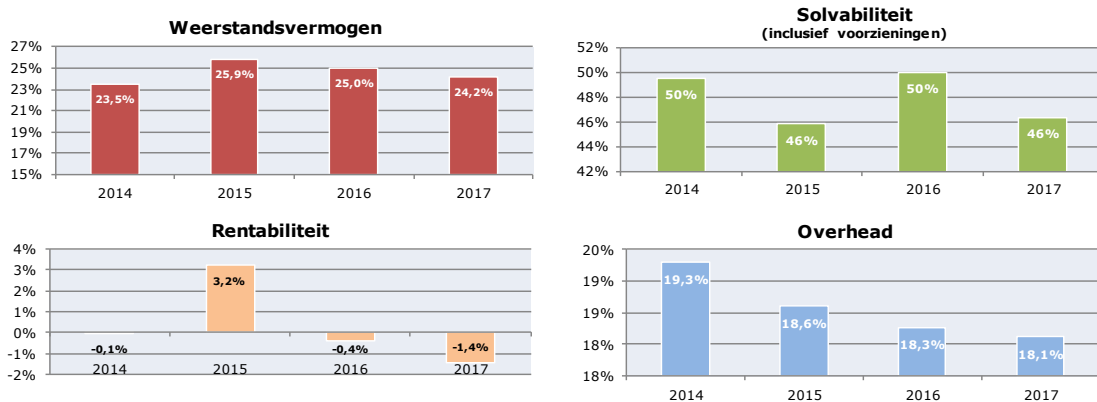
6.2.4. Positie in de regionale samenleving

Het duiden van de positie van de school in zijn directe omgeving is een taak van iedere school. Het bestuur en de scholen werken op verschillende niveaus samen met regionale partners. Te denken valt daarbij aan provincie, gemeentes, andere po-, vo- en hbo/wo-scholen in de regio, zorgaanbieders en maatschappelijke instanties. In hun regio maken de scholen afspraken over het onderwijsaanbod in een Regionaal Plan Onderwijsvoorzieningen. Ook op het gebied van passend onderwijs vindt samenwerking plaats met andere v(s)o-scholen. Die samenwerking is geformaliseerd in de regionale samenwerkingsverbanden (zie [bijlage 5](#)). Daarnaast heeft elke school een raad van advies die de rector of directeur adviseert bij het ontwikkelen van beleid. De raad van advies ziet toe op de maatschappelijke verankering van de school in zijn omgeving en fungeert als klankbord voor de rector.

7. Bedrijfsvoering op orde

7.1. Bedrijfsvoering

7.1.1. Financiële kerncijfers

Grafiek 7: Financiële kerncijfers

7.1.2. Analyse van het resultaat 2017

Het resultaat bedraagt 7,3 miljoen euro negatief en is daarmee 0,2 miljoen euro positiever dan begroot. In onderstaande tabel is per entiteit het verschil tussen het resultaat en de begroting zichtbaar gemaakt. Hieronder wordt verder in hoofdlijnen het verschil tussen het gerealiseerde en het begrote exploitatieresultaat verklaard.

	Realisatie	Begroting	Vershil
Scholen	3.200	8.000-	11.200
Verenigingstaken	2.400	-	2.400
Raad van bestuur	300-	-	300-
Bureau OMO	100-	-	100-
Gelieerde stichtingen	100	-	100
Doordecentralisatiebedrijven	12.600-	500	13.100-
Totaal	7.300-	7.500-	200

Tabel 5: Begroot en gerealiseerd resultaat (bedragen x 1.000 euro)

Scholen

Het resultaat van de scholen gezamenlijk bedraagt € 3,2 miljoen positief en wijkt daarmee € 11,2 miljoen positief af van de begroting. De verklaring voor deze positieve afwijking is op hoofdlijnen als volgt:

- De lumpsumopbrengsten bedragen € 441,2 miljoen en zijn € 8,1 miljoen hoger dan begroot. De grootste verschillen worden veroorzaakt door:
 - De definitieve GPL bijdragen voor het voortgezet onderwijs voor 2017 zijn bekendgemaakt in augustus 2017. De totale stijging van de GPL in 2017 bedraagt 2,63%. In totaal leiden de hogere GPL bijdragen tot een verhoging van het budget van de scholen van € 9,1 miljoen.

- Op 26 september 2017 is bekend gemaakt dat in de regeling exploitatiekosten VO een prijsbijstelling is verwerkt van 1,47%. De prijsbijstellingen van de materiële bekostiging in 2017 leiden tot een verhoging van het budget van € 1,1 miljoen.
- In de begroting werden de gehele LWOO/PrO gelden meegenomen in de lumpsum, terwijl een aantal scholen door de keuze voor opting out een gedeelte van deze gelden vanuit het samenwerkingsverband ontvangen. Mede daarvoor is het werkelijke aantal LWOO-leerlingen waarvoor de vergoeding wordt ontvangen via DUO 505 leerlingen lager dan begroot. Het aantal PrO leerlingen is 26 lager dan begroot. De vergoeding per leerling voor de LWOO/PrO leerlingen is in 2017 verhoogd van € 4.106 naar € 4.214 per leerling. In totaliteit is het LWOO/PrO budget binnen de lumpsumopbrengsten € 2,0 miljoen lager dan begroot.
- OMO SG Helmond ontvangt aanvullende bekostiging door de toevoeging van Praktijkschool Helmond aan de scholengroep van € 277.000 in 2017.
- De totale OCW subsidieopbrengsten bedragen € 38,8 miljoen en zijn daarmee € 6,9 miljoen hoger dan begroot. Dit verschil wordt voor een deel veroorzaakt door het hogere LWOO/PrO budget dat vanuit de samenwerkingsverbanden wordt verstrekt. In totaal wordt € 6,1 miljoen meer ontvangen vanuit het samenwerkingsverband dan begroot, waarvan € 2,0 miljoen was begroot in de lumpsumopbrengsten. De opbrengsten van de overige subsidies zijn in werkelijkheid € 0,8 miljoen hoger dan begroot.
- De overige overheidsbijdragen en –subsidies zijn € 0,5 miljoen hoger dan begroot, de ouderbijdragen zijn € 0,9 miljoen hoger dan begroot en de overige baten zijn € 0,3 miljoen hoger dan begroot.
- De lonen en salarissen bedragen € 416,5 miljoen en zijn € 7,0 miljoen hoger dan begroot (1,5% t.o.v. begroting en 1,4% t.o.v. totale personele lasten).
 - De formatie is 96,6 fte hoger dan begroot. De salarislasteren zijn hierdoor € 6,9 miljoen hoger (96,6 fte * begrote gemiddelde salariskosten van € 71.980).
 - De gemiddelde salariskosten bedragen € 71.720 per fte en zijn € 260 lager dan begroot. Hierdoor zijn de verwachte loonkosten € 1,4 miljoen lager dan begroot (5.444,6 fte * € 260). De daling van de gemiddelde salariskosten kan grotendeels worden verklaard door een gewijzigde wijze van boeken van de AOS-vergoedingen. Vanaf 2017 worden de vergoedingen vanuit de AOS-bedrijven voor loonkosten van schoolmedewerkers meegenomen in de doorbelaste loonkosten, terwijl deze voorheen in de overige baten werden begroot en opgenomen. Hierdoor zijn de loonkosten per saldo € 1,2 miljoen lager dan begroot.
 - De kosten voor personeel niet in loondienst bedragen € 20,7 miljoen en zijn € 3,1 miljoen (17,9% t.o.v. begroting en 0,8% t.o.v. totale personele lasten) hoger dan begroot. De kosten voor personeel niet in loondienst bedragen 4,8% van de totale personele lasten.
 - De uitkeringen zijn € 1,4 miljoen hoger dan begroot.
- De afschrijvingslasten zijn € 1,6 miljoen lager dan begroot (4,6% t.o.v. begroting en 0,1% t.o.v. totale lasten). De voornaamste verklaring voor deze daling is dat er in 2017 € 3,3 miljoen (15,7% t.o.v. begroting) minder wordt geïnvesteerd dan begroot en dat investeringen later worden uitgevoerd dan gepland, waardoor de afschrijvingskosten tevens verschuiven. Daarnaast zijn een aantal incidentele oorzaken te noemen voor het verschil:
 - Het boekverlies van de oude locatie van het Da Vinci College van OMO SG Tongerlo is in 2017 ten laste van het DDC-bedrijf gebracht (€ 363.000).
 - Het begrote boekverlies van de oude locatie in Cuijck van het Merletcollege is ten laste van het DDC-budget gebracht (€ 353.000).
 - 2College had € 200.000 begroot voor een boekverlies op de inventaris van de Jozefmavo. Door hergebruik is dit boekverlies niet gerealiseerd.

- De huisvestingslasten zijn € 1,1 miljoen lager dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door lagere gas- (€ 762.000) en elektriciteitskosten (€ 334.000).
- De overige lasten zijn € 1,3 miljoen hoger dan begroot door met name de volgende oorzaken:
 - Lagere kopieerkosten € 0,5 miljoen
 - Hogere kosten voor huur of aanschaf boeken € 0,5 miljoen -/-
 - Hogere kosten excursies en reizen € 0,9 miljoen -/-
 - Hogere kosten verantwoording subsidies € 0,7 miljoen -/-
 - Hogere advieskosten € 0,3 miljoen -/-
 - Lagere contributiekosten € 0,2 miljoen
 - Lagere licentiekosten € 0,3 miljoen

Verenigingstaken

Het exploitatieresultaat van de verenigingstaken over 2017 is 2,4 miljoen euro. De belangrijkste oorzaken zijn:

- € 0,6 miljoen lagere kosten voor de collectieve uitkeringskosten;
- € 0,1 miljoen hogere WGA kosten;
- € 0,7 miljoen lagere kosten voor transitievergoedingen;
- € 0,3 miljoen lagere kosten voor fricties personeelsaangelegenheden;
- € 0,3 miljoen lagere licentiekosten;
- € 0,2 miljoen lagere kosten voor academische opleidingsscholen;
- € 0,2 miljoen lagere kosten voor de organisatie van OMO 100 jaar.

Raad van bestuur

Het exploitatieresultaat van de raad van bestuur over 2017 is 0,3 miljoen euro negatief. De belangrijkste oorzaken zijn:

- € 0,1 miljoen hogere wervingskosten voor rectoren;
- € 0,3 miljoen hogere advieskosten (incl. aanbestedingskosten);
- € 0,2 miljoen additionele kosten voor inhuur extern personeel;
- € 0,2 miljoen lagere personeelskosten door een lager aantal rectoren.

Bureau OMO

Het bureau heeft over 2017 een negatief resultaat gerealiseerd van 53.000 euro.

Belangrijkste oorzaken:

- De lonen en salarissen zijn € 0,2 miljoen lager dan begroot door een lagere gemiddelde formatie.
- De kosten voor uitbesteed werk zijn € 0,3 miljoen hoger dan begroot door de inhuur van personeel voor niet-ingevulde vacatures, voor medewerkers met zwangerschapsverlof en voor de organisatie van het 100-jarig bestaan van OMO.

Gelieerde stichtingen en doordecentralisatiebedrijven

De stand van zaken van de doordecentralisatiecontracten wordt bewaakt door middel van een financieel rekenmodel. Het belangrijkste basisprincipe is dat de contracten geen verdienmodel zijn. Bij het afsluiten van een contract wordt tijdelijk de verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting overgenomen van de gemeente, maar uiteindelijk blijft de gemeente op basis van de WVO verantwoordelijk. Dus bij beëindiging van een contract wordt bijvoorbeeld een batig saldo in het contract teruggegeven aan de gemeente.

In 2017 is sprake van een drietal bijzondere posten:

- Correctie renterisicofonds € 6,4 miljoen -/-
- Terugdraaien impairments € 8,4 miljoen
- Terugname verkoopwinsten € 16,7 miljoen -/-

De recentelijk afgesloten overeenkomsten met gemeenten, de afgesloten langlopende externe financieringen, onafhankelijke taxaties van gebouwen en aanpassingen van parameters in het financieel rekenmodel zijn aanleiding geweest om bovenstaande posten nader onder de loep te nemen. Dit mede in relatie tot een mogelijke versterking van het gepresenteerde eigen vermogen en de grote fluctuaties in het resultaat.

In het verleden werd in het financieel rekenmodel gerekend met een rente van 5%. De daadwerkelijke rente was echter lager. Het verschil tussen de werkelijke rente en de rekenrente is gereserveerd in een zogenaamd renterisicofonds, mede ter afdekking van de renterisico's in de toekomst. Afgelopen jaar zijn echter diverse langlopende financieringen afgesloten, waardoor de renterisico's op lange termijn zijn afgedekt. Derhalve zijn de bedragen uit het renterisicofonds toegevoegd aan de langlopende verplichting met betrekking tot de diverse contracten.

Daarnaast zijn in de jaren 2012 tot en met 2016 ten onrechte bijzondere waardeverminderingen doorgevoerd op gebouwen en terreinen waarvan het economisch eigendom in het kader van doordecentralisatie bij OMO berust. De reden voor deze werkwijze betrof het feit dat uit de hiervoor genoemde financieringsmodellen bij enkele gemeenten tekorten naar voren kwamen die tot uitdrukking werden gebracht door middel van het doorvoeren van bijzondere waardeverminderingen op gebouwen en terreinen in de betreffende gemeenten. Deze werkwijze is gebaseerd op de inschatting van de waardeontwikkeling van DDC overeenkomsten over gehele looptijd van de overeenkomsten (vaak 50 jaar) en ging uit van de aanname dat er bij (tussentijdse) beëindiging sprake zou kunnen zijn van een financieel resultaat. In het verlengde van deze werkwijze zijn in het verleden verkoopwinsten op oude gebouwen als opbrengst ten gunste van het eigen vermogen verwerkt. De achterliggende gedachte hierbij was dat verkoopwinsten niet terug zouden vallen naar de gemeente, maar eventuele verliezen in de boekwaarde zouden compenseren.

Op basis van nieuwe ontwikkelingen in 2017 (nieuwe overeenkomsten, langlopende financieringen, taxaties en aanpassingen parameters) en het feit dat het uitgangspunt van OMO is dat er bezien vanuit de gehele contractduur sprake is van een financieel resultaat van nihil, is geconcludeerd dat er geen sprake kan zijn van bijzondere waardeverminderingen. Deze zijn daarom volledig teruggedraaid (positief resultaatteffect van € 8,4 miljoen). Daarnaast is dit aanleiding geweest om de gerealiseerde verkoopwinsten terug te nemen en als verplichting aan te merken (negatief resultaatteffect van € 16,7 miljoen). De reden hiervoor betreft het feit dat deze middelen benodigd zijn in het kader van het uitvoeren van de wettelijke onderwijshuisvestingstaak.

Resultaatbestemming

In deze jaarrekening zijn de resultaatbestemmingen verwerkt over het verslagjaar 2017.

Accountantscontrole

De controle van deze jaarrekening is uitgevoerd door Deloitte Accountants B.V.

7.1.3. Financiële verantwoording

De vereniging hanteert een aantal financiële uitgangspunten, met name als het gaat om solvabiliteit en - daarvan afgeleid - het weerstandsvermogen. Het beleid hiervoor is in 2014 herijkt. Voor wat betreft de hoogte van de solvabiliteit is de minimumwaarde op 30%

onveranderd gelaten. Het weerstandsvermogen op verenigingsniveau is verhoogd van 14% naar 18%; op schoolniveau is de streefwaarde aangepast van 12% naar 8%.

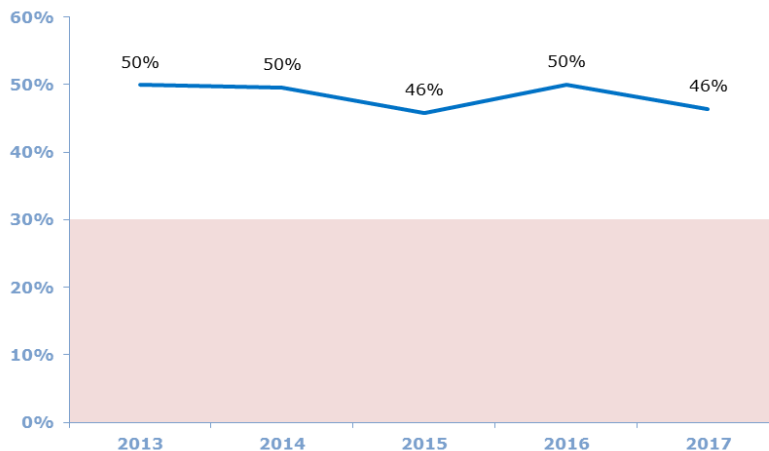
In deze verantwoording wordt naast de interne richtlijnen ook gekeken naar de richtlijnen die de onderwijsinspectie hanteert. Voor de liquiditeit hanteert de onderwijsinspectie een ondergrens van 0,75. Verder wordt gekeken of de gemiddelde rentabiliteit over een periode van drie jaar niet negatief is en of de financiële buffer tenminste 0% bedraagt.

Tot slot heeft de BNG bank, waar OMO in 2014 een meerjarige financiering heeft aangetrokken, een aanvullend financieel criterium geïntroduceerd: de debt service coverage ratio (DSCR). Deze geeft aan in hoeverre een instelling in staat is rente- en aflossingsverplichtingen na te komen. De eis van de BNG bank is dat deze minimaal 1,2 bedraagt. De overige externe financieringen stellen geen aanvullende eisen bovenop de eerder genoemde eisen

Hierna worden de werkelijke cijfers afgezet tegen de genoemde criteria.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de verhouding weer tussen het totale eigen vermogen (inclusief voorzieningen) en het balanstotaal, en geeft daarmee informatie over de kredietwaardigheid van een organisatie. Het ministerie van OCW hanteert een minimumeis van 30%. Binnen de vereniging is dit eveneens gangbaar beleid. Het verloop van deze indicator over de afgelopen vijf kalenderjaren is in het volgende overzicht gepresenteerd:

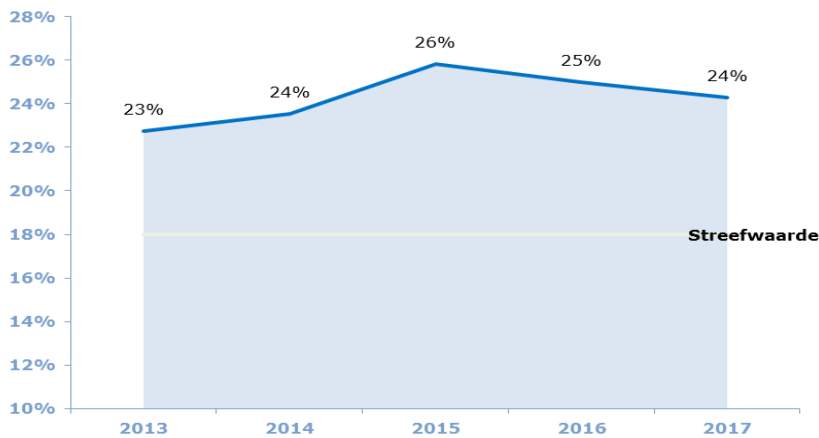

Grafiek 8: Solvabiliteit

In de afspraken rondom het langlopende krediet met de BNG bank hanteert de bank een minimumeis van 20%, waarbij in de berekening van de solvabiliteit de voorzieningen niet worden meegenomen. Op basis van deze rekenmethodiek bedraagt de solvabiliteit in 2017 37%. Gesteld kan worden dat de solvabiliteit per 31 december 2017 voldoet aan alle interne en externe richtlijnen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de verhouding weer tussen het totale eigen vermogen en de baten, en legt daarmee een verband tussen de omvang van het eigen vermogen en de bedrijfsvoering. Het verloop van het weerstandsvermogen in de afgelopen vijf jaar is in het volgende overzicht gepresenteerd:

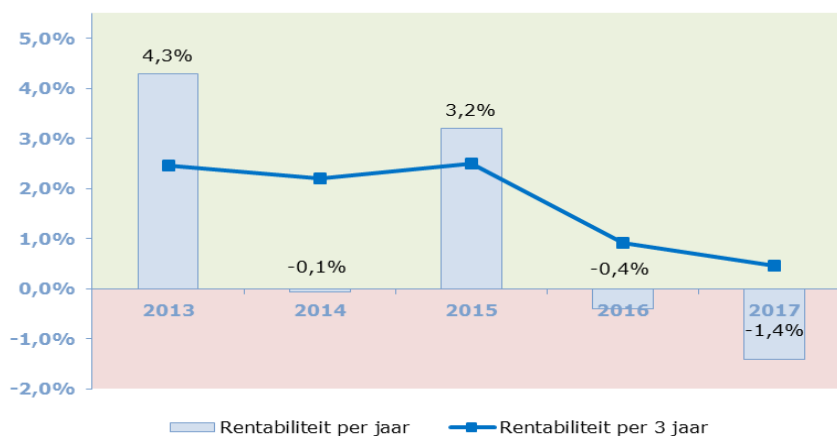
Grafiek 9: Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van 24% bestaat voor 22,8% uit algemene exploitatiereserves en voor 1,2% uit bestemmingsfondsen (private gelden). In de toelichting op de jaarrekening wordt een uitgebreide verantwoording gegeven op deze twee onderdelen van het eigen vermogen.

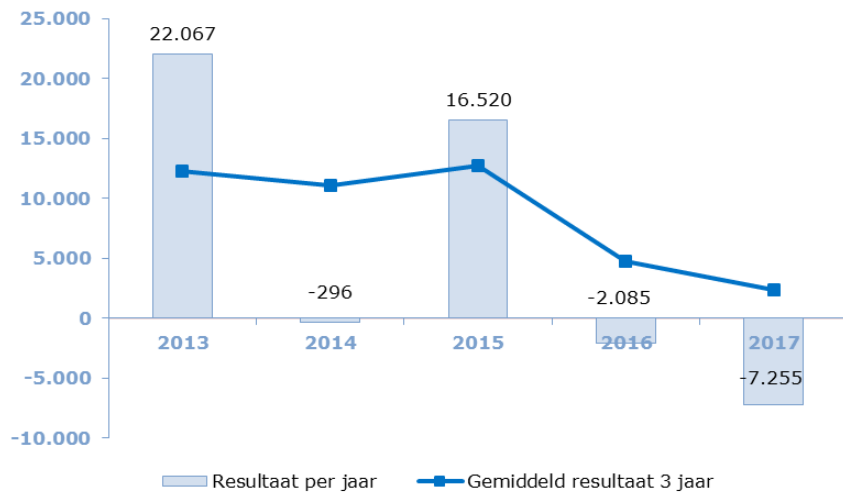
Zowel op het niveau van de afzonderlijke scholen als voor de organisatie als geheel wordt gestuurd op weerstandsvermogen. Er wordt gestreefd naar een weerstandsvermogen met een omvang van 18%. Voor een nadere uitwerking van de toekomstige ontwikkelingen wordt verwezen naar hoofdstuk 8. Op schoolniveau geldt overigens een streefwaarde van 8%.

Rentabiliteit

De rentabiliteit geeft de verhouding weer tussen het resultaat en de totale baten. Voor deze indicator heeft de onderwijsinspectie aangegeven dat deze over een periode van drie jaar niet negatief mag zijn. In onderstaande grafiek is zowel de rentabiliteit per jaar aangegeven als de rentabiliteit gemeten over een periode van drie jaar.

Grafiek 10a: Rentabiliteit

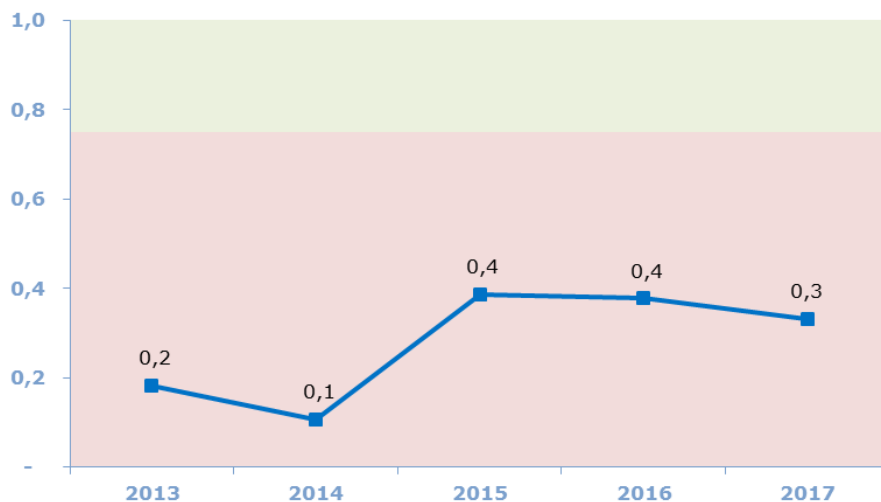

Grafiek 10b: Resultaat (bedragen x 1.000 euro)

Over een periode van drie jaar gezien heeft OMO niet negatief geëxploiteerd en blijft daarmee boven de grens die is gesteld.

Liquiditeit

Binnen de vereniging wordt het liquiditeitsbeheer centraal uitgevoerd, om kosten en risico's met betrekking tot de liquiditeiten te minimaliseren. De liquiditeit van een organisatie kan bepaald worden aan de hand van de current ratio. Dit kengetal wordt berekend door het totaal van de korte termijn vorderingen, beleggingen en de liquide middelen te delen door alle korte termijn verplichtingen. De current ratio van de vereniging per 31 december 2017 bedraagt 0,3. Het verloop van de current ratio in de afgelopen vijf jaar is hieronder gepresenteerd:

Grafiek 11: Liquiditeit

De onderwijsinspectie hanteert een minimumwaarde van 0,75. Ons Middelbaar Onderwijs voldoet daarmee op 31 december 2017 niet aan dit criterium. Voorheen was sprake van een roodstand op de bankrekening. In 2015, 2016 en 2017 is echter geen sprake van een

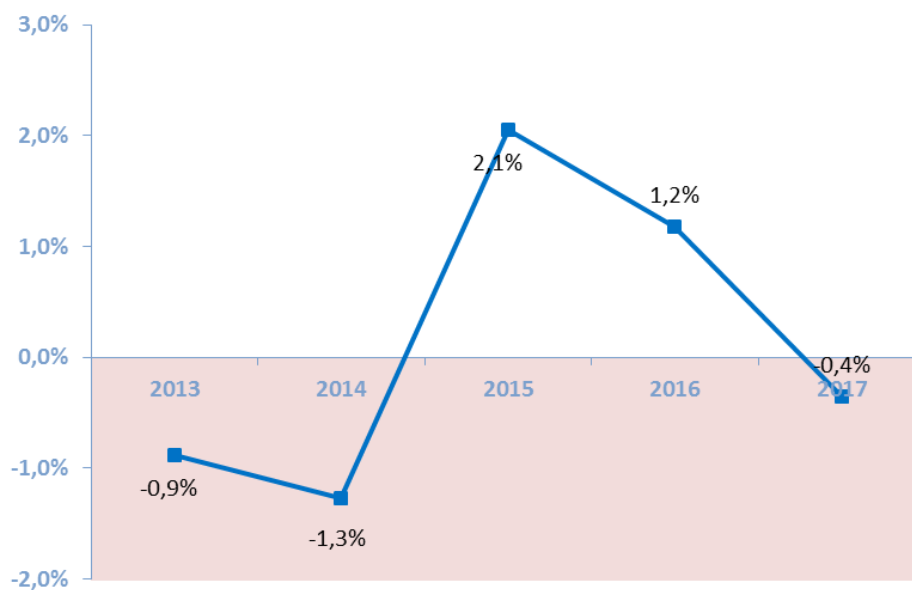
roodstand op de bankrekening, omdat een langlopende lening bij de BNG Bank is aangegaan. Dit heeft geresulteerd in een stijging van de current ratio.

Financiële buffer

De financiële buffer is al enige jaren geleden als onderdeel van de zogenaamde kapitalisatiefactor geïntroduceerd en brengt in beeld of een onderwijsinstelling onnodige reserves aanhoudt. Deze financiële buffer is bedoeld voor het opvangen van onverwachte gebeurtenissen, zoals de terugloop in leerlingaantallen, financiële gevolgen van arbeidsconflicten en onvolledige indexatie van de lumpsum.

Het kengetal wordt berekend door het balanstotaal te verminderen met de boekwaarde van gebouwen en terreinen, kortlopende schulden en 50% van de boekwaarde van de materiële vaste activa (niet zijnde gebouwen en terreinen). Dit restant wordt gedeeld door de totale baten. Vanwege de complexiteit van het kengetal wordt binnen de vereniging niet gestuurd op de financiële buffer. De onderwijsinspectie hanteert voor de financiële buffer voor de grotere schoolbesturen een ondergrens van 0%.

Het verloop van de financiële buffer is in het volgende overzicht gepresenteerd:

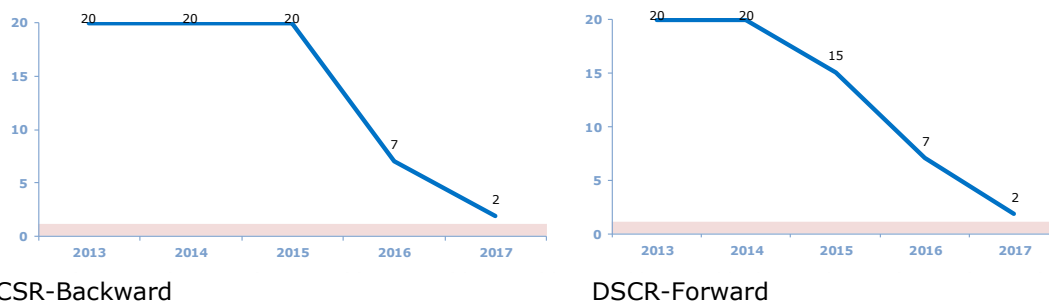

Grafiek 12: Financiële buffer

De financiële buffer lag in 2013 en 2014 onder de 0%. De financiële buffer was met name negatief doordat eigen middelen zijn gebruikt om te investeren in huisvesting binnen de doordecentralisatiecontracten. In 2015 is een langlopende lening aangegaan, waardoor de financiële buffer boven de 0% is uitgekomen. Door inzet van middelen komt de financiële buffer in 2017 weer onder de 0%.

Debt service coverage ratio

Om te kunnen beoordelen in hoeverre de vereniging in staat is te voldoen aan rente- en aflossingsverplichtingen op de aangeane lening heeft de BNG bank de debt service coverage ratio (DSCR) geïntroduceerd. Deze betreft de verhouding tussen het resultaat exclusief rentelasten, belasting en afschrijvingslasten, en het totaal aan rente en aflossingen. De BNG bank hanteert voor de DSCR een minimumwaarde van 1,2. Het verschil tussen de DSCR-backward en de DSCR-forward betreft de aflossingen waarmee wordt gerekend. Bij de DSCR-backward wordt rekening gehouden met de aflossing in het huidige boekjaar, terwijl bij de DSCR-forward rekening wordt gehouden met de aflossing in het komende boekjaar.

Grafiek 13: Debt service coverage ratio

Tot en met 2014 was er nog geen sprake van rente- en aflossingsverplichtingen. In 2015 is relatief weinig rente betaald en was er nog sprake van een beperkte aflossingsverplichting. Hierdoor lag de DSCR-backward in 2015 op een waarde van 38. De DSCR-forward kwam uit op 15 in verband met de hogere aflossingen in 2016. Vanaf 2016 is over het volledige jaar sprake van rente- en aflossingsverplichtingen. De DSCR-backward en DSCR-forward komen in 2017 boven 1,2 uit. Hiermee wordt voldaan aan de gestelde minimumeisen. In verband met de schaalbaarheid is de DSCR in bovenstaande grafiek gemaximeerd op een waarde van 20.

7.1.4. Professionele inkoop

Inkoopstrategie OMO

Inkoop zorgt ervoor dat een organisatie kan beschikken over die producten en diensten die een antwoord vormen op de (inkoop)vraag, tegen aantrekkelijke condities en geringe risico's. Ieder jaar wordt er binnen de vereniging voor grofweg 80 miljoen euro uitgegeven aan de inkoop van producten en diensten. De wijze waarop een contract tot stand komt, het contractbeheer en de praktische uitvoering variëren per product / dienst. De inkoopstrategie is gebaseerd op drie pijlers: het collectieve belang, de contractwaarde en de heterogeniteit van het product/dienst in combinatie met de mate van verbondenheid met het onderwijsproces.

Inkoopprojecten

Medio december 2017 is de aanbesteding leerlingenadministratiesysteem voorlopig gegund aan Magister. De overeenkomst gaat in op 5 januari 2018 en geldt voor onbepaalde tijd. Met ingang van 1 januari 2021 ontstaat de mogelijkheid de overeenkomst op te zeggen met inachtneming van een opzegtermijn van 1 jaar. De periode van 5 januari 2018 tot 1 augustus 2018 wordt gebruikt voor optimalisatie van het systeem.

In 2017 is de aanbesteding schoonmaak voor Fioretti College, Sint Odulphuslyceum, Rythovius College en IVO Deurne gegund. De overeenkomst is aangegaan voor de duur van twee jaar, met twee keer de optie om met een jaar te verlengen.

Begin november is de aanbesteding afdrukapparatuur voorlopig gegund aan Canon. Concurrent Ricoh heeft hier tegen een kort geding aangespannen, maar is op 29 december op alle punten in het ongelijk gesteld. Daardoor kon begin januari 2018 alsnog definitief gegund worden aan Canon. De implementatie van dit contract loopt door tot medio 2018. De overeenkomst geldt voor vijf jaar met twee keer de optie om enkelzijdig te verlengen.

In oktober is de aanbesteding accountantsdiensten definitief gegund aan Deloitte. De dienstverlening omvat de controle van de jaarrekening, de bekostigingscontrole en de controle van de maatwerkbekostiging nieuwkomers. De overeenkomst heeft een initiële looptijd van drie financiële cycli en kan vervolgens vier keer met een jaar verlengd worden.

Op 1 maart 2017 een raamovereenkomst voor de levering van zonnepanelen gesloten met drie leveranciers: Autaco, Perpetum en Yellow Step (KiesZon). Het vervolgtraject bestaat uit het per school opvragen van een offerte bij een van deze drie leveranciers. Per school wordt er een contract gesloten met de voor die school economisch meest voordelige inschrijving. De uitvoering hiervan loopt nog.

7.1.5. Werkkostenregeling

Per 1 januari 2012 maakt Ons Middelbaar Onderwijs gebruik van de werkkostenregeling. Op basis van deze regeling kon maximaal 1,20% van het totale fiscale loon (de vrije ruimte) besteed worden aan onbelaste vergoedingen en verstrekkingen aan medewerkers. Bewaakt wordt dat iedere school 1,18% (0,02% is gereserveerd op verenigingsniveau) van de loonkosten kan vergoeden dan wel verstrekken. Periodiek wordt bewaakt of per school de ruimte wordt overschreden.

7.1.6. Personeelsinformatiesysteem

Tijdens de Europese aanbesteding in 2015 is gekozen voor de HRM-applicatie van AFAS Software B.V. In 2017 is AFAS verder geïmplementeerd. Meerdere scholen zijn gestart met de verzuim- en afwezigheidsmodule. Daarbij is het mogelijk gemaakt om gegevens te koppelen met de applicaties van de diverse arbodiensten. Er is een start gemaakt het personeelsverwerkingsproces effectiever en efficiënter in te richten, door geautomatiseerde aanlevering van de gegevens. De scholen kunnen tijdelijke uitbreidingen en ontslagdeclaraties nu zelf in het systeem invoeren. En het proces rondom een aantal onkostenvergoedingen is gestroomlijnd. Het komende jaar worden meer functies geïmplementeerd.

7.1.7. Ontwikkelingen op ICT-gebied

OMO ICT-beleid

Speerpunten van het OMO ICT-beleid in 2014-2018 zijn:

- Coördineren kennis en expertise op ICT-gebied: verzamelen en delen
- Verbeteren werking ICT-organisatie, inclusief de rol van outsourcing, op zowel de scholen als het bureau OMO
- Opzetten en borgen van gezamenlijk leveranciersmanagement
- Opzetten en borgen van een levenscyclus voor stuurinformatie
- Visievorming op de inzet en de rol van ICT.

Het OMO ICT-beleid 2014-2018 heeft als focus de daadwerkelijke behoeften van de organisatie en de vertaling daarvan naar technische mogelijkheden - van ICT-beheer naar informatiemanagement. De ICT werkgroep heeft zich bezig gehouden met OMO-brede visievorming op het gebied van digitalisering en ICT en is zich aan het voorbereiden op het nieuwe beleidsplan dat in lijn zal liggen met Koers 2023.

ICT in de bedrijfsvoering

Het jaar 2017 stond in het teken van uitbreiding van de OMO Cloud en het opzetten van een solide draaiboek om de overige OMO-scholen aan te sluiten. De OMO Cloud is een cloudoplossing, waarin de ICT-infrastructuur in een extern datacenter geplaatst is. Uitgangspunten hierbij zijn onder andere veiligheid, flexibiliteit en professionalisering. Inmiddels zijn 2College, De Nieuwste School, het Rodenborch-College, het Van Maerlantlyceum, het Zwijsen College en de Bossche Vakschool overgezet naar de OMO Cloud. De komende drie jaar sluiten alle scholen aan en worden hun serverparken naar de OMO Cloud gemigreerd. Ook de benodigde digitale ontsluiting wordt de komende jaren gerealiseerd.

Afgelopen jaar is verder gewerkt aan het opzetten van een professionele beheerorganisatie met goed incident-, probleem- en wijzigingsbeheer. De speerpunten blijven kennisdeling, borging van opgedane kennis, verhoging van klanttevredenheid en communicatie.

In 2018 komt de focus te liggen op het omgaan met persoonsgevoelige gegevens en het voorkomen van datalekken. Vanaf mei zal de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van toepassing zijn. OMO heeft reeds een functionaris gegevensbeheer aangesteld.

7.1.8. Managementinformatie

Tot op heden wordt gebruik gemaakt van afzonderlijke managementinformatiesystemen die apart goed werken, maar waar in de samenvoeging van financiële, personele en leerlingeninformatie relatief veel handmatige handelingen zitten. Voorlopig lijkt de meerwaarde van de integratie nog niet op te wegen tegen de meerkosten die hiervoor gemaakt moeten worden.

7.1.9. Treasury en schatkistbankieren

Op 20 december 2016 is het nieuwe Treasury Statuut Ons Middelbaar Onderwijs vastgesteld. Dit statuut is mede gebaseerd op de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016. Het belangrijkste uitgangspunt van het treasury beleid binnen Ons Middelbaar Onderwijs betreft het verantwoord omgaan met de beschikbare middelen. De diverse treasury-instrumenten zijn van een prudent karakter en zijn er niet op gericht om extra opbrengst te genereren door het aangaan van overmatige risico's. Het verantwoord omgaan met de beschikbare middelen geldt eveneens voor langlopende verplichtingen die worden aangegaan ten behoeve van de

financiering van de diverse huisvestingsprojecten. Er wordt continu gemonitord of de toekomstige verplichtingen (externe financieringen) passen binnen de gestelde kaders. Dit houdt onder andere in dat de huisvestingslasten niet ten koste gaan van het onderwijsproces en dat wordt voldaan aan bijvoorbeeld de solvabiliteitseisen.

De raad van bestuur heeft in maart 2018 gerapporteerd aan de raad van toezicht over het verslagjaar 2017 conform de bepalingen in het Treasury Statuut OMO.

In het kader van het treasurybeleid wordt de financiële positie van de vereniging getoetst aan de bepalingen in het treasury statuut en daarmee aan de landelijke Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016. Deze toets richt zich op de relevante treasury-instrumenten, die binnen de vereniging in het kalenderjaar 2017 zijn gehanteerd. In 2017 is het treasury statuut nageleefd.

Ministerie van Financiën – schatkistbankieren

Op 1 maart 2012 is de overstap gemaakt naar het schatkistbankieren bij het ministerie van financiën.

Rekening-courant

Het dagelijks betalingsverkeer loopt via de Rabobank, waarbij het saldo van de hoofdrekening bij de Rabobank dagelijks wordt afgeroomd naar een rekening-courant van het ministerie van financiën.

Kredietfaciliteiten

Onderdeel van de overeenkomst bij het ministerie van financiën is een doorlopende kredietfaciliteit van (maximaal) 10% van de publieke jaaromzet. De faciliteit is momenteel vastgesteld op € 48,4 miljoen. Vanaf 21 maart 2015 is het saldo van de rekening-courant positief en is derhalve geen gebruik gemaakt van deze faciliteit. Het totale positieve saldo op de bankrekeningen per 31 december 2017 bedraagt € 4.740.786.

In 2017 zijn naast de doorlopende kredietfaciliteit aanvullende financieringen gesloten met het ministerie van financiën. Deze financieringen zijn in 2017 echter nog niet daadwerkelijk opgenomen. Het betreft de volgende financieringen:

- Lineaire schatkistlening gemeente 's-Hertogenbosch:
 - Hoofdsom: 57.500.000 euro
 - Rentepercentage: 1,05%
 - Looptijd: 30 jaar
 - Opnamedata:
 - 30.000.000 euro op 3 september 2018
 - 27.500.000 euro op 1 april 2019
- Lineaire schatkistlening gemeente Nuenen:
 - Hoofdsom: 7.900.000 euro
 - Rentepercentage: 1,06%
 - Looptijd: 30 jaar
 - Opnamedatum: 1 februari 2019
- Lineaire schatkistlening gemeente Asten:
 - Hoofdsom: 7.300.000 euro
 - Rentepercentage: 0,96%
 - Looptijd: 25 jaar
 - Opnamedatum: 1 februari 2019

Kredietfaciliteit BNG-Bank

Op 1 juli 2014 is een kredietovereenkomst gesloten met de BNG Bank van maximaal € 70,0 miljoen. Per 1 oktober 2015 is € 45 miljoen daadwerkelijk opgenomen tegen een 15-jaars rente van 2,99%. Per 31 december 2017 is het openstaande bedrag € 40.781.250. De betaalde rente in 2017 bedraagt € 1.254.398.

Kredietfaciliteit Europese Investeringsbank (EIB)

In december 2017 is een financieringsovereenkomst met de EIB ondertekend. Het betreft een financiering van € 60 miljoen euro met een maximale looptijd van 15 jaar. Naar alle waarschijnlijkheid zal de lening daadwerkelijk geëffectueerd/opgenomen worden in 2018. Dit moment is ook bepalend voor de hoogte van het rentepercentage.

Rabobank - rekeningcourant

Met ingang van 15 januari 2013 zijn alle schoolbankrekeningen ondergebracht bij Rabobank Tilburg. Daarmee zijn de banksaldi van de afzonderlijke scholen en het totaal inzichtelijk. De afzonderlijke rekeningen worden dagelijks automatisch afgeroomd naar een hoofdrekening bij de Rabobank. De saldi op de schoolbankrekeningen hoeven hierdoor niet meer handmatig te worden bewaakt. Per school geldt een dagelijkse bestedingslimiet tussen € 5.000 en € 25.000. In totaliteit is binnen OMO sprake van 42 bankrekeningen.

Leasecontract bedrijfsauto's

Het leasecontract bedrijfsauto's bij MKB Lease in Oosterhout betreft 27 leaseauto's (december 2017). Binnen de arbeidsvoorwaarden hebben schoolleiders en leden van de raad van bestuur de mogelijkheid om een leaseauto te rijden.

7.1.10. Interne beheersing en toezicht

In 2017 zijn wederom onderdelen van de administratieve organisatie en de maatregelen van interne controle beoordeeld. Vanuit deze controle zijn geen significante tekortkomingen geconstateerd. Hiermee wordt bevestigd dat de basis van de procedures en processen binnen de vereniging solide is.

7.1.11. Overhead

Binnen de vereniging is een vanzelfsprekend uitgangspunt dat een zo groot mogelijk aandeel van de financiële middelen direct ten goede te komt van het onderwijs. Het meten hiervan gebeurt langs twee lijnen:

1. Het aandeel van de reserveringen op de lumpsumopbrengsten op bovenschools niveau (zoals raad van bestuur, OMO bureau en verenigingsprojecten);
2. De verdeling van de formatie binnen de vereniging, waarbij onderscheid wordt gemaakt naar primaire formatie (onderwijzend personeel en personeel dat direct ondersteunend is aan het primaire proces) en 'overhead' (directie en overig ondersteunend personeel). Hierbij wordt aangetekend dat de functiebenaming niet altijd volledig overeenkomt met de daadwerkelijk uitgevoerde taken; er zijn bijvoorbeeld directieleden met lesgevend taken.

Ad. 1. Reserveringen op bovenschools niveau

Circa 90% van de totale inkomsten van de vereniging bestaat uit lumpsum die van het ministerie van OCW wordt ontvangen. In 2016 ging 95,5% van die lumpsumopbrengsten direct naar de scholen, in 2017 is dit 95%. Deze daling wordt onder andere veroorzaakt door de kosten van het eigen risicodragerschap die op verenigingsniveau worden gedragen. Het

gemiddeld budget per leerling dat direct naar de scholen gaat in 2017 is ten opzichte van 2016 met 166 euro toegenomen, naar 7.356 euro.

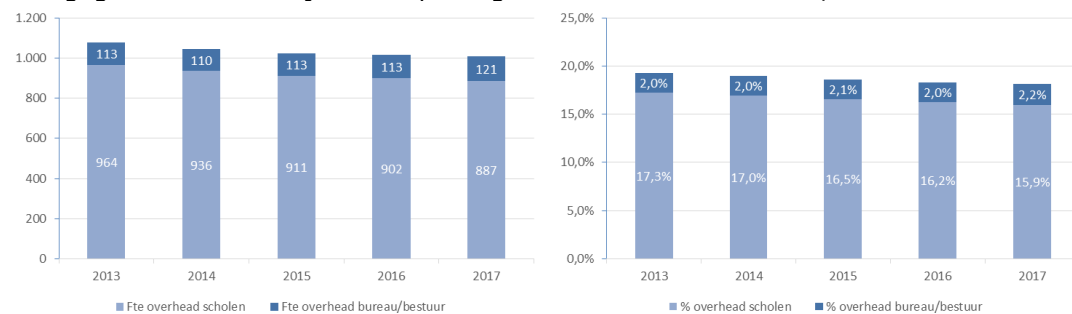
In tabel 6 wordt de verdeling van de lumpsum 2017 weergegeven over de verschillende geledingen van de vereniging (bron: financiële kaders 2017, december 2017).

Doelgroep	% van lumpsum opbrengsten
Scholen	
Schoolleiders	1,0%
Scholen	94,3%
Totaal scholen	95,3%
Verenigingstaken	
Eigen risicodragerschap	1,8%
Fricities personeelsaangelegenheden	0,1%
Projecten en thema's	0,5%
Licenties en managementinformatie	0,3%
Contributies	0,2%
Overige	0,1%
Totaal verenigingstaken	3,0%
Raad van bestuur en raad van toezicht	0,2%
Bureau Ons Middelbaar Onderwijs	
Personeel	1,3%
Materieel	0,2%
Totaal bureau Ons Middelbaar Onderwijs	1,5%
Totaal lumpsumopbrengsten (inclusief prestatieboxgelden)	100,0%

Tabel 6: Verdeling lumpsum

Ad. 2. Overheadformatie

Er wordt geen streefgetal gehangen aan het percentage overhead, maar wijzigingen in omvang en niveau van ondersteunende functies worden altijd kritisch beoordeeld. Daarnaast worden de omvang en het functieniveau van de totale ondersteunende organisatie periodiek herijkt, waarbij effectiviteit en efficiëntie in samenhang worden bekeken. In onderstaande grafiek is het verloop van het aantal fte en percentage overhead over de afgelopen jaren weergegeven met daarbij een uitsplitsing tussen scholen en bureau/bestuur.

Grafiek 14: Overhead

In 2017 kwam het kengetal overhead (overheadformatie ten opzichte van de totale formatie) gemiddeld uit op 18,1%, waarvan 15,9% op de scholen werkt en 2,2% op het OMO bureau en binnen de raad van bestuur. Een jaar eerder bedroeg de overhead nog 18,3%.

Benchmark met collega schoolbesturen

Na eerdere onderzoeken in 2011 en 2013 is in 2017 opnieuw een benchmarkonderzoek uitgevoerd inzake het overheadpercentage in het voortgezet onderwijs. In totaal hebben 36 VO-besturen aan het onderzoek deelgenomen. De schoolbesturen vertegenwoordigden 230.000 van de in totaal 960.000 leerlingen en 144 van de in totaal 652 BRIN-nummers. Aan het onderzoek hebben zes besturen meegedaan met tenminste 10.000 leerlingen.

Het overheadpercentage van OMO is lager dan het gemiddelde van zowel de grote besturen als het gemiddelde van alle deelnemers. Dit geldt eveneens voor de omvang van het ondersteunende bureau.

7.2. Het schoolgebouw

7.2.1. Inleiding huisvesting

Maatschappelijk vastgoed in het algemeen en schoolgebouwen in het bijzonder worden voor een lange periode neergezet. Toch dient huisvesting zo flexibel te zijn dat zij faciliterend kan (blijven) zijn bij onderwijskundige ontwikkelingen en veranderingen in de huisvestingsvraag. Die verandering in de huisvestingsvraag kent zowel een kwalitatieve als kwantitatieve component.

Het schoolgebouw is steeds meer een open centrum voor allerlei activiteiten in de wijk, een gehoord uitgangspunt is "de school naar buiten, de omgeving naar binnen". Tegelijkertijd is de school nog steeds het fysieke basiskamp van waaruit de leerlingen onderwijs volgen. Vraag en aanbod dienen dus goed op elkaar afgestemd te worden.

Inhoudelijk kunnen de thema's onderscheiden worden in toekomstbestendig (strategisch) en duurzaam (kwalitatief).

7.2.2. Toekomstbestendige huisvesting

In Koers 2023 is opgenomen dat alle leerlingen passend onderwijs verdienen. Bij krimp van het aantal leerlingen wordt ingezet op het behouden van diversiteit van het onderwijsaanbod. Dit vraagt om samenwerking binnen een stad of regio, zowel binnen als buiten de vereniging. Binnen diverse gemeenten en regio's vindt inmiddels afstemming plaats over leerlingenaantallen en onderwijsaanbod, bijvoorbeeld recent in de gemeente Tilburg en eerder in de regio Land van Cuijk en Bergen op Zoom.

De hiertoe opgestarte trajecten in 's-Hertogenbosch en Roosendaal zijn in 2016 afgerond en vormen een goed voorbeeld voor een mogelijke aanpak. In beide gemeentes zijn de gemaakte afspraken in 2017 vastgelegd in een (al dan niet bijgestelde) overeenkomst doordecentralisatie.

's-Hertogenbosch

De gemeente 's-Hertogenbosch en Ons Middelbaar Onderwijs hebben met elkaar de ambitie uitgesproken een nieuwe impuls te geven aan het vmbo in de stad. Onderdeel daarvan is een bij die ambitie passende huisvesting. Bij de uitwerking van de plannen is een aantal fysieke knelpunten geconstateerd. Bij de zoektocht naar een oplossing voor deze knelpunten is vanuit Ons Middelbaar Onderwijs de verbinding gezocht met een andere zorg in de stad: de spreiding over de stad en omvang van het aanbod van met name het vwo-onderwijs.

Vanuit de doelstelling een toekomstbestendig onderwijsaanbod in de stad 's-Hertogenbosch te creëren, is een huisvestingsplan ontwikkeld dat aansluit bij de behoefte en de gewenste spreiding. Inhoudelijk betekenen de plannen dat het vmbo van de Bossche Vakschool en Van Maerlant nieuwe/vernieuwde huisvesting krijgen op de huidige locatie. Voor het Rodenborch-College en het Jeroen Bosch College wordt nieuwe huisvesting gerealiseerd in het uitbreidingsgebied de Groote Wielen.

De met de gemeente 's-Hertogenbosch gesloten overeenkomst tot doordecentralisatie is op deze plannen aangepast en in 2017 ondertekend.

Roosendaal

In 2016 zijn in Roosendaal de nieuwbouw voor het Da Vinci College en de daaraan gekoppelde leer- en buurttuin opgeleverd. Logische stap is de realisatie van adequate huisvesting voor de overige scholen in Roosendaal. Ontwikkeling van de totale leerlingenpopulatie in relatie tot deze verdere bouwplannen vormt aanleiding om de verdeling van het onderwijsaanbod binnen de stad Roosendaal nader te verkennen. Uitgangspunt daarbij was een goede spreiding van het onderwijs over de stad, afgestemd op het voedingsgebied en reeds aanwezige onderwijsvoorzieningen.

Op basis van de geformuleerde uitgangspunten is er voor gekozen een krachtig lyceum te positioneren in Roosendaal-Noord op de huidige locatie aan de Lyceumlaan, met in de nabijheid een categorale mavo (locatie Vincentiusstraat). Met de positionering van het Jan Tinbergen College (mavo-havo-vwo) in Zuid wordt een goede invulling gegeven aan de spreiding.

De geformuleerde toekomstvisie op de huisvesting heeft er toe geleid dat Ons Middelbaar Onderwijs en de gemeente Roosendaal met elkaar in gesprek zijn gegaan om te komen tot doordecentralisatie. Een definitieve overeenkomst daartoe is getekend in 2017. In uitwerking van de gemaakte afspraken is voor de mavo aan de Vincentiusstraat reeds de architectenselectie opgestart. Het project aan de Lyceumlaan volgt in 2018.

7.2.3. Duurzaamheid

De basis voor kwalitatief toekomstbestendige huisvesting is vastgelegd in de Richtlijn Kwaliteitsnorm Onderwijshuisvesting (RKO) van OMO. Belangrijk thema daarin is duurzaamheid. In 2017 heeft dit thema een extra impuls gekregen door de subsidie Stimulering Duurzame Energie Productie (SDE) op de aanleg van zonnepanelen.

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO) heeft voor 32 schooldaken subsidie voor zonnepanelen toegekend. Voor de levering en installatie van de zonnepanelen zijn drie 'preferred suppliers' geselecteerd. Enkele scholen zijn nu voorzien van zonnepanelen, bij andere scholen is de uitvoering gestart of wordt gewerkt aan het offertetraject. Ook in 2018 kan in het kader van de SDE+ subsidie aangevraagd worden. De scholen die nog geen

subsidie hebben aangevraagd worden gevraagd of er alsnog interesse is om deel te nemen aan de voorjaarsstranche van 2018.

7.2.4. Huisvestingsprojecten

In 2017 is weer een aantal huisvestingsprojecten opgeleverd. In Cuijk is de vervangende nieuwbouw voor twee locaties van het Merletcollege in gebruik genomen. Bijzonder aan dit project is, naast de unieke ligging, het gebruik van Maaswater voor de koeling van het gebouw.

Na een periode van 3,5 jaar gefaseerd renoveren is de herhuisvesting van het Elzendaalcollege in Boxmeer afgerond. Terwijl de school gewoon doordraaide zijn de bestaande gebouwen in drie fasen aangepakt en, met behoud van de eigenheid van elk van de gebouwen, aangepast aan de eisen van deze tijd.

In Tilburg tenslotte is de nieuwbouw voor de Jozefmavo opgeleverd en in gebruik genomen.

Naast de opgeleverde projecten zijn verdere stappen in voorbereiding, ontwerp of realisatie gezet onder andere in Asten, Eindhoven, Helmond, Nuenen en Sint-Michielsgestel.

Onderstaande tabellen geven een overzicht van de lopende bouwprojecten met de bijbehorende investeringsom. Voor de financiering is daarbij een onderscheid gemaakt tussen gemeenten met en gemeenten zonder een overeenkomst tot doordecentralisatie en de herkomst van de budgetten.

School	Project	Gemeente	Raming	Taakstellend budget	Doordecentralisatie	Vermogensbeslag scholen
Roncalli SG	Renovatie	Bergen op Zoom	10.500		10.500	
OMO SG De Langstraat	Uitbreiding	Waalwijk		575	575	
Jeroen Bosch College/ Rodenborchcollege	Nieuwbouw	's Hertogenbosch		34.400	34.400	
Bosche Vakschool	Vervangende nieuwbouw	's Hertogenbosch		17.500	17.500	
Van Maerlant	Renovatie	's Hertogenbosch		7.000	7.000	
Varendonck-College	Vervangende nieuwbouw Asten	Asten		6.500	5.100	1.400
Merletcollege	Nieuwbouw, Cuijk	Cuijk		16.600	16.600	
Gymnasium Beekvliet	Uitbreiding en grootschalige renovatie	Sint Michielsgestel	6.000		4.700	1.300
OMO SG Tongerlo	Renovatie Vincentiusmavo	Roosendaal		5.900	5.900	
OMO SG Tongerlo	Unilocatie Norbertuslyceum en Gertrudiscollege	Roosendaal		20.800	20.800	
Maurick College	Terreinrichting/nieuwbouw poortgebouw	Vught		2.500	2.500	
OMO SG Helmond	Uitbreiding Vakcollege Helmond	Helmond		2.900	2.900	
OMO SG Helmond	Nieuwbouw in het stadion/praktijkschool	Helmond	4.800		4.500	300
OMO SG Helmond	Nieuwbouw in het stadion/sportthal	Helmond	5.600		3.600	2.000
OMO SG Helmond	Huisvesting Knippenbergcollege	Helmond	19.000		19.000	
Eckartcollege	Vervangende nieuwbouw PC Nuenen	Nuenen		8.800	7.300	1.500
			45.900	123.475	162.875	6.500

Tabel 7: Projecten waar sprake is van doordecentralisatie (bedragen x 1.000 euro)

School	Project	Gemeente	Raming	Taakstellend budget	Gemeente / provincie	Vermogensbeslag scholen
Van Maerlantlyceum	Renovatie	Eindhoven	14.500		14.500	
SG Kwadrant	Aanpassing huisvesting	Dongen	15.700		13.200	2.500
SG Het Plein	Sportvoorziening Pluslaan	Eindhoven	2.500		2.500	
SG Het Plein	Uitbreiding PC Sint Joris	Eindhoven	11.500		11.500	
De Nieuwste School	Nieuwbouw	Tilburg	10.000		7.700	2.300
Diverse scholen	Plaatsing zonnecellen		5.075			5.075
			59.275	-	49.400	9.875

Tabel 8: Projecten waar geen sprake is van doorcentralisatie (bedragen x 1.000 euro)

8. Toekomst

8.1. Beleidsvoornemens en accenten 2018-2022

Sinds de oprichting van de vereniging in 1916 is het uitgangspunt van OMO de combinatie van traditie en innovatie voortzetten naar de toekomst toe. Op beide uitgangspunten is de vereniging succesvol gebleken.

Eind 2015 is begonnen met het proces om te komen tot de opvolger van Koers 2016. Onder het motto: 'Ontwikkelen doe je samen' is binnen de vereniging een brede dialoog opgestart waarbij collega's, leerlingen, ouders en andere belanghebbenden en betrokkenen zijn uitgenodigd om mee te praten over wat hen nu en in de toekomst bezighoudt. Aan het einde van 2016 was Koers 2023 een feit.

Koers 2023 is opgesteld om richting te geven aan de ambities en het handelen van de vereniging, te inspireren en uit te dagen. De rode draad in Koers 2023 is 'leren van en met elkaar': Om jezelf te ontwikkelen heb je elkaar nodig. Je komt verder als je van en met elkaar leert en als je elkaar ruimte geeft om goed samen te leven. Vaardigheden als samenwerken, kritisch denken en problemen oplossen zijn hiervoor nodig. Belangrijk is om andere opvattingen en culturen te leren begrijpen en te benutten. We geven hier invulling aan door vorming van de leerling vanuit de kernwaarden: goed onderwijs, goed mens, goed leven en goed handelen.

Bij Koers 2023 is een Koerswijzer opgesteld. Deze Koerswijzer biedt scholen, raad van bestuur en het OMO-bureau een houvast bij het vertalen van de ambities uit Koers 2023 in het eigen schoolplan, de beleidsagenda van de vereniging en het bureauplan. Langs 7 pijlers worden de bestemming en ambities uit Koers 2023 weergegeven. De centrale vragen helpen bij het voeren van de dialoog en het vertalen van de ambities. De Koerswijzer zal tevens fungeren als 'toetsingskader' bij het beoordelen van schoolplannen.

Ten behoeve van de verdere ontwikkeling van beleid wordt jaarlijks een beleidsagenda opgesteld. In de beleidsagenda voor 2018 staan onder andere de volgende onderwerpen benoemd:

- Passend onderwijs
- Flexibilisering van het onderwijs en maatwerkdiploma's
- Regionale samenwerking vanuit verschillende invalshoeken
- Borging waardegedreven onderwijs
- Wet Beroep Leraar en Lerarenregister
- Professioneel statuut
- Evaluatie gesprekscyclus
- Voortgang aanpak re-integratie
- Instrument strategische personeelsplanning
- Businesscase mantelovereenkomsten arbodienstverlening
- Inkoop preventieve verzuiminterventies
- Pilot talentmanagement
- Plan van aanpak toekomstbestendige arbeidsmarkt / ontwikkeling professionalisering
- MD programma
- Voortgang leerateliers
- Overhead
- Ouderbijdragen

- Inkoopbeleid- en voorwaarden
- Herziening reglementen
- Leerlingenstatuut
- Wijziging wetgeving privacy
- Standaardisering meerjarenonderhoudsplan
- BENG (Bijna Energie Neutrale Schoolgebouwen)
- Kennisdeling
- Communicatiebeleid
- ICT-beleid 2018-2023

8.2. Continuïteit

8.2.1. Balans 2018-2022

ACTIVA	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Materiële vaste activa	312.000	337.000	403.000	433.000	427.000	411.000
Financiële vaste activa	-	-	-	-	-	-
VASTE ACTIVA	312.000	337.000	403.000	433.000	427.000	411.000
Vorraden	-	-	-	-	-	-
Vorderingen	17.000	17.000	17.000	17.000	17.000	17.000
Effecten	-	-	-	-	-	-
Liquide middelen	5.000	87.000	83.000	37.000	38.000	38.000
VLOTTENDE ACTIVA	22.000	104.000	100.000	54.000	55.000	55.000
TOTAAL ACTIVA	334.000	441.000	503.000	487.000	482.000	466.000
PASSIVA	2017	2018	2019	2020	2021	2022
EIGEN VERMOGEN						
Algemene reserve	118.000	121.000	123.000	121.500	118.500	115.000
Bestemmingsfonds (privaat)	6.000	6.000	6.000	5.500	5.500	5.000
	124.000	127.000	129.000	127.000	124.000	120.000
VOORZIENINGEN	31.000	26.000	24.500	21.000	19.500	17.500
LANGLOPENDE SCHULDEN	112.000	212.000	248.000	267.000	266.500	255.000
KORTLOPENDE SCHULDEN	67.000	76.000	103.500	72.000	72.000	73.500
TOTAAL PASSIVA	334.000	441.000	505.000	487.000	482.000	466.000

Tabel 9: Balans tot en met 2022 (bedragen x 1.000 euro)

Bovenstaande tabel toont de verwachte balans voor de komende jaren op basis van de meerjarenbegroting 2018-2022 en de meerjarenliquiditeitsprognose. De langlopende schulden zullen in 2018 en 2019 stijgen door het aantrekken van aanvullende financieringen.

Recentelijk zijn de volgende externe financieringen afgesloten:

- Schatkistlening van € 57,5 miljoen inzake toekomstige bouwprojecten in de gemeente 's-Hertogenbosch;
- Schatkistlening van € 7,9 miljoen inzake toekomstige bouwprojecten in de gemeente Nuenen;
- Schatkistlening van € 7,3 miljoen inzake toekomstige bouwprojecten in de gemeente Asten;
- Lening Europese Investeringsbank van € 60 miljoen.

Momenteel worden er nog gesprekken gevoerd met het ministerie van financiën over een schatkistlening van € 40 miljoen inzake bouwprojecten in de gemeente Roosendaal en een schatkistlening van € 30 miljoen inzake bouwprojecten in de gemeente Helmond.

De investeringen in deze projecten zullen in 2019 en 2020 leiden tot een forse stijging van de vaste activa. Het aantrekken van de langlopende financiering leidt in eerste instantie tot een toename van de vlottende activa (liquide middelen), maar door de investeringen in de bouwprojecten dalen de vlottende activa uiteindelijk weer.

8.2.2. Ontwikkeling financiële kengetallen

Het onderstaande overzicht geeft een samenvatting van de financiële kengetallen van 2017 tot en met 2022. Als referentiekader zijn de meest recente interne en externe criteria weergegeven.

Kengetal	Richtlijn OCW / OMO	OMO in 2017	OMO in 2018	OMO in 2019	OMO in 2020	OMO in 2021	OMO in 2022
Solvabiliteit (incl. voorzieningen)	> 30%	46%	35%	30%	30%	30%	30%
Weerstandsvermogen	> 18%	24%	24%	25%	25%	25%	24%
Rentabiliteit (over 3 jaar)	> 0%	0,5%	-1,1%	-0,8%	0,3%	0,0%	-0,2%
Liquiditeit	> 0,75	0,3	1,4	1,0	0,8	0,8	0,7
Financiële buffer	< 15%	0%	16%	10%	7%	8%	8%
DSCR backward	> 1,2	1,9	6,8	2,6	2,1	2,0	2,0
DSCR forward	> 1,2	1,9	2,6	2,1	2,1	2,0	2,0

Tabel 10: Kengetallen tot en met 2022

Solvabiliteit

Binnen vereniging OMO wordt gestuurd op solvabiliteit. De verwachting is dat de solvabiliteitspositie van de vereniging de komende jaren zal dalen door investeringen in het onderwijsproces, ontwikkelingen op het gebied van doordecentralisatie en de inzet van de incidentele middelen, die eind 2013 middels het Herfstakkoord zijn ontvangen.

Het ministerie van OCW hanteert een signaleringsondergrens van 30%. De verwachting is dat OMO in 2022 uitkomt op een solvabiliteit van circa 30%. In verband met het langlopende krediet wordt door de BNG Bank een minimumeis van 20% gehanteerd, waarbij in de berekening van de solvabiliteit de post voorzieningen niet wordt meegenomen. Op basis van deze rekenmethodiek komt de vereniging in 2022 uit op circa 25,8%.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is een afgeleide van de solvabiliteit. De streefwaarde bedraagt bij gelijkblijvende omstandigheden 18%. Ultimo 2017 bedraagt de omvang van het eigen vermogen 124 miljoen euro en is het weerstandsvermogen circa 24%. De verwachting is dat dit percentage de komende jaren redelijk constant zal zijn. De incidentele middelen, die eind 2013 uit het Herfstakkoord zijn ontvangen, worden de komende jaren ingezet ten behoeve van het onderwijs. Hiervoor wordt bewust negatief begroot en loopt het eigen vermogen terug, maar door een daling van de opbrengsten blijft het percentage weerstandsvermogen redelijk constant.

Rentabiliteit

De rentabiliteit wordt berekend over een gemiddelde periode van drie jaar. De verwachting is dat de rentabiliteit voor de driejaarsperiode 2016-2018, 2017-2019 en 2020-2022 een negatief gemiddelde laat zien. Dit negatieve gemiddelde wordt grotendeels veroorzaakt door de inzet van de incidentele middelen uit het Herfstakkoord in 2013.

Liquiditeit (current ratio)

Het ministerie van OCW hanteert een ratio van minimaal 0,75. Doordat in de komende jaren opnieuw additioneel kapitaal zal worden aangetrokken, stijgt de liquiditeitsratio van de vereniging in de komende jaren boven de gewenste streefwaarde vanuit de onderwijsinspectie.

Financiële buffer

Binnen de vereniging wordt niet actief gestuurd op de financiële buffer. Door het aantrekken van langlopend krediet is de financiële buffer in 2015 gestegen en zal deze ratio in 2018 verder stijgen. Door investeringen in het onderwijsproces en ontwikkelingen op het gebied van doordecentralisatie zal de financiële buffer in de daaropvolgende jaren dalen.

Debt service coverage ratio

Met het aangaan van een langlopend krediet bij de BNG Bank is er vanaf 2015 sprake van rentelasten en aflossingen. De BNG Bank vindt de debt service coverage ratio relevant. De BNG Bank verlangt een minimumwaarde van 1,2. Aan deze ratio wordt in de komende jaren voldaan.

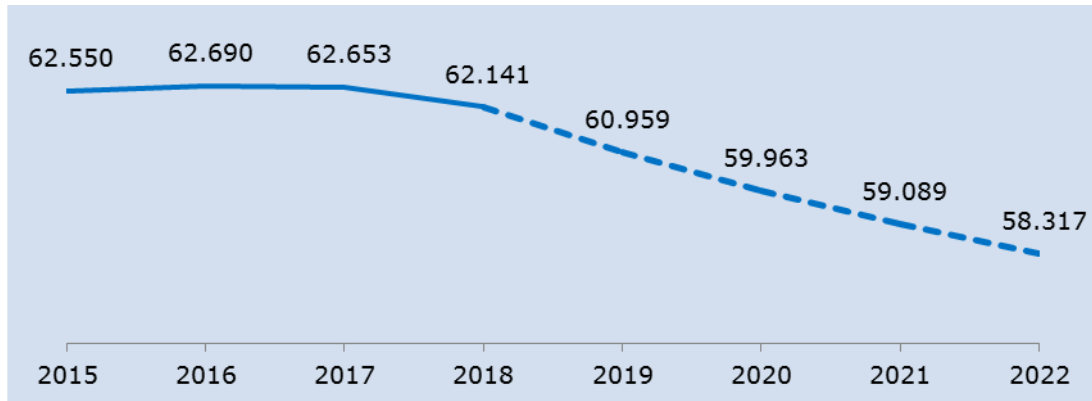
8.2.3. Exploitatiebegroting 2018-2022

	Realisatie 2017	2018	2019	2020	2021	2022
BATEN						
Rijksbijdragen	505.500	496.900	488.300	479.200	470.800	464.200
Overige subsidies	4.300	11.200	12.000	17.900	15.300	16.000
Collegegeld	-	-	-	-	-	-
Overige baten	2.500	17.700	16.400	15.800	15.500	15.400
Totale baten	512.300	525.800	516.700	512.900	501.600	495.600
LASTEN						
Personeelslasten	433.500	421.800	414.300	407.900	402.300	397.300
Afschrijvingen	12.100	21.600	22.900	25.600	26.000	26.200
Huisvestingslasten	20.700	23.100	23.000	25.400	22.100	22.200
Overige lasten	51.800	53.900	52.200	51.100	50.400	49.700
Totale lasten	518.100	520.400	512.400	510.000	500.800	495.400
SALDO BATEN EN LASTEN	5.800-	5.400	4.300	2.900	800	200
Financiële baten en lasten	1.400-	2.100-	2.400-	3.100-	2.900-	2.800-
SALDO FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	1.400-	2.100-	2.400-	3.100-	2.900-	2.800-
BEGROTINGSRESULTAAT	7.200-	3.300	1.900	200-	2.100-	2.600-

Tabel 11: Exploitatiebegroting 2018-2022 (bedragen x 1.000 euro)

Deze meerjarenbegroting 2018-2022 is op 14 december 2017 goedgekeurd door de raad van toezicht. In maart 2018 heeft nog een kleine wijziging plaatsgevonden. Deze wijziging is in bovenstaand overzicht meegenomen.

Leerlingaantallen en personeel

Grafiek 15: Verloop aantal leerlingen

Het aantal leerlingen zal naar verwachting een dalende tendens laten zien. De daling is in lijn met een daling van het aantal voortgezet onderwijsleerlingen in Noord-Brabant, in navolging van het primair onderwijs. Door de terugloop van het aantal leerlingen zijn er in de komende jaren minder leraren nodig. In de komende jaren bereikt echter een groter aantal leraren de pensioengerechtigde leeftijd. Hierdoor zullen de komende jaren nieuwe docenten moeten worden aangetrokken.

Gemiddeld aantal personele fte's	Realisatie 2017	2018	2019	2020	2021	2022
Directie	136	130	126	123	120	119
Onderwijs ondersteunend personeel (overig)	872	862	843	842	835	790
Overhead	1.008	992	969	965	955	909
Onderwijzend personeel	4.103	4.036	3.926	3.835	3.755	3.693
Onderwijs ondersteunend personeel (primair proces)	454	446	434	428	423	417
Onderwijs proces	4.557	4.482	4.360	4.263	4.178	4.110
Totaal	5.565	5.474	5.329	5.228	5.133	5.019

Tabel 12: Gemiddeld aantal fte's in 2018-2022

De omvang van de formatie zal in de komende begrotingsjaren verder afnemen. Hierbij daalt het aantal fte overhead relatief minder sterk dan het aantal fte onderwijsproces.

8.2.4. Aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem

Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs bestaat uit verschillende scholen verspreid over de provincie Noord-Brabant. Belangrijk uitgangspunt is de manier waarop binnen de organisatie wordt gewerkt; volgens het principe van 'alles decentraal, tenzij'. Hoe dit principe in de praktijk werkt is in het verleden treffend verwoord door Paul Rosenmöller, als voorzitter van de VO-raad, na een bezoek aan een van de OMO-scholen:

"Bij een eerder bezoek aan een van de scholen van OMO in Den Bosch viel me op dat geen van de scholieren, docenten of leidinggevenden iets zei over deze grootschaligheid. De filosofie van het bestuur 'wij zijn grootschalig georganiseerd en kleinschalig vormgegeven' wordt in de praktijk waargemaakt. De scholen kennen een grote mate van vrijheid in de vormgeving van het onderwijs ter plekke. De identiteit van de scholen staat voorop, niet het bestuurlijke OMO-verband. Binnen dit OMO-verband bestaat dan ook een grote mate van

diversiteit en variëteit. En ouders en leerlingen lijken zich lang niet altijd bewust van het feit dat hun school behoort tot deze grote vereniging.

Deze besturingsfilosofie zorgt samen met het over Noord-Brabant verspreide onderwijsaanbod voor een spreiding van de risico's die de organisatie loopt.

Hiernaast kent de vereniging een uitgebreid instrumentarium voor de (risico)beheersing van de organisatie:

- Meerjarige strategiebepaling op het niveau van de vereniging, vertaald naar een jaarlijks werkprogramma op schoolniveau.
- Een governance structuur, waarbinnen:
 - de belangrijkste onderwerpen op het gebied van onderwijs, personeel, huisvesting en financiën worden besproken met alle schoolleiders, de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad, de auditcommissie van de raad van toezicht, de raad van toezicht en de ledenraad. Elke afzonderlijke schoolleiding legt daarnaast ook verantwoording af aan de eigen medezeggenschapsraad van de school;
 - de vergaderplanning met deze geledingen is geborgd in de planning- en controlcyclus.
- Periodiek wordt eveneens gekeken naar:
 - ontwikkelingen in het onderwijs;
 - de meerjarige financiële (balans)positie en het aan te houden weerstandsvermogen voor het opvangen van risico's;
 - de ontwikkeling van de meerjarige leerlingenontwikkeling per onderwijstype in relatie tot het totale onderwijsaanbod per regio.
- Vastlegging van de administratieve organisatie en interne processen.
- Een uitgebreide planning- en controlcyclus, die onder andere bestaat uit:
 - monitoring van onderwijskwaliteit;
 - meerjarige leerlingenprognoses per school;
 - meerjarige begrotingen per school, waarbinnen de belangrijkste risico's zijn benoemd;
 - meerjarige investeringsbegroting;
 - meerjarige liquiditeitsplanning, die periodiek wordt geactualiseerd;
 - periodieke verantwoording door alle scholen over de onderwijskundige, personele en financiële ontwikkelingen;
 - periodieke bijstelling van de meerjarige lumpsum budgetten op basis van de landelijke ontwikkelingen;
 - het jaarverslag.

Daarnaast heeft de vereniging een inventarisatie gedaan van de frauderisico's binnen de financiële processen en is daarnaast een frauderisicoanalyse opgesteld.

8.2.5. Belangrijkste risico's en onzekerheden

Herbezetting medewerkers

Vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd verlaat een groot aantal medewerkers de komende jaren de scholen. Er is zorg over de wijze waarop kennis en expertise in de scholen kan worden behouden.

Passend onderwijs

Per 1 augustus 2014 is de wetwijziging op passend onderwijs ingegaan. De verschillende wijzigingen worden hieronder toegelicht. Deze wijzigingen zorgen voor de nodige onzekerheden over de toekomstige opbrengsten.

Lichte ondersteuning – lwoo/pro

Vanaf 1 januari 2014 bestaat het budget voor een lwoo/pro leerling uit een basis- en een ondersteuningsbudget. Het totale ondersteuningsbudget voor lwoo/pro is op landelijk niveau gemaximeerd. Vanaf 1 januari 2016 is het budget onduidelijk en geldt de maximering op het niveau van het samenwerkingsverband. Voor zover bekend blijven de middelen voor lwoo en pro leerlingen voor alle jaren verlopen via de lumpsum van de schoolbesturen.

In de begroting voor de komende jaren is verondersteld dat de ondersteuningsbedragen voor lwoo/pro in alle jaren gelijk zijn. De huidige informatie omtrent de lumpsum wijst op een jaarlijkse indexatie.

Leerlinggebonden financiering (LGF)

Het nieuwe bekostigingssysteem passend onderwijs vervangt het bekostigingssysteem voor het (voortgezet) speciaal onderwijs ((v)so) en de leerlinggebonden financiering (lgf). De LGF subsidie is daardoor vervallen. In elke afzonderlijke begroting is een (conservatieve) schatting gemaakt van de middelen, die via het samenwerkingsverband ontvangen worden.

Lichte ondersteuning – overig

De samenwerkingsverbanden ontvangen vanaf 1 augustus 2014 één budget voor de overige lichte ondersteuning. De (schoolbesturen binnen de) samenwerkingsverbanden verdelen de middelen over de scholen waar de ondersteuning benodigd is.

Korte termijn handelen overheid

De vereniging loopt het risico dat wet- en regelgeving worden aangepast door de overheid. Het korte termijn denken van de overheid leidt tot onzekere financieringsstromen als gevolg van het aanscherpen van bekostigingsvoorwaarden of gedeeltelijke bezuinigingen.

Vereenvoudiging bekostigingsmodel

In de toekomst zal naar alle waarschijnlijkheid het bekostigingsmodel voor het voortgezet onderwijs worden vereenvoudigd. De hoofdelementen van het nieuwe model zijn:

- Vaste voet per vestiging: De definitie van een vestiging is een schoolgebouw, waar onderwijs wordt gegeven aan een minimum aantal leerlingen. Het gaat om 70 leerlingen voor een vestiging waar uitsluitend praktijkonderwijs wordt gegeven en 130 leerlingen voor overige vestigingen. Als een bestuur meer vestigingen of scholen in één gebouw heeft, wordt maar één vaste voet verstrekt.
- Bedrag per leerling: Er komen tarieven voor twee categorieën leerlingen: een hoger bedrag per leerling praktijkgericht (bvo) en een lager bedrag per leerling theoretisch (avo).

Om het verschil van de oude naar de nieuwe regeling te overbruggen wordt een overgangperiode van vier jaar ingesteld. In stappen van telkens 25 procent wordt toegewerkt naar het nieuwe financieringssysteem. Op basis van de huidige berekeningen zijn de effecten voor de vereniging op totaalniveau beperkt, maar is sprake van grote verschillen bij de individuele scholen.

Loonkosten

De cao 2016-2017 geldt per 1 juli 2016 en heeft een looptijd tot 1 oktober 2017. Hierdoor bestaat onzekerheid over de loonkostenontwikkeling na 1 oktober 2017. Daarbij is onbekend in welke mate aanpassingen in de loonkosten doorwerken in de lumpsum. Dit geldt eveneens voor de ontwikkelingen in de werkgeverlasten (premieontwikkelingen). Vooral nog is het uitgangspunt dat loon- en premieontwikkelingen volledig worden gecompenseerd.

Taakstellingen

In de verschillende begrotingen is aangegeven dat enerzijds het totaal aan overheidsbezuinigingen, zoals die grotendeels zijn vastgelegd in de financiële kaders, en anderzijds de ontwikkeling van leerlingenaantallen de exploitatie onder druk zet. Om tot een structureel sluitende begroting te komen is een aantal taakstellende bezuinigingen opgenomen, met name op de formatie binnen de verschillende scholen. Op een enkele school is er sprake van een beperkte boventaligheid. In de meeste gevallen zal natuurlijk verloop toereikend zijn om de taakstellingen te realiseren (los van frictie). Hiervoor geldt dat een en ander wordt bewaakt door middel van de perioderapportages.

Weerstandsvermogen

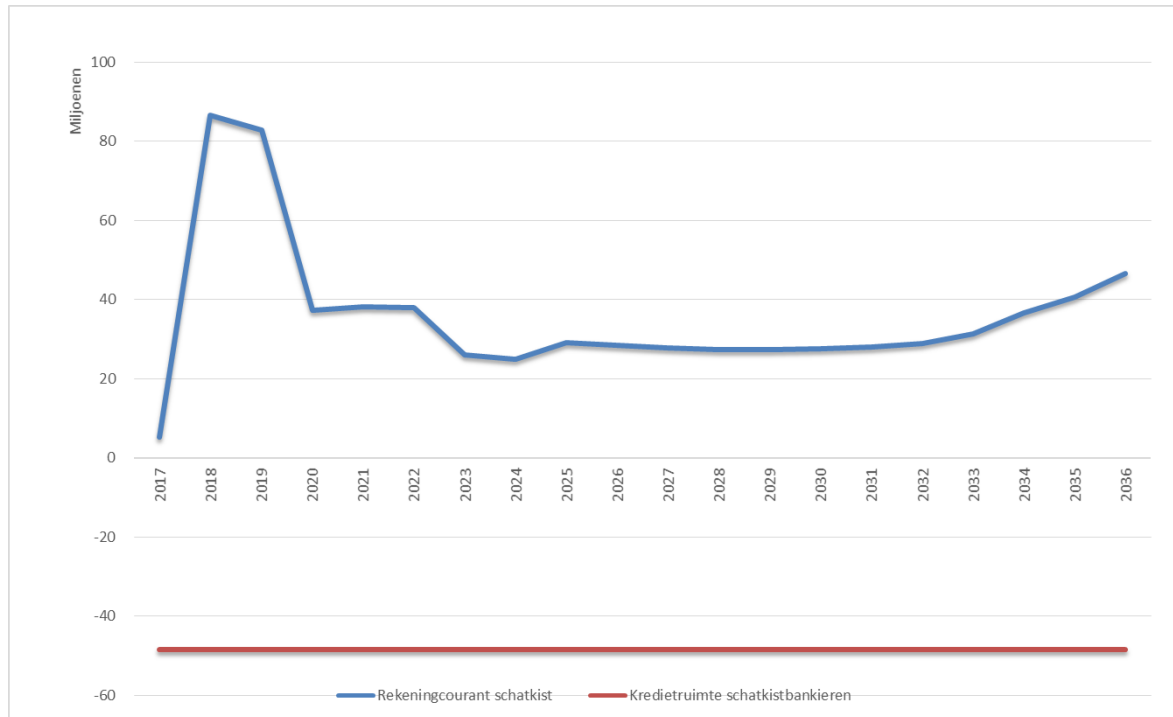
Alle afzonderlijke OMO-scholen beschikken over een eigen financiële administratie en een reservepositie. Deze reserves tezamen maken het merendeel uit van het eigen vermogen van de gehele vereniging. Voor iedere school is een streefwaarde van het weerstandsvermogen afgesproken van 8%. Voor scholen die niet aan deze waarde voldoen geldt dat maatregelen zijn of worden genomen om de exploitatie en het weerstandsvermogen weer op orde te krijgen. De vorderingen hiervan worden nauwlettend gevolgd via de perioderapportages.

Doordecentralisatie

In de sector voor het voortgezet onderwijs ligt de verantwoordelijkheid voor de financiering van nieuwbouw sinds de decentralisatie in 1996 bij gemeenten. Als het gaat om verbouw en groot onderhoud is het schoolbestuur verantwoordelijk. Sinds de decentralisatie bestaat de mogelijkheid voor gemeenten om de verantwoordelijkheid door te decentraliseren naar schoolbesturen. Een gemeente kan dit doen door met een schoolbestuur een overeenkomst te sluiten, waarbij de taken en investeringsmiddelen voor de onderwijshuisvesting worden overgedragen. Hierdoor komt een schoolbestuur in de positie om met een integrale(re) visie naar de huisvesting te kijken.

Sinds 2000 maakt de vereniging gebruik van doordecentralisatie. Inmiddels heeft de vereniging met 15 gemeenten een overeenkomst, waarbij de vereniging de verantwoordelijkheid voor de financiering van (vooral grootschalige) bouwprojecten draagt. Aan de hand van robuuste rekenmodellen worden de inkomsten, uitgaven en waarderingen van deze overeenkomsten periodiek gemonitord door alle interne en externe belanghebbenden.

Verloop liquiditeitspositie per jaar 2017 t/m 2036

Grafiek 16: Meerjarenverloop liquiditeit

9. Verslag ledenraad

Inleiding

De ledenraad is een onafhankelijk orgaan binnen vereniging Ons Middelbaar Onderwijs. De samenstelling, taak, wijze van vergadering en de wijze van besluitvorming zijn vastgelegd in de statuten en het huishoudelijk reglement. De taak van de ledenraad omvat:

- de controle en toezicht op het functioneren van de raad van toezicht;
- de besluitvorming over de benoeming, schorsing en ontslag van de leden van de raad van toezicht;
- de goedkeuring van het door de raad van toezicht voorgelegde jaarverslag en jaarrekening van de vereniging;
- de goedkeuring van voorstellen tot statutenwijziging, omzetting en ontbinding van de vereniging.

Samenstelling

De ledenraad bestaat uit afgevaardigden van de raden van advies en ouders van OMO-leerlingen. De ledenraad kent twee (technisch) voorzitters. Leden van de raden van advies worden gevraagd en benoemd, met instemming van de MR, op basis van zowel achtergrond en ervaring als persoonlijke eigenschappen en competenties. Op deze wijze is de maatschappelijke participatie binnen de school en de vereniging gewaarborgd.

Personeelsleden, leerlingen en leden van de medezeggenschapsorganen kunnen niet plaatsnemen in de raden van advies.

Regionale bijeenkomsten

Het afgelopen jaar heeft de regiobijeenkomst voor de leden van de raad van advies plaatsgevonden op 1 april 2017. Tijdens de bijeenkomst zijn de actuele ontwikkelingen binnen de vereniging aan de orde gekomen, waaronder Koers 2023, de Academische Opleidingsscholen, kwaliteitsontwikkeling en passend onderwijs. In het kader van het 100-jarig bestaan van OMO, waarbij in het schooljaar 2016-2017 is stilgestaan, zijn vervolgens alle leden van de raden van advies uitgenodigd voor het concert van Stabat Mater in de St. Petrus Basiliek.

De ledenraadvergadering

Op 13 juni 2017 heeft de ledenraadvergadering plaatsgevonden bij het Vakcollege Eindhoven. De ledenraadvergadering werd voorgezeten door de voorzitter Anton van Kalmthout. Op verzoek van de ledenraad is tijdens de vergadering meer aandacht besteed aan de rol van toezichthouder. De betrokkenheid van de raad van toezicht is terdege gevoeld door de ledenraad. In de vergadering werden de volgende onderwerpen besproken:

Benoeming, herbenoeming en verlenging leden van de raad van toezicht

In de ledenraadvergadering zijn de heren Junggeburst en Vaassen per 1 juli 2017 benoemd als leden van de raad van toezicht. Daarnaast is de heer Verhoeven voor een periode van 4 jaar herbenoemd. Mevrouw Van der Wolk en de heer Bouwens hebben per 1 juli 2017 afscheid genomen als leden van de raad van toezicht. De heer Bouwens was tevens lid en voorzitter van de auditcommissie. Zie voor de volledige samenstelling van de raad van toezicht het verslag van de raad van toezicht.

Verenigingsbeleid 2016

De voorzitter van de raad van bestuur heeft het verenigingsbeleid over 2016 toegelicht, waarbij de volgende onderwerpen aan bod komen: Koers 2023 en de totstandkoming ervan,

de krimp, onderwijskwaliteit en de rol van de raad van toezicht hierin, financiën en huisvesting en passend onderwijs. De voorzitter en twee leden van de raad van toezicht hebben vervolgens een toelichting gegeven vanuit het perspectief van de toezichthouder, waarbij algemene ontwikkelingen in het toezichtkader, financiën en onderwijs zijn uitgelicht. Daarbij heeft de raad van toezicht aandacht voor het professionaliseren van hun toezichthoudende taak, gelet op de maatschappelijke en wettelijke ontwikkelingen hierin.

Goedkeuring jaarverslag 2016

De ledenraad heeft het jaarverslag 2016 goedgekeurd.

Passend onderwijs

De heer Paul Zoontjens, hoogleraar onderwijsrecht aan Tilburg University, heeft in het kader van passend onderwijs de taken en bevoegdheden van de scholen en de samenwerkingsverbanden toegelicht. Voorts heeft Itzél Zuiker, onderzoeker bij afdeling Educatie en Onderwijsadvies en Training Universiteit Utrecht, een overzicht gegeven van passend onderwijs bij de samenwerkingsverbanden waarbij OMO is aangesloten. Aansluitend heeft een dialoog plaatsgevonden over passend onderwijs.

10. Verslag raad van toezicht

Inleiding

In het jaar 2017 is de raad van toezicht periodiek bijeengekomen. Naast deze reguliere vergaderingen, heeft de raad van toezicht deelgenomen aan vergaderingen met de auditcommissie, de onderwijscommissie, de ledenraad en de regionale bijeenkomsten van de raden van advies. Voorts heeft de raad van toezicht de bijeenkomst met de GMR bijgewoond en heeft de raad van toezicht het GMR-congres bezocht. Ook hebben de leden van de raad van toezicht deelgenomen aan activiteiten rondom het 100-jarig bestaan van OMO, waarbij in het schooljaar 2016-2017 is stilgestaan.

In het voorliggende verslag worden de samenstelling en de werkwijze van de raad van toezicht weergegeven. Vervolgens worden de onderwerpen beschreven die in 2017 door de raad van toezicht zijn behandeld.

Algemeen

In het licht van *good governance* en de wet- en regelgeving omtrent goed onderwijsbestuur moeten toezicht en verantwoording zijn verankerd in de organisatiestructuur. Ons Middelbaar Onderwijs wordt gekenmerkt door de verenigingsstructuur: de raad van toezicht vormt het intern toezicht op de raad van bestuur. De ledenraad, samengesteld uit afgevaardigden van de raden van advies en ouders van OMO leerlingen, vormt het platform waaraan de raad van toezicht verantwoording aflegt.

De raad van toezicht is een onafhankelijk orgaan binnen de vereniging. De samenstelling, benoeming, taak, wijze van vergadering en de wijze van besluitvorming is vastgelegd in de statuten. De taak van de raad van toezicht behelst in ieder geval het houden van integraal toezicht, alsmede het werkgeverschap voor de raad van bestuur. Dit betekent dat de raad van toezicht geen begrenzings kent ten aanzien van de aspecten en domeinen die hij in overweging neemt. Tevens staat de raad van toezicht de raad van bestuur met raad terzijde en fungeert als klankbord. De leden van de raad van toezicht signaleren via hun netwerk trends in de maatschappij die voor het beleid van de vereniging van belang zijn.

Samenstelling

De ledenraadvergadering heeft de heren Junggeburdt en Vaassen per 1 juli 2017 benoemd als leden van de raad van toezicht. Daarnaast is de heer Verhoeven voor een periode van vier jaar herbenoemd. Mevrouw Van der Wolk en de heer Bouwens hebben per 1 juli 2017 afscheid genomen als leden van de raad van toezicht. De heer Bouwens was eveneens voorzitter van de auditcommissie. In de bijlagen bij dit verslag is de samenstelling van de raad van toezicht en de auditcommissie weergegeven.

Hoofd- en deelactiviteiten raad van toezicht

Een overzicht van de hoofd- en deelactiviteiten van de leden van de raad van toezicht zijn opgenomen bijlagen. De hoofd- en deelactiviteiten van de raad van toezicht staan tevens vermeld op de website van de vereniging.

Verantwoording aan de ledenraad

Op 13 juni 2017 heeft de ledenraadvergadering plaatsgevonden. Tijdens deze vergadering heeft de raad van toezicht het verenigingsbeleid over 2016 nader toegelicht. De raad van toezicht heeft aangegeven aandacht te hebben voor het professionaliseren van hun toezichthoudende taak, gelet op de maatschappelijke en wettelijke ontwikkelingen hierin.

Daarnaast zijn de volgende onderwerpen nader toegelicht: Koers 2023 en de totstandkoming ervan, de krimp, onderwijskwaliteit en de rol van de raad van toezicht hierin, financiën en huisvesting en passend onderwijs. De ledenraad heeft het jaarverslag 2016 goedgekeurd en de heren Junggeburst, Vaassen en Verhoeven (her)benoemd als leden van de raad van toezicht.

Thema's

In het afgelopen verslagjaar heeft de raad van toezicht aandacht besteed aan verschillende thema's. Zo zijn de bestuurlijke cycli binnen OMO aan bod gekomen. Deze cycli vormen de borging van de professionele kwaliteitscultuur. Daarnaast is het personeel, dat de basis vormt voor goed onderwijs, als belangrijk thema behandeld. Aandachtspunten hierbij zijn onder andere het stimuleren van de onderzoekende houding en het natuurlijk verloop van het personeel door de vergrijzing. Voorts heeft er een bijeenkomst plaatsgevonden over strategisch HRM en kansen(on)gelijkheid. Daarnaast is het managementstatuut gewijzigd, waarbij onder andere aandacht is geschonken aan de bevoegdheden van de schoolleider in een samenwerkingsverband.

Naast voornoemde thema's zijn de volgende thema's behandeld:

Leerlingen en onderwijs

Koers 2023 geeft richting aan de ambities en het handelen van de vereniging. Goed onderwijs gaat om leren met hoofd, hart en handen over de grenzen van traditionele kennisgebieden heen. Goed onderwijs komt, onder andere en zeker niet uitsluitend, tot uiting in de onderwijsresultaten van de scholen. In vergelijking tot het landelijk gemiddelde heeft OMO over het geheel genomen goede onderwijsresultaten.

Vrijwel alle vo-scholen hebben of krijgen in verschillende mate te maken met dalende leerlingenaantallen door de bevolkingskrimp. Deze leerlingendaling is hardnekkig en houdt waarschijnlijk aan tot 2028. De maatschappelijke opdracht van OMO is om een zo fijnmazig mogelijk onderwijsaanbod in alle regio's te behouden, waarbij goed onderwijs voorop staat.

Financiën

De bedrijfsvoering is ook vanuit Koers 2023 gericht op het besteden van onderwijsgeld op een goede manier, gericht op goed onderwijs voor leerlingen. De vereniging heeft met verschillende gemeenten een doordecentralisatieovereenkomst en is daarmee economisch eigenaar van gebouwen en gronden. OMO dient renovatie en nieuwbouwprojecten in deze gemeenten te financieren. In 2017 zijn aanvullende langlopende financieringen afgesloten, waardoor de vereniging de financiering op de lange termijn heeft afgedekt.

Samenwerkingsverbanden passend onderwijs

In het kader van passend onderwijs is OMO momenteel aangesloten bij tien samenwerkingsverbanden. Deze samenwerkingsverbanden zijn zelfstandige rechtspersonen, in de vorm van een stichting. Een samenwerkingsverband voor passend onderwijs stelt zich ten doel een dekkend aanbod van ondersteuningsvoorzieningen binnen en tussen de scholen te realiseren en wel zodanig dat leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doormaken, waarbij leerlingen die extra ondersteuning behoeven een zo passend mogelijke plaats in het onderwijs krijgen. In 2017 is aandacht besteed aan de mogelijk financiële risico's en de governance-kant van de samenwerkingsverbanden. De bevoegdheden van de schoolleiders die zitting hebben in de samenwerkingsverbanden zijn vervolgens vastgelegd in het managementstatuut, waarmee de raad van toezicht heeft ingestemd.

Code goed onderwijsbestuur VO

Per 1 augustus 2015 is de 'Code goed onderwijsbestuur VO' van de VO-raad in werking getreden. Het beleid en werkwijze van de vereniging is gericht op goed onderwijs. Goed onderwijsbestuur is daarvoor een voorwaarde. De vereniging werkt en handelt conform de geest van de code. In dit licht heeft de vereniging in 2017 een eigen integriteitscode vastgesteld. Met deze code geeft de vereniging een eigen invulling aan een van de lidmaatschapseisen van de Code goed onderwijsbestuur VO. Er is bewust niet gekozen voor een standaardreglement, maar voor een eigen waardengedreven code, passend bij de identiteit van de vereniging. Daarnaast worden de reglementen van de vereniging geactualiseerd, waarbij de uitgangspunten van de Code goed onderwijsbestuur VO worden meegenomen.

Jaarverslag 2016

Het jaarverslag is goedgekeurd door de raad van toezicht en bekrachtigd door de ledenraad. De raad van toezicht heeft decharge verleend aan de raad van bestuur voor het gevoerde beleid in 2016.

Zelfevaluatie raad van toezicht

De raad van toezicht heeft het eigen functioneren geëvalueerd. Naar aanleiding van deze evaluatie is er een Onderwijscommissie ingesteld. Dit om het interne toezicht op de onderwijskwaliteit te borgen en te verbeteren. In de bijlagen bij dit verslag is de samenstelling van de onderwijscommissie weergegeven. In 2016 is de rol van de accountant reeds besproken met resultaat dat er in 2017 meer duidelijkheid is gekomen ten aanzien van de positie van de accountant.

De rol van werkgever

De raad van toezicht verricht de werkgeversrol voor de raad van bestuur. In dat kader heeft de raad van toezicht een standpunt in genomen over de herbenoeming van de voorzitter van de raad van bestuur. Ook heeft de evaluatie van het lid van de raad van bestuur (benoemd in 2016) plaatsgevonden.

In de bijlagen bij dit verslag is een overzicht opgenomen van de nevenactiviteiten van de leden van de raad van bestuur. Deze nevenactiviteiten staan tevens vermeld op de website van de vereniging.

Auditcommissie

De auditcommissie wordt gevormd door enkele leden van de raad van toezicht. De focus van de auditcommissie ligt op vooral financieel getinte onderwerpen zoals de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen, de financiële informatieverschaffing door de raad van bestuur. De auditcommissie brengt na iedere vergadering verslag uit in de plenaire vergadering van de raad van toezicht. Er is een aanbestedingsprocedure voor de accountant doorlopen, waarna de opdracht is gegund.

In het verslagjaar is de auditcommissie vier keer bij elkaar gekomen. Er is stilgestaan bij de liquiditeitsbehoefte, de financiële kaders, de gewijzigde geldstromen van de samenwerkingsverbanden, het doordecentralisatiemodel, het jaarverslag en accountantsverslag 2016, de meerjarenbegroting 2018-2022, de perioderapportages over 2017 en de managementletter 2016. Tot slot is in iedere vergadering aandacht besteed aan de (financieel) minder presterende OMO-scholen en zijn alle bouwafrekeningen met de auditcommissie gedeeld.

Onderwijscommissie

Om het interne toezicht op de onderwijskwaliteit te borgen en te verbeteren is er een onderwijscommissie ingesteld met leden uit de raad van toezicht. Hiermee wordt gevolg gegeven aan de behoefte van de raad van toezicht om meer inzicht te krijgen in de 'zachte kant' van onderwijskwaliteit. Dit als aanvulling op de reeds beschikbare objectieve gegevens over de onderwijskwaliteit. Het ontwikkelkader en het schoolplan spelen een belangrijke rol in de kwaliteitscyclus van de scholen, waarbij uitgangspunt is ruimte te geven aan diversiteit en maatwerk van elke school.

Beschouwing

De raad van toezicht kijkt positief terug op 2017. Er is sprake van een goede balans tussen het primaire proces, namelijk het geven van kwalitatief goed onderwijs, en een verantwoord financieel beleid. Het meer inzicht krijgen in de minder meetbare ofwel 'zachte' kant van onderwijskwaliteit geeft een verdieping in de rol als toezichthouder. Op die manier blijft er een kritische reflectie en dialoog plaatsvinden. Hierbij is het niet alleen van belang te kijken naar de kwaliteit van onderwijs voor zittende leerlingen, maar ook hoe deze kwaliteit geborgd kan worden voor toekomstige generaties in de regio. In dat kader is er aandacht voor de krimphorizon in bepaalde gebieden en de vergrijzing. Er is perspectief om hier op een goede manier vorm aan te geven, waarbij goed onderwijs kan worden gegeven dat past bij elke leerling.

Bijlagen bij verslag raad van toezicht

Samenstelling raad van toezicht – 2017						
	Voordracht	Audit-commissie	Onderwijs-commissie	Datum eerste benoeming	Datum herbenoeming	Uiterste datum aftreden
De heer drs. P.L.B.A. van Geel <i>(voorzitter)</i>	OGMR	n.v.t.	n.v.t.	31-01-2011	31-01-2014	30-06-2018
De heer drs. H. Meelen	PGMR	n.v.t.	n.v.t.	01-07-2016	01-07-2020	30-06-2024
Mevrouw dr. M. Kral	LGMR	n.v.t.	Onderwijs-commissie	31-01-2013	01-07-2016	30-06-2020
De heer dr. Th.J.W.M. van Geffen	Bisschoppen	Audit-commissie	Onderwijs-commissie	01-07-2012	01-07-2015	30-06-2019
Mevrouw drs. N.H.M.G.A. van der Wolk <i>tot 01-07-2017</i>	Raad van toezicht <i>tot 01-07-2017</i>	Audit-commissie <i>tot 01-07-2017</i>	n.v.t.	31-01-2011	31-01-2014	30-06-2017

De heer prof. dr. J.F.M.G. Bouwens tot 01-07-2017	Raad van toezicht tot 01-07-2017	Audit-commissie voorzitter tot 01-07-2017	n.v.t.	31-01-2010	31-01-2013	30-06-2017
Mevrouw mr. B. Snijder	Raad van toezicht	n.v.t.	n.v.t.	01-09-2013	01-07-2016	30-06-2020
De heer drs. F.J.M. Verhoeven	Raad van toezicht	Audit-commissie	n.v.t.	01-02-2014	01-07-2017	30-06-2021
De heer dr. H. Junggeburst Vanaf 1-7-2017	Raad van toezicht	n.v.t.	n.v.t.	01-07-2017	01-07-2021	30-06-2025
De heer prof. dr. E.H.J. Vaassen RA Vanaf 1-7-2017	Raad van toezicht	Audit-commissie voorzitter	n.v.t.	01-07-2017	01-07-2021	30-06-2025

Tabel 13: Samenstelling raad van toezicht

	hoofdactiviteit	deelactiviteit
De heer drs. P.L.B.A. van Geel (voorzitter)		<ul style="list-style-type: none"> - <u>Koninklijke Kentalis</u>, voorzitter Raad van Toezicht - <u>Nak</u>, voorzitter Bestuur - <u>Elkerliekziekenhuis</u>, voorzitter Raad van Toezicht - <u>Goede Doelenloterij</u>, lid Raad van Commissarissen - <u>Covra</u>, lid Raad van Commissarissen - <u>Energiefonds Overijssel</u>, voorzitter Raad van Commissarissen - <u>Transitie Autoriteit Jeugd</u>, lid - <u>LVNL (Luchtverkeersleiding Nederland)</u>, lid Raad van Toezicht - <u>Louis Bolkinstituut</u>, voorzitter Raad van Toezicht
Mevrouw dr. M. Kral	- <u>Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (Kenniscentrum Kwaliteit van Leren)</u> , Lector Leren met ICT	

De heer dr. Th.J.W.M. van Geffen	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Bisdom van Breda</u>, gedelegeerde voor het categoriaal pastoraat - Fontys lerarenopleiding, docent gamma cluster 	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Stg. Jozef Cardijnfonds</u>, lid Bestuur - <u>Bestuur BEL</u>, stg. t.b.v religieus leven, voorzitter
Mevrouw drs. N.H.M.G.A. van der Wolk <i>tot 01-07-2017</i>	<ul style="list-style-type: none"> - <u>TU/e</u>, directeur P&O 	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Sofokles (Sociaal fonds voor de kennissector)</u>, werkgeversvertegenwoordiger WO - <u>Sofie (Sociaal Fiscaal Expertise centrum WO)</u>, voorzitter - <u>ZLTO</u>, lid Advies commissie
De heer prof. dr. J.F.M.G. Bouwens <i>tot 01-07-2017</i>	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Universiteit van Amsterdam</u>, hoogleraar accounting 	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Foundation for auditing Research</u>, directeur - <u>Limperq PhD program</u>, coördinator
Mevrouw mr. B. Snijder	<ul style="list-style-type: none"> - <u>CZ (Centraal Ziekenfonds)</u>, Divisie Directeur 	
De heer drs. F.J.M. Verhoeven	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Vos Logistics</u>, CEO 	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Logistiek Platform Oss</u>, voorzitter - <u>Bestuur NDH/HIDC (Nederland Distributieland/Holland International Distribution Council)</u>, lid Raad van Toezicht en Advies - <u>Stuurgroep Vijfsterren Logistiek</u>, voorzitter - <u>Bestuur AgriFood Capital</u>, lid - <u>Munckhof Groep</u>, lid Raad van Commissarissen
De heer drs. H. Meelen		<ul style="list-style-type: none"> - <u>voortgezet onderwijs Algemene Onderwijsbond</u>, kaderlid - <u>Geloofsgemeenschap Augustinus Eindhoven</u>, voorzitter - <u>Stichting Augustinianum-Sorong Sorong (bevordering toegankelijkheid middelbaar en hoger -onderwijs voor inheemse bevolking in de Indonesische provincie Papua)</u>, lid bestuur - <u>Roerom (maandblad voor Kerk en Samenleving)</u>, lid redactie
De heer dr. H. Junggeburdt	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Universiteit van Groningen</u>, Kerndocent AOG School of Management (strategie en arbeidsmarkt) 	<ul style="list-style-type: none"> - <u>JCS Consultancy bv</u>, board-consultancy arbeidsmarkt en HRM, specifieke focus: <u>management van kennisorganisaties</u>. - Strategisch Adviseur diverse start-ups op HR-IT

De heer prof. dr. E.H.J. Vaassen RA	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Tilburg University</u>, hoogleraar Accountancy/Associate Dean Executive Education - <u>BDO</u>, Wetenschappelijk Adviseur IT innovaties in Audit & Control 	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Erasmus Universiteit Rotterdam</u>, eindverantwoordelijk voor het kernvak Accounting Information Systems & Internal Control - <u>International Symposium on Accounting Information Systems</u>, voorzitter - <u>MCA</u>, voorzitter redactie - <u>VRC, vertrouwenspersoon</u>, lid scriptiejury - <u>Association for Information Systems</u>, Vice-President Europe/Africa/Mid East van de Special Interest Group Accounting Systems (SIG-ASYS) - <u>Commissie Eindtermen Accountancy opleidingen</u>, lid - <u>Journal of Information Systems, the International Journal of Accounting and Information Management, the international Journal of Digital Accounting Research, the Journal of Emerging Technologies in Accounting, en Global Perspectives on Accounting Education</u>, lid van de editorial boards
--	--	--

Tabel 14: Hoofd- en deelactiviteiten raad van toezicht

	Nevenactiviteit
Eugene Bernard (<i>voorzitter</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Vo-raad</u>, lid algemeen bestuur • <u>Radboud Universiteit</u>, lid bestuursraad Radboud Docenten Academie • <u>Nationaal Cohortonderzoek (NCO)</u>, lid programmacommissie • <u>TU/e programmacommissie</u>, lid bestuursraad Eindhoven School of Education • <u>Tilburg University</u>, lid stuurgroep Universitaire Lerarenopleiding Tilburg • <u>Tilburg University</u>, lid bestuur Econasium • <u>Fontys Hogescholen</u>, lid Adviesraad Educatie • <u>Platform Bèta Techniek</u>, lid raad van toezicht • <u>Polymer Technology Group Eindhoven BV (PTG/e)</u>, commissaris
Yvonne Kops (<i>lid</i>)	

Tabel 15: Nevenactiviteiten raad van bestuur

11. Verslag Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad

Op het niveau van de vereniging is een gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR) ingesteld die instemming- en adviesbevoegdheid heeft op bovenschoolse zaken. De GMR is een belangrijke gesprekspartner van de raad van bestuur als het gaat om beleid dat voor alle OMO-scholen geldt. Eens in de circa zes weken vindt formeel overleg plaats tussen de raad van bestuur en de GMR.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur van de GMR bestond in 2017 uit de volgende personen:

- Voorzitter: de heer Wil van der Vliet [personeel]
- Vicevoorzitter / technisch voorzitter: mevrouw Ine van Zon [ouder]
- Secretaris: de heer Willem Norbruis [personeel]
- Vicevoorzitter: Emmy Fontijne [leerling]

Meer informatie over de GMR is terug te vinden op www.omo.nl onder Over ons / Organisatie / GMR.

Agenda van de GMR

Deze loopt parallel met de onderwerpen op de beleidsagenda van de raad van bestuur. De onderwerpen worden aan de GMR voorgelegd nadat deze in het CSO (collectief schoolleidersoverleg) zijn besproken.

Communicatie met de achterban

Deze verloopt via het digitale platform, genaamd MR Centraal. Hiermee onderhoudt de GMR contact met de MR-en als mede met de platforms personeel, ouders en leerlingen. Bovendien fungeert MR Centraal als elektronische werkomgeving voor alle medezeggenschapsorganen van de vereniging OMO.

Het platform personeel komt zes keer per jaar bijeen rond één of meerdere thema's zoals medezeggenschap, onderwijs, organisatie, personeelsbeleid en financieel beleid. De leden van het platform hebben de gelegenheid om te reageren naar aanleiding van conceptbeleidsstukken van de raad van bestuur. Bovendien wordt het platform gebruikt als een klankbord voor de vakcentrales.

Het afgelopen jaar hebben leden van de personeelsgeleding in april 2017 deelgenomen aan de landelijke onderwijsconferentie De Staat van het Onderwijs te Maarsse en in november 2017 aan het jaarlijkse WMS Congres in Ede, georganiseerd door de Stichting Onderwijsgeschillen.

Om de medezeggenschap op de verschillende OMO scholen te versterken is in samenwerking met de AOB, CNVO en FVOV door enkele leden van de personeelsgeleding een MR serviceteam in het leven geroepen. Van deze dienstverlening is door een aantal MR-en al dankbaar gebruikt gemaakt. Tegelijkertijd krijgt de (P)GMR met deze bezoeken ook meer inzicht in de situaties, ontwikkelingen en activiteiten van de afzonderlijke OMO-scholen.

Bovendien heeft de personeelsgeleding van de GMR in het najaar van 2017 een informatieve en drukbezochte scholingsavond georganiseerd voor ervaren en minder ervaren ouders, leerlingen en personeelsleden uit de verschillende MR-en.

OMO MR Congres

Een bijzondere plaats neemt het jaarlijkse OMO MR Congres in. Alweer voor de dertiende keer werd in maart 2017 deze bijeenkomst in samenwerking met de raad van bestuur gehouden. In een drietal rondes met workshops en plenaire presentaties konden de leden van alle OMO MR-en kennis nemen van een groot aantal actuele onderwijszaken. Het congres werd geopend door de voorzitter van de GMR, de heer Wil van der Vliet. Als keynote-spreker informeerde mevr. mr. Hilde Mertens, directeur /bestuurder van de Stichting Onderwijsgeschillen, ons over de herziening van de Wet Medezeggenschap op Scholen. Vervolgens presenteerde de voorzitter van de raad van bestuur OMO, de heer Eugène Bernard, de laatste ontwikkelingen binnen de vereniging OMO. De afsluiting van het congres was in handen van de heer Arnout Van den Bossche. Met het programma 'Burnout voor beginners' wist hij de aanwezigen te prikkelen en te vermaken.

Netwerk GMR

De personeelsgeleding van de GMR participeert in een landelijk overlegorgaan [VOCL] van de GMR-en van vier grotere schoolbesturen, zijnde Limburgs Voortgezet Onderwijs, Ons Middelbaar Onderwijs, Carmel en Lucas. Hiermee treedt de personeelsgeleding in contact met vakcentrales, VO-raad, onderwijsinspectie, Ministerie van Onderwijs en leden van de vaste Kamercommissie van onderwijs.

OMO GMR en Raad van Toezicht

In december 2017 is een bijeenkomst gehouden met de raad van toezicht waar actuele thema's in het onderwijs [digitalisering van het onderwijs en in het bijzonder de rol die leerlingen hierbij spelen] zijn besproken.

12. Verslag Bureau OMO

Bureau OMO, gevestigd in Tilburg, is het dienstverlenend bureau van de vereniging. Bureau OMO verbindt scholen en ondersteunt daarbij de kracht van de vereniging. Die kracht komt tot uiting in de mogelijkheden tot kennisdeling, innovatie, persoonlijke en professionele ontwikkeling en het benutten van schaalvoordelen. Samen sterker voor de leerlingen. Daarnaast ondersteunt het bureau de scholen bij de ondersteunende processen.

OMO-scholen geven, vanuit de verenigingskaders, ieder op hun eigen wijze invulling aan goed onderwijs voor de leerlingen. Dat kan alleen gerealiseerd worden als de ondersteunende processen op de scholen optimaal verlopen. Bureau OMO ontzorgt de scholen daarbij. Daarnaast ondersteunt het bureau de raad van bestuur bij het realiseren van de missie van de vereniging Ons Middelbaar Onderwijs.

Bureau OMO is een klant- en servicegerichte organisatie waar waarde gehecht wordt aan een hoge kwaliteit van producten en diensten en transparantie van processen. De collega's van het bureau OMO zijn betrokken, professioneel, ontwikkelgericht en experts op hun vakgebied. Ze werken met een hoge mate van eigen verantwoordelijkheid. Aan het einde van 2017 waren er circa 88 fte werkzaam. Op basis van en in lijn met Koers 2023 heeft het OMO bureau een eigen bureauplan 2023 opgesteld. De dienstverlening is onder te verdelen in:

1. **Ontzorging** van de schoolleiders door inzet van deskundigheid en door te adviseren over en te helpen bij de onderwijsondersteunende processen: HRM, planning & control, kwaliteitszorg, juridische zaken, ICT, huisvesting, communicatie en begeleiding bij persoonlijke en professionele ontwikkeling.
2. **Verbinden** van scholen/schoolleiders en bureaucollega's door het stimuleren en faciliteren van kennisdeling en het verbinden van collega's (collega met probleem verbinden met collega met oplossing). Daartoe wordt een intensieve relatie opgebouwd met de scholen zodat duidelijk is wat er speelt, en dat wordt binnen het bureau gedeeld en verbonden met elkaar.
3. Inzet van **expertise** voor de raad van bestuur zodat de ambities van de vereniging gerealiseerd kunnen worden. Daartoe wordt beleid ontwikkeld, geïmplementeerd en getoetst en wordt het bestuur ondersteund bij de belangenbehartiging richting de sector en de politiek.
4. **Faciliteren** van de raad van bestuur bij uiteenlopende zaken, zoals secretariële/ondersteunende werkzaamheden, beheer van verenigingscontracten, bestuurlijke evenementen en persvragen.

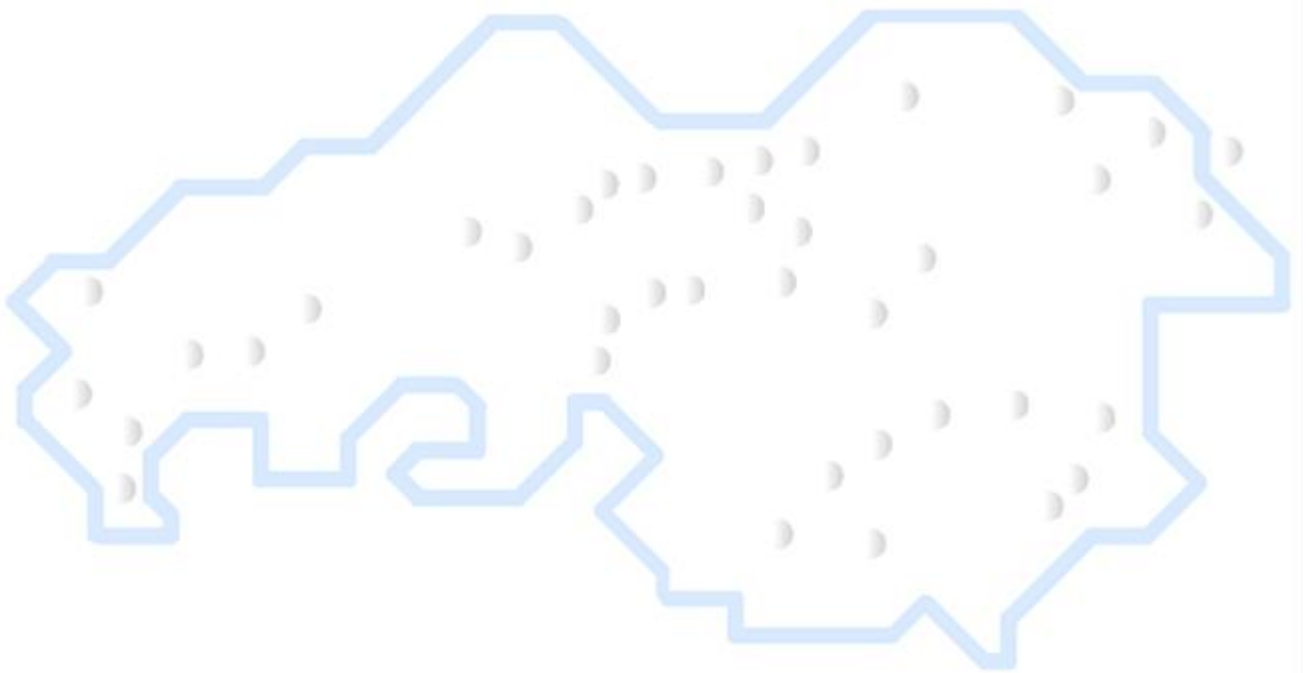
Hieronder een schematische weergave de kern van het bureauplan:

In 2017 zijn onder andere de volgende activiteiten opgepakt en afgerond:

- Producten- en dienstencatalogus bureau OMO: in deze producten- en dienstencatalogus staan alle producten en diensten die het bureau levert aan de scholen en de raad van bestuur. Er is geen cafetariamodel in de wijze van aanbieden van onze producten en diensten. Ze gelden voor alle scholen van de vereniging en de raad van bestuur.
- Aanpassing proces bestuursvoorstellen en beleidscommunicatie: hierbij heeft met name een wijziging plaatsgevonden in de wijze van het aanbieden van een bestuursvoorstel, de agendering en notulering in de verschillende gremia en de communicatie van vastgesteld beleid aan de scholen.
- Flexibilisering arbeidsvoorwaarden: de eerste stap in de verdere flexibilisering van de arbeidsvoorwaarden is de nieuwe regeling vakantieverlof. Deze regeling is voor iedereen binnen het bureau hetzelfde en biedt de medewerker flexibiliteit. De verlofregeling geldt vanaf 1 januari 2018.

Deel C: Jaarrekening

Geconsolideerde jaarrekening

A.1.1. GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

ACTIVA		31-12-2017	31-12-2016
VASTE ACTIVA			
1.1	Immateriële vaste activa	-	-
1.2	Materiële vaste activa	311.671	297.837
1.3	Financiële vaste activa	72	83
		311.743	297.920
VLOTTENDE ACTIVA			
1.4	Vorraden	-	-
1.5	Vorderingen	17.094	15.051
1.6	Effecten	-	-
1.7	Liquide middelen	5.144	13.778
		22.238	28.829
TOTAAL ACTIVA		333.981	326.749
PASSIVA		31-12-2017	31-12-2016
2.1	EIGEN VERMOGEN	124.124	131.379
2.2	VOORZIENINGEN	30.801	32.061
2.3	LANGLOPENDE SCHULDEN	111.872	86.930
2.4	KORTLOPENDE SCHULDEN	67.184	76.379
TOTAAL PASSIVA		333.981	326.749

(bedragen x 1.000 euro)

A.1.2 GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN KALENDERJAAR 2017

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
BATEN			
3.1 Rijksbijdragen	505.488	487.643	493.185
3.2 Overige subsidies	4.276	10.753	9.701
3.3 Collegegeld	-	-	-
3.4 Baten werk i.o.v. derden	-	-	-
3.5 Overige baten	2.466	18.889	22.410
	512.230	517.285	525.296
LASTEN			
4.1 Personeelslasten	433.512	426.527	424.718
4.2 Afschrijvingen	12.114	22.090	23.825
4.3 Huisvestingslasten	20.667	23.374	25.029
4.4 Overige lasten	51.825	51.141	52.415
	518.118	523.132	525.987
SALDO BATEN EN LASTEN	5.888-	5.847-	691-
5 Financiële baten en lasten	1.367-	1.626-	1.394-
RESULTAAT	7.255-	7.473-	2.085-

(bedragen x 1.000 euro)

A.1.3 GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT OVER 2017

	2017	2016
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo baten en lasten	5.888-	691-
Aanpassingen voor:		
- afschrijvingen	20.122	19.364
- bijzondere waardevermindering	-	2.190
- terugname bijzondere waardevermindering	8.388-	244-
- mutaties voorzieningen excl herschikking	1.260-	1.716
	10.474	23.026
Veranderingen in vlottende middelen:		
- vorderingen	2.043-	70-
- kortlopende schulden	1.921	4.510-
	122-	4.580-
Betaalde interest	1.367-	1.394-
Mutaties financiële vaste activa	-	-
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	3.097	16.361
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Opname nieuwe scholen onder materiële vaste activa	-	245-
(Des)investeringen materiële vaste activa	41.610-	48.165-
Vrijval gerealiseerde bouwprojecten	16.042	45.825
(Des)investeringen financiële vaste activa	11	18
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	25.557-	2.567-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Ingebracht vermogen nieuwe scholen	-	360
Mutatie langlopende schulden	24.942	3.041-
Mutatie bouwkredieten overheid	11.116-	22.098-
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	13.826	24.779-
Mutatie liquide middelen	8.634-	10.985-
Eindstand liquide middelen	5.144	13.778
Beginstand liquide middelen	13.778	24.763
Mutatie liquide middelen	8.634-	10.985-

(bedragen x 1.000 euro)

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Activiteiten

De kernactiviteit van vereniging Ons Middelbaar Onderwijs te Tilburg is het bieden van 'goed onderwijs' vanuit een katholieke identiteit aan jongeren in de leeftijd van 11 tot 18 jaar om hen voor te bereiden op het vervolgonderwijs en in het verlengde daarvan op een plaats in de maatschappij.

Grondslagen voor de consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling van Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs. In de geconsolideerde jaarrekening zijn alle financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende rechtspersonen waarop een overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend of waarover de centrale leiding wordt gevoerd.

Verderop in deze jaarrekening zijn de financiële gegevens van de deelnemingen vermeld, die in de geconsolideerde jaarrekening zijn opgenomen. Een deelneming is een rechtspersoon waarop direct of indirect invloed van betekenis kan worden uitgeoefend door de Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs. Deelnemingen worden gewaardeerd op basis van het aandeel van de vereniging in de nettovermogenswaarde van de deelnemingen. Dit aandeel wordt bepaald op basis van de gerechtigdheid van de vereniging in het eigen vermogen van de deelneming gedurende het bestaan of bij liquidatie van de betreffende deelneming.

De financiële gegevens van de deelnemingen zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties. Belangen van derden in het vermogen en in het resultaat van deelnemingen zijn afzonderlijk in de geconsolideerde jaarrekening tot uitdrukking gebracht.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening over 2017 is opgesteld conform de richtlijnen van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en overeenkomstig de verslaggevingsvoorschriften en bepalingen zoals weergegeven in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Tevens is Richtlijn 660 van de Raad voor de Jaarverslaggeving gevolgd. In deze richtlijn zijn voor de sector presentatie-, waarderings- en verslaggevingsvoorschriften opgenomen.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Hierbij is het uitgangspunt dat reguliere onderwijstaken gelijkmatig over het schooljaar zijn verspreid. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen, die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

De bedragen in de jaarrekening worden gepresenteerd in duizenden euro's. Als gevolg van afrondingen zijn in sommige gevallen geringe verschillen ontstaan. Deze verschillen tasten het getrouwe beeld van de jaarrekening niet aan en zijn geen belemmering voor het verkrijgen van het vereiste inzicht. In diverse tekstuele toelichtingen en in enkele tabellen worden nog bedragen in euro's of miljoenen euro's vermeld.

Financiële instrumenten

De Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van diverse financiële instrumenten. De financiële instrumenten omvatten onder meer vorderingen, geldmiddelen, effecten, leningen, crediteuren en overige kortlopende schulden. De in de balans verantwoorde financiële instrumenten worden gewaardeerd tegen reële waarde.

Bij het aantrekken respectievelijk uitzetten van middelen worden kredietrisico en renterisico zoveel mogelijk uitgesloten. Het uitzetten van middelen en het gebruik van rente-instrumenten hebben een prudent karakter en zijn niet gericht op het genereren van extra inkomsten door het aangaan van overmatige risico's.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

Algemeen

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijging- of vervaardigingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De jaarlijkse afschrijvingen zijn gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen per activatype zien er als volgt uit:

Activatype	Afschrijvings- termijn	Percentage
Grond	n.v.t.	n.v.t.
Gebouwen	40 jaar	2,50%
Verbouwingen	20 jaar	5%
Installaties	20 jaar	5%
Leer- en hulpmiddelen	10 jaar	10%
Meubilair/inrichting	15 jaar	6,67%
Apparatuur	5 jaar	20%
Automatiseringsapparatuur/programmatuur	5 jaar	20%
Boeken intern boekenfonds	4 jaar	25%
Vervoermiddelen	5 jaar	20%

Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

De aangewende investeringssubsidies worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de materiële vaste activa.

Activa met een aanschafwaarde onder de 2.500 euro worden regelmatig vervangen. Als gevolg hiervan is op de balans een vast bedrag ('constante waarde') van 5,2 miljoen euro opgenomen voor activa onder de 2.500 euro, met als uitgangspunt dat sprake is van een ideaalcomplex: jaarlijkse aanschaf en afschrijving zijn nagenoeg gelijk. De hoogte van de

constante waarde wordt gevolgd en is in verslagjaar 2017 getoetst met de realiteit. Desgewenst kan deze op enig moment worden aangepast. Op de constante waarde wordt niet afgeschreven.

Gebouwen en terreinen

De investeringen in gebouwen, waarvan het juridisch en economisch eigendom bij de vereniging berust, worden op de balans geactiveerd en lineair afgeschreven in 40 jaar (nieuwbouw) of 20 jaar (verbouw).

Op gebouwen gefinancierd door de overheid rust een (economisch) claimrecht van de gemeenten. Het juridische eigendom van deze gebouwen berust bij de Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs en het economisch eigendom bij gemeenten. Evenwel is het mogelijk dat een deel van deze gebouwen door de vereniging zelf is gefinancierd, waarbij geen economisch claimrecht is verworven. Dit deel van de gebouwen wordt geactiveerd en afgeschreven in 40 jaar.

Vanwege de onbeperkte gebruiksduur wordt op terreinen niet afgeschreven.

Voor de kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen onder de overige voorzieningen aan de passiefzijde van de balans.

Inventaris en apparatuur / andere vaste bedrijfsmiddelen

De activeringsgrens voor de aanschaf van inventaris, apparatuur en andere bedrijfsmiddelen bedraagt 2.500 euro. Investerings met een aanschafwaarde van minder dan 2.500 euro per investeringsbeslissing worden rechtstreeks ten laste van het resultaat gebracht.

Jaarlijks vindt er een administratieve opschoning van activa plaats, die meer dan een jaar geleden volledig waren afgeschreven.

Projecten in uitvoering

De projecten in uitvoering worden opgenomen tegen de vervaardigingskosten. Na afronding van de projecten worden de gelden van de overheid, die ter financiering zijn ontvangen, in mindering gebracht op de investeringsuitgaven van het betreffende project.

Financiële vaste activa

Overige vorderingen

De overige vorderingen bestaan uit verstrekte leningen aan derden. Deze zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vlottende activa

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Oninbare vorderingen worden afgeboekt.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen, die niet direct ter beschikking staan, worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen, die tenminste 12 maanden niet direct ter beschikking staan, worden gepresenteerd onder de financiële vaste activa.

Eigen vermogen

De gelden die zijn opgenomen onder het eigen vermogen betreffen publieke en private gelden.

Algemene reserve

De algemene reserve geldt ter waarborging van de continuïteit van de totale OMO-organisatie op de lange termijn.

Bestemmingsreserves

Binnen de vereniging Ons Middelbaar Onderwijs zijn momenteel geen bestemmingsreserves gevormd.

Bestemmingsfondsen

Bestemmingsfondsen worden gevormd ter dekking van toekomstige uitgaven inzake bijzondere doeleinden. Aan de vorming van een bestemmingsfonds ligt een verplichting ten grondslag die is opgelegd door derden.

Resultaatbestemming

In deze jaarrekening zijn de resultaatbestemmingen verwerkt over het verslagjaar.

Voorzieningen

Onder de voorzieningen worden de personele voorzieningen en de overige voorzieningen gepresenteerd. Tenzij anders aangegeven worden de voorzieningen opgenomen tegen nominale waarde.

Een voorziening in verband met verplichtingen wordt uitsluitend gevormd indien op balansdatum aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs heeft een huidige in recht afdwingbare of feitelijke verplichting op grond van een gebeurtenis uit het verleden;
- het is waarschijnlijk dat een uitstroom van middelen vereist zal zijn om de verplichting af te wikkelen; en
- een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van het bedrag van de verplichting.

Personele voorzieningen

Hieronder is de voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea van personeelsleden. Dit is een statische voorziening waarvan jaarlijks de hoogte per ultimo verslagjaar wordt bepaald door het aantal personeelsleden (in fte's) te vermenigvuldigen met een bedrag van 900 euro.

Overige voorzieningen

Hieronder is de voorziening groot onderhoud opgenomen. Deze voorziening ten behoeve van een gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud van gebouwen wordt bepaald op basis van de te verwachten uitgaven voor groot onderhoud over een reeks jaren. De voorziening wordt lineair opgebouwd. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

Langlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden aangeduid als langlopend. De langlopende schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de schuld.

Kortlopende schulden

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de schuld.

De overlopende passiva betreffen vooruitontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Bij de bepaling van het exploitatieresultaat worden de baten en lasten toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Rijksbijdragen

De ontvangen (normatieve) rijksbijdragen worden tijdsevenredig aan het jaar toegerekend waarop deze betrekking hebben.

De niet-geoormerkte OCW-subsidies en geoormerkte OCW-subsidies zonder verrekeningsclausule worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar van toewijzing, tenzij op basis van een bestedingsplan mag worden aangenomen dat de met de subsidie bekostigde activiteiten nog niet in dat jaar hebben plaatsgevonden. Het deel van de subsidies waar nog geen activiteiten voor zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

De geoormerkte OCW-subsidies met verrekeningsclausule worden in het jaar, waar de gesubsidieerde lasten worden verwerkt, ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord. Niet-bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn nog niet is verlopen. Niet-bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

De doorbetaalde rijksbijdragen vanuit samenwerkingsverbanden worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar van toewijzing.

Overige exploitatiesubsidies

Overige exploitatiesubsidies worden ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in het jaar, waarin de gesubsidieerde lasten zijn verwerkt, waarin de opbrengsten zijn gedeerd of waarin het exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

Pensioenen

De vereniging en de stichting hebben voor haar medewerkers een toegezegd-pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende medewerkers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddelde verdiende loon berekend over de jaren dat de medewerker pensioen heeft opgebouwd bij Ons Middelbaar Onderwijs.

De verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds ABP. De vereniging betaalt hiervoor premies, waarvan de helft door de werkgever wordt betaald en de helft door de medewerker.

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat.

Vanaf 2015 moeten pensioenfondsen bij beleidsbeslissingen gebruik maken van de zogenaamde beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is een gemiddelde over twaalf maanden. De beleidsdekkingsgraad op 31-01-2018 was 102,2%.

Pensioenfondsen zijn wettelijk verplicht om financiële buffers te hebben: extra geld voor tijden dat het financieel slechter gaat.

De pensioenregels schrijven voor, dat de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds 128% moet zijn. Dan heeft men voldoende financiële buffers. Daarnaast is wettelijk bepaald, dat de beleidsdekkingsgraad niet langer dan 5 jaar onder 104,2% mag liggen.

Zolang de financiële situatie van ABP onvoldoende blijft, moet ABP jaarlijks voor 1 april een nieuw herstelplan indienen bij de toezichthouder, De Nederlandsche Bank (DNB). Op grond van het bij DNB ingediende herstelplan hoeft het ABP in 2017 geen drastische maatregelen te nemen. De kans dat de pensioenen in 2018 verlaagd moeten worden wordt groter, maar dat is met name afhankelijk van de economische ontwikkelingen. Dat zal blijken uit het nieuwe herstelplan dat begin 2018 wordt opgesteld en gebaseerd is op de financiële positie van ABP eind 2017.

De vereniging heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. De vereniging heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen.

Begroting

De resultaten van de deelnemingen en de doordecentralisatiecontracten van de vereniging worden vanaf 2017 begroot. In voorgaande jaren werden deze niet begroot. Toen werden, om een juiste vergelijking te kunnen maken tussen de begrote en de werkelijke cijfers, de werkelijke cijfers van de deelnemingen en de doordecentralisatiecontracten toegevoegd aan de begrote cijfers.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Balans

MATERIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

1.2 Materiële vaste activa	1.2.1 Gebouwen en terreinen	1.2.2 Inventaris en apparatuur	1.2.3 Andere vaste bedrijfsmiddelen	1.2.4 In uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde op 1 januari 2017	329.294	110.911	4.979	18.814	463.998
Afschrijvingen tot 1 januari 2017	110.813-	52.541-	2.807-	-	166.161-
Boekwaarde 1 januari 2017	218.481	58.370	2.172	18.814	297.837
Mutaties:					
Investerings	1.857	10.330	657	29.103	41.947
Gerealiseerde bouwprojecten	21.915	1.894	-	39.851-	16.042-
Afschrijvingen	8.622-	10.525-	975-	-	20.122-
Terugname bijzondere waardevermindering	8.388	-	-	-	8.388
Desinvesteringen	1.065-	9.362-	855-	-	11.281-
Afschrijving over desinvesteringen	795	9.294	855	-	10.944
	23.268	1.631	318-	10.748-	13.834
Aanschafwaarde op 31 december 2017	352.001	113.774	4.781	8.066	478.622
Afschrijvingen t/m 31 december 2017	110.252-	53.772-	2.927-	-	166.951-
Boekwaarde 31 december 2017	241.749	60.001	1.854	8.066	311.671

(bedragen x 1.000 euro)

Gebouwen en terreinen

De vereniging is juridisch eigenaar van het grootste gedeelte van de gebouwen en terreinen van de scholen. Door wettelijke bepalingen kunnen de onroerende zaken, die door gemeenten zijn gefinancierd, uitsluitend na toestemming van en onder verrekening met gemeenten worden vervreemd.

Sinds 1 januari 2000 is een aantal doordecentralisatie-overeenkomsten met gemeenten afgesloten. Bij de hieronder vallende (school)gebouwen komt het economische eigendom gedurende de looptijd van de overeenkomst toe aan de vereniging. Het economisch eigendom wordt, in aansluiting op de uitgangspunten van de decentralisatie van Rijk naar Gemeenten in 1997, ten principale door Ons Middelbaar Onderwijs *om niet* overgenomen.

Aan de hand van financieringsmodellen worden de toekomstige kosten en vergoedingen per doordecentralisatiecontract voor de gehele contractduur inzichtelijk gemaakt om de beschikbare investeringsruimte te bepalen. Hierbij wordt uitgegaan van een aantal vaste uitgangspunten zoals een kosten- en vergoedingenindex, een interne rekenrente, een risicoreservering, vervangingsinvesteringen, verkoop van boekwaarden gronden per einde contract en eigen bijdragen vanuit scholen.

In de jaren 2012 tot en met 2016 zijn er ten onrechte bijzondere waardeverminderingen doorgevoerd op gebouwen en terreinen waarvan het economisch eigendom in het kader van doordecentralisatie bij OMO berust. De reden voor deze werkwijze betrof het feit dat uit de hiervoor genoemde financieringsmodellen bij enkele gemeenten tekorten naar voren kwamen die tot uitdrukking werden gebracht door middel van het doorvoeren van bijzondere waardeverminderingen op gebouwen en terreinen in de betreffende gemeenten. Deze werkwijze is gebaseerd op de inschatting van de waardeontwikkeling van DDC

overeenkomsten over gehele looptijd van de overeenkomsten (vaak 50 jaar) en ging uit van de aannahme dat er bij (tussentijdse) beëindiging sprake zou kunnen zijn van een financieel resultaat. In het verlengde van deze werkwijze zijn in het verleden verkoopwinsten op oude gebouwen als opbrengst ten gunste van het eigen vermogen verwerkt. De achterliggende gedachte hierbij was dat verkoopwinsten niet terug zouden vallen naar de gemeente, maar eventuele verliezen in de boekwaarde zouden compenseren.

Op basis van nieuwe ontwikkelingen in 2017 (nieuwe overeenkomsten, langlopende financieringen, taxaties en aanpassingen parameters) en het feit dat het uitgangspunt van OMO is dat er bezien vanuit de gehele contractduur sprake is van een financieel resultaat van nihil, is geconcludeerd dat er geen sprake kan zijn van bijzondere waardeverminderingen. Deze zijn daarom volledig teruggedraaid (positief resultaateneffect van € 8,4 miljoen). Daarnaast is dit aanleiding geweest om de gerealiseerde verkoopwinsten terug te nemen en als verplichting aan te merken (negatief resultaateneffect van € 16,7 miljoen). De reden hiervoor betreft het feit dat deze middelen benodigd zijn in het kader van het uitvoeren van de wettelijke onderwijshuisvestingstaak.

Het totale resultaateneffect over de jaren 2012 tot en met 2016 bedraagt daarmee gesaldeerd € 8,3 miljoen. Gezien het feit dat hierbij geen sprake is van materieel foutenherstel zijn beide resultaateneffecten in overeenstemming met RJ 150.203 via de staat van baten en lasten verwerkt ten laste van het resultaat 2017.

In 2017 is vanwege de ingebruikname van nieuwbouw voor 0,3 miljoen euro gedesinvesteerd op nog niet volledig afgeschreven verbouwingen van verkochte of gesloopte oude panden.

Inventaris en apparatuur / andere vaste bedrijfsmiddelen

In 2017 is er voor een bedrag van 10,2 miljoen euro aan desinvesteringen opgenomen. Hiervan heeft 10,0 miljoen euro betrekking op jaarlijkse administratieve desinvesteringen en 0,2 miljoen euro op de desinvestering van installaties en inventaris vanwege verkoop of sloop van oude panden.

Projecten in uitvoering

Gedurende de uitvoering van bouwkundige activiteiten worden de uitgaven verantwoord onder de post 'projecten in uitvoering'. Nadat de werkzaamheden zijn afgerond, worden de kosten gesaldeerd met de ter financiering ontvangen bouwsubsidies (investeringsubsidies). De projecten, die voor eigen rekening gebouwd en gefinancierd zijn, worden geactiveerd onder gebouwen en terreinen en gedurende de economische levensduur afgeschreven.

Voor een nadere toelichting op de projecten in uitvoering wordt verwezen naar [paragraaf 7.2.4](#) van het bestuursverslag.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

1.3 Financiële vaste activa	Boekwaarde 1-1-2017	Investerings en verstrekte leningen	Desinvesteringen en afgeloste leningen	Boekwaarde 31-12-2017
1.3.7 Overige vorderingen	83	12	23	72
	83	12	23	72

(bedragen x 1.000 euro)

Overige vorderingen

De overige vorderingen bestaan uit verstrekte leningen aan medewerkers van OMO in het kader van deelneming aan de Stichting OMO Fonds. Deelnemers aan dit OMO Fonds kunnen, indien zij in moeilijke financiële omstandigheden verkeren, een beroep doen op geldelijke steun vanuit deze stichting.

VORDERINGEN

1.5 Vorderingen	31-12-2017	31-12-2016
1.5.1 Debiteuren	546	893
1.5.2 OCW	87	-
1.5.5 Leerlingen	1.244	1.417
1.5.6. Overige overheden	5.770	5.792
Personeel	17	2
Overige	<u>1.980</u>	<u>1.411</u>
1.5.7 Overige vorderingen	1.997	1.413
1.5.8 Overlopende activa	<u>7.451</u>	<u>5.536</u>
	<u>17.094</u>	<u>15.051</u>

(bedragen x 1.000 euro)

Debiteuren

De debiteuren betreffen voornamelijk vorderingen inzake samenwerkingsverbanden en detacheringen.

OCW

De vordering op het ministerie van OCW heeft betrekking op toegekende subsidies voor 2017 die ultimo 2017 nog niet zijn ontvangen.

Leerlingen

Het betreft hier de vorderingen op ouders van leerlingen inzake de vrijwillige ouderbijdrage, bijdragen in reizen en excursies en bijdragen lesmaterialen.

Overige overheden

De vorderingen op gemeentes betreffen voornamelijk bijdrages in bouwprojecten (3,9 miljoen euro) en doordecentralisatievergoedingen (1,8 miljoen euro).

Overige vorderingen

De overige vorderingen betreffen met name nog te ontvangen bedragen van derden, nog te verrekenen bedragen met derden en terug te vorderen btw.

Overlopende activa

De post overlopende activa bestaat voornamelijk uit in het huidige verslagjaar verrichte betalingen, waarvan de kosten verantwoord worden in het volgende verslagjaar. Het betreft hier bijvoorbeeld de jaarlijkse betaling van contributies, licenties, contracten en de huurkosten, die betaald zijn aan distributeurs van leermiddelen.

LIQUIDE MIDDELEN

1.7	Liquide middelen	31-12-2017	31-12-2016
1.7.1	Kasmiddelen	76	97
1.7.2	Tegoeden op bank- en girorekeningen	5.067	13.679
1.7.4	Overige	1	2
		5.144	13.778

(bedragen x 1.000 euro)

Voor een overzicht van de kasstromen wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht.

EIGEN VERMOGEN

De mutaties in het eigen vermogen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Saldo 1-1-2017	Resultaat	Saldo 31-12-2017
2.1.1. Algemene reserve			
Algemene reserve	124.726	6.902-	117.824
Totaal algemene reserve	124.726	6.902-	117.824
2.1.5 Bestemmingsfonds (privaat)			
Bestemmingsfonds private gelden	6.653	353-	6.300
Totaal bestemmingsfonds (privaat)	6.653	353-	6.300
	131.379	7.255-	124.124

(bedragen x 1.000 euro)

Resultaat

Het exploitatieresultaat over 2017 bedraagt 7,3 miljoen euro negatief.

Resultaatbestemming 2017

BESTEMMING RESULTAAT	
Het resultaat wordt als volgt bestemd:	
Onttrekking aan de algemene reserve	6.901-
Onttrekking aan de bestemmingsfondsen	362-
Toevoeging aan de bestemmingsfondsen	8
	7.255-

Bestemmingsfondsen

De private bestemmingsfondsen zijn met name gevormd uit voormalige reserves van eigen activiteiten (3,4 miljoen euro) en voormalige reserves van opgeheven stichtingen boekenfondsen en steunstichtingen (2,9 miljoen euro).

VOORZIENINGEN

2.2 Voorzieningen	Saldo 1-1-2017	Dotaties	Ontrek- kingen	Saldo 31-12-2017	Kortlopend deel < 1 jaar	Langlopend deel > 1 jaar
Jubilea	5.022	490	519	4.993	549	4.444
2.2.1 Personeelsvoorzieningen	5.022	490	519	4.993	549	4.444
Groot onderhoud	27.039	3.180	4.411	25.808	9.745	16.063
2.2.3 Overige voorzieningen	27.039	3.180	4.411	25.808	9.745	16.063
	32.061	3.670	4.930	30.801	10.294	20.507

(bedragen x 1.000 euro)

Personeelsvoorzieningen

Conform de CAO VO heeft het personeel bij het bereiken van een jubileumdatum aanspraak op een jubileumgratificatie. Deze bedraagt bij een 25-jarig dienstverband 50% en bij een 40-jarig dienstverband 100% van het maandsalaris. Hiervoor is een voorziening 'Jubileumuitkeringen' gevormd. De hoogte van de voorziening wordt bepaald door voor ieder personeelslid in de organisatie een bedrag van 900 euro op te nemen, naar rato van de betrekkingsomvang. Voor de gehele OMO organisatie bedraagt de voorziening op 31 december 2017 5,0 miljoen euro.

Overige voorzieningen

Ter dekking van de uitgaven van het meerjarig onderhoud aan gebouwen, terreinen en installaties is een voorziening 'Groot onderhoud' gevormd. De dotaties en onttrekkingen aan deze voorziening zijn ontleend aan alle meerjarenonderhoudsplannen (MOP's) en worden jaarlijks ten laste gebracht van de exploitatie.

LANGLOPENDE SCHULDEN

2.3	Langlopende schulden	Boekwaarde 01-01-17	Aangegane leningen	Aflossingen huidig jaar	Aflossingen volgend jaar	Boekwaarde 31-12-17	Looptijd > 1 jaar	Looptijd > 5 jaar
	BNG Bank 2,99%	40.781	-	1.875	1.875	38.906	7.500	31.406
2.3.3	Kredietinstellingen	40.781	-	1.875	1.875	38.906	7.500	31.406
2.3.5	Doordecentralisatiegelden	46.148	34.727	7.909	-	72.966	5.871	67.095
		86.929	34.727	9.784	1.875	111.872	13.371	98.501

(bedragen x 1.000 euro)

Kredietinstellingen

Ten behoeve van de financiering van nieuwbouwprojecten binnen gemeenten waar sprake is van doordecentralisatie zijn in 2015 een zestal hypothecaire leningen afgesloten bij de BNG Bank voor een totaalbedrag van 45,0 miljoen euro tegen een rentepercentage van 2,99%.

Leningnummer	Hoofdsom	Hypotheekrecht/pandrecht
40.109.542	7.600	Markesingel 2, Helmond
40.109.543	7.400	Olympiaweg 8a, Waalwijk
40.109.544	7.200	Prins Willem Alexander Sportpark 15, Veghel
40.109.545	6.200	Muntelaar 4, Veghel
40.109.546	6.300	Titus Brandsmalaan 1, Vught
40.109.547	10.300	Merendreef 1, Valkenswaard
	45.000	

(bedragen x 1.000 euro)

De looptijd is 14 jaar vanaf 1 oktober 2015. De totale jaarlijkse aflossing bedraagt 1,9 miljoen euro.

In 2017 zijn daarnaast aanvullende financieringen afgesloten ten behoeve van toekomstige bouwprojecten. Het gaat om een totaalbedrag van 132,7 miljoen euro. Deze bedragen zullen de komende jaren worden getrokken, waarna de aflossings- en renteverplichtingen gaan lopen.

Doordecentralisatiegelden

Met de doordecentralisatie van huisvestingsvoorzieningen komen jaarlijks middelen beschikbaar. Deze middelen zijn afkomstig van gemeenten waarmee een doordecentralisatie-overeenkomst is gesloten en zijn bedoeld voor het realiseren en in stand houden van goede huisvestingsvoorzieningen in die gemeenten. De middelen worden in een later jaar ingezet ten behoeve van de huisvesting in de betreffende gemeenten.

KORTLOPENDE SCHULDEN

2.4	Kortlopende schulden	31-12-2017	31-12-2016
2.4.1	Kredietinstellingen	1.875	1.875
2.4.3	Crediteuren	9.507	8.823
2.4.4	OCW	-	-
	Loonheffing	17.725	17.867
	Omzetbelasting	155	184
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen	17.880	18.051
2.4.8	Schulden terzake van pensioenen	5.075	4.317
2.4.9	Overige kortlopende schulden	5.821	5.067
	Subsidies OCW niet-geoormerkt	2.137	2.676
	Subsidies OCW geoormerkt	947	543
	Vooruitontv. investeringssubsidies	2.734	13.850
	Vooruitontv. bedragen	6.291	6.289
	Vakantiegeld- en dagen	13.176	13.174
	Eindeschooljaarsuitkering	313	301
	Bindingstoelage	1.404	1.402
	Overige	24	11
2.4.10	Overlopende passiva	27.026	38.246
		67.184	76.379

(bedragen x 1.000 euro)

Kredietinstellingen

Eind 2017 is 1,9 miljoen euro als aflossingsverplichting voor komend jaar opgenomen als kortlopende schuld inzake kredietinstellingen.

OCW

Ultimo 2017 zijn alle geoormerkte subsidies met verrekeningsclausule geheel besteed. Voor een verdere toelichting op de aflopende geoormerkte subsidies met verrekeningsclausule wordt verwezen naar [model G](#), onderdeel G2-A, verderop in dit verslag.

Overlopende passiva

De overlopende passiva bestaan grotendeels uit in 2017 aangegane verplichtingen, waarvan de betaling in kalenderjaar 2018 zal plaatsvinden en uit baten, die in kalenderjaar 2018 moeten worden verantwoord, waarvan de vordering in 2017 is opgenomen. Het betreft hier bijvoorbeeld ouderbijdragen en huur van boeken.

De niet-geoormerkte subsidies OCW hebben voor een bedrag van 0,4 miljoen euro betrekking op nog niet bestede subsidies, die tot en met verslagjaar 2017 zijn toegekend. Daarnaast is onder deze post een bedrag van 1,7 miljoen euro opgenomen in verband met vooruit ontvangen niet-geoormerkte subsidies OCW, die voor verslagjaar 2018 zijn toegekend.

De vooruit ontvangen geormerkte subsidies OCW hebben betrekking op nog niet bestede geormerkte subsidies OCW zonder verrekeningsclausule. Voor een nadere toelichting op deze post wordt verwezen naar [model G](#), onderdeel G1, verderop in dit verslag.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Rechten

Vordering OCW

Eind 2017 heeft de vereniging Ons Middelbaar Onderwijs een vordering op het ministerie van OCW ten bedrage van 29,8 miljoen euro (eind 2016: 28,6 miljoen euro). Dit betreft een vordering uit hoofde van de "Regeling onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs". Deze vordering heeft betrekking op de op balansdatum nog te ontvangen financiering voor de betaling van de ABP-premie en de loonheffing over de maand december en de opgebouwde vakantie-uitkering over de periode juni tot en met december. Aangezien deze vordering pas opeisbaar is bij discontinuïteit van de vereniging, is de vordering in de jaarrekening gewaardeerd op nihil.

Economisch claimrecht

Bij notariële akte is vastgelegd dat OMO bij het verlaten van de Kempen Campus 12,3% van de verkoopwaarde van de gemeente Veldhoven zal krijgen. Daarnaast is met de gemeente Woensdrecht schriftelijk overeengekomen, dat OMO bij toekomstige vervreemding van het ZuidWestHoek College een economisch claimrecht van 40% op de verkoopsom zal krijgen.

Bij de oplevering van de nieuwbouw van het Merletcollege te Grave is besloten uit eigen middelen 0,9 miljoen euro te investeren. Als tegenprestatie is OMO van mening dat voor het aandeel van de inzet van eigen middelen OMO een economisch claimrecht heeft op het betreffende gebouw.

Verplichtingen

Collectieve inkoopcontracten

Ons Middelbaar Onderwijs sluit op uiteenlopende terreinen collectieve inkoopcontracten af. De totale contractwaarde van de lopende inkoopcontracten bedraagt circa 174,1 miljoen euro. Ultimo 2017 bedraagt de restantwaarde van deze inkoopcontracten tot het einde van de contractperiodes 23,9 miljoen euro. In onderstaand overzicht is de restantwaarde per product/dienst weergegeven:

Product/dienst	Restant contractwaarde
Schoolboeken	12.542
Schoonmaak	5.750
Energie	2.250
Telefonie	233
Meubilair	1.869
Software	525
Afdrukapparatuur	500
Accountantsdiensten	187
	23.856

(bedragen x 1.000 euro)
Bouwprojecten

Voor lopende bouwprojecten is ultimo 2017 voor een bedrag van circa 5,1 miljoen euro aan verplichtingen aangegaan:

School	Bouwproject	Gemeente	Verplichting
OMO SG Helmond	Vakcollege Helmond	Helmond	2.301.000
Eckartcollege	Vervangende nieuwbouw PC Nuenen	Nuenen	2.228.000
Varendonck College	Nieuwbouw Asten	Asten	590.000
			<u>5.119.000</u>

Leasecontracten

Per 3 januari 2005 is een leaseovereenkomst aangegaan met MKB Lease te Oosterhout. Deze leaseovereenkomst heeft betrekking op de invulling van de specifieke arbeidsvoorwaarden voor schoolleiders en leden van de raad van bestuur. Voor het kalenderjaar 2017 bedroegen de leasekosten (inclusief brandstofkosten) 356.000 euro. Ultimo 2017 bedraagt de restantwaarde van de leasecontracten tot het einde van de contractperiode circa 0,7 miljoen euro.

Staat van baten en lasten

RIJKSBIJDAGEN

3.1 Rijksbijdragen	2017	begroting 2017	2016
3.1.1 Rijksbijdrage OCW	464.497	455.110	460.093
Geormerkte OCW-subsidies	804	541	338
Niet geormerkte OCW-subsidies	26.744	24.787	23.005
3.1.2 Overige subsidies OCW	27.548	25.328	23.343
3.1.3 Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdrage SWV	13.443	7.205	9.749
	505.488	487.643	493.185

(bedragen x 1.000 euro)

Rijksbijdrage OCW

De gerealiseerde (normatieve) rijksbijdrage OCW bedraagt in het verslagjaar 464,5 miljoen euro. De rijksbijdrage OCW maakt daarmee 90,7% uit van de totale baten in 2017 en is 9,4 miljoen euro (2,1%) hoger dan begroot. De hogere bijdrage wordt veroorzaakt door gewijzigde leerlingenaantallen, indexaties en de bijdrage voor het cao-akkoord. Deze aanvullende bijdrage was niet begroot.

Geormerkte en niet-geormerkte OCW subsidies

Geormerkte OCW-subsidies

De geormerkte subsidies OCW zijn 0,3 miljoen euro hoger dan begroot. De subsidie korte opleidingstrajecten vmbo-leraren was niet begroot.

Niet-geormerkte OCW-subsidies

De niet-geormerkte OCW-subsidies zijn 2,0 miljoen euro hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat de subsidies lerarenbeurs, tegemoetkoming kosten opleidingsscholen en bekostiging nieuwkomers respectievelijk 0,4 miljoen euro, 1,0 miljoen euro en 0,4 miljoen euro te laag zijn begroot. De ontvangen subsidie doorstroomprogramma vmbo-havo vmbo-mbo van 0,2 miljoen euro was niet begroot.

Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdrage Samenwerkingsverband

De ontvangen doorbetalingen Rijksbijdrage SWV zijn 6,2 miljoen euro hoger dan begroot. Dit verschil wordt deels veroorzaakt door het hogere LWOO/PrO budget dat vanuit de samenwerkingsverbanden wordt verstrekt en deels door onvoorziene extra gelden voor zware ondersteuning. Ten opzichte van 2016 is er een toename van 3,7 miljoen euro. Veel samenwerkingsverbanden zijn in 2016 terughoudend geweest met toezeggingen en verdeling van de middelen.

OVERIGE OVERHEIDSBIJDAGEN EN -SUBSIDIES

3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	2017	begroting 2017	2016
3.2.1 Gemeentelijke bijdragen en subsidies	3.149	9.985	9.258
3.2.2 Overige overheidsbijdragen	1.127	768	443
	4.276	10.753	9.701

(bedragen x 1.000 euro)

Gemeentelijke bijdragen en subsidies

De gemeentelijke bijdragen zijn 6,8 miljoen euro lager dan begroot. Hiervan heeft 6,4 miljoen euro betrekking op een correctie van de langlopende verplichting doordecentralisatie. In het verleden werd in het financieel rekenmodel gerekend met een rente van 5%. De daadwerkelijke rente was echter lager. Het verschil tussen de werkelijke rente en de rekenrente is gereserveerd in een zogenaamd renterisicofonds, mede ter afdekking van de renterisico's in de toekomst. Afgelopen jaar zijn echter diverse langlopende financieringen afgesloten, waardoor de renterisico's op lange termijn zijn afgedekt. Derhalve zijn de bedragen uit het renterisicofonds toegevoegd aan de langlopende verplichting met betrekking tot de diverse contracten.

De gemeentelijke bijdragen en subsidies bestaan grotendeels uit inkomsten vanwege afgesloten doordecentralisatie-overeenkomsten. Bij een aantal gemeenten, waarmee een doordecentralisatie-overeenkomst is gesloten, is het nieuwe bedrag uit het gemeentefonds lager dan het afgesproken bedrag per leerling. Met deze gemeenten wordt overleg gevoerd over aanpassingen van de bijdragen.

Overige overheidsbijdragen

De overige overheidsbijdragen betreffen ontvangen vergoedingen van overheden anders dan het ministerie van OCW en gemeenten. Voorbeelden hiervan zijn het Europees Sociaal Fonds en de provincie.

OVERIGE BATEN

3.5 Overige baten	2017	begroting 2017	2016
3.5.1 Verhuur	1.909	1.954	2.049
3.5.2 Detachering personeel	2.109	1.870	2.186
3.5.3 Schenking	11	40-	73-
3.5.4 Sponsoring	75	152	95
3.5.5 Ouderbijdragen	11.674	10.785	11.223
3.5.6 Overige	13.312-	4.168	6.930
	2.466	18.889	22.410

(bedragen x 1.000 euro)

Ouderbijdragen

De gerealiseerde bijdragen van ouders en leerlingen voor een bedrag van 9,4 miljoen euro is 9,0% hoger dan de begroting. Dit wordt met name veroorzaakt door de bijdragen van ouders in educatieve excursies en culturele activiteiten die hoger zijn dan begroot. Hiertegenover staan hogere kosten, welke zijn verantwoord onder de 'Overige lasten'.

Overige

De gerealiseerde overige opbrengsten zijn 17,4 miljoen euro lager dan de begroting, dit wordt voor 16,7 miljoen euro verklaard door een terugname van in het verleden gerealiseerde verkopen op oude panden. In de jaren 2012 tot en met 2016 zijn verkoopwinsten op de verkoop van oude locaties verwerkt in het resultaat en daarmee toegevoegd aan het eigen vermogen. In 2017 zijn de gerealiseerde winsten op de verkoop van locaties terug genomen en daarmee toegevoegd aan de langlopende verplichting doordecentralisatie. Deze toevoeging aan de verplichting is gebaseerd op het feit dat de doordecentralisatie-overeenkomsten over de gehele looptijd op een financieel resultaat van nihil uitkomen waarbij verkoopwinsten worden ingezet ter dekking van bouwprojecten binnen de doordecentralisatie-overeenkomsten. Voor een nadere toelichting omtrent deze verwerkingswijze verwijzen wij naar de toelichting op de materiele vaste activa.

De discussie over bijzondere waardeverminderingen en het al dan niet nemen van verkoopwinsten is namelijk mede gebaseerd op de inschatting van de waardeontwikkeling van gebouwen over de komende 50 jaar, waarbij wordt uitgegaan van een financieel resultaat van 0. Om dit te realiseren moeten de verkoopwinsten worden ingezet en de vermogenspositie is hierop aangepast.

PERSONEELSLASTEN

4.1	Personeelslasten	2017	begroting 2017	2016
	Brutolonen en salarissen	318.628	320.175	315.565
	Sociale lasten	38.809	39.853	38.439
	Pensioenpremies	45.699	39.154	38.149
4.1.1	Lonen en salarissen	403.136	399.182	392.153
	Dotaties personele voorzieningen	29-	131-	46
	Personeel niet in loondienst	22.291	18.375	24.644
	Overig	10.502	10.105	10.273
4.1.2	Overige personele lasten	32.764	28.349	34.963
4.1.3	Af: Uitkeringen	2.388-	1.004-	2.398-
		433.512	426.527	424.718

(bedragen x 1.000 euro)

De kosten van lonen en salarissen bedragen 403,1 miljoen euro en zijn daarmee 3,9 miljoen euro (1,0%) hoger uitgevallen dan begroot.

Daarnaast zijn de kosten van inhuur van personeel niet in loondienst 3,9 miljoen euro hoger dan begroot. Hiertegenover staan hogere inkomsten bestaande uit uitkeringen van het UWV (1,3 miljoen euro) en de onder de rijksbijdragen gepresenteerde extra ontvangen geormerkte subsidies OCW inzake maatwerk nieuwkomers (2,0 miljoen euro).

Aantal personeelsleden op basis van fte's

Het gemiddeld aantal personeelsleden over kalenderjaar 2017 op basis van full time equivalenten (fte) is in onderstaande tabel met de gegevens van 2016 en de begroting vergeleken:

Gemiddeld aantal personele fte's	2017	begroting 2017	2016
Directie	136	138	140
Onderwijs ondersteunend personeel (overig)	872	871	875
Overhead	1.008	1.009	1.015
Onderwijzend personeel	4.103	4.028	4.100
Onderwijs ondersteunend personeel (primair proces)	454	439	441
Onderwijs proces	4.557	4.467	4.541
Totaal	5.565	5.476	5.556

In 2017 is het gemiddelde aantal fte's met 89 fte (1,6%) hoger dan de begroting.

In [bijlage 4](#) zijn meerdere personele kerngegevens grafisch weergegeven.

AFSCHRIJVINGEN

4.2 Afschrijvingen materiële vaste activa	2017	begroting 2017	2016
4.2.2 Afschrijvingen	20.123	21.524	19.364
Bijzondere waardevermindering gebouwen	-	-	2.190
Terugname bijzondere waardevermindering gebouwen	8.388-	-	244-
Boekwinst/-verlies desinvesteringen	379	567	2.515
	12.114	22.090	23.825

(bedragen x 1.000 euro)

De afschrijvingen over de materiële vaste activa bedragen 20,1 miljoen euro. Ten opzichte van de begroting zijn de gerealiseerde afschrijvingen 1,4 miljoen euro lager (6,5%).

Onder de post afschrijvingen is onder meer de terugname van bijzondere waardeverminderingen met betrekking tot de doordecentralisatiecontracten van de gemeenten Valkenswaard, Cuijk, Asten, Nuenen en Etten Leur opgenomen.

Vanwege de ingebruikname van nieuwbouw in 2017 is er voor 0,2 miljoen euro aan boekverlies genomen op nog niet volledig afgeschreven verbouwingen van verkochte of gesloopte oude panden. Daarnaast is een boekverlies van 0,2 miljoen euro genomen op de verkoop van boeken, vanwege het uitbesteden van een eigen boekenfonds aan een boekenleverancier.

HUISVESTINGSLASTEN

4.3 Huisvestingslasten	2017	begroting 2017	2016
4.3.1 Huur	2.520	2.238	2.767
4.3.2 Verzekeringen	612	713	560
4.3.3 Onderhoud	6.570	8.600	9.687
4.3.4 Energie en water	5.691	6.808	6.687
4.3.5 Schoonmaakkosten	250	312	272
4.3.6 Heffingen	1.897	1.691	1.834
4.3.7 Overige	3.127	3.012	3.222
	20.667	23.374	25.029

(bedragen x 1.000 euro)

De huisvestingslasten bedragen 20,7 miljoen euro en zijn daarmee 11,6% lager dan de begroting. Tegenover de lagere lasten voor onderhoud en de lasten voor energie en water staan hogere gemeentelijke heffingen en hogere huurlasten. De onderhoudslasten zijn 2,0 miljoen euro lager dan begroot, als gevolg van een vrijval van de voorziening groot onderhoud wegens nieuwbouw.

OVERIGE LASTEN

4.4 Overige lasten	2017	begroting 2017	2016
4.4.1 Administratie- en beheerslasten	13.808	14.568	13.868
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen	23.552	23.288	24.073
4.4.3 Dotatie overige voorzieningen	-	-	-
4.4.4 Overige	14.467	13.285	14.474
	51.827	51.141	52.415

(bedragen x 1.000 euro)

Administratie- en beheerslasten

De administratie- en beheerslasten zijn 0,8 miljoen euro lager dan begroot. Aan de ene kant zijn de advieskosten hoger (0,3 miljoen euro), maar daar tegen over staan lagere kopieerkosten (0,6 miljoen euro), lagere telefoonkosten (0,1 miljoen euro) en lagere contributiekosten (0,2 miljoen euro) en lagere papier-, drukwerk- en portokosten (0,2 miljoen euro).

Inventaris, apparatuur en leermiddelen

De hoger dan begrote kosten van inventaris, apparatuur en leermiddelen (0,3 miljoen euro) worden grotendeels veroorzaakt door hogere kosten voor de huur en aanschaf van boeken.

Overige

De kosten van educatieve excursies en culturele activiteiten voor leerlingen zijn 1,2 miljoen euro hoger dan begroot. Hiertegenover staan hogere bijdragen van ouders, welke zijn verantwoord onder de 'Overige baten'.

FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

5	Financiële baten en lasten	2017	begroting 2017	2016
5.1	Rentebaten	1	70	2
5.5	Rentelasten	1.368-	1.696-	1.396-
		1.367-	1.626-	1.394-

(bedragen x 1.000 euro)

Rentelasten

Per 1 oktober 2015 is een bedrag van 45 miljoen euro geleend bij de BNG, met een looptijd van 25 jaar tegen een rentetarief van 2,99% per jaar (rentevastperiode 14 jaar), ter dekking van bouwprojecten in gemeentes waarmee doordecentralisatie-overeenkomsten zijn aangegaan.

Enkelvoudige jaarrekening

In de enkelvoudige jaarrekening zijn de financiële gegevens van de scholen, verenigingsactiviteiten, raad van bestuur en het OMO bureau opgenomen, echter niet de deelnemingen. De deelnemingen worden in de enkelvoudige balans gepresenteerd onder de financiële vaste activa en gewaardeerd op basis van het aandeel van de vereniging in de netto vermogenswaarde van de deelnemingen (zie ook de waarderingsgrondslagen).

ACTIVA		31-12-2017	31-12-2016
VASTE ACTIVA			
1.1	Immateriële vaste activa	-	-
1.2	Materiële vaste activa	311.498	297.653
1.3	Financiële vaste activa	6.530	6.479
		318.028	304.132
VLOTTENDE ACTIVA			
1.4	Voorraden	-	-
1.5	Vorderingen	16.972	15.036
1.6	Effecten	-	-
1.7	Liquide middelen	77	7.498
		17.049	22.534
TOTAAL ACTIVA		335.077	326.666
PASSIVA		31-12-2017	31-12-2016
2.1	EIGEN VERMOGEN	124.124	131.379
2.2	VOORZIENINGEN	30.801	32.061
2.3	LANGLOPENDE SCHULDEN	111.872	86.930
2.4	KORTLOPENDE SCHULDEN	68.280	76.296
TOTAAL PASSIVA		335.077	326.666

(bedragen x 1.000 euro)

A.1. ENKELVOUDIGE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER KALENDERJAAR 2017

	2017	Begroting 2017	2016
Resultaat deelnemingen	50	41	655-
Overig resultaat	7.305-	7.514-	1.430-
RESULTAAT	7.255-	7.473-	2.085-

(bedragen x 1.000 euro)

Toelichting enkelvoudige jaarrekening

Balans

MATERIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

1.2 Materiële vaste activa	1.2.1 Gebouwen en terreinen	1.2.2 Inventaris en apparatuur	1.2.3 Andere vaste bedrijfsmiddelen	1.2.4 In uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde op 1 januari 2017	327.868	110.894	4.975	18.814	462.551
Afschrijvingen tot 1 januari 2017	109.557-	52.536-	2.805-	-	164.898-
Boekwaarde 1 januari 2017	218.311	58.358	2.170	18.814	297.653
Mutaties:					
Investeringsen	1.857	10.332	657	29.103	41.949
Gerealiseerde bouwprojecten	21.915	1.894	-	39.851-	16.042-
Afschrijvingen	8.617-	10.520-	975-	-	20.112-
Terugname bijzondere waardevermindering	8.388	-	-	-	8.388
Desinvesteringen	1.065-	9.362-	855-	-	11.282-
Afschrijving over desinvesteringen	795	9.294	855	-	10.944
	23.273	1.638	318-	10.748-	13.845
Aanschafwaarde op 31 december 2017	350.575	113.758	4.777	8.066	477.176
Afschrijvingen t/m 31 december 2017	108.991-	53.762-	2.925-	-	165.678-
Boekwaarde 31 december 2017	241.584	59.996	1.852	8.066	311.498

(bedragen x 1.000 euro)

Gebouwen en terreinen

De vereniging is juridisch eigenaar van het grootste gedeelte van de gebouwen en terreinen van de scholen. Door wettelijke bepalingen kunnen de onroerende zaken, die door gemeenten zijn gefinancierd, uitsluitend na toestemming van en onder verrekening met gemeenten worden vervreemd.

Sinds 1 januari 2000 is een aantal doordecentralisatie-overeenkomsten met gemeenten afgesloten. Bij de hieronder vallende (school)gebouwen komt het economische eigendom gedurende de looptijd van de overeenkomst toe aan de vereniging. Het economisch eigendom wordt, in aansluiting op de uitgangspunten van de decentralisatie van Rijk naar Gemeenten in 1997, ten principale door Ons Middelbaar Onderwijs *om niet* overgenomen.

Aan de hand van financieringsmodellen worden de toekomstige kosten en vergoedingen per doordecentralisatiecontract voor de gehele contractduur inzichtelijk gemaakt om de beschikbare investeringsruimte te bepalen. Hierbij wordt uitgegaan van een aantal vaste uitgangspunten zoals een kosten- en vergoedingenindex, een interne rekenrente, een risicoreservering, vervangingsinvesteringen, verkoop van boekwaarden gronden per einde contract en eigen bijdragen vanuit scholen.

In de jaren 2012 tot en met 2016 zijn er ten onrechte bijzondere waardeverminderingen doorgevoerd op gebouwen en terreinen waarvan het economisch eigendom in het kader van doordecentralisatie bij OMO berust. De reden voor deze werkwijze betrof het feit dat uit de hiervoor genoemde financieringsmodellen bij enkele gemeenten tekorten naar voren kwamen die tot uitdrukking werden gebracht door middel van het doorvoeren van bijzondere waardeverminderingen op gebouwen en terreinen in de betreffende gemeenten. Deze

werkwijze is gebaseerd op de inschatting van de waardeontwikkeling van DDC overeenkomsten over gehele looptijd van de overeenkomsten (vaak 50 jaar) en ging uit van de aanname dat er bij (tussentijdse) beëindiging sprake zou kunnen zijn van een financieel resultaat. In het verlengde van deze werkwijze zijn in het verleden verkoopwinsten op oude gebouwen als opbrengst ten gunste van het eigen vermogen verwerkt. De achterliggende gedachte hierbij was dat verkoopwinsten niet terug zouden vallen naar de gemeente, maar eventuele verliezen in de boekwaarde zouden compenseren.

Op basis van nieuwe ontwikkelingen in 2017 (nieuwe overeenkomsten, langlopende financieringen, taxaties en aanpassingen parameters) en het feit dat het uitgangspunt van OMO is dat er bezien vanuit de gehele contractduur sprake is van een financieel resultaat van nihil, is geconcludeerd dat er geen sprake kan zijn van bijzondere waardeverminderingen. Deze zijn daarom volledig teruggedraaid (positief resultaateneffect van € 8,4 miljoen). Daarnaast is dit aanleiding geweest om de gerealiseerde verkoopwinsten terug te nemen en als verplichting aan te merken (negatief resultaateneffect van € 16,7 miljoen). De reden hiervoor betreft het feit dat deze middelen benodigd zijn in het kader van het uitvoeren van de wettelijke onderwijshuisvestingstaak.

Het totale resultaateneffect over de jaren 2012 tot en met 2016 bedraagt daarmee gesaldeerd € 8,3 miljoen. Gezien het feit dat hierbij geen sprake is van materieel foutenherstel zijn beide resultaateneffecten in overeenstemming met RJ 150.203 via de staat van baten en lasten verwerkt ten laste van het resultaat 2017.

In 2017 is vanwege de ingebruikname van nieuwbouw voor 0,3 miljoen euro gedesinvesteerd op nog niet volledig afgeschreven verbouwingen van verkochte of gesloopte oude panden.

Inventaris en apparatuur / andere vaste bedrijfsmiddelen

In 2017 is er voor een bedrag van 10,2 miljoen euro aan desinvesteringen opgenomen. Hiervan heeft 10,0 miljoen euro betrekking op jaarlijkse administratieve desinvesteringen en 0,2 miljoen euro op de desinvestering van installaties en inventaris vanwege verkoop of sloop van oude panden.

Projecten in uitvoering

Gedurende de uitvoering van bouwkundige activiteiten worden de uitgaven verantwoord onder de post 'projecten in uitvoering'. Nadat de werkzaamheden zijn afgerond, worden de kosten gesaldeerd met de ter financiering ontvangen bouwsubsidies (investeringsubsidies). De projecten, die voor eigen rekening gebouwd en gefinancierd zijn, worden geactiveerd onder gebouwen en terreinen en gedurende de economische levensduur afgeschreven.

Voor een nadere toelichting op de projecten in uitvoering wordt verwezen naar [paragraaf 7.2.4](#) van het bestuursverslag.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

1.3 Financiële vaste activa	Boekwaarde 1-1-2017	Investerings en verstrekte leningen	Desinvesteringen en afgeloste leningen	Boekwaarde 31-12-2017
1.3.2. Deelnemingen	6.479	50	-	6.529
	6.479	50	-	6.529

(bedragen x 1.000 euro)

Deelnemingen

Het verloop van de deelnemingen is als volgt:

Stand per 1 januari 2017	
- Deelnemingen	6.479
- Deelnemingen met negatief vermogen	-
	6.479
Resultaat deelnemingen	50
Stand per 31 december 2017	
- Deelnemingen	6.529
- Deelnemingen met negatief vermogen	-
	6.529

(bedragen x 1.000 euro)

Voor een overzicht van de in de enkelvoudige jaarrekening opgenomen deelnemingen wordt verwezen naar het overzicht verderop in dit verslag.

VORDERINGEN

1.5 Vorderingen	31-12-2017	31-12-2016
1.5.1 Debiteuren	546	893
1.5.2 OCW	87	-
1.5.5 Leerlingen	1.244	1.417
1.5.6. Overige overheden	5.770	5.792
Personeel	17	2
Overige	1.932	1.405
1.5.7 Overige vorderingen	1.949	1.407
1.5.8 Overlopende activa	7.376	5.527
	16.972	15.036

(bedragen x 1.000 euro)

Debiteuren

De debiteuren betreffen voornamelijk vorderingen inzake samenwerkingsverbanden en detacheringen.

OCW

De vordering op het ministerie van OCW heeft betrekking op toegekende subsidies voor 2017 die ultimo 2017 nog niet zijn ontvangen.

Leerlingen

Het betreft hier de vorderingen op ouders van leerlingen inzake de vrijwillige ouderbijdrage, bijdragen in reizen en excursies en bijdragen lesmaterialen.

Overige overheden

De vorderingen op gemeentes betreffen voornamelijk bijdrages in bouwprojecten (3,9 miljoen euro) en doordecentralisatievergoedingen (1,8 miljoen euro).

Overige vorderingen

De overige vorderingen betreffen met name nog te ontvangen bedragen van derden, nog te verrekenen bedragen met derden en terug te vorderen btw.

Overlopende activa

De post overlopende activa bestaat voornamelijk uit in het huidige verslagjaar verrichte betalingen, waarvan de kosten verantwoord worden in het volgende verslagjaar. Het betreft hier bijvoorbeeld de jaarlijkse betaling van contributies, licenties, contracten en de huurkosten, die betaald zijn aan distributeurs van leermiddelen.

LIQUIDE MIDDELEN

1.7	Liquide middelen	31-12-2017	31-12-2016
1.7.1	Kasmiddelen	76	97
1.7.2	Tegoeden op bank- en girorekeningen	-	7.399
1.7.4	Overige	1	2
		77	7.498

(bedragen x 1.000 euro)

De liquide middelen worden afgeroomd waardoor er per saldo geen liquiditeiten op lopende rekeningen staan.

EIGEN VERMOGEN

De mutaties in het eigen vermogen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Saldo 1-1-2017	Resultaat	Saldo 31-12-2017
2.1.1. Algemene reserve			
Algemene reserve	118.247	6.952-	111.295
Reserve deelnemingen	6.479	50	6.529
Totaal algemene reserve	124.726	6.902-	117.824
2.1.5 Bestemmingsfonds (privaat)			
Bestemmingsfonds private gelden	6.653	353-	6.300
Totaal bestemmingsfonds (privaat)	6.653	353-	6.300
	131.379	7.255-	124.124

(bedragen x 1.000 euro)

Resultaat

Het exploitatieresultaat over 2017 bedraagt 7,3 miljoen euro negatief.

Resultaatbestemming 2017

BESTEMMING RESULTAAT	
Het resultaat wordt als volgt bestemd:	
Onttrekking aan de algemene reserve	6.901-
Onttrekking aan de bestemmingsfondsen	362-
Toevoeging aan de bestemmingsfondsen	8
	7.255-

Bestemmingsfondsen

De private bestemmingsfondsen zijn met name gevormd uit voormalige reserves van eigen activiteiten (3,4 miljoen euro) en voormalige reserves van opgeheven stichtingen boekenfondsen en steunstichtingen (2,9 miljoen euro).

VOORZIENINGEN

2.2 Voorzieningen	Saldo 1-1-2017	Dotaties	Ontrek- kingen	Saldo 31-12-2017	Kortlopend deel < 1 jaar	Langlopend deel > 1 jaar
Jubilea	5.022	490	519	4.993	549	4.444
2.2.1 Personeelsvoorzieningen	5.022	490	519	4.993	549	4.444
Groot onderhoud	27.039	3.180	4.411	25.808	9.745	16.063
2.2.3 Overige voorzieningen	27.039	3.180	4.411	25.808	9.745	16.063
	32.061	3.670	4.930	30.801	10.294	20.507

(bedragen x 1.000 euro)

Personeelsvoorzieningen

Conform de CAO VO heeft het personeel bij het bereiken van een jubileumdatum aanspraak op een jubileumgratificatie. Deze bedraagt bij een 25-jarig dienstverband 50% en bij een 40-jarig dienstverband 100% van het maandsalaris. Hiervoor is een voorziening 'Jubileumuitkeringen' gevormd. De hoogte van de voorziening wordt bepaald door voor ieder personeelslid in de organisatie een bedrag van 900 euro op te nemen, naar rato van de betrekkingsomvang. Voor de gehele OMO organisatie bedraagt de voorziening op 31 december 2017 5,0 miljoen euro.

Overige voorzieningen

Ter dekking van de uitgaven van het meerjarig onderhoud aan gebouwen, terreinen en installaties is een voorziening 'Groot onderhoud' gevormd. De dotaties en onttrekkingen aan deze voorziening zijn ontleend aan alle meerjaren onderhoudsplannen (MOP's) en worden jaarlijks ten laste gebracht van de exploitatie.

LANGLOPENDE SCHULDEN

2.3	Langlopende schulden	Boekwaarde 01-01-17	Aangegane leningen	Aflossingen	Aflossingen volgend jaar	Boekwaarde 31-12-17	Looptijd > 1 jaar	Looptijd > 5 jaar
	BNG Bank 2,99%	40.781	-	1.875	1.875	38.906	7.500	31.406
2.3.3	Kredietinstellingen	40.781	-	1.875	1.875	38.906	7.500	31.406
2.3.5	Doordecentralisatiegelden	46.148	34.727	7.909	-	72.966	5.871	67.095
		86.929	34.727	9.784	1.875	111.872	13.371	98.501

(bedragen x 1.000 euro)

Kredietinstellingen

Ten behoeve van de financiering van nieuwbouwprojecten binnen gemeenten waar sprake is van doordecentralisatie zijn in 2015 een zestal hypothecaire leningen afgesloten bij de BNG Bank voor een totaalbedrag van 45,0 miljoen euro tegen een rentepercentage van 2,99%.

Leningnummer	Hoofdsom	Hypotheekrecht/pandrecht
40.109.542	7.600	Markesingel 2, Helmond
40.109.543	7.400	Olympiaweg 8a, Waalwijk
40.109.544	7.200	Prins Willem Alexander Sportpark 15, Veghel
40.109.545	6.200	Muntelaar 4, Veghel
40.109.546	6.300	Titus Brandsmalaan 1, Vught
40.109.547	10.300	Merendreef 1, Valkenswaard
	45.000	

(bedragen x 1.000 euro)

De looptijd is 14 jaar vanaf 1 oktober 2015. De totale jaarlijkse aflossing bedraagt 1,9 miljoen euro.

In 2017 zijn daarnaast aanvullende financieringen afgesloten ten behoeve van toekomstige bouwprojecten. Het gaat om een totaalbedrag van 132,7 miljoen euro. Deze bedragen zullen de komende jaren worden getrokken, waarna de aflossings- en renteverplichtingen gaan lopen.

Doordecentralisatiegelden

Met de doordecentralisatie van huisvestingsvoorzieningen komen jaarlijks middelen beschikbaar. Deze middelen zijn afkomstig van gemeenten waarmee een doordecentralisatie-overeenkomst is gesloten en zijn bedoeld voor het realiseren en in stand houden van goede huisvestingsvoorzieningen in die gemeenten. De middelen worden in een later jaar ingezet ten behoeve van de huisvesting in de betreffende gemeenten.

KORTLOPENDE SCHULDEN

2.4	Kortlopende schulden	31-12-2017	31-12-2016
2.4.1	Kredietinstellingen	3.519	1.875
2.4.3	Crediteuren	9.507	8.823
2.4.4	OCW	-	-
	Loonheffing	17.445	17.867
	Omzetbelasting	<u>154</u>	<u>184</u>
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen	17.599	18.051
2.4.8	Schulden terzake van pensioenen	5.076	4.317
2.4.9	Overige kortlopende schulden	5.807	5.048
	Subsidies OCW niet-geoormerkt	2.137	2.676
	Subsidies OCW geoormerkt	947	543
	Vooruitontv. investeringssubsidies	2.734	13.850
	Vooruitontv. bedragen	6.235	6.226
	Vakantiegeld- en dagen	12.981	13.174
	Eindeschooljaarsuitkering	313	301
	Bindingstoelage	1.404	1.402
	Overige	21	<u>10</u>
2.4.10	Overlopende passiva	26.772	38.182
		<u>68.280</u>	<u>76.296</u>

(bedragen x 1.000 euro)

Kredietinstellingen

De kortlopende schuld aan kredietinstellingen bestaat voor 1,9 miljoen euro uit de aflossingsverplichting BNG Bank. Het restant bestaat uit de rekening-courant schuld als gevolg van afroaming van de liquide middelen.

OCW

Ultimo 2017 zijn alle geoormerkte subsidies met verrekeningsclausule geheel besteed. Voor een verdere toelichting op de aflopende geoormerkte subsidies met verrekeningsclausule wordt verwezen naar [model G](#), onderdeel G2-A, verderop in dit verslag.

Overlopende passiva

De overlopende passiva bestaan grotendeels uit in 2017 aangegane verplichtingen, waarvan de betaling in kalenderjaar 2018 zal plaatsvinden en uit baten, die in kalenderjaar 2018 moeten worden verantwoord, waarvan de vordering in 2017 is opgenomen. Het betreft hier bijvoorbeeld ouderbijdragen en huur van boeken.

De niet-geoormerkte subsidies OCW hebben voor een bedrag van 0,4 miljoen euro betrekking op nog niet bestede subsidies, die tot en met verslagjaar 2017 zijn toegekend. Daarnaast is onder deze post een bedrag van 1,7 miljoen euro opgenomen in verband met

vooruit ontvangen niet-geormerkte subsidies OCW, die voor verslagjaar 2018 zijn toegekend.

De vooruit ontvangen geormerkte subsidies OCW hebben betrekking op nog niet bestede geormerkte subsidies OCW zonder verrekeningsclausule. Voor een nadere toelichting op deze post wordt verwezen naar [model G](#), onderdeel G1, verderop in dit verslag.

Exploitatie

Het exploitatieresultaat van de deelnemingen (i.e. gelieerde stichtingen) bedraagt 50.000 positief.

Resultaatbestemming

Het resultaat 2017 van vereniging Ons Middelbaar Onderwijs is 7,3 miljoen euro negatief.

BESTEMMING RESULTAAT	
Het resultaat wordt als volgt bestemd:	
Onttrekking aan de algemene reserve	6.901-
Onttrekking aan de bestemmingsfondsen	362-
Toevoeging aan de bestemmingsfondsen	8
	<hr/>
	7.255-

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan, die aanleiding geven tot het wijzigen van de jaarrekening.

Geormerkte subsidies OCW (model G)

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

Omschrijving subsidie	Brin nummer	Jaar	Toewijzing		Bedrag van toewijzing	Ontvangen t/m 2017	Prestatie afgerond
			Kenmerk	Datum			
Experiment maatschapsvorming	41211	2014	OND/ODB-2014/19958 U	09-06-2014	122.500	122.500	nee
Lente- en zomerscholen 2016	16VK	2016	LENZO16155	8-4-2016	29.900	29.900	nee
Lente- en zomerscholen 2016	20ST	2016	LENZO16095	8-4-2016	211.250	211.250	nee
Lente- en zomerscholen 2016	20WI	2016	LENZO16015	8-4-2016	22.750	22.750	nee
Lente- en zomerscholen 2016	15BS	2016	LENZO16032	8-4-2016	51.350	51.350	nee
Lente- en zomerscholen 2016	20BQ	2016	LENZO16003	8-4-2016	18.200	18.200	ja
Lente- en zomerscholen 2016	20ZK	2016	LENZO16203	8-4-2016	15.600	15.600	ja
Lente- en zomerscholen 2016	20JX	2016	LENZO16157	8-4-2016	81.900	81.900	nee
Lente- en zomerscholen 2016	16OX	2016	LENZO16002	8-4-2016	43.550	43.550	nee
Lente- en zomerscholen 2016	17HN	2016	LENZO16183	8-4-2016	22.750	22.750	nee
Lente- en zomerscholen 2017	16VK	2017	LENZO17126	9-5-2017	15.000	15.000	nee
Lente- en zomerscholen 2017	20ST	2017	LENZO17034	9-5-2017	159.500	159.500	nee
Lente- en zomerscholen 2017	04SU	2017	LENZO17118	9-5-2017	19.000	19.000	nee
Lente- en zomerscholen 2017	20WI	2017	LENZO17114	9-5-2017	14.000	14.000	nee
Lente- en zomerscholen 2017	21FV	2017	LENZO17149	9-5-2017	19.000	19.000	ja
Lente- en zomerscholen 2017	15BS	2017	LENZO17066	9-5-2017	25.000	25.000	ja
Lente- en zomerscholen 2017	20BQ	2017	LENZO17150	9-5-2017	10.000	10.000	ja
Lente- en zomerscholen 2017	20FY	2017	LENZO17107	9-5-2017	10.500	10.500	ja
Lente- en zomerscholen 2017	20QT	2017	LENZO17152	9-5-2017	10.000	10.000	ja
Lente- en zomerscholen 2017	20JX	2017	LENZO17184	9-5-2017	57.000	57.000	nee
Lente- en zomerscholen 2017	16OX	2017	LENZO17021	9-5-2017	25.000	25.000	nee
Lente- en zomerscholen 2017	17HN	2017	LENZO17218	9-5-2017	10.500	10.500	nee
Lente- en zomerscholen 2017	20IB	2017	LENZO17189	9-5-2017	93.000	93.000	nee
LerarenOntwikkelFonds	21FV	2016	LOF15-0162	6-4-2016	10.200	10.200	nee
LerarenOntwikkelFonds	21EX	2016	LOF15-0062	20-1-2016	27.488	27.488	nee
LerarenOntwikkelFonds	04YX	2016	LOF15-0485	30-6-2016	60.935	60.935	nee
LerarenOntwikkelFonds	17HN	2016	LOF15-0542	30-6-2016	12.300	12.300	ja
LerarenOntwikkelFonds	20AT	2016	LOF15-0435	30-6-2016	5.000	5.000	nee
LerarenOntwikkelFonds	16OX	2016	LOF15-0223	6-4-2016	20.431	20.431	ja
LerarenOntwikkelFonds	16OX	2016	LOF15-0211	6-4-2016	20.431	20.431	ja
LerarenOntwikkelFonds	04SU	2017	LOF16-0167	30-3-2017	25.000	25.000	nee
LerarenOntwikkelFonds	04SU	2017	LOF16-0210	31-5-2017	28.679	28.679	nee
LerarenOntwikkelFonds	21FV	2017	LOF16-0141	30-3-2017	10.935	10.935	nee
LerarenOntwikkelFonds	21FV	2017	LOF16-0136	30-3-2017	17.743	17.743	nee
LerarenOntwikkelFonds	21FV	2017	LOF17-0001	31-12-2017	17.187	17.187	nee
LerarenOntwikkelFonds	04YX	2017	LOF16-0154	31-5-2017	51.040	51.040	nee
LerarenOntwikkelFonds	04YX	2017	LOF16-0267	31-5-2017	67.877	67.877	nee
LerarenOntwikkelFonds	21EX	2017	LOF16-0175	30-3-2017	25.128	25.128	nee
LerarenOntwikkelFonds	17VP	2017	LOF16-0174	30-3-2017	16.792	16.792	ja
LerarenOntwikkelFonds	17JY	2017	LOF16-0105	30-3-2017	17.000	17.000	ja
LerarenOntwikkelFonds	17JY	2017	LOF16-0099	30-3-2017	37.511	37.511	nee
LerarenOntwikkelFonds	20ZK	2017	LOF16-0346	31-5-2017	16.306	16.306	ja
LerarenOntwikkelFonds	20ZK	2017	LOF17-0010	31-12-2017	8.380	8.380	nee
LerarenOntwikkelFonds	20AT	2017	LOF16-0419	9-6-2017	16.600	16.600	nee
LerarenOntwikkelFonds	20IB	2017	LOF16-0183	30-3-2017	9.000	9.000	ja
Korte opleidingstrajecten vmbo-leraren 2017	21GZ	2017	KOVL17052	11-4-2017	9.927	9.927	ja
Korte opleidingstrajecten vmbo-leraren 2017	21GZ	2017	KOVL17157	10-7-2017	8.300	8.300	ja
Korte opleidingstrajecten vmbo-leraren 2017	04SU	2017	KOVL17157	10-7-2017	32.450	32.450	nee
Korte opleidingstrajecten vmbo-leraren 2017	17VP	2017	KOVL17157	10-7-2017	16.600	16.600	nee
Korte opleidingstrajecten vmbo-leraren 2017	15BS	2017	KOVL17157	10-7-2017	4.150	4.150	ja
Korte opleidingstrajecten vmbo-leraren 2017	17KF	2017	KOVL17157	10-7-2017	66.400	66.400	nee
Korte opleidingstrajecten vmbo-leraren 2017	23FY	2017	KOVL17157	10-7-2017	16.600	16.600	nee
Korte opleidingstrajecten vmbo-leraren 2017	41211	2017	KOVL17157	10-7-2017	200.000	200.000	ja
Korte scholingstrajecten vo	41211	2017	KST-T	12-12-2017	35.000	35.000	ja
Doorstroomprogramma po-vo	16OX	2017	DPOVO17055	20-12-2017	60.000	30.000	nee
Totaal subsidies zonder verrekeningsclausule					2.058.639	2.028.639	

G2 Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule

G2-B Doorlopend na 31 december 2017

Omschrijving subsidie	Brin nummer	Jaar	Toewijzing Kenmerk	Datum	Bedrag van toewijzing	Saldo 1 januari 2017	Ontvangen in 2017	Totale kosten 31 december 2017	Saldo nog te besteden 31 december 2017
Praktijkleren groen	17VP	2015	602186-1	8-12-2014	11.619	5.106	-	5.106	-
Totaal doorlopende subsidies met verrekeningsclausule					11.619	5.106	-	5.106	-

Toelichting:

- experiment maatschapsvorming: aanvullende bekostiging op basis van het ingediende activiteiten plan waarbij wordt binnen veilige randvoorwaarden een begeleide simulatie gecreëerd wordt voor het functioneren van twee autonome maatschappen op bovenschools niveau voor tekortvakken in een regio binnen Noord Brabant.
- subsidie lente- en zomerscholen: aanvullende subsidie voor deelnemende scholen aan de lente- of zomerschool VO, met als doel om het aantal zittenblijvers te verminderen.
- leraren ontwikkelfonds: aanvullende subsidie ten behoeve van activiteiten van leraren ter bevordering van de onderwijskwaliteiten, de versterking van de beroepsgroep en de professionalisering van leraren.
- korte opleidingstrajecten vmbo-leraren: aanvullende subsidie voor het volgen van korte opleidingstrajecten door leraren in het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs die zijn gericht op het behalen van een passende bevoegdheid of erop voorbereiden om in het vmbo les te geven.
- korte scholingstrajecten vo: aanvullende subsidie voor korte scholingstrajecten voor leraren in het voortgezet onderwijs om hun onderwijsbevoegdheid te behalen.
- subsidieregeling doorstroomprogramma's po-vo ter verkrijging van kennis en vaardigheden van de deelnemers gericht op de versoepeling van de overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs.
- subsidie praktijkleren groen: aanvullende subsidie voor agrarisch onderwijs om samen met een bedrijf een voorziening voor praktijkleren op te richten.

WNT / Bezoldiging van bestuurders en toezichthouders (model H)

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op de vereniging Ons Middelbaar Onderwijs. Het inkomen van topfunctionarissen in de (semi) publieke sector mag maximaal nog 100% van het ministersalaris zijn. Dat komt in 2017 neer op 181.000 euro, inclusief onkosten en pensioenbijdrage. Voor voorzitters van raden van toezicht ligt het maximum op 27.150 euro; voor leden op 18.100 euro.

In onderstaande tabel is de bezoldiging van de bestuurders van vereniging Ons Middelbaar Onderwijs opgenomen.

bedragen x 1 €	Eugène Bernard	Yvonne Kops
Functiegegevens	Voorzitter	Lid
Aanvang functievervulling in 2017	1-1	1-1
Einde functievervulling in 2017	31-12	31-12
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	162.770	133.712
Beloningen betaalbaar op termijn	18.139	17.427
Subtotaal bezoldiging	180.909	151.139
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	181.000	181.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging 2017	180.909	151.139
Motivering overschrijding bezoldigingsmaximum	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2016		
Aanvang functievervulling in 2016	1-1	15-2
Einde functievervulling in 2016	13-12	13-12
Deeltijdfactor 2016 in fte	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	162.770	120.851
Beloningen betaalbaar op termijn	15.792	13.137
Totale bezoldiging 2016	178.562	133.988

In onderstaande tabel is de bezoldiging van de toezichthouders van vereniging Ons Middelbaar Onderwijs opgenomen.

bedragen x 1 €	Pieter van Geel	Bob van Geffen	Frank Verhoeven	Jan Bouwens	Nicole van der Wolk
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang functievervulling in 2017	1-1	1-1	1-1	1-1	1-1
Einde functievervulling in 2017	13-12	13-12	13-12	30-6	30-6
Bezoldiging					
Bezoldiging	8.740	4.372	4.372	2.841	2.841
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	27.150	18.100	18.100	9.025	9.025
-/- Onverschuldigd betaald bedrag bezoldiging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging 2017	8.740	4.372	4.372	2.841	2.841
Motivering overschrijding bezoldigingsmaximum	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2016					
Aanvang functievervulling in 2016	1-1	1-1	1-1	1-1	1-1
Einde functievervulling in 2016	13-12	13-12	13-12	13-12	13-12
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	8.740	5.073	4.372	5.682	5.682
Beloningen betaalbaar op termijn	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging 2016	8.740	5.073	4.372	5.682	5.682
bedragen x 1 €					
Functiegegevens	Marijke Kral	Barbara Snijder	Harrie Meelen	Hans Junggebur	Eddy Vaassen
	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1-1	1-1	1-1	1-7	1-7
Einde functievervulling in 2017	13-12	13-12	13-12	31-12	31-12
Bezoldiging					
Bezoldiging	4.372	5.682	4.372	2.186	2.186
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	18.100	18.100	18.100	9.124	9.124
-/- Onverschuldigd betaald bedrag bezoldiging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging 2017	4.372	5.682	4.372	2.186	2.186
Motivering overschrijding bezoldigingsmaximum	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2016					
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1-1	1-1	1-7		
Einde functievervulling in 2016	13-12	13-12	31-12		
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	4.372	5.862	2.186		
Beloningen betaalbaar op termijn	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.		
Totale bezoldiging 2016	4.372	5.862	2.186		

Er zijn geen personen van wie de bezoldiging de van toepassing zijnde norm van 2017 te boven gaat.

Deelnemingen/verbonden partijen (model E)

Naam	Statutaire Zetel	Eigen vermogen 31-12-2017	Resultaat 2017	Omzet 2017	Art 2:403 Ja/Nee	Deelname %	Consolidatie %
Stichting ter behartiging van de belangen van het VO Valkenswaard	Valkenswaard	64	-	-	Nee	100	100
Stichting Steunfonds Jeroen Bosch College	's-Hertogenbosch	48	-	-	Nee	100	100
Stichting Steun OMO Scholengemeenschap Tongerlo	Roosendaal	756	10-	-	Nee	100	100
Sint Canisiusstichting	Tilburg	2-	-	18	Nee	100	100
Stichting Job8	Tilburg	66-	52	65	Nee	100	100
Stichting Ons Middelbaar Onderwijsfonds	Tilburg	5.232	11	13	Nee	100	100
Subtotaal		6.032	53	96			
St. Boekenfonds van het Van Maerlantlyceum te Eindhoven	Eindhoven	452	6-	-	Nee	100	100
St. Boekenfonds Eckart-College te Eindhoven	Eindhoven	-	-	-	Nee	100	100
Subtotaal		452	6-	-			
Deelnemingen die niet door OMO worden geadmistreerd							
Stichting Beekvlief Internationale contacten	St. Michielsgestel	41	3	3	Nee	100	100
Stichting Schoolreizen Sint-Janslyceum 's-Hertogenbosch	's-Hertogenbosch	4	-	-	Nee	100	100
Subtotaal		45	3	3			
Totaal		6.529	50	99			

Van de volgende deelnemingen waren op het moment van het opmaken van de jaarrekening 2017 geen financiële jaarverslagen in bezit:

Naam	Statutaire Zetel	Eigen vermogen 31-12-2017	Resultaat 2017	Omzet 2017	Art 2:403 Ja/Nee	Deelname %	Consolidatie %
Stichting Boekenfonds Gertudiscollege	Roosendaal	p.m.	p.m.	p.m.	Nee	100	100
Stichting steunfonds Knippenberg College Helmond	Helmond	p.m.	p.m.	p.m.	Nee	100	100
Stichting Beekvlief	St.Michielsgestel	p.m.	p.m.	p.m.	Nee	100	100

Honorarium externe accountant

In het verslagjaar zijn de volgende honoraria van Deloitte ten laste gebracht van de vereniging, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:328a BW:

4.4.1	Specificatie honorarium accountant	2017	begroting 2017	2016
4.4.1.1	Onderzoek jaarrekening	80.000	50.000	60.500
4.4.1.2	Controle bekostiging	20.000	20.000	20.000
4.4.1.2	Andere controle opdrachten	6.000	10.000	12.000
4.4.1.3	Fiscale adviezen	-	-	-
4.4.1.4	Andere niet-controledienst	-	-	-
		106.000	80.000	92.500

Ondertekening raad van bestuur en raad van toezicht

Eugène Bernard
voorzitter raad van bestuur

Yvonne Kops
lid raad van bestuur

Pieter van Geel
voorzitter raad van toezicht

Bob van Geffen
lid raad van toezicht

Eddy Vaassen
lid raad van toezicht

Frank Verhoeven
lid raad van toezicht

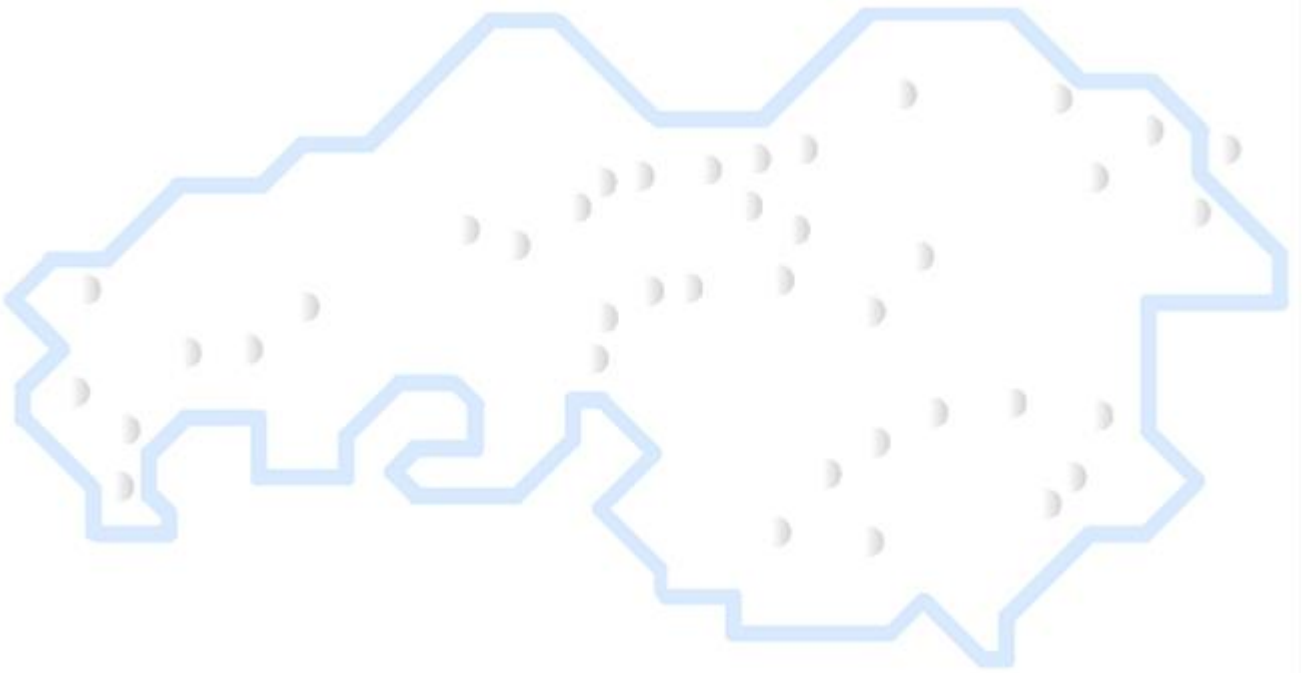
Harrie Meelen
lid raad van toezicht

Hans Junggeburst
lid raad van toezicht

Barbara Snijder
lid raad van toezicht

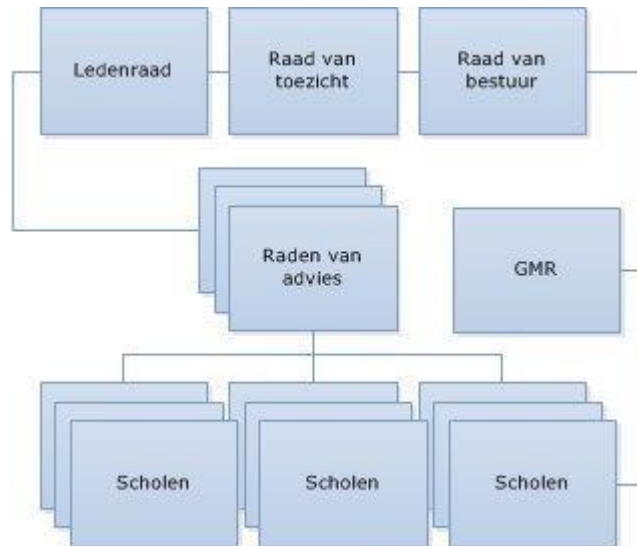
Marijke Kral
lid raad van toezicht

Deel D: Bijlagen

Bijlage 1. Organisatie Ons Middelbaar Onderwijs

Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs kent drie organen: de ledenraad, de raad van toezicht en de raad van bestuur. In onderstaand schema zijn de onderlinge samenhangen weergegeven.

Schoolleiders

Alle schoolleiders van de vereniging zijn in algemene dienst. Op 1 januari 2018 waren zij verbonden aan de volgende scholen:

• 2College	de heer Ad Poulisse
• Baanderherencollege	de heer Leon Spaan
• Bossche Vakschool	mevrouw Fleur Cerini
• De Nieuwste School	mevrouw Maria Michels
• Eckartcollege	mevrouw Claire Arts (waarnemend)
• Elzendaalcollege	de heer Jacques Marsmans
• Fioretti College	mevrouw Anita O'Connor
• Gymnasium Beekvliet	mevrouw Carla Faassen
• Instelling VO Deurne	mevrouw Elke Oegema
• Jacob-Roelandslyceum	de heer Leon Spaan
• Jeroen Bosch College	mevrouw Marjo van IJzendoorn
• Kwadrant SG	de heer Titus Frankemölle
• Maaslandcollege	de heer Ivo Vis
• Maurick College	de heer Huub van der Linden
• Merletcollege	de heer Paul Metzemaekers
• Mill-Hillcollege	de heer Rijk Vlaanderen
• Munnikenheide College	mevrouw Carina Reuvers
• OMO SG Bergen op Zoom	de heer Marcel van Loo
• OMO SG De Langstraat	de heer Jan van Pelt
• OMO SG Helmond	de heer Hans Schapenk
• OMO SG Tongerlo	mevrouw Marijke Broodbakker
• Rodenborch-College	mevrouw Marjo van IJzendoorn
• Roncalli SG	de heer Ludo Heesters

- Rythovius College mevrouw Marleen van den Hurk
- SG Het Plein mevrouw Corinne Sebregts
- SG Were Di de heer Edward de Gier
- Sint-Janslyceum de heer Jean Wiertz
- Sint-Odulphuslyceum de heer Frans Claassens
- Sondervick College mevrouw Monique van Roosmalen
- Theresialyceum de heer Tomas Oudejans
- Van Maerlant mevrouw Fleur Cerini
- Van Maerlantlyceum mevrouw Emmeken van der Heijden
- Varendonck College mevrouw Irma van Nieuwenhuijsen
- Zwijzen College Veghel mevrouw Anita O'Connor

Ledenraad

Voor de samenstelling van de ledenraad, alsmede het verslag van de activiteiten in 2017 wordt verwezen naar het ['Verslag ledenraad'](#).

Raad van toezicht

Voor de samenstelling van de raad van toezicht, alsmede het verslag van de activiteiten in 2017 wordt verwezen naar het ['Verslag raad van toezicht'](#).

Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

Voor de samenstelling van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad, alsmede het verslag van de activiteiten in 2017 wordt verwezen naar het ['Verslag gemeenschappelijke medezeggenschapsraad'](#).

Raad van bestuur

De raad van bestuur is het bevoegd gezag van de vereniging Ons Middelbaar Onderwijs en bestaat uit twee statutaire leden. Daarnaast is een ambtelijk secretaris aangesteld. De voorzitter van de raad van bestuur vertegenwoordigt de vereniging en legt aan de raad van toezicht verantwoording af voor het door de raad van bestuur gevoerde beleid.

De raad van bestuur bestaat uit de volgende personen:

- de heer Eugène Bernard, voorzitter
- mevrouw Yvonne Kops, lid

Ambtelijk secretaris van de raad van bestuur is de heer Hans van Dijk. Hij is tevens algemeen directeur van het OMO bureau.

Bureau Ons Middelbaar Onderwijs

Het OMO-bureau is de interne serviceorganisatie van de vereniging. Het OMO-bureau ondersteunt de raad van bestuur en de scholen. Algemeen directeur is de heer Hans van Dijk, concerncontroller is de heer Patrick van Rossum. Voor een beschrijving van de ontwikkelingen en activiteiten van het OMO-bureau in 2017 wordt verwezen naar het ['Verslag Bureau Ons Middelbaar Onderwijs'](#).

Klachtencommissie

De vereniging heeft een klachtencommissie ingesteld voor de klachtenregeling en de regeling ter voorkoming van seksuele intimidatie, agressie, geweld (waaronder pesten) en discriminatie. De commissie integriteitsvraagstukken (op basis van de klokkenluidersregeling) vormt een personele unie met de klachtencommissie. De samenstelling van de Klachtencommissie is gerelateerd aan de aard van haar werkzaamheden: zij bestaat uit twee voormalige schoolleiders, twee artsen/psychologen en vier juristen, onder wie de voorzitter en de vicevoorzitter.

De samenstelling van de klachtencommissie was in 2017 als volgt:

- de heer prof. mr. P.J.J. Zoontjens (voorzitter)
- de heer mr. F.J.G.M. de Hommel (vice-voorzitter)
- mevrouw dr. M.E.T. van den Muijsenbergh
- mevrouw drs. Y. Siebelink
- de heer drs. H.M. Claessen
- de heer mr. S. Sonke
- mevrouw mr. E. Huijs
- vacature

Vertrouwenspersoon is de heer drs. P. de Kroon.

Bijlage 2: Slaagpercentages 2017

Bij paragraaf 3.2.3, '[Onderwijs in kerncijfers](#)', staan de gemiddelde slaagpercentages van de leerlingen van vereniging Ons Middelbaar Onderwijs ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De tabel in deze bijlage geeft de slaagpercentages per school en opleiding weer na het tweede tijdvak 2017.

School / vestiging	vmbo-b	vmbo-k	vmbo-g/t	havo	vwo
2College					
Durendael	92,0%	96,7%	99,1%	84,2%	92,3%
Cobbenhagenlyceum				80,6%	70,0%
Cobbenhagenmavo			89,7%		
Ruiven			90,6%		
Jozefmavo			96,7%		
Baanderherencollege	100%	100%	95,5%		
Bossche Vakschool					
Bossche Vakschool	97,2%	97,1%			
Van Maerlant	100%	100%	98,0%		
De Nieuwste School			97,0%	94,8%	100%
Eckartcollege					
Eckartcollege			96,5%	89,7%	91,0%
Pleincollege Nuenen	98,3%	97,6%	81,0%		
Elzendaalcollege					
Boxmeer			93,5%	95,4%	93,9%
Gennep	100%	97,4%	96,4%		
Fioretti College	97,8%	99,2%	94,5%		
Gymnasium Beekvliet					93,6%
Instelling Voortgezet Onderwijs Deurne					
Peellandcollege				92,8%	91,1%
Alfrinkcollege			93,8%		
Hub van Doornecollege	98,9%	95,8%			
Jacob-Roelandslyceum				83,8%	89,8%
Jeroen Bosch College			88,6%	73,3%	90,9%
Kwadrant Scholengroep					
Hanze College	100%	96,3%	100%		
Cambreurcollege	100%	97,6%	87,7%	90,8%	93,5%
Maaslandcollege			97,4%	86,2%	85,8%
Maurick College	90,9%	100%	95,7%	94,8%	91,3%
Merletcollege					
Mill	100%	100%	100%		
Cuijk Grotestraat			93,4%	85,2%	88,9%
Cuijk Robijnlaan	100%	95,5%			
Grave	100%	100%	97,9%	90,7%	

Mill-Hillcollege			89,7%	88,6%	94,7%
Munnikenheide College					
Rucphen	100%	95,7%	100%		
Etten-Leur	100%	94,6%	100%		
OMO Scholengroep Bergen op Zoom					
Mollerlyceum				77,8%	73,3%
Zuidwesthoek College	100%	79,7%	94,3%		
't Ravelijn	100%	95,9%	81,4%		
Zoom mavo			90,2%		
OMO Scholengroep De Langstraat					
Walewyc			95,3%		
Dr. Mollercollege				86,1%	92,3%
Van Haestrechtcollege	100%	100%	100%		
d'Oultremontcollege	100%	100%	98,1%	87,7%	87,5%
OMO Scholengroep Helmond					
Vakcollege Helmond	97,5%	94,8%			
Carolus Borromeus College			94,7%	92,3%	100%
Dr.-Knippenbergcollege			92,4%	86,4%	97,0%
Scholengroep Het Plein					
Sint-Joriscollege			97,8%	89,8%	89,7%
Pleinschool Helder				100%	80,0%
Aloysius De Roosten			90,8%		
Vakcollege Eindhoven	100%	92,6%			
OMO Scholengroep Tongerlo					
Da Vinci College	100%	94,2%			
Gertrudiscollege			96,7%	90,4%	88,9%
Norbertuscollege				91,7%	93,1%
Rodenborch-College			96,1%	93,4%	93,0%
Roncalli Scholengemeenschap			96,7%	88,8%	90,9%
Rythovius College			96,5%	93,0%	95,5%
Scholengemeenschap Were Di	97,4%	91,3%	92,6%	90,5%	97,3%
Sint-Janslyceum			90,3%	89,6%	91,8%
Sint-Odulphuslyceum				90,5%	87,9%
Sondervick College	95,7%	89,2%	88,9%	78,5%	90,5%
Theresialyceum				80,7%	89,1%
Van Maerlantlyceum				81,3%	84,5%
Varendonck College					
Asten				92,6%	88,5%
Someren	100%	97,5%	94,7%		
Zwijsen College Veghel				91,0%	94,2%
Gemiddelde OMO scholen	98,6%	95,6%	94,0%	88,3%	90,7%
Landelijk gemiddelde	98,1%	96,0%	92,8%	87,2%	91,0%

Bijlage 3: Toezichtarrangementen onderwijsinspectie

Onderstaande tabel geeft de arrangementen per locatie weer voor de per 31 december 2017 toegekende toezichtarrangementen.

Legenda:

- G Goed
- B Basisarrangement
- Z Aangepast toezichtarrangement 'zwak'
- ZZ Aangepast toezichtarrangement 'zeer zwak'
- n.v.t. Geen oordeel

Naam school/vestiging	pro	vmbo-b	vmbo-k	vmbo-g/t	havo	vwo
2College						
Durendael		B	B	B	B	B
Cobbenhagenmavo				B		
Cobbenhagenlyceum					B	B
Ruiven				B		
Jozefmavo				B		
Baanderherencollege	B	B	B	B		
Bossche Vakschool						
Bossche Vakschool		B	B			
Van Maerlant (Hervensebaan)		B	B			
Van Maerlant			B	B		
De Nieuwste School				B	B	B
Eckartcollege						
Eckartcollege				B	B	B
Nuenen		B	B	B		
Elzendaalcollege						
Boxmeer				B	B	B
Gennep		B	B	B		
Fioretti College	B	B	B	B		
Gymnasium Beekvliet						B
IVO-Deurne						
Peellandcollege					B	B
Alfrinkcollege				B		
Hub van Doornecollege		B	B			
De Sprong	B					
Jacob-Roelandslyceum					B	B
Jeroen Bosch College				B	B	B
Kwadrant SG						
Hanze College		B	B	B		
Cambreur College		B	B	B	B	B
Maaslandcollege				B	B	B

Maurick College		B	B	B	B	B
Merletcollege						
Mill		B	B	B		
Cuijk, Grotestraat					B	B
Cuijk, Robijnlaan		B	B	B		
Grave		B	B	B	B	
Mill-Hillcollege				B	B	B
Munnikenheide college						
Rucphen		B	B	B		
Etten-Leur		B	B	B		
OMO SG Bergen op Zoom						
Mollerlyceum					B	B
Zoommavo				B		
ZuidWesthoek College		B	B	B		
't Ravelijn		B	B	B		
OMO SG De Langstraat						
Walewyc				G		
Dr. Mollercollege				B	B	B
Van Haestrechtcollege		B	B	B		
d'Oultremontcollege		B	B	B	B	B
OMO SG Helmond						
Carolus Borromeus College				B	B	B
Dr.-Knippenbergcollege				G	B	B
Praktijkschool Helmond	B					
Vakcollege <u>Helmond</u>		B	B			
OMO SG Tongerlo						
Da Vinci College	B	B	B			
Gertrudiscollege				B	B	B
Norbertuscollege					B	B
Roncalli Scholengemeenschap				B	B	B
Rodenborch College				B	B	B
Rythovius College				B	B	B
Scholengroep Het Plein						
Sint-Joriscollege				B	B	B
Antoon Schellenscollege (alleen onderbouw)						
Aloysius De Roosten				B		
Vakcollege Eindhoven		B	B			
Praktijkschool Eindhoven	B					
Pleincollege Helder					B	Z
Scholengemeenschap Were Di		B	B	B	B	B
Sint-Janslyceum				B	B	B
Sint-Odulphuslyceum					B	B
Sondervick College		B	B	B	B	B
Thersialyceum					B	B
Frater van Gemertschool					B	
Van Maerlantlyceum					B	B

Varendonck College							
Asten					B	B	
Someren	B	B	B	B			
Zwijzen College Veghel					B	B	
Totaal goed	0	0	0	2	0	0	2
Totaal basis	7	26	27	41	35	33	169
Totaal zwak (per 1/8/2017 onvoldoende)	0	0	0	0	0	1	1
Totaal zeer zwak	0	0	0	0	0	0	0
Totaal opleidingen	7	26	27	43	35	34	172

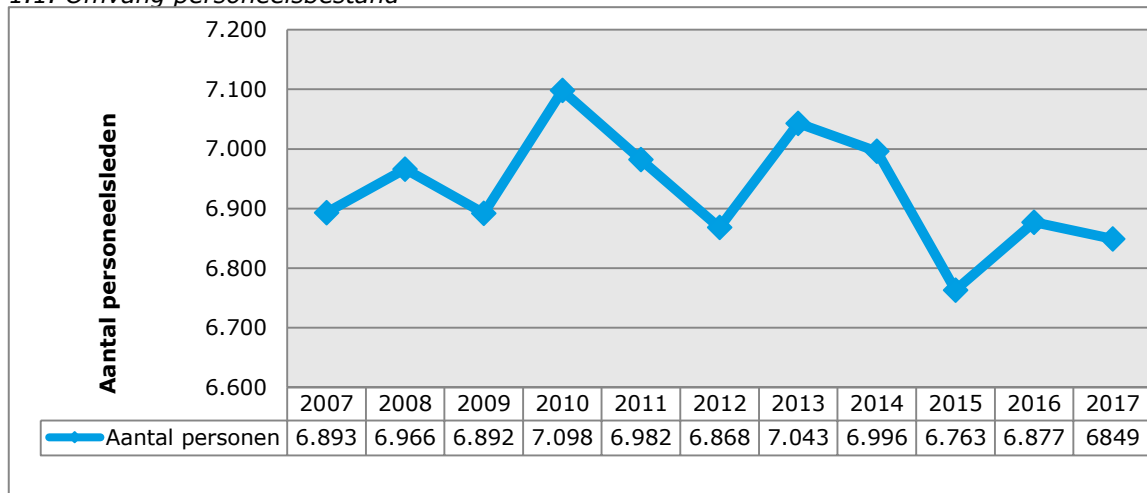
Bijlage 4: Personeel in cijfers

In deze bijlage worden enkele personele kengetallen van 2017 in relatie tot voorgaande jaren grafisch gepresenteerd. Onder elke grafiek staat een korte toelichting.

1. Samenstelling personeelsbestand

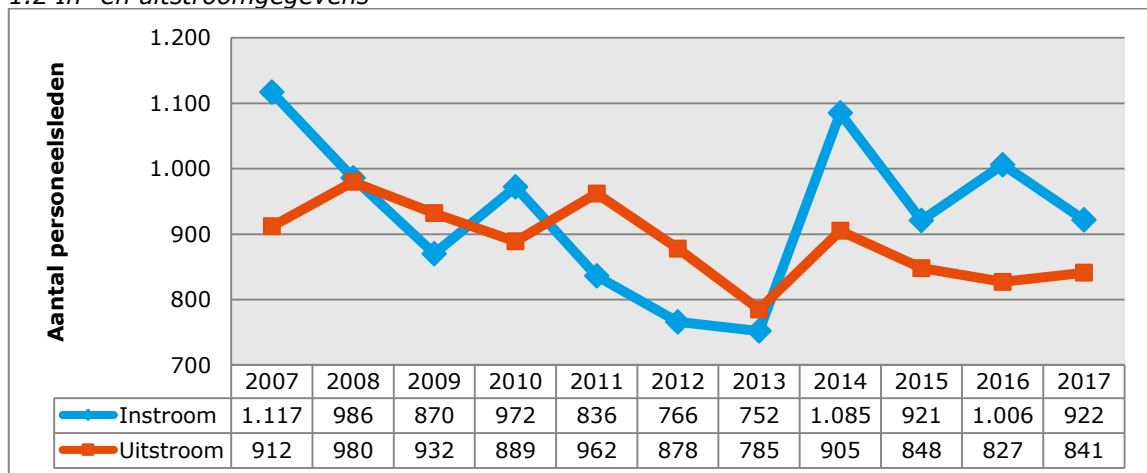
Achtereenvolgens worden de cijfers van het totale personeelsbestand van Ons Middelbaar Onderwijs en de instroom- en uitstroomgegevens weergegeven.

1.1. Omvang personeelsbestand

Het totaal aantal personeelsleden dat in 2017 in dienst is, is (licht) gedaald ten opzichte van 2016. Dit is in lijn met de daling van de leerlingaantallen. De lichte stijging in 2016 is mede veroorzaakt door de bestuursovername van de Praktijkschool Helmond per 1 april 2016. Vanaf deze datum maakt de Praktijkschool Helmond deel uit van de OMO Scholengroep Helmond. De afname in 2014 was voornamelijk het gevolg van de bestuursoverdracht van het Lyceum Bisschop Bekkers aan de Stichting Eindhovens Christelijk Voortgezet Onderwijs. De toename van 2009 naar 2010 werd veroorzaakt door de komst van het Hervion College (nu onderdeel van De Bossche Vakschool).

1.2 In- en uitstroomgegevens

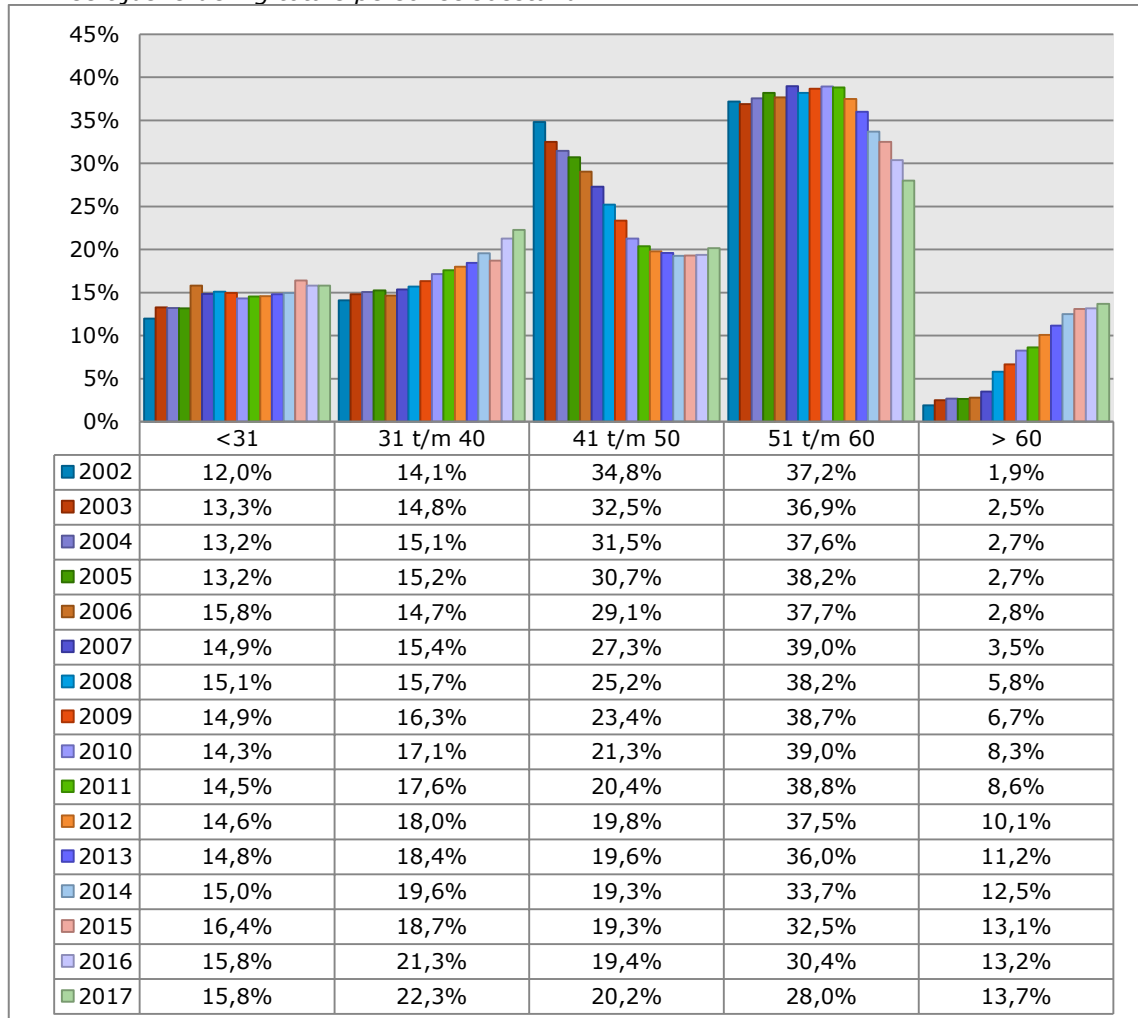
Het betreft het totaal aantal personen (inclusief bureau en raad van bestuur) dat in dienst is getreden of uit dienst is gegaan, maar ook uitbreidingen of inkortingen van de betrekkingsomvang bij Ons Middelbaar Onderwijs.

2. Verdeling naar categorieën

Achtereenvolgens wordt een aantal grafieken weergegeven die betrekking hebben op de verdeling van het personeelsbestand naar diverse categorieën. Het betreft:

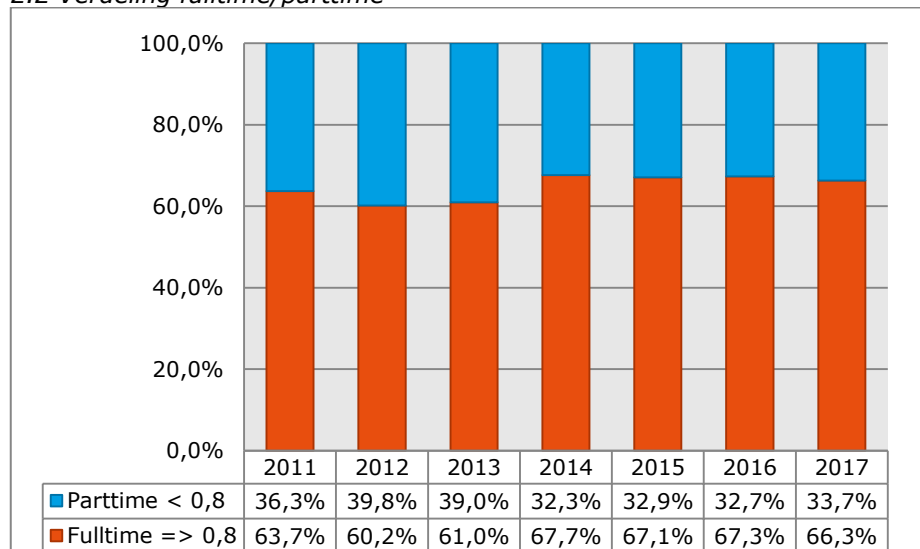
1. uitsplitsing naar leeftijdscategorieën;
2. verdeling in fulltime en parttime aanstellingen;
3. vaste en tijdelijk aanstellingen;
4. verhouding docenten in LB, LC en LD/LE (functiemix);
5. verdeling man en vrouw;
6. verdeling naar vrouw en man in leidinggevende posities.

2.1 Leeftijdsverdeling totale personeelsbestand

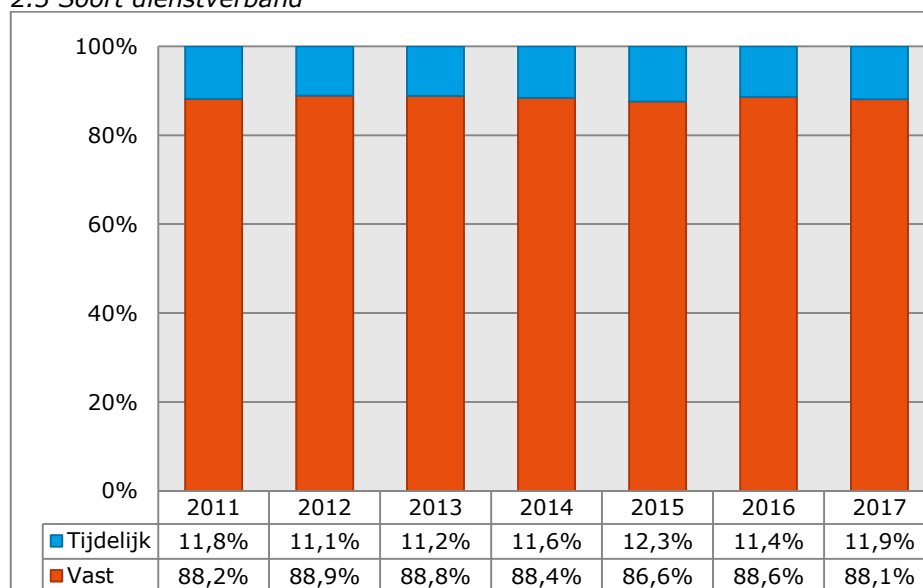

De toename van het aantal 60+-ers zet zich ook in 2017 voort. De (gewogen) gemiddelde leeftijd (44,7 jaar) van het personeelsbestand is in 2017 wel iets afgenomen ten opzichte van 2016 (45,8 jaar).

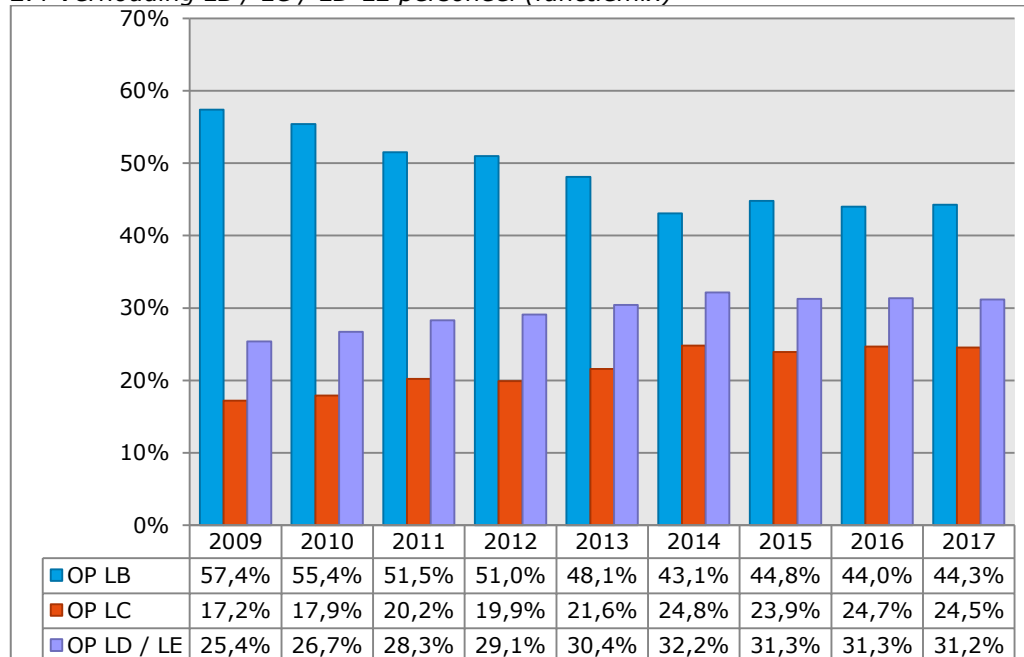
2.2 Verdeling fulltime/parttime

2.3 Soort dienstverband

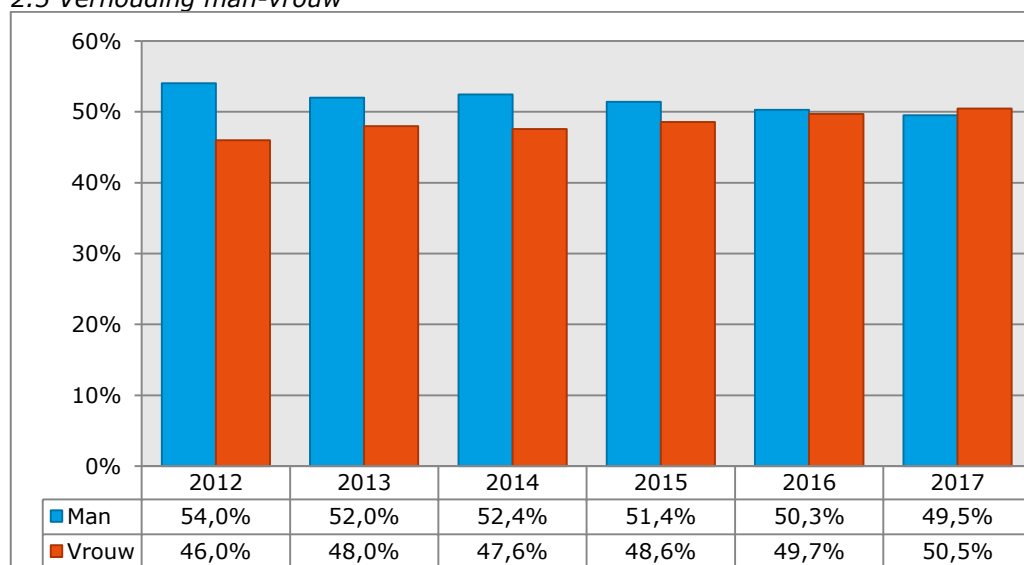
2.4 Verhouding LB / LC / LD-LE personeel (functiemix)

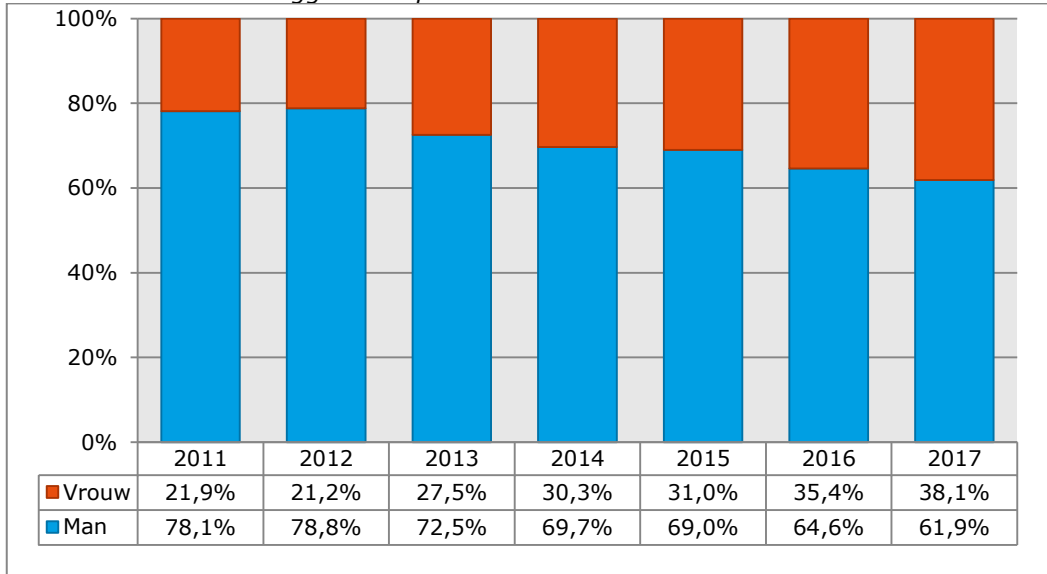
Voor de berekening van de verhouding van de LB-LC-LD/LE categorieën zijn de definities gebruikt zoals bij de regeling functiemix gelden, waarbij de salarisschaal leidend is. Personen met een salarisgarantie worden geteld in de categorie waarop het salaris daadwerkelijk wordt gebaseerd.

Door de landelijke regelgeving in 2014 is de beoogde streefformatie vervangen door een maatwerkafspraken functiemix, welke op basis van beschikbare middelen is vastgesteld. De verhouding van de LB, LC en LD/LE formatie laat in 2017 een licht verloop zien van LC naar LB. Dit is in lijn van de maatwerkafspraken.

2.5 Verhouding man-vrouw

2.6 Man-vrouw in leidinggevende posities

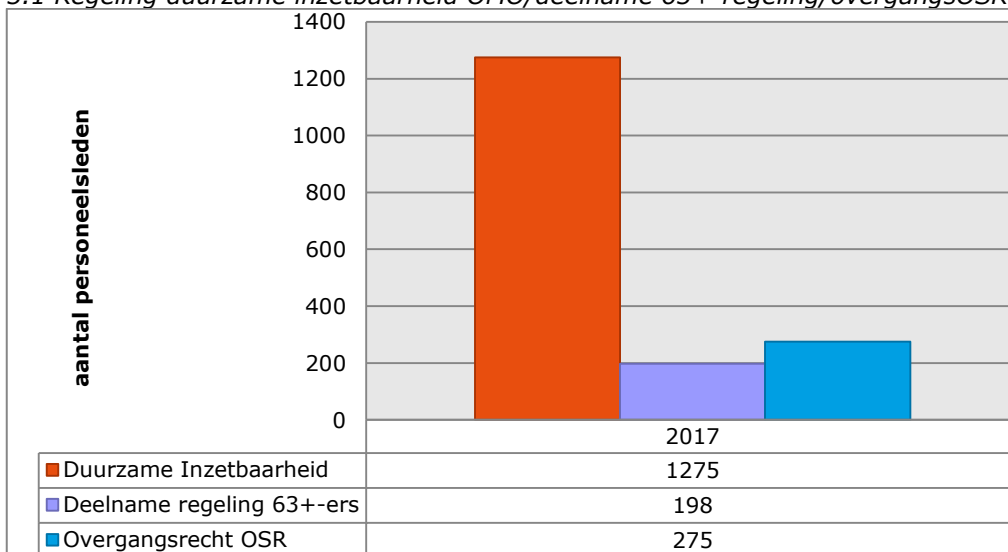
Het betreft in dit geval alleen de verdeling in de functies rector/algemeen directeur, directielid/conrector en directeur. Andere functies met leidinggevende taken zijn niet meegenomen in deze vergelijking.

3. Overig

Naast de verdeling van het personeelbestand in categorieën zijn kengetallen vastgesteld op basis van arbeidsvoorwaardelijke regelingen, zoals:

1. gebruik regeling duurzame inzetbaarheid OMO
2. gebruik deelname 63+regeling
3. gebruik overgangsrecht OSR
4. gebruik overgangsrecht Bevordering Arbeidsparticipatie Ouderen (BAPO)
5. gebruik ouderschapsverlof
6. aantal LIO-ers/stagiaires

3.1 Regeling duurzame inzetbaarheid OMO/deelname 63+-regeling/overgangsOSR

Regeling duurzame inzetbaarheid

Op basis van de CAO-OMO, hoofdstuk F, bestaat de mogelijkheid om deel te nemen aan de regeling duurzame inzetbaarheid. Elk personeelslid van 57 jaar en ouder heeft tot de pensioenleeftijd recht op verlaging van de jaartaak met 10% tegen een eigen bijdrage van 30%. Voor de categorie OOP in de loonschalen 1 t/m 8 geldt een eigen bijdrage van 20%. In totaal maken van de potentieel 1.808 personen van 57 jaar en ouder er in het kalenderjaar 2017 1.275 personen gebruik van deze regeling.

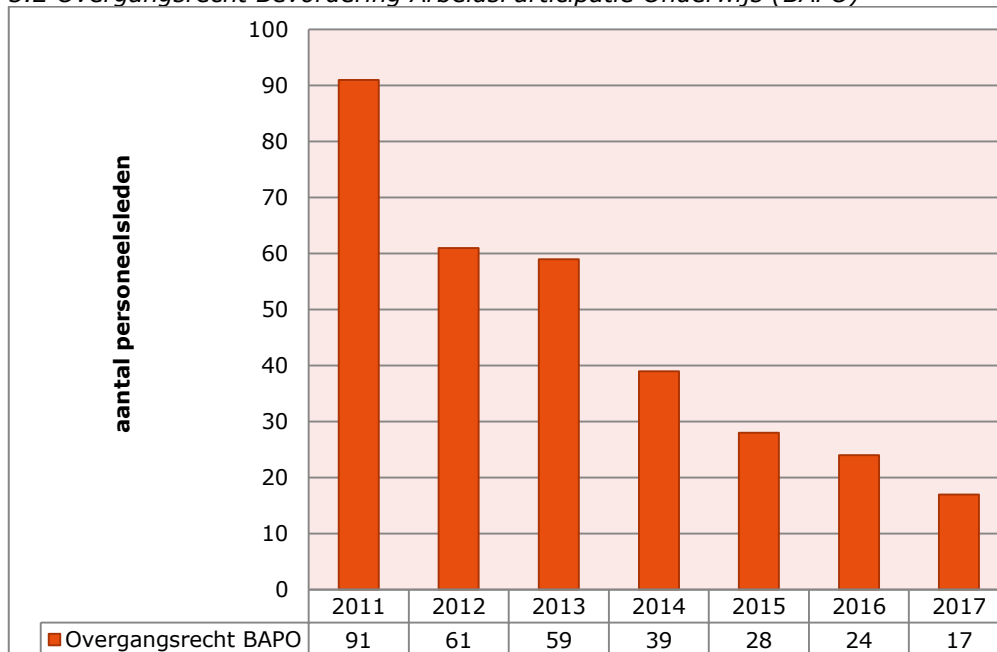
Deelname regeling 63+

Per 1 augustus 2015 is het mogelijk om gebruik te maken van de zogenaamde 63+-regeling. Dit betekent dat, onder voorwaarden, een personeelslid voor 0,2 fte taakvermindering krijgt als hij voor 0,2 fte ontslag neemt. Voor de teruggang in fte kan hij gebruik maken van het ABP Keuzepensioen. Door het verlof en ontslag ontstaat er 0,4 fte vacaturruimte die ingezet kan worden om werkgelegenheid te creëren voor jonge medewerkers. In 2017 maken er van de 282 personen van de 63+-ers met een betrekkingssomvang van 0,8 wtf en hoger 198 personen (=70,2%) gebruik van deze regeling.

Overgangsrecht OMO Seniorenregeling (overgangsrecht OSR)

Door de nieuwe regeling duurzame inzetbaarheid per 1 augustus 2015 geldt dat, onder voorwaarden, de nog niet-genoten OSR als overgangsrecht OSR opgenomen kan worden. Ook voor de categorie 52 tot 57 jaar geldt, onder voorwaarden, een overgangsrecht OSR. In voorkomende gevallen is ook een eigen bijdrage, conform de regeling duurzame inzetbaarheid, van toepassing. In 2017 maken 275 personen gebruik van het overgangsrecht OSR.

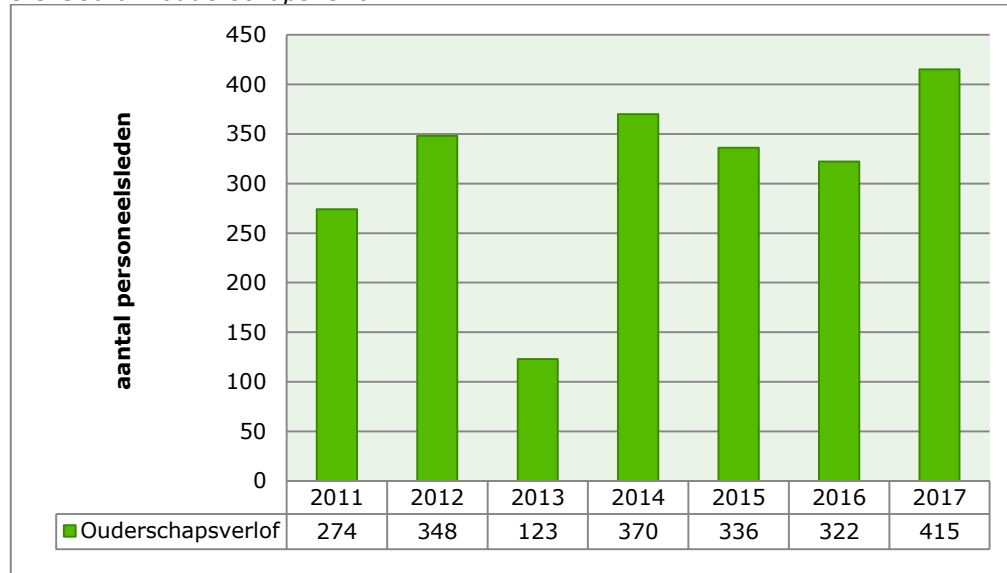
3.2 Overgangsrecht Bevordering ArbeidsParticipatie Onderwijs (BAPO)

Voor personeelsleden van 52 jaar en ouder is op basis van de CAO-OMO, onder bepaalde voorwaarden, nog het overgangsrecht BAPO van toepassing. Voor 170 (vanaf 52 jaar) of 340 (vanaf 56 jaar) klokuren per jaar kan werktijdverkorting worden 'gekocht'. In het verleden is

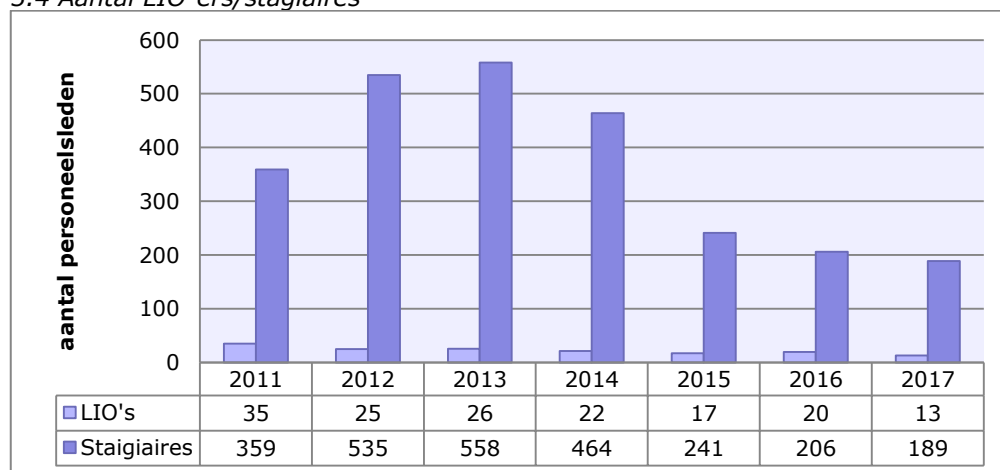
dit overgangsrecht onderdeel geweest van de afspraken omtrent arbeidsvoorwaarden op het moment dat deze scholen zijn overgekomen naar OMO. Dit overgangsrecht neemt elk jaar in omvang af. In 2017 maken nog 17 personen gebruik van het overgangsrecht BAPO.

3.3 Gebruik ouderschapsverlof

Op basis van de CAO-OMO bestaat de mogelijkheid om betaald ouderschapsverlof op te nemen. Het recht op ouderschapsverlof op basis van de Wet Arbeid en Zorg is eveneens onderdeel van de CAO-OMO. In het kalenderjaar 2017 hebben 415 personen gebruik gemaakt van de regeling betaald ouderschapsverlof.

3.4 Aantal LIO-ers/stagiaires

Bijlage 5: Regionale samenwerkingsverbanden passend onderwijs

Nummer	Naam	Deelnemende scholen
VO-25-07	Stichting Samenwerkingsverband VO-ROC Nijmegen en omgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Merletcollege • Elzendaalcollege
VO-30-01	Stichting Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Bergen op Zoom e.o.	<ul style="list-style-type: none"> • OMO Scholengroep Bergen op Zoom e.o. • Roncalli Scholengemeenschap
VO-30-02	Samenwerkingsverband VO in de regio Roosendaal	<ul style="list-style-type: none"> • OMO sg Tongerlo
VO-30-03	Stichting Regionaal Samenwerkingsverband Breda en omgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Munnikenheide College • Kwadrant Scholengroep (Locatie Hanze College)
VO-30-04	Stichting Samenwerkingsverband passend onderwijs VO Tilburg e.o.	<ul style="list-style-type: none"> • 2College • De Nieuwste School • Mill-Hillcollege • Kwadrant Scholengroep (Locatie Cambreur College) • Sint-Odulphuslyceum • Theresialyceum
VO-30-05	Stichting Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs De Meierij	<ul style="list-style-type: none"> • Gymnasium Beekvliet • Jacob-Roelandslyceum • Sint-Janslyceum • Jeroen Bosch College • Rodenborch-College • Maurick College • Bossche Vakschool • Van Maerlant • Baanderherencollege vmbo • Baanderherencollege praktijkonderwijs
VO-30-06	Samenwerkingsverband VO Brabant Noordoost	<ul style="list-style-type: none"> • Fioretti College • Maaslandcollege • Zwijsen College Veghel
VO-30-07	Regionaal Samenwerkingsverband voor passend onderwijs Eindhoven en Kempenland	<ul style="list-style-type: none"> • Scholengroep Het Plein • Eckartcollege • Rythovius College • Sondervick College • Scholengemeenschap Were Di • Van Maerlantlyceum
VO-30-08	Stichting Samenwerkingsverband Passend Onderwijs VO-VSO Helmond-Peelland	<ul style="list-style-type: none"> • OMO Scholengroep Helmond • Instelling Voortgezet Onderwijs Deurne • Varendonck_College
VO-30-09	Stichting Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs De Langstraat 30-09	<ul style="list-style-type: none"> • OMO Scholengroep De Langstraat

Bijlage 6: Instellingen voor hoger- en wetenschappelijk onderwijs

Instellingen waarmee de vereniging samenwerkt zijn:

- **Tilburg University (TiU)**
 - De Universitaire Lerarenopleiding Tilburg is in samenwerking met Ons Middelbaar Onderwijs tot stand gekomen. Hierdoor neemt Ons Middelbaar Onderwijs deel aan de bestuurscommissie van de ULT;
 - Het partnerschap met academische opleidingsscholen is verbreed van AOS-West-Brabant en AOS-Midden-Brabant naar AOS-Noordoost-Brabant en AOS-Zuidoost-Brabant;
 - Verschillende OMO-scholen participeren in het Wetenschapsknooppunt Brabant, onder andere voor profielwerkstukken en open dagen;
 - Samenwerking op het terrein van het zogenoemde 'Econasium' en op het terrein van 'economie voor jou' met als doel de belangstelling voor economie onder middelbare scholieren te vergroten;
 - Samenwerking met scholen in het kader van de Dag van de Filosofie;
 - Samenwerking in het Palladio-programma;
 - De ULT participeert in de redactie van *Script!*;
 - De ULT is deelnemer aan de pilot Leerateliers en aan de onderzoeks-call van NRO die vanuit de scholen kon worden ingediend (december 2016);
 - Het onderzoek van Kitty Leuverink van de TiU wordt deels financieel ondersteund door de vereniging vanuit het fonds voor ondersteuning proefschriften;
 - Samenwerking op het terrein van de projecten Begeleiding startende leraren en Professionele Leergemeenschappen.

- **Radboud Universiteit (RU), in het bijzonder met de Radboud Docenten Academie (RDA)**
 - De RDA is partner van de Academische Opleidingsschool Noordoost-Brabant, AOS Zuidoost-Brabant, AOS Midden-Brabant en AOS-West-Brabant;
 - Dit partnerschap is uitgebreid naar AOS-Midden-Brabant en AOS-West-Brabant;
 - De RDA maakt deel uit van de redactie van *Script!*;
 - De RDA is betrokken bij onderzoek op een aantal OMO-scholen;
 - De RDA is deelnemer aan de pilot Leerateliers en aan de onderzoeks-call van NRO voor onderzoekswerkplaatsen.

- **Technische Universiteit Eindhoven (TU/e), in het bijzonder de Eindhoven School of Education (ESoE)**
 - De ESoE is partner van Academische Opleidingsschool Noordoost-Brabant en AOS Zuidoost-Brabant;
 - Verzorgt begeleiding van de technasia van OMO;
 - Samenwerking met OMO-scholen voor profielwerkstukken en keuzedagen;
 - Leerlingen van de Eindhovense OMO-scholen volgen bèta programma's bij de TU/e in het Pre-University College;
 - Betrokken in de raden van advies van de OMO-scholen in Eindhoven;
 - De ESoE is het project Begeleiding beginnende leraren gestart waaraan diverse OMO-scholen meedoen;
 - Samenwerking in het Palladio programma;
 - De ESoE participeert in de redactie van *Script!*;
 - De ESoE is betrokken bij onderzoek op een aantal scholen;
 - De ESoE is actief in het project Begeleiding Startende Leraren;

- De ESoE is daarnaast partner in de pilot Leerateliers en is deelnemer aan de onderzoekscall voor NRO (december 2016).
- **Open Universiteit, in het bijzonder het Welten-Instituut**
 - Het Welten-instituut, het onderzoekscentrum van de Open Universiteit, verricht onderzoek voornamelijk op het terrein van kennisdeling.
- **Hogeschool van Rotterdam (HR)**
 - De HR is verbonden aan de Academische Opleidingsschool West en verzorgt het opleidingsonderwijs in de westhoek van Brabant;
 - De HR is betrokken bij het project voor Versterking Samenwerking Lerarenopleidingen en Scholen.
- **Fontys Hogescholen**
 - Hier vallen diverse lerarenopleidingen onder (Kunsten, Sport, PTH en FLOT). Met deze lerarenopleidingen werken alle OMO-scholen samen;
 - FLOT is verbonden aan alle Academische Opleidingsscholen. Verschillende lectoraten zijn hierbij betrokken;
 - FLOT verzorgt de opleiding van werkplekbegeleiders;
 - Samenwerking met scholen voor profielwerkstukken;
 - Participeert in enkele raden van advies van OMO-scholen;
 - De FLOT is betrokken bij het project voor Versterking Samenwerking Lerarenopleidingen en Scholen en de projecten Begeleiding Startende Docenten en Professionele Leergemeenschappen;
 - Het lectoraat van Quinta Kools is deelnemer aan de onderzoekscall voor de NRO-aanvraag en heeft een aandeel in de operationalisering van de leerateliers;
 - De FLOT is deelnemer aan de opscholingscursus voor pabo-bevoegden die lesgeven aan vmbo-basis-kader (OMO-HAN-FLOT);
 - De Fontys Sport Hogeschool heeft een samenwerkingsovereenkomst gerealiseerd waardoor een structurele samenwerking mogelijk is geworden.
 - De Fontys Sport Hogeschool heeft met een aantal scholen een samenwerking gerealiseerd rond *lesson study*.
- **Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN)**
 - Verbonden aan de Academische Opleidingsschool Oost en verzorgt het opleidingsonderwijs in de oosthoek van Brabant;
 - De HAN is betrokken bij de professionalisering van schoolopleiders;
 - De HAN is deelnemer aan de opscholingscursus voor pabo-bevoegden die lesgeven aan vmbo-basis-kader (OMO-HAN-FLOT).

Bijlage 7: Zingeving en goed onderwijs

Samen goed op weg

Juni 2013

Voorwoord

'Goed onderwijs' richt zich op het laten opbloeien van iedere leerling. Iedereen telt, de gehele mens¹. Het gaat niet alleen om het kwalificeren voor een vervolgopleiding of arbeidsloopbaan. Net zo goed gaat het om het voorbereiden van jonge mensen als deelnemer aan de maatschappij. De school is een wegwijzer naar een humane samenleving². Letterlijk in doen en laten realiseert de school 'goed onderwijs'³.

'Goed onderwijs' is meer dan een technisch didactische uitwerking van een onderwijskundige opvatting⁴. Het is een ethisch begrip en stoelt op een mensvisie en een kijk op de samenleving.

Hoe komen we met elkaar betekenisvol in gesprek over dieperliggende opvattingen over 'goed onderwijs'? Niet iedereen gaat uit van traditioneel gedeelde visies⁵. Hoe kunnen we met andere woorden identiteit een proces laten zijn van luisteren, in gesprek zijn en verstaan?⁶

In deze tekst voorzien we de discussie over identiteit van drie basisbegrippen: goed onderwijs, een goed mens en goed leven. We illustreren onze zoektocht met een metafoor van een reis. Onze wens is dat wij in het dagelijks leven geïnspireerd raken door getoond gedrag. Gedrag maakt immers zichtbaar, wat de betekenis van identiteit echt is.

Als je de tocht aanvaardt naar Ithaka,
wens dat de weg dan lang mag zijn,
vol wederwaardigheden, vol belevenissen.
uit: Ithaka, K.P. Kavafis

Betekenisvolle waarden

In ons onderwijs staat de mens centraal. Leerlingen ontwikkelen hun talenten van hoofd, handen en hart langs de lijnen van de onderwijskundige visie van hun school. Docenten, staf en schoolleiding ontplooiën zich op hun beurt om dit proces zo goed mogelijk te laten verlopen. Samen geven we 'goed onderwijs'.

'Goed onderwijs' motiveert mensen en verbindt alle deelnemers aan de schoolgemeenschap: leerlingen, ouders, leraren, andere medewerkers en schoolleiding. Maar wat verbindt de schoolgemeenschap als het in diepere zin gaat om levensbeschouwelijke waarden? Hoe betekenisvol zijn dergelijke waarden voor de kwaliteit van 'goed onderwijs' en voor ons gedrag naar elkaar toe?

Het antwoord ligt niet voor het oprapen. We leven immers in een samenleving die steeds minder gemeenschappelijke tradities heeft. Vaker hebben collega's, ouders en schoolleiding binnen of buiten een geloofstraditie een persoonlijke visie ontwikkeld over wat voor hen het leven betekent en welk gedrag daarbij past. Leerlingen komen in aanraking met onderscheiden levensvisies. Diversiteit in levensbeschouwelijke opvattingen is een maatschappelijke realiteit⁷.

De reis

Hoe komen we vanuit een individuele waardeoriëntatie tot gemeenschappelijk aanvaarde gedragingen en gedeelde doelen? Laten we een metafoor gebruiken die het zoeken naar een

antwoord op deze vraag verbeelden kan, en die bovendien onze zoektocht vanuit ieders individuele principes of bronnen met gemeenschappelijke doelen kan verbinden. Een metafoor die past bij het leven van Jezus van Nazareth: een reis⁸.

Ieder vertrekt vanuit de coördinaten van zijn of haar overtuigingen. Deze overtuigingen heb je impliciet of expliciet in je systeem opgeslagen. We komen samen als deelnemers aan de school en vragen ons af wat we in onze gezamenlijke bagage meenemen. Uiteraard alle benodigdheden voor 'goed onderwijs', zoals een school dat wil vormgeven: vakinhoud, didactiek en pedagogiek⁹. En wat nemen we mee als het om levensbeschouwelijke uitgangspunten gaat? We richten ons op getoond gedrag: hoe laten we zelf zien wat een goed mens is en hoe we goed leven vorm geven?¹⁰

Onze bagage

We nemen 'aandacht' voor elkaars vertrekpunt mee. De individuele deelnemers aan de reis hebben immers hun persoonlijke beginselen, principes en overtuigingen, al of niet gecodificeerd in bronnen: ieders vertrekpunt.

'Aandacht' in onze koffer gaat verder dan respect alleen; het gaat om oprechte interesse in elkaars opvattingen, in ontmoeting¹¹. We nemen een sjabloon van een kaart mee die we voor een deel samen gaan invullen. Deze kaart helpt ons de schoolomgeving zo te zien dat het een plaats is waar je mag groeien, waarin je je veilig voelt, waarin een ander zich bij jou veilig kan voelen en waar een ander kan groeien en kan worden wie hij of zij is. Deze kaart helpt ons om scherper in beeld te krijgen wat goed onderwijs, een goed mens zijn en goed leven inhoudt.

Wat verder niet mag ontbreken in onze bagage is een compendium met een historisch overzicht van waar de school vandaan komt. De school staat op een katholieke voedingsbodem, die het denken over de samenleving, over omgang met elkaar in hoge mate heeft beïnvloed. We erkennen en waarderen deze bron, een wezenlijk onderdeel van onze erfenis, en willen deze tot uitdrukking brengen in onze cultuur.¹²

Als we uitgaan van de metafoor, dan is een GPS onontbeerlijk. Deze geeft onze positie weer. We oriënteren ons op het gedrag dat leerlingen, docenten, staf en schoolleiding vertonen. Met een kompas zal eenieder vervolgens een eigen positie bepalen en dus ook de eigen bijdrage aan het collectief gedrag afmeten.

Onze oriëntatiepunten

Welke bakens zijn van belang? 'Goed onderwijs' omdat dit niet af is, als leerlingen zich niet kunnen spiegelen aan gedrag, passend bij de schoolgemeenschap, dat gericht is op een goed mens zijn en goed leven.

Een goed mens als baken, maar wat verstaan we onder een goed mens? Veel mensen hebben direct een beeld of gevoel bij 'een goed mens'¹³. Het gaat er vooral om dat we in ons gedrag laten zien en merken wat een goed mens is. Bijvoorbeeld dat je een ander wil ondersteunen, wil helpen en kansen wil bieden. In de verschillende godsdiensten, en ook in niet-godsdienstige levensbeschouwingen, zijn er regels, aanbevelingen, of 'goede werken' geformuleerd. Een goed mens is uiteraard ook zichtbaar in de dagelijkse omgang op school: iemand bijstaan met goede raad, zonder aarzeling hulp en ondersteuning bieden daar waar nodig. En misschien het meest moeilijke: het vergeven van elkaar vanuit de opvatting dat je iedere dag opnieuw mag beginnen.

Goed leven ten slotte gaat verder dan een prima organisatie van de schoolgemeenschap en heldere afspraken. Onderlinge verbondenheid is het levenselixer van de gemeenschap. Goed

leven is daarmee vooral merkbaar aan de ontplooiingskansen, aan de tolerantie, aan intellectuele en morele vrijheden die je elkaar gunt, aan de steun en zorg die je elkaar geeft. Goed leven fundeert goed onderwijs en maakt het mogelijk een goed mens te zijn¹⁴.

Op koers blijven

Opvattingen over 'een goed mens' en 'goed leven' kunnen en mogen verschillen en vanuit diverse bronnen komen. We zijn op koers als uit ons gedrag blijkt dat we werk maken van een goed mens en goed leven. Vanuit onze katholieke voedingsbodem is Ons Middelbaar Onderwijs continu alert op ontwikkelingen in de samenleving. Wij blijven met elkaar in gesprek. Dit document beoogt een handreiking te zijn om het gesprek in elke afzonderlijke school aan te gaan. En in dialoog op de volgende vragen een antwoord vinden: wat betekent dit voor ons als leerlingen, als ouders, als docenten? Wat merk je ervan op school? Zo luidt de opdracht.

Verantwoording proces en verwijzingen

Deze tekst is tot stand gekomen in dialoog tussen de leden van de werkgroep identiteit, in dialoog met de rectoren en na raadpleging van externe belanghebbenden met als primaire vraag: hoe kunnen we in de schoolpraktijk in het gedrag betekenis geven aan het evangelie?

Na totstandkoming van de tekst is gezocht naar ondersteunende wetenschappelijke literatuur. Overigens wordt slechts een beperkt overzicht geboden van literatuur met als voornaamste doel lezers in staat te stellen zich verder te verdiepen in achtergronden. Daarom zijn ook soms relevante citaten opgenomen. De verwijzingen sluiten aan bij bepaalde passages via genummerde verwijzingen.

Bronnen

1

Het Evangelie is de primaire bron in deze tekst.

2

Kees Schuyt, *Het onderbroken ritme. Opvoeding, onderwijs en sociale cohesie in een gefragmenteerde samenleving*, Kohnstamm-lezing, 2001, Amsterdam.
De grootste kracht van opvoeding en onderwijs ligt en heeft altijd gelegen in een autonome opdracht, die de belangrijkste doeleinden in zichzelf vindt. Die opdracht zou ik voor de opvoeding willen formuleren als het bijdragen aan de vorming van zelfstandig handelende, autonome personen, vooral door cognitieve, affectieve, morele en sociale vermogens van jonge ongevormde mensen tot ontwikkeling te brengen. Voor het onderwijs zou ik deze autonome doeleinden formuleren als het tot ontwikkeling brengen, tot bloei – als ik zo'n ouderwets aristotelisch woord mag gebruiken – brengen van leerlingen en studenten, zowel in intellectuele en morele, als in affectieve en sociale zin.
Ton Roumen, *Pedagogiek van de aandacht*, 2008, p.32, Zoetermeer.
Roumen stelt (verwijzend naar Anselm Grün): *opvoeding en onderwijs zijn er op gericht jonge mensen de mogelijkheid te bieden hun eigen onaantastbare waardigheid te leren ontdekken en die met elkaar te leren delen, om zo de rijkdom van het menselijk leven en de menselijke liefde te ervaren.*

In het kielzog van Benedictus van Nursia (480-547) schrijft hij (p.39): *Het benedictijnse pedagogische concept wordt in het Duits kernachtig aangeduid als ganzheitliche Bildung en laat zich daarmee karakteriseren als een integrale pedagogiek die zich richt op de gehele mens, op zijn ontwikkeling en zijn heling. Deze pedagogiek wil de beperkende opvatting van leren waarin alleen maar kennis wordt overgedragen, overstijgen. Naast de aandacht voor cognitieve vorming wordt daarom ook de nadruk gelegd op sociale, ethische, praktische, kunstzinnige en religieuze aspecten van de vorming. Het is de bedoeling dat de hele persoon*

wordt aangesproken. Er wordt niet alleen een appel gedaan op het verstand, maar ook op het lijf, het sociale gevoel en de emoties. Leren is immers meer dan alleen verstandelijk leren.

Lia van Aalsum, *Spiritualiteit in het onderwijs. Een handreiking* (Met een inleiding van prof. dr. Kees Waaijman), pp. 13-18, Delft.

Zij belicht een viertal facetten van het pedagogisch handelen, te weten de bijdrage aan a) de zelfvorming tot zelfstandig en redelijk denkend wezen, b) de ontwikkeling van een altruïstisch ingestelde menselijkheid, c) het sociale vermogen, en d) de vorming 'hoofd, hart en handen'. Elders beschrijft Van Aalsum in haar boek dat *we in de afgelopen decennia de filosofische, levensbeschouwelijke, morele en spirituele vorming als een wezenlijk element van onderricht misschien wel het scherpst zijn gaan missen (p.110).*

3

P. van Tongeren & K. Plasman-de Roo (red.), *Voorbeeldig onderwijs 2007* (pp. 60-69) (Annalen van het Thijmgenootschap jg. 95, afl. 2), Nijmegen.

4

Parker Palmer, *The Courage to Teach: Exploring the Inner Landscape of a Teacher's Life*. 1998, San Fransisco.

Parker Palmer, *Leraar met hart en ziel. Over persoonlijke en professionele groei* (vertaling van Palmer, 1998), 2005, Groningen/Houten.

5

Monique van Dijk-Groeneboer (red.), *Handboek jongeren en religie, Katholieke, protestantse en islamitische jongeren in Nederland*. 2010, Almere.

6

Joost Dupont, *Identiteit is kwaliteit. De identiteitstheorie van Paul Ricoeur – als voorstudie voor een verheldering van de identiteit van katholieke basisscholen in Nederland*. 2010, Budel: Damon (dissertatie).

De vraag naar identiteit is ook belangrijk zoals wij het woord 'belangrijk' meestal begrijpen, namelijk als 'van grote betekenis voor ons'. Het is een vraag naar 'de werkelijkheid die wij zijn'. En als wij iets van grote betekenis vinden dan is het wel die werkelijkheid. Met grote interesse houden wij ons bezig met onszelf. Wij zoeken onszelf. Wij willen onszelf vinden. Wij willen écht onszelf zijn. Wij willen authentiek zijn. We zoeken inspirerende bronnen, spirituele bronnen, 'allerlei' bronnen, die ons leren te worden wie wij zijn. Ook organisaties willen zich 'authentiek' profileren. Zij stellen daartoe een visie op. Zij verwoorden een missie. Zij wensen een krachtig imago. Zij denken na over wat de bedoeling is van wat zij doen en hoe zij dat beter kunnen doen. Het woord identiteit is een etiket voor al deze interesses van personen en organisaties (p.18). Zie pp. 222-224 voor een ethiek van het gesprek rond identiteit.

7

Erik Borgman, *Overlopen naar de barbaren. Het publieke belang van religie en christendom*. 2011, Kampen.

Erik Borgman ziet deze levensbeschouwelijke diversiteit niet alleen als een realiteit of laat staan als een bedreiging, maar als een kans: deze diversiteit is 'de geboorteplaats van nieuwe inzichten'. *Zo toont precies de botsing van visies zich als de ruimte waarin de waarheid en de goedheid, die wij zoeken en waarvan wij leven, als wijkende horizon altijd aanwezig zijn. Zij vallen niet samen met een van de ingenomen posities, maar lichten op in*

de botsing van deze posities. Het gaat er dus niet om al polderend te proberen de clash of universalisme te voorkomen. Het gaat erom deze clash zich constructief – dat wil zeggen zonder geweld en in zo groot mogelijke openheid en vrijheid – maar wel in alle noodzakelijke heftigheid te laten voltrekken. In het geloof dat zo niet de waarheid en de goedheid verloren gaan, maar zich tonen in de vonken die van de botsing afspatten. (pp.89-90).

8

T. Roumen, *De spirituele weg van verandering. Zoeken naar authenticiteit*. 2006, Zoetermeer.

9

Bill Banning, "Een professionele leraar geeft les met hart en ziel en met kennis van zaken". In: L. Braeckmans (red.), *De leraar met hart en ziel. Naar een pedagogiek van liefde en vrijheid* 2011, pp. 65-182, Duroo Academia, nr. 17, Gent.

10

F.A.J. Korthagen, *Leraren leren leren. Realistisch opleidingsonderwijs, geïnspireerd door Ph. A. Kohnstamm* (Inaugurale rede, 1998, Universiteit van Amsterdam). Geraadpleegd op 7-2-2003, <http://www.waarden.org/studie/hoeken/2artikelen/korthagen/>.

Ik sluit aan bij Kohnstamm als ik stel dat veel blijvende leerervaringen voortkomen uit een wezenlijke ontmoeting, die ontmoeting tussen leraar en leerling waarin beiden aanwezig zijn vanuit hun wezenlijke identiteit. (Kohnstamm, 1929, p.60 spreekt over "het eigenste en diepste ik" en gaat in dit verband in op het wezen van de "ziel".) Dat vraagt van leraren durf, enthousiasme en betrokkenheid (op de leerling en op de eigen waarden), maar het veronderstelt ook dat leraar en leerlingen op een respectvolle wijze met elkaar leren omgaan. Geen geringe opgave in grote, multicultureel samengestelde klassen. In hun ontmoeting komen leraar en leerlingen dan ook tevens in contact met grenzen die inherent zijn aan hun persoonlijkheden en aan de situationele omstandigheden. Juist door het ervaren van zulke grenzen wordt bewustzijn over normen en waarden bevorderd en ontwikkelen zich het zelfverstaan en respect voor de eigenheid van anderen. Behalve dat de ontmoeting de leraar en leerling (en leerlingen onderling) in contact brengt met grenzen, normen en waarden, schept ze ook de uitdagende noodzaak van het zoeken naar nieuwe, door alle actoren geaccepteerde mogelijkheden tot samen werken en leren; het gaat dus tevens om een proces van creatie (uiteraard binnen de randvoorwaarden van de school en de maatschappelijke context).

Met betrekking tot de nadruk op 'getoond gedrag' kan verwezen worden naar de hier genoemde oratie van Korthagen waar hij het inmiddels bekende lagenmodel uitgewerkt heeft. Gedrag is voor Korthagen nooit alleen maar gedrag, maar staat altijd verbonden zijn met bekwaamheden, overtuigingen, gevoelens, (professionele en persoonlijke) identiteit en de laag van betrokkenheid. Anders gezegd, het gedrag wordt gekleurd door de persoon in alle lagen van zijn persoonlijkheid.

Idem, *Waar doen we het voor? Op zoek naar de essentie van goed leraarschap* (Oratie Universiteit Utrecht). Utrecht. Geraadpleegd op 6-06-

2009, http://kernreflectie.nl/Media/pdf/oratie_UU-Waar_doen_we_het_voor.pdf.

Erik P.N.M. Borgman, *Met het oog op goed leven, Cobbenhagen en onze universitaire cultuur*. Tilburg, 2011.

11

Dupont hierboven aangehaald werk, 2010, p. 223:

Een tweede voorwaarde voor een goed gesprek is dat gesprekspartners inderdaad partners zijn, dat wil zeggen het doel hebben samen te werken, en dat wil hier zeggen: het doel

hebben elkaar te begrijpen. (...) Gesprekspartner zijn betekent openstaan voor andere interpretaties van praxis dan de eigen interpretatie. Die openheid voor het andere is de voorwaarde voor vernieuwing van de eigen inzichten (...).

Th. van Veldhoven, "Ontvangen als intersubjectieve act", in: *De intersubjectiviteit van het zijn: keuze uit het werk van Prof. dr. Th. van Velthoven*, inleiding door J.A. Aertsen, 1988, Kampen.

Een geslaagd gesprek bestaat niet in een confrontatie van twee of meer reeds in zich geconstitueerde gedachten om deze met elkaar te vergelijken of om ze tegen elkaar in door te zetten, maar in een ontmoeting, waardoor het denken van beiden door eigen en andermans bijdrage verder ontwikkeld wordt (p.67).

In de voetnoot vermeldt hij een citaat van Hans-Georg Gadamer *Wahrheit und Methode, Grundzüge einer philosophischen Hermeneutik*, 1965/1975, Mohr, p.360): "*Verständigung im Gespräch ist nicht ein blosses Sichausspielen und Durchsetzen des eigenen Standpunktes, sondern eine Verwandlung ins Gemeinsame hin, in der man nicht bleibt, was man war*"

Monique van Dijk-Groeneboer, "Het religieuze landschap van middelbare scholieren"
In: *Handboek jongeren en religie, Katholieke, protestantse en islamitische jongeren en Nederland*, Almere, 2010, pp. 107-119.

12

Monique van Dijk-Groeneboer, "Het religieuze landschap van middelbare scholieren"
In: *Handboek jongeren en religie, Katholieke, protestantse en islamitische jongeren en Nederland*, Almere, 2010, pp. 107-119.

Toke Elshof, "Religieuze erfenissen" in: *Handboek jongeren en religie, Katholieke, protestantse en islamitische jongeren en Nederland*, Almere, 2010, pp121-139.

YOUCAT, Nieuwe officiële jongerencatechismus, De nieuwe jeugdcatechismus voor de Wereldjongerendagen 2011, Lannoo.

N. Dullemans en anderen (redactie), *Katholieke scholen, vertrouwen in schoolpraktijken*, deel 4 KBVO, november 1979.

13

Over deze vraag is een overvloed van informatie te vinden. Wij beperken ons hier tot een verwijzing naar google, scholieren.com, forum waar leerlingen (op 3/4/2012) discussiëren over een "wat is een goed mens".

14

H.P.J Witte, *Een ignatiaans perspectief op de ongemakkelijke verhouding van spiritualiteit en theologie*. 2011, Tilburg

Bijlage 8: Integriteitscode 'Goed handelen'

Goed handelen

Integriteitscode vereniging Ons Middelbaar Onderwijs

We hanteren vier basisprincipes¹ voor goed handelen:

menselijke waardigheid, algemeen welzijn, solidariteit en gedeelde verantwoordelijkheid.

Menselijke waardigheid: ieder mens telt

Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs gelooft in een samenleving waarin ieder mens telt. Ieder mens heeft een waardigheid die in ieder opzicht en door iedereen wordt gerespecteerd. Elk mens, dus elke leerling, elke collega, is het waard om naar om te zien. Juist ook zij die het even moeilijk hebben. Iedere mens doet ertoe – eenvoudigweg om wie hij of zij is.

Algemeen welzijn: niemand leeft voor zichzelf

Mensen zijn geen losstaande individuen maar zijn op allerlei manieren met elkaar verbonden. Een gemeenschap kan alleen tot bloei komen als mensen tot bloei kunnen komen. En samen zijn we verantwoordelijk voor de gemeenschap. Samen vormen we een vangnet, op school en daarbuiten, waarin we rekening met elkaar houden. Een gemeenschap waarin voor alle mensen plek is. Mensen zijn ook verbonden met hun leefomgeving. Een omgeving die we duurzaam ontwikkelen en waarvan we de opbrengsten eerlijk delen.

Solidariteit: zorg voor elkaar

We zorgen voor elkaar en kijken naar elkaar om. Dat doen we vanuit ons persoonlijk commitment om bij te dragen aan het algemeen welzijn van iedereen op school, en iedereen die betrokken is bij de vereniging. Als iemand het niet redt, springen we bij. We helpen elkaar. Iedereen krijgt zijn deel, zonder oordeel over diens situatie.

Gedeelde verantwoordelijkheid: meebouwen vanuit eigen kracht

Iedereen heeft kwaliteiten. Daarmee leveren we allemaal een unieke bijdrage aan de samenleving. Samen zijn we verantwoordelijk voor de vereniging. We nemen mensen niets uit handen, maar versterken hen juist in wat ze kunnen. En als het niet goed gaat, bieden we hulp. Door mensen uit te dagen komen zij tot bloei.

Goed handelen

Integriteitscode
vereniging Ons Middelbaar Onderwijs

Goed onderwijs, goed mens zijn, goed leven en goed handelen

In het document 'Zingeving en goed onderwijs' is de identiteit van vereniging Ons Middelbaar Onderwijs voorzien van drie basisbegrippen: goed onderwijs, een goed mens en goed leven. In het dagelijks leven raak je vooral geïnspireerd door getoond gedrag; gedrag maakt immers zichtbaar wat de betekenis van identiteit echt is. In deze integriteitscode zijn de drie basisbegrippen van de identiteitsnotitie daarom aangevuld met 'goed handelen'.

Samen leven, samen leren

In het funderend onderwijs is voorbeeldgedrag essentieel. Overdracht van kennis en vaardigheden is nooit waardenvrij, maar getuigt van een onderliggende visie, een bepaald beeld van mens en maatschappij, van onze wereld. De OMO-integriteitscode benoemt hoe we onze vier basisprincipes vertalen naar ons dagelijks handelen. Hoe we ze doorgeven, en hoe we ze toepassen. In de kern benoemt de code hoe we naar onszelf en de samenleving kijken en hoe we ons gedragen. We houden elkaar scherp en spreken elkaar aan op getoond gedrag. En als het nodig is, grijpen we in.

Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs beschouwt het verzorgen van onderwijs als een dienst aan de samenleving. Dat is onze grondhouding en tevens ons bestaansrecht. We zijn er niet voor onszelf, maar voor onze leerlingen. Ons onderwijs draait niet om protocollen, structuren en systemen, maar in de eerste plaats om mensen. Wij verzorgen onderwijs voor de mens, voor iedere mens en voor de gehele mens. Onderwijs is daarmee meer dan het overdragen en leren reproduceren van kennis. School is juist een plek waar jonge mensen leren om samen te leven en te leren, met al hun talenten en met al hun onderlinge verschillen. Het is immers beter elkaar te helpen om tot een voor ieder goede invulling te komen, dan om te strijden over wat de juiste weg is. Samen leven en leren sluit niemand uit. School is ook een plek waar jonge mensen leren om kritisch te denken, hun gedachten onder woorden te brengen en nieuwe dingen te bedenken die bijdragen aan de maatschappij. Onderwijs kan geen goede mensen maken; mensen maken zich grotendeels zelf. Onderwijs kan wel een bijdrage leveren aan de vorming van de persoon. Door wat we in het onderwijs aanbieden en door het gedrag dat we tonen, stellen we het vertrouwen in mensen en stimuleren we ze om hun bijdrage te leveren aan onze samenleving.

Geraadpleegde bronnen:

- Integriteitscode VO-raad, juni 2015
- Homilie van drs. Titus Frankemölle, diaken van het bisdom van Breda, rector van Kwadrant Scholengroep in Dongen en Oosterhout en voorzitter van de Nederlandse Katholieke School raad (NKSR), uitgesproken bij de viering van 100 jaar vereniging Ons Middelbaar Onderwijs op 11 december 2016.
- Rede onderwijsbisschop Mgr. Jan Hendriks bij afscheid van mr. drs. Dick Wijte als wnd. voorzitter van de NKSR, april 2016
- Meer liefde! – Katholiek sociaal denken als alternatief voor het neoliberale mensbeeld, drs. Thijs Caspers, Tijdschrift voor geestelijk leven, 2014
- Katholiek sociaal denken, een levende traditie, website VKMO.

¹ Onze inspiratiebron hierbij is het katholiek sociaal denken, eind 19e eeuw ontstaan als antwoord op levensvragen uit de samenleving. In deze leer staat niet het individu centraal, maar de persoon als relationeel wezen.

Bijlage 9: Code Goed Onderwijsbestuur

In de Code Goed Onderwijsbestuur zijn in de lidmaatschapseisen en richtlijnen onderwerpen genoemd die in jaarverslag terug moeten komen. In de tabel zijn deze lidmaatschapseisen en richtlijnen uit de Code Goed Onderwijsbestuur opgenomen met daarbij een verwijzing naar het onderdeel in het jaarverslag.

Code Goed Onderwijsbestuur	Jaarverslag
<p><i>Lidmaatschapseis 1.</i> Het bestuur publiceert a) de statuten, het bestuursreglement, reglementen inzake het functioneren van het bestuur en het interne toezicht, het professioneel statuut, de integriteitscode, de klachtenregeling(en), de klokkenluidersregeling, b) het jaarverslag, al dan niet betaalde (hoofd- en) nevenfuncties van bestuurder(s) en toezichthouder(s) en de gegevens over het bestuur en de interne toezichthouder(s) op de website van de onderwijsorganisatie.</p>	<p>De stukken genoemd onder a en b worden gepubliceerd op www.omo.nl.</p>
<p><i>Lidmaatschapseis 2.</i> Het bestuur zorgt dat de doelstellingen en de aanpak van de horizontale dialoog met externe stakeholders in de organisatie worden geformaliseerd, verankerd, onderhouden en vermeld in het jaarverslag.</p>	<p>Deel B, onderdeel 6.2.4 'Positie in de regionale samenleving', 6.2.2. Ledenraad en regiobijeenkomsten raden van advies, 6.1.1. Versterking van betrokkenheid ouders, 9. Verslag ledenraad</p>
<p><i>Lidmaatschapseis 3.</i> Het bestuur evalueert jaarlijks het eigen functioneren, legt de conclusies en afspraken schriftelijk vast en doet hierover verslag in het jaarverslag.</p>	<p>Deel B, onderdeel 10 'Verslag raad van toezicht'</p>
<p><i>Lidmaatschapseis 4.</i> Voor het aanvaarden van een al dan niet betaalde nevenfunctie door de bestuurder(s) wordt vooraf goedkeuring gevraagd aan het interne toezicht. De criteria die dienen als basis voor het interne toezicht om zijn goedkeuring aan het aanvaarden van al dan niet betaalde nevenfuncties van de bestuurder(s) te verlenen of te onthouden, worden vastgelegd in een reglement.</p>	<p>Voor het aanvaarden van al dan niet betaalde nevenfuncties door bestuurders wordt vooraf goedkeuring gevraagd aan de raad van toezicht. De criteria voor de goedkeuring worden bij de herziening van de reglementen opgenomen.</p>

<p><i>Lidmaatschapseis 5.</i> Een toezichthouder kan niet benoemd worden tot (dagelijks) bestuurder bij dezelfde onderwijsorganisatie als waar hij toezichthouder is of is geweest. Een bestuurder kan niet tegelijkertijd de functie van intern toezichthouder vervullen bij een onderwijsorganisatie binnen de onderwijssector VO. Een bestuurder kan niet tegelijkertijd de functie van intern toezichthouder vervullen bij een onderwijsorganisatie in een andere onderwijssector dan het VO, tenzij het een ander voedingsgebied betreft.</p>	<p>In het Huishoudelijk Reglement van de vereniging zijn regels inzake belangenverstremgeling opgenomen.</p>
<p><i>Lidmaatschapseis 6.</i> Belangenverstremgeling van een bestuurder is niet toegestaan en hiervan is sprake bij familiale of vergelijkbare relaties en bij zakelijke relaties met intern toezichthouders, medebestuurders of leden van het management die rechtstreeks onder het bestuur vallen. Een bestuurder meldt een (potentieel) tegenstrijdig belang aan de voorzitter van het interne toezicht en verschaft alle relevante informatie. Het interne toezicht beslist of sprake is van een tegenstrijdig belang en hoe daarmee wordt omgegaan, en maakt hiervan melding in het jaarverslag.</p>	<p>Er is geen sprake van belangenverstremgeling, derhalve is het niet opgenomen in het jaarverslag</p>

Bijlage 10: Begrippenlijst

A

Atheneum Zesjarige opleiding voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo) zonder de klassieke talen Grieks en Latijn (voor 12 – 18 jarigen).

B

Basisberoepsgerichte leerweg Leerweg binnen het vmbo met de meeste praktijkelementen. Hierna kunnen leerlingen doorstromen naar mbo-opleidingen op niveau 2.

Bureau OMO (of OMO-bureau) Het gemeenschappelijke dienstverlenende orgaan van Ons Middelbaar Onderwijs, gehuisvest in Tilburg.

B-/K-leerwegen Basisberoepsgerichte en Kaderberoepsgerichte leerwegen in het vmbo.

Bovenbouw De bovenbouw is de algemene benaming voor het derde en vierde leerjaar van het vmbo, de vierde en vijfde klassen van de havo, en de vierde, vijfde en zesde klassen van het vwo.

Brinnummer Het Ministerie heeft aan alle onderwijsinstellingen een Brinnummer toegekend (Brin: basisregistratie instellingen).

C

Cambridge certificate Internationaal erkend Engels examen.
 Collectief schoolleiders overleg (CSO) Vergadering bestaande uit alle (interim) OMO schoolleiders en de raad van bestuur. Het CSO vindt circa 7 keer per jaar plaats.

Cultuurprofielschool School waarbij kunst en cultuur prominent op het rooster staat.

Current ratio Ook wel liquiditeit genoemd. Kengetal dat aangeeft in hoeverre een organisatie in staat is aan de korte termijn verplichtingen te kunnen voldoen. Wordt berekend door het totaal van de korte termijn vorderingen, beleggingen en de liquide middelen te delen door alle korte termijn verplichtingen.

Curriculum Het geheel van cursussen/programma's en de inhoud ervan, die leerlingen op hun school krijgen aangeboden.

D

Daltononderwijs Onderwijssoort waarbij de nadruk ligt op keuzevrijheid voor de leerling, samenwerking met andere leerlingen en de ontwikkeling van zelfstandigheid,

DEL F Scolaire Internationaal erkend Frans examen

Doorstroom De weg die leerlingen tijdens hun schoolcarrière binnen een school afleggen.

Deelneming Een rechtspersoon waarop direct of indirect invloed kan worden uitgeoefend.

E

Eigen vermogen Voor te stellen als het bedrag dat resteert wanneer alle bezittingen worden verkocht en alle schulden afgelost.

ELOS Netwerk van vo-scholen die hun leerlingen onder meer de mogelijkheid bieden twee talen op hoog niveau te leren. Het taalonderwijs dient te voldoen aan een bepaalde kwaliteitsstandaard per schooltype.

Enkelvoudige jaarrekening	In de enkelvoudige jaarrekening zijn alleen de financiële gegevens van de vereniging Ons Middelbaar Onderwijs opgenomen, zonder de financiële gegevens van verbonden partijen.
F	
Full time equivalent (fte)	De omvang van een dienstverband. Ook wel werktijdfactor genoemd. Eén fte staat voor een volledig (full-time) dienstverband.
Functiemix	De verdeling van leraren (in voltijdbanen, fte's) over de verschillende salarisschalen (LB, LC, LD en LE).
G	
Geconsolideerde jaarrekening	In de geconsolideerd jaarrekening zijn, naast de financiële gegevens van de vereniging Ons Middelbaar Onderwijs, tevens de financiële gegevens van verbonden partijen opgenomen.
Gemengde leerweg	Leerweg binnen het vmbo met een combinatie tussen theorie en praktijk. Bereidt leerlingen voor op mbo-opleidingen op niveau 3 en 4.
Goethe Gymnasium	Internationaal erkend Duits examen Zesjarige opleiding voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo) met de klassieke talen Grieks en Latijn (voor 12 – 18 jarigen).
H	
havo	Hoger algemeen voortgezet onderwijs, het op één na hoogste niveau binnen het voortgezet onderwijs. Opleiding duurt vijf jaar. Het is algemeen vormend (theoretisch) en geen beroepsopleiding; het havodiploma is een startkwalificatie en is vooral bedoeld als voorbereiding op het hbo (hoger beroepsonderwijs)
I	
Impairment	Vergelijking van de boekwaarde van materiële activa met de reële waarde die deze activa hebben. Als de reële waarde lager is dan de boekwaarde vindt een afboeking van de activa plaats ten laste van het resultaat.
Instroom	Het geheel van het aantal personen dat een nieuwe opleiding begint en daarom wordt geteld.
J	
Jenaplanonderwijs	Een vorm van vernieuwingsonderwijs. Kenmerken zijn dat meerdere leerjaren gemengd worden in een klas, die vervolgens weer in verschillende klassen wordt gesplitst. Daarnaast is zelfstandigheid belangrijk, in combinatie met het werken in en presteren als groep.
K	
Kaderberoepsgerichte leerweg	Leerweg binnen het vmbo voor praktisch ingestelde leerlingen. Bereidt leerlingen voor op mbo-opleidingen op niveau 3 en 4.
Kapitalisatiefactor	Kengetal dat laat zien of een instelling te veel kapitaal aanhoudt voor zijn activiteiten. De kapitalisatiefactor wordt berekend door van het balanstotaal van een instelling de bedragen voor gebouwen en terreinen af te trekken en het dan overblijvende bedrag te delen door het totaal van de jaarlijkse baten.

Kunskapsskolan	Kunskapsskolan Education is een Zweeds onderwijsconcept dat onderwijs op een andere manier vormgeeft: namelijk dat leerlingen allemaal op een ander tempo en op een verschillende manier leren. Deze manier van leren heet KED.
L	
Leerweg ondersteunend onderwijs	Onderwijs in de leerwegen van het vmbo met extra zorg en begeleiding.
Liquiditeit	Zie current ratio.
LOOT-school	Landelijk overleg onderwijs en topsport-school. Een school voor voortgezet onderwijs die toptalenten in sport ondersteunt om hun schoolcarrière met hun topsport te combineren.
Lyceum	School voor voortgezet onderwijs waar voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo) en hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo) gevolgd kan worden (voor 12- tot 18-jarigen)
M	
mavo	Middelbaar algemeen voortgezet onderwijs. Ook wel de theoretische leerweg van het vmbo of vmbo-t genoemd.
N	
O	
Onderbouw	De onderbouw is de algemene benaming voor het eerste en tweede leerjaar van het vmbo, de eerste, de tweede en derde klassen van de havo, en de eerste, tweede en derde klassen van het vwo.
Onderwijsondersteunend personeel	Personeel niet behorend tot de functiecategorieën directie en onderwijzend personeel; voorbeelden administratief medewerker, conciërge, onderwijsassistent, technisch assistent etc.
Overhead	Het aandeel van de financiële middelen die, of het personeel dat niet direct ten goede komt van het onderwijsproces.
P	
Palladio	Multidisciplinair programma voor excellente docenten en teamleiders.
Praktijkonderwijs	Verzorgt onderwijs voor jongeren in de leeftijd van 12 tot 20 jaar die op grond van hun capaciteiten niet in staat zijn om een diploma van het vmbo te behalen. Een leerling kan worden toegelaten op grond van een beschikking van een regionale Verwijzingscommissie (RVC). Het praktijkonderwijs heeft als doel leerlingen voor te bereiden op een zo zelfstandig mogelijk functioneren in de samenleving.
Q	
R	
Rentabiliteit	De verhouding tussen het financiële resultaat en de totale baten.
S	
Schoolondersteuningsprofiel	In het schoolondersteuningsprofiel legt een school ten minste eenmaal per 4 jaar vast welke ondersteuning de school kan bieden aan leerlingen die dat nodig hebben.
Solvabiliteit	Verhouding tussen het eigen vermogen en vreemd vermogen op de balans.

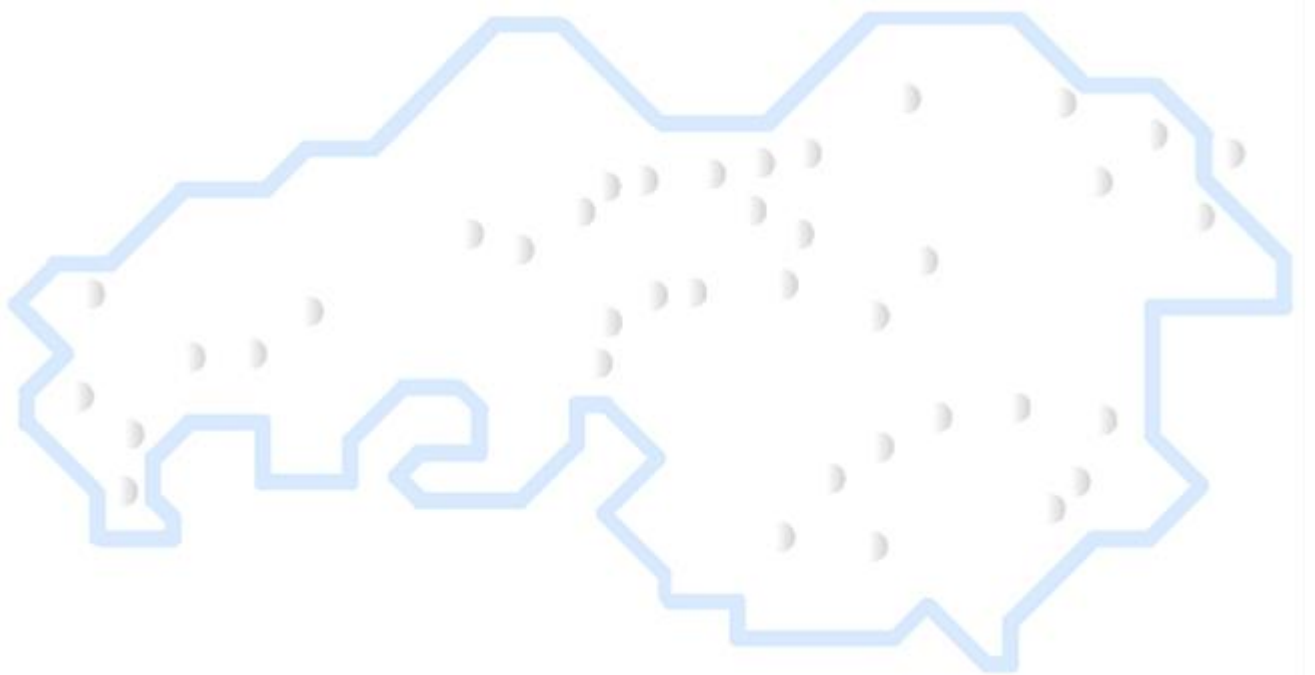
Startkwalificatie	Het in de ogen van de Nederlandse overheid minimale onderwijsniveau dat nodig is om kans te maken op duurzaam geschoold werk in Nederland.
T	
Technasia	Groep van scholen die het technasium, onderwijsstroom voor havo en vwo, waarin de bèta-vakken centraal staan, aanbieden
Technasium	Onderwijsstroom voor havo en vwo, waarin de bètavakken centraal staan.
Theoretische leerweg	Leerweg binnen het vmbo voor theoretisch ingestelde leerlingen. Bereidt leerlingen voor op mbo-opleidingen op niveau 3 en 4.
Treasury	Het beheren van het geld van de organisatie.
Tweetalig onderwijs (TTO)	Tweetalig onderwijs houdt in dat bij niet talenvakken, als bijvoorbeeld geschiedenis en biologie, een andere taal dan de moedertaal als instructie- en communicatietaal wordt gebruikt.
U	
Uitstroom	Het geheel van het aantal personen dat op een bepaald tijdstip een bepaalde fase van onderwijs verlaat, al of niet met een diploma.
V	
Vmbo	Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs. Is ontstaan uit de samenvoeging van vbo en mavo en sommige vormen van voortgezet speciaal onderwijs. Bestaat uit 4 leerwegen: theoretisch, gemengd, kaderberoepsgericht en basisberoepsgericht.
Vmbo intersectoraal	Vmbo intersectoraal betreft die beroepsgerichte programma's, waarbij in het niet-doorstroom relevante deel van het programma van de vier leerwegen onderdelen van de sectoren Techniek, Zorg en Welzijn en Economie in samenhang worden aangeboden.
Voortgezet onderwijs	Onderwijs dat volgt op basisonderwijs. Bestaat uit het praktijkonderwijs, vmbo, havo en vwo.
Voorziening	Boekhoudkundig een grootboekrekening waarop meestal periodiek bedragen worden gestort met als oogmerk het saldo op enig moment in de toekomst aan te wenden voor het doel waar de voorziening oorspronkelijk voor gevormd werd.
Vwo	Vorbereidend wetenschappelijk onderwijs, bestaande uit atheneum en gymnasium.
W	
Weerstandsvermogen	Het vermogen om tegenvallers te kunnen opvangen; het eigen vermogen in verhouding tot de totale baten (inclusief rentebaten).
X	
Y	
Z	

Bijlage 11: Lijst van veelgebruikte afkortingen

AMV	Alleenstaande minderjarige vluchteling
AOS	Academische opleidingsschool
A&O-fonds	Stichting Arbeidsmarkt en Opleidingsfonds
APV	Algemene Praktische Vaardigheden
AWP	Academische Werkplaats
Bapo	Bevordering arbeidsparticipatie ouderen
BOV	Bovenschoolse OndersteuningsVoorziening
BRIN	Basisregistratie instellingen
BSL	Begeleiden Startende Leraren
BYOD	Bring Your Own Device
CLIL	Content and Language Integrated Learning
CSO	Collectief schoolleidersoverleg
DNS	De Nieuwste School
ELO	Elektronische leeromgeving
ESoE	Eindhoven School of Education
FLOT	Fontys Leraren Opleiding Tilburg
FPU	Flexibel pensioen en uittreden
Fte	Full time equivalent
GMR	Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad
HAN	Hogeschool Arnhem Nijmegen
havo	Hoger algemeen vormend onderwijs
hbo	Hoger beroepsonderwijs
HD-programma	Human Developmentprogramma
HR	Hogeschool Rotterdam
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
ICTO	ICT & Onderwijs
IdU	In-, door- en uitstroom
ILS	International Lifestyle Studies
KED	Kunskapsskolan Education
LB/LC/LD/LE	Salarisschaal voor docenten
LOF	LerarenOntwikkelfonds
LOOT	Landelijk overleg onderwijs en topsport
lwoo	Leerwegondersteunend onderwijs
mavo	Middelbaar algemeen vormend onderwijs
mbo	Middelbaar beroepsonderwijs
MMP	Magister Management Platform
MR	Medezeggenschapsraad
NKO	Nederlandse Katholieke vereniging van Ouders
NRO	Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek
NVAO	Nederlands Vlaams Accreditatie Organisatie
OBIT	Onthouden – Begrijpen – Integreren – Toepassen
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
o/g	Opgenomen geld
OMO	Ons Middelbaar Onderwijs
OOP	Onderwijsondersteunend personeel
OP	Onderwijsgevend personeel
OSR	OMO seniorenregeling
OU	Open Universiteit

PGO	Project Gestuurd Onderwijs
PLG	Professionele Leergemeenschappen
PrO	Praktijkonderwijs
RDA	Radboud Docenten Academie
RKO	Richtlijn Kwaliteit Onderwijshuisvesting
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
ROC	Regionaal opleidingencentrum
RU	Radboud Universiteit
RUG	Rijksuniversiteit Groningen
RvB	Raad van bestuur
RvT	Raad van toezicht
SHRM	Strategisch Human Resource Management
Tto	Tweetalig onderwijs
TU/e	Technische Universiteit Eindhoven
u/g	Uitgegeven geld
ULT	Universitaire Lerarenopleiding Tilburg
UU	Universiteit Utrecht
Vavo	Voortgezet Algemeen Volwassenen Onderwijs
vmbo	Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
VSLs	Versterking Samenwerking Lerarenopleiding en Scholen
VSV	Vroegtijdig schoolverlaten
vwo	Vorbereidend wetenschappelijk onderwijs

Deel E: Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de raad van toezicht van Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs te Tilburg gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2017.
2. De geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2017.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de getrouwheid van de jaarrekening als geheel bepaald op € 10,4 miljoen. De materialiteit is gebaseerd op 2% van de totale baten. De materialiteit voor de financiële rechtmatigheid is bepaald op € 15 miljoen deze materialiteit is gebaseerd op 3% van de totale publieke middelen, zoals voorgeschreven in paragraaf 2.1.3 Materialiteitstabel van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017. In deze paragraaf van het accountantsprotocol zijn tevens een aantal specifieke controle- en rapportagetoleranties opgenomen, die wij hebben toegepast.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT die van toepassing is op het jaar 2017.

Wij zijn met de raad van toezicht overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 500.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen, die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs staat aan het hoofd van een groep van organisaties. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de jaarrekening van Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel, zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op, en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan zijn wij tot de conclusie gekomen dat er geen sprake is van groepsonderdelen waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Door de werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten hebben wij met de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Waardering van het onroerend goed

Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs waardeert het onroerend goed tegen historische kostprijs (in casu de verkrijgings- of vervaardigingsprijs), verminderd met de cumulatieve afschrijvingen gedurende de verwachte economische levensduur. De boekwaarde van de gebouwen en terreinen bedraagt ultimo 2017 € 241,8 miljoen. Het onroerend goed kan in beginsel aan een bijzondere waardevermindering onderhevig zijn.

Jaarlijks dient te worden beoordeeld of er externe dan wel interne indicaties zijn dat een actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is (impairmentanalyses). Als uit impairmentanalyses blijkt dat de realiseerbare waarde van objecten die, alleen of tezamen, een kasstroomgenererende eenheid vormen lager is dan de boekwaarde, dan vindt er een afwaardering plaats tot het niveau van de realiseerbare waarde.

In onze controle hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van het onroerend goed. Hierbij hebben wij aandacht besteed aan de doordecentralisatie-overeenkomsten die Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs met diverse gemeenten heeft afgesloten en meer specifiek de afspraken die hierin vastliggen omtrent de tussentijdse overdracht van onroerend goed evenals de afspraken omtrent afrekening bij (tussentijdse) beëindiging van de overeenkomst. Hieruit is naar voren gekomen dat het onroerend goed van Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs per ultimo 2017 niet onderhevig is aan een bijzondere waardevermindering.

Compliance aan wet- en regelgeving - rechtmatigheid

In het kader van de compliance aan de geldende wet- en regelgeving hebben wij de opzet en het bestaan getoetst van de interne beheersmaatregelen die Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs heeft ingesteld om de naleving ervan te borgen. Daarnaast hebben wij, overeenkomstig hetgeen hierover in het onderwijsaccountantscontroleprotocol OCW 2017 is opgenomen, werkzaamheden verricht om vast te stellen dat Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs voldoet aan de wet- en regelgeving die op de instelling van toepassing is. Onderstaand is een niet-limitatieve opsomming gegeven van de aan de jaarrekening gerelateerde rechtmatigheidsonderwerpen die wij in de controle hebben betrokken:

- De naleving van de bepalingen zoals opgenomen in de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi-publieke sector.
- Het voldoen aan de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016.
- De naleving van de Europese aanbestedingsregels.
- De naleving van de regels voor het opnemen van een Verklaring Omtrent het Gedrag in de personeelsdossiers.

Benoeming

Wij zijn door de raad van toezicht vanaf de controle van het boekjaar 2012 beoemd als accountant van Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs. Op 27 september 2017 zijn wij wederom benoemd als accountant vanaf de controle van het boekjaar 2017.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag
- De overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. De raad van bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is de raad van bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de raad van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. J.J. Zuidema RA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de raad van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad van toezicht over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.